

Staré Saměti
Luttno-Borské.

Pod Figurou

Dvacíti

Drahých Mудních Samenů

(jimž Horníci Handštány říkají)

vyobrazené a vypodobněné:

Práci

Šana Šořínka

Z Tovyaryštva Páně JEŽIŠOVA

Kněze.

¶ Vytištěné v Starém Městě

Pražském, u Jiřího Černocho.

Léta Páně 1675.

Jeremiáš v 6. Kapitole.

**Ažte se na stezky staré, které
ráby byla cesta dobrá, a
chod'te na ní.**

Thucydides Lib: I. de Bello Pelopones:

NE proto se spisují hystorye (a
staré Paměti) aby toliko Přítom-
ným, jako nějaká libá Píseň, uší le-
ktaly a chlácholily: ale aby Potom-
kům místo Pokladu byly.

Cicero ad Brutum.

NE věděti, co se před tím, nežlis se
narodil, zběhlo, toť jest vždycky
dítětem býti.

Urozeným, Vysoce Učeným,
Slovutné a Mnoho-vzácné Poctivosti

PANUM:

J. M. Císařské a Královské

Rychtáři

P. Krystofovi

Antonínovi Bergmanovi

z Lindenberku;

Prymatorovi

P. Václavovi

Krystofovi Erythræi

Philosophiæ a Medicinæ

Doktorovi;

Též

Všem jiným Panům

Šepmistrům,

a Panům

Spolu-Radním;

Jako i celé Obci

Královského Horního Města

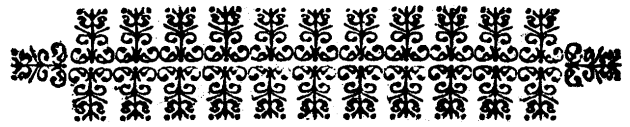
Na

Horách Kuttnách.

Panům

Patronům a Přátelům

laskavě příznivým.

Šáni laskavě přízniví,

a v Krystu Pánu milí.

Ako někdy mezi sedmí Země Řecké Městy hádka bývala, z kteréhoby z nich, onen znamenitý Veršovník Homerus, byl rodilý: tak i věku tohoto, nemalá mezi trojím Národem vznikla rozepře, kdo a odkud byl ten, jenžto Léta Syna Božího 1440. Způsob Kněh tlačený vynalezl? Hollandove chtějí tomu, že to zlatem nezaplacené Umění, jejích Krajan, Harlemský Měšténin Laurentius Costerus řečený, vymyslíl. Proti Hollandům tůze se zasazují Říšane, a pevně na tom stojí, že jakýsi Jan Faust, Rodič Štraspurský, tomu drahému Umění začátek, v Městě Mohuči šťastně učinil. Čechove pak praví, že ten Jan Faust z Hory Kuttny posel, a jakouž takouž náhodou (snad když mnoho Horníků Kuttenských, v Létu 1421. pro Katolické Náboženství, před Husity do Říše odešlo) do Štraspurku se dostavši, tam to zevšech neyplatnější Umění smyslil; potom pak v Mohuči na světlo vyvedl: a aby své Vlasti počestnost způsobil, ne Janem Faustem, ale Janem Kuttengerem, jakobys řekl, Kuttnohorským Rodičem, se psal a nazýval. Kdoby z těch třech Národů neypodobnějí s pravdou se srovnával, nechci já nyní rozhodnouti; to toliko pravím: pokudž tomu tak jest, jak Čeští Scribentove (Petr Codicill z Tulechova, Tomáš Mitis, a Jiří Crugerius S.J. hlubocí vlastenských věcí Zpytatelové) píší, jistě žet' již dávno Hora Kuttna zasloužila, aby se aspoň jeden člověk vydařil, jenžby o jejím Za-

čátku, Zrůstu, Svobodách, Vážnosti, Bohatství, a jiných pamětí hodných případnostech, nějakou obzvláštní Knihu sepsal, a tu Písmem, od Jana Kuttengerera, Kuttnohorského Rodiče, vynalezeném, jestli ne celému Světu, aspoň Českému Národu, k čtení podal: tak aby ona, z užitku rukou svých, a Plodem svého Života, byla zvelebená. Ale žeby se mohlo zdáti někomu, že tu Horo-Kuttenskou zasloužilost, na půdě příliš pištité zakládám, tak žeby jí Říšane a Hollandove přesnadně mohli poraziti; jiným a o mnoho pevnějším důvodem tu touž zasloužilost provádím. Ptám se tedy všech Čechů, svých Krajanů, které v Čechách Město neb místo, o tlačené Kněh neyprv se pokusilo? Snad pověditi neumí; já povím: Horníci Kuttensští, dřív než kdo jiný, v Čechách Ympressi vyzdvíhli, Knihy tlačili, Písařům práce ujali, drahotu Knihám odňali, Bibliotéky a Knihárny, tlačenými Knihami první ozdobili. Nevěřte mně žádný, ale však těm uvěřte, jenžto Ezopove Básně a Fabule, neyprve na Horách Kuttných okolo Léta Páně 1480. jako na Prubu, pro Školskou však Mládež užitečně, tlačené, někdy viděli, a že viděli, vysvědčili. Kterážto Knížka, když se Horníkům podařila, a všem Čechům zalíbila, i hned do tištění České Bible se dali, a po čase některým, šťastně ji dokonali. Kdo tomu opět nevěří, toho do Staro-Pražské Tovaryšstva našeho Kollaje blíž mostu cituji, ať tam vejde, a v ní do Libráře nahlídne; jistě žeť tam takové Bible jeden Exemplář (ač již zvětšely a potrhaný) s nemalým podivením najde; k tomu na listu právě posledním, této závěrky se dočte: Skonává se Bible, jenž jest Zákon Boží Nový a Starý, literami vytištěnými na Horách Kuttných Slavných, skrze mne Martina z Tišnova. Léta Božího Ti-

sícího, čtyrstého, osmdesátého devátého; tu Sobotu po S. Martinu: za času Kralování Neyjasnějšího Knížete a Pána, Pana Vladislava Krále Českého a Margkrabí Moravského, ič. Pána našeho milostivého; Léta kralování Jeho Milosti osmnáctého. **Věříšliž již nevěřící Čtenáři, že Horníci Kuttensští, první v Čechách Knihy tlačili? medle věř, a to tak dlouho věř, dokud tě někdo jinou starší Knihou, jinde v Čechách tlačenou, nepřesvědčí. Což se tehďáž stane, když svatého Nikdá (jak Čechove říkáme) Svátek přijde. Zasloužila tedy Hora Kuttna od dávna, aby se o ní nějaká Kniha složila a vytiskla, poněvadž ona, jestli dokonce skrz své plémě Kněh tlačené nevymyslila, aspoň to Umění do Čech první uvedla. Ale co jest to Páni Horníci, že se až posavád podobného nic nestalo? snad vaše Kuttna toho hodna nebyla? ana za neyřednější po Praze Město vždy se pokládala. Snad nikdá nic chválitebného nedovedla? ana proti silným Armádám, bez Zdí a Valů, nejednou se obrátila: nad Táboru a Žižkou několikrát svítězila. Snad, chudá Korábnice, důkladu k tomu neměla? ana Krále České peníze zakládala; nádherné Kostely stavěla. Snad učených Lidí, jenžby s Hystoryckým pérem zacházeti uměli, nezlodila? ana, mimo jiných několik, Martina Kutthena z Kutthenperku, který Českou Kronyku dosti pěkně vylíčil, urodila. I jakáž toho musila asi býti příčiná, že tak slavné Město, obzvláštní Království Českého Klenot, a ne poslední Vlasti naší Poklad (tak Horu Kuttnu Čeští Králove jmenovávali) žádného, buďto Liviusa, buďto Florusa, jenžby její sepsal a vydal Pamětí, nenalezla? Já, ať pravdu vyznám, příčiny nevidím; jiným ostrovtipnějším Hlavám toho k hádání zanechávám. Vy Urození, Vysoce Učení, Slovutní a Opa-**

trní Páni ŠEPHMISTŘI, a všichni jiní Páni HORNICI, za tím mi dovolte, abych to, co jsem koliv o Hoře Kuttně, a o Vaších Slavných Předcích, onde i onde shledal, pod jisté Tytuly spořádal, a jakýmž takýmž řečnováním, a ne kraso-ale prosto-mluvnosti vyličil, VV. MM. dedykoval, a presentoval. A komuž slušněji Horničné Paměti, jako Horníkům? komu náležitěji chválitebné Předkův Skutky a činy, jako jejich Potomkům? Komu vlastněji Handštány, jako dědičným Kverkům a Nákladníkům, slušelo připsati? Vaší Slavní Předkove, kdykoli někoho chtěli uctiti, zřídka který jiný Dar, leč drahé Handštány, z neybohatších Dolů vyťaté, jemu obětováni. Tak (ať mnoho jiných příkladů opominu) Léta 1510. Králi Vladislavovi, deset drahých Handštánů, z nichžto tři na Stříbrných řetězích viseli, do Uher odeslali. Tak opět Léta 1615. když Matyáš Český a Uherský Král, z Města Vídně do Prahy, Časlavskou Silnici ráčil se ubírat, tehdejší Horníci pod Kaňkem u Skalky, Latinskou Orací ho vítali, a stříbrné tručky (to jest necičky) bohatými Handštány naplněné, presentyrovati. Tak taky v 1623. Létě, Horníci Kuttensští, J.M.C. a Královské Ferdynandovi druhému, drahý Klenot (totiž Horního Havíře Obraz stříbrný, na stříbrných tručkách mnoho Handštánů, stříbrným glancem se blíštících, nesoucího) v městech Pražských, skrze své vyslané, darovali. Slušelo tedy i na mne, pokudž jsem chtěl Vás po Hornicku poctiti, Starých Paměti Handštány Vám, a žádnému jinému, darem dáti. Aníž mi řekni někdo, že jsem hrubě prohřešil, když jsem se do tolika dolů pustiti, a v nich tolik Handštánů vytíti opovážil: což jak Václav Druhý, tak i Rudolf, Čeští Králove, v svých Právách Horničných tů-

ze zapověděli: nebo toho odporu ani za mák se nelekám. Co se koliv stalo, to se jak s vědomím Oficírů Horních, tak s dovolením PP. Šephmistrů, jakožto nevyšších Hor Opatrovníků stalo. K tomu všeci mojí Handštány, z pustých, a již dávno zapěněných dolův pocházejí: v nichžto paběrovati, aneb (ať po hornicku řeknu), klopovati, žádné Právo, žádný Král, nikdy nezabránil.

Přijmětež tedy Páni Horníci, tyto Staré Paměti Kuttnohorské (pod Figurou Dvacíti Handštánů vyložené a vypočtené) vděčně, jménem Tovaryšstva JEŽIŠOVA, kteréž milujete, z vděčnosti vám obětované: přijměte laskavě, z upřímné k vám lásky mé, na světlo odemne vyvedené: a chovejte je pilně. Vaší milí Předkove, mezi neydražšími Klenoty, Handštány, z talů a dílů svých Horničných vysekané, se vši pilnosti chovávali, a Dědicům svým, s jinými Nábytky, odkazovávali. Vy s těmito nejináč naložte, často k nim a do nich přihlízejte, glancem a bleskem jejich činy své osvěcujte, a Potomkům, na prodloužilou památku, by i oni po letech, co Hora Kuttna, co Staří Horníci bývali, věděli, dochovejte. Mne pak, a mnohém více celé Tovaryšstvo JEŽIŠOVO, v staré a stálé lásce zachovejte. Tak žádám a srdečně vinšuji na Vaších Horách Kuttných, v Kolleji Societ: JESU S. P. a M. BARBORY: na Hod Vzkříšení Páně, toho nevyššího po celým Světě Pergmistra, kdyžto on, z neyhlubšího Dolu Předpeklí, Duše Svatých Otců, jako drahou Rudu, na den vyvedl. To jest, 14. dne Měsíce Dubna, Léta Páně 1675.

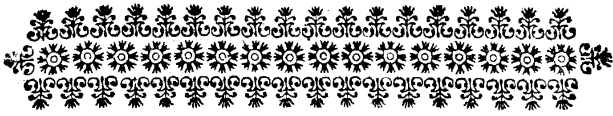
VV. MM.

k Službám Duchovním volný

Jan Kořínek Soc: JESU.

Z této Skály Hoře Stály Pojdou Chvály

Šremluva k Čtenáři.

Rve než tě, k čtení následujících Kuttnohorských Pamětí, připustím, dovol mi, Čtenáři Laskavý, abych něco málo k tobě promluvil; nebude ta řeč daremná, ano-brž, k lepšímu jich porozumění, prospěšná.

Předně: Dávám ti vědět, že jsem tuto Knížku STARYCH HORO-KUTTENSKYCH PAMIETI Tytulem proto ozdobil, aby se jedenkaždý i hned dovtípil, že o věcech, za našeho živobytí zběhlých, jednati nemíním. A jistě kdybych byl jinak učinil, každý Čtenář rozumný, bylby se mi vysmál, že se s tím na Krám vykládám, co on aneb sám vídal, aneb od očitých Svědků slýchal, a snad, ještě na Kolibce v plenkách ležícímu, chůva nejednou zazpívala. Všichni téměř lidé, jako raději staré Víno pívají, a staré Peníze brávají, tak také staré a neslychané věci slychávají.

Pročež žádných Pamětí, Léto 1614. přebíhajících, odemne nečekej. Ten Rok Páně, psaní mého meze jest. Non plus ultra: přes něj nepřekročím. Zvláště poněvadž toho léta, Hor Kuttenských Sláva větším dílem klesla, když totižto tehdejší Král Český, Perkverk Kaňkovský, na rudu těch časů neybohatší, spustil, a na jiné, ne tak odplatné Couky, to jest Rudní Prameny, Košty své a náklady obrátil. Slušná tedy věc, abych i já při tom létě Péro své zastavil.

Po druhé: Musímť i to vyjevit, proč ty Horské Pamětí, Handštány nazývám? Věziž tedy, že jako Handštan (to jest tak velký kus rudy, jeyžbys v ruce unesl) není všeka jednoho dolu Ruda, ale kus toliko a částka nevelká: tak taky tyto Kuttenské Pamětí, toho všeho nevypravují, coby se bylo mohlo neb mělo o Hoře Kuttně a Starých Hornících pověditi. Nebo mnohé Pamětí, skrz válečné příhody pohynuly, mnohé samým časem zašly, a já sam jích nemálo, pro uvarování přílišné obšírnosti, schválně vypustil.

Po třetí: Že pak ty horničné Pamětí, ne ledajakým, ale Drahými Handštány tytu-

luji, to z toho pošlo, že v nich nic jiného nepřipomínám, než coby mohlo Horu Kuttnu a Staré Horníky oslaviti. Já nikoli nepochybují, žeť jsou i Horníci někdy, v něčem (jakožto rozličným pádům podrobeni lide) pobloudili: ale že můj nebyl oumysl Kuttenskou Kronyku psáti, než toliko některé chvály hodné věci, o tom někdy velmi slavném Městě, na jevo vynesti, Kaňkovi a Perkovi (to jest zlých činův skálu jalovou) Hystorykům jsem zanechal: sobě pak samé rudy jádro (to jest chválitebné skutky) vybral.

Po čtvrté: Abych tuto Knihu v Českém vydal Jazyku, trojí příčina mne dohnala. První, abych dokázal, že se za Řeč Mateřskou (jakž mnozí nepotatili Čechove dělají) nestydím. Druhá: že jsem tuto práci, k zalíbení a potěšení nynějších Horníků (jenžto větším dílem pouzí jsou Čechove) podnikl. I jakžby mně byli rozuměli, kdybych byl k nim cizím jazykem mluvil? Třetí: že bych byl všech věcí, dle oumyslu svého, v jiné řeči vynesti a vyvesti nemohl. Nebo jednaje o Horních Pamětech, musil jsem na mnoha místech po hornicku mluvit; to jest, Horních Slov, kde a jak slušelo, užívati. A kdybych byl jinak učinil, bylbych samých špiček a vidliček mezi Havíří nzbíral, a smích střepal. Každé Umění, ba i to dosti špatné Řemeslo, vlastními slovy své věci a nádobí vyslovuje. Jakýby byl Filozof, kdyby po Filozoficku, a Lovec po Lovecku, Švec po Ševcovsku, nemluvil?

Po Páté: Abych pak se nezdál někomu po Hebreysku mluvit, nybrž netoliko Horníci, ale i jiní Čechove, jimž se tuto Knížku čísti přitrefí, mohli mé řeči porozuměti, takto jsem to předešel. Kdekoli se nějaké horničné slovo namátlo, aneb i hned výklad jeho jsem přiložil; aneb jistou literu k němu přisadil, kteráby Čtenáře napomenula, aby pomněl, že to jest slovo Horničné; a pokudž chce mu porozuměti, na spodek listu popatřil, kdežto, pod touž literou, výklad jeho uzří. Že pak slova některá, příliš často se opětuji, těm a takovým nevzdycyky vysvětlení přidávám; netoliko proto, abych tolikrát loňských slyv, jak říkáme, nepřipomínal: ale taky abych Čtenářů, z nepamětlivosti neb hlouposti, nevinil. Snadno bude na slovo, nevelmi dávno položené a vyložené, pomněti.

Po Šesté: Ačkoliv všech téměř Skrybentů ten jest obyčej, co se koliv od nich vypravuje, to hodnověrnými Svědky prováděti: já nic méně toho pokaždy neučiním. Nebo zdámis, že bych takovým citováním hrubě listy těsnil a vycpával. Bez toho slov Horničných výklady mnoho zaměstknají. Nevzdycy jest milé jelito krupami nabité. Žádám, aby mi bylo věřino. Kdo pak mně neuvěří, kterak citovaným Pamětem uvěří? Lečby chtěl někdo dům od domu po Hoře choditi, a všecky Almanachy, Kalendáře, od molíku pokousané špurce, a jiný starý škváry, s mými Zprávami kollacinyrovati. Ale bojím se, že bude brzo Havíř mouky syt.

Po Sedmé: Poněvadž Ingenuum est fateri, per quem profeceris. To jest:

Každý dobře zvedený,
Zná se kde byl učený.

Slušná věc jest, abych tě Čtenáři vynaučil, odkud jsem se já těm slovům Horničným, jichžto v této Knížce užívám, přiučil? Věziž tedy, že jsem to předně zachoval, co Česká praví Latinka:

O čem mladí nevědí:

To jím Staří povědí.

Pročež s lidmi Starými, a v Horničných věcech zběhlými, často jsem jednal; jích, jakby tato neb ona věc sloula, se vyptával, a pro pamět do tabulek zapsal. K tomu mnohé Kníhy, o horních případnostech jednající, čítal, a pomalu po nich žvatlati se učil. Čemu pak jsem se tu nedoučil, to Mistrovstvím vysoce Učeného a Opatrného Muže P. Jiřího Čáslavského, Svobodného Umění a Philosophiæ Magistra, Horního Ouředníka, a již taky, pro svou zasloužilost, na Horách Kuttných Senatora, pochopil. Ten mně, netoliko skrz přehrozné, pod vrchem Turkaňkem, hlubiny a podzemní Labirynty št'astně provedl, abych tomu, o čem psáti míním, gruntovně porozuměl: ale i dobře po Hornicku mluvíti vycvičil, a z mnohých mých pochybností vyvedl. Mistru chvála !

Po osmé: Nepochybují, že se často Čtenáři podivíš, když tuto Knížku čísti budeš, tolikerým ne-Českým a divokým slovům. Ba snad i někdy řekneš: odkud, pro Bůh, tak nemotorná slova na Kuttenské Hory přivandrovala? jistě žeť na Příbramských, ani jiných Českých Horách, tak nemluvívati, ani posavád nemluví. Chceš to tajemství zvědět-

ti? Jáť je vyjevím. Ta ne-Česká slova, při Kuttenských Horách se zrodila; a to takto: První Kovkopove, od Českého Krále na ty Hory z Němec povoláni, když svou vlastenskou řečí mluvili, Čechove (jenž k ním byli přidáni, aby se od nich sekání rud naučili) je slišíce, a všeho, jak oni, vysloviti nemohše, všecka téměř slova zjinačili, a málo která v své Německé tvářnosti a podstatě zanechali: jakž každý, kdo jen Němčině rozumí, budoucně snadno porozumí.

Posledně: Všech Kuttenských Horníků žádám šetrně, pokudž někde něco jináče, než oni od svých Předkův slišali, přednesu, aby se nad tím nehoršili, a mne z nějakého poblouzení nevinili. Nebo mají věděti, že nevěšcko s pravdou se srovnává, co obecná pověst rozpráví. Ku příkladu: Povídá se vůbec, že Kostel Svato-Svaté Trojice, od jednoho, skrze pavuňk schuzeného, potom pak nena-dále obohaceného Havíře, jest vystaven; já pak to za bájku pokládám, a jinému vzácnému Horníku to Stavení připisují. Proč? proto, že tak v starých psaných Pamětech zapsáno nacházím: kterýmžto více jest věřiti, než řečem negruntovným. Podobně to zamítám, co o zatopení dolu Osla, skrz rudního Osla; item co o přestání od stavení Kostela S. P. Barbory, a o mnohých jiných básnivých a smyšlených příhodách, staří Dědkove u Kamen, aneb Babičky u Kužele, vypravují: a netoliko u hrubého díla Sprostáků, ale i (což jest mi ku podivu) u rozumných a učených Mužů, víru nacházejí.

Měj se dobře, Čtenáři laskavý, a tuto mou práci Horničnou v dobré obrať. Ty pak Utrhalku, těch Handštánů nekousej: tvrdý jsou, strach abys si zubů nevyhlámal. Ale raději, v čem jsem koliv zbloudil, laskavě odpusť, a pomysli, že Kahanec, při němž se tyto Handštány z dolův dobývali, ne tak světle, jako Slunce svítí. Mnohý o polednách klesne a zavadí: čím pak více ten, jenž v podzemních temnostech slepě téměř maká? Pokudž pak předce se ti nelíbím, těším se starobylým Příslovím:

^{b5}Ještě nebyl v světě ten Rod:
Jenžby trefil každému vhod.

Jakož i tim, co moudrý Theognis někdy pravdivě napsal, se očerstvuji:

- - - neque Juppiter ipse,

Sive pluat, seu non, unicuique placet.

Což já takto, na naší Českou Poëtyku,
překládám:

Bůh se nemůž všem zachovat:
Leckdos smí ho škalírovat.
Dáli dešť, mnohý chce suchost:
Když tu dá, jiný chce Mokrost.

FACULTAS R. P. PROVINCIALIS SOCIETATIS JESU.

Um Librum, cui titulus est: Staré Paměti Kuttnohorské, à P. Joanne Korzinek Societatis nostræ Sacerdote conscriptum, tres ejusdem Societatis Sacerdotes recognoverint, ac in lucem edi posse judicaverint; potestate à Patre Nostro JOANNE PAULO OLIVA Præposito Generali ad id mihi datâ, facultatem concedo, ut Liber dictus typis mandetur. In quorum fidem has literas, manu meâ subscriptas, et sigillo officij mei munitas, dedi. Glacÿ, 10. Decembris, Anno 1674.

L.S. Georgius Hohenegger.

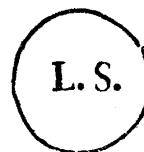
APPROBATIO

Reverendissimi, etc.

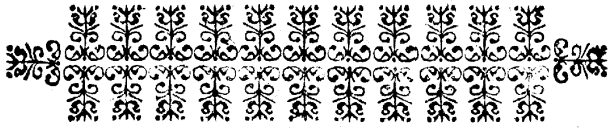
D. OFFICIALIS PRAGENSIS.

T Liber præsens, de Veteribus Civitatis Kuttenbergensis memorÿs, à R.P. JOANNE KORZINEK Societ: JESU Presbytero conscript⁹, & à quibusdam ejusdem Societatis Patribus jam censuratus, typis mandari possit, hisce licentiam facio, contentâque ejus approbo. Dabam Pragæ in ædibus meis, 19. Novembris, 1674.

Christianus Aug: Pfaltz Doctor,
Scholasticus ad S.Vitum, Canonicus
Budissinæ, Officialis, Vicarius Generalis.

Keystřík

Všech Dvacíti Handštánů:

S kratičkým, odkud který vyt'atý, a o čem jedenkaždý jedná, navržením.

I.

Z Dolu **Libuše**. O Libušiným, z strany Hor Kuttén, Prorocství.

II.

Z Dolu **Mních**. O Hor Kuttenských, skrz Mnícha, nalezení.

III.

Z Dolu **Kuttna**. O Zrůstu Města Kuttny.

IV.

Z Dolu **Slavík**. Kterak Horníky Králove slavívali.

V.

Z Vortu **Láska**. Kterak na Horníky Králove laskaví bývali.

VI.

Z Vortu **Prsteny**. Jakých Prstenů (totiž Pryvilegií) Králove Horníkům nadali.

VII.

Z Dolu **Červený Lev**. Kterak Horníci jako Lvove bojovávali.

VIII.

Z Vortu **Osm velkeych**. O osmeré Horníků veliké vážnosti.

IX.

Z Dolu **Dvou Bratří**. O Bratrství Horníků s Pražany.

X.

Z Dolu **Požehnání**. O Požehnání Božím v Dolých Kuttenských.

XI.

Z Vortu **Boháč**. O bohatých Lidech na Horách Kuttných.

XII.

Z Dolu **Stráž**. O Stráži Horníků nad Horami.

XIII.

Z Dolu **Páv**. O Pávové Horníků nádhernosti.

XIV.

Z Dolu **Zahrada**. Kterak pěkná Politycká Zahrada v Hoře bývala.

XV.

Z Vortu **Hospodář**. Kterak Horníci při Horách hospodařívávali.

XVI.

Z Dolu **Groš**. O mincování Grošů a jiné Mince v Hoře.

XVII.

Z Dolu **Lichtenberg**. Kterak Hora v Náboženství, jako Svíce, se stkvěla.

XVIII.

Z Vortu **nad Kacířem**. Co Horníci nad Kacíři provedli.

XIX.

Z Dolu **Barbora**. O Horníků k S. Panně BARBOŘE vroucnosti.

XX.

Z Vortu **Naděje**. O Horníků, z Naděje Odplaty Boží, štědrostí.

Starých Pamětí Kuttnohorských

Handštan Šravní.

V Dole Libuše *a.* nadraženy.

Sech po celým Světě Horníků ten jest obyčej, že jak neyprvé nějaký nový důl *b.* zarazí, i hned taky nějakým jménem jey obdaří, kterýmžby se mohl od jiných dolů rozeznati. Tak na Zlatých Horách **Jilovských** býval někdy jeden důl **Mošnička**, druhý **Halérek**, třetí **Šlojír**, čtvrtý **Yarovec** a jiný jináč nazvaný. Na Stříbrných Horách **Příbramských**, jednomu dolu **Michal**, jinýmu **Jan**, opět jinýmu **Anna**, ostatním jinak a jinak říkali. Podobně při slavných Horách **Kuttenských**, ač na tisíce dolů bývalo, jedenkaždý však své vlastní a obzvláštní jméno míval. Na jedinkém vrchu, jemuž Horníci **Kuklík** říkají, do sta dolů se počítávalo: chceš věděti jak jim říkali? **Bílá Hora**, **Buk**, **Červená Růže**, **Dobrá mysl**, **Endrle**, **Fortuna**, **Jelen**, **Háta**, **Jarolím**, **Krčma**, **Laňka**, **Mouřenín**, **Němkyně**, **Orlice**, **Panna**, **Roháč**, **Strouhal**, **Špicfous**, **Turek**, **Uher**, **Vlk**, a tak dále: steyská se jistě všechny vyčítati. Mezi těmi **Kuklickými** doly, nacházel se před Léty jeden, **Libuše** řečený, bezpochyby na památku první České Kněžny **Libuše**, od starých **Horníků** tak nazvaný, poněvadž ta Kněžna, za svého v Čechách panování, o těch Horách **Kuttenských** prorokovala. Z toho, ač již dávno zpuštěného dolu, tento první **Handštan c.** na den vynáším, a to tím oumyslem, abych jak nynější, tak i budoucí Horníky **Kuttenské** gruntovně vynaučil, co a jak ta naše Kněžna o těch Horách předpovídala.

Libušino o Horách Kuttnách Proroctví.

O Proroctví **Vácslav Hájek z Libočan** v své **Kronyce České** (pod Létem 733.) obšírně vypisuje. Já krátce takto: Když se Čechové k Kněžně **Libuši** na **Vyšehrad**

a. natrefený.

b. začnou.

c. z dolu na horu.

sešli, aby od ni, jakožto Věstkyně, o zlatých a stříbrných Kovích, v České Zemi skrytých, zvěděli; tu ona z své Knížetské stolice povstavši, na jedné vysoké skále se postavila, a drzíc zlatou Žábu v ruce, o Horách a Kovích vypravovala. Předně, vzezřevši k Slunce západu, o stříbře v vrchu Březovém (to Příbramské Hory) zvěstovala. Potom na levo, proti poledni, obrátivši se, o Jilových Horách, na zlato bohatých, povídala. Opět k půlnoci patříc, Horu krupnatou, na Ceyn a Olovo vynosnou, zjevila. Naposledy zatočivši se k Slunce východu, o Horách **Kuttnách** takto řekla: **Vidím Horu tříhřbetou, ana stříbro z sebe vydává; tu hojnost jeho bude bez míry. Ale že má tři hřbety, třikrát stříbro sejde, a zase třikrát vzejde. Mědi krásné přitom vidím oblohu. Vám to všecko, i budoucím vaším zaslíbíti mohu.** To vše když pověděla, k svému trůnu se vrátila, a naň posadila. Velebtež všickni Čechové Kněžnu **Libuši**, že vám na tolik všelikého bohatství Pokladnic prstem ukázala. Vy pak **Kuttenští** Horníci, toto **Libušino** Proroctví semnou rozmejšlejte, a všechny jeho puňkty bedlivě považujte.

Předně však vizme, odkud **Libuše** o těch Zemských pokladích vědomosti nabyla? Domnívají se někteří, že jako někdy Bůh (dle Svědectví S^o Jeronýma) Pohanské Sybilly, pro Panenství jejich, Duchem Prorockým naplnil, aby o budoucích věcech, ano i o Syna Božího na Svět příští, předpovídali: tak taky i Kněžnu **Libuši**, pro její v obcování mírnost, v rozsuzování spravedlivost, od braní darů a halafanců zdrželivost, v mravích šlechtnost, a jiné mnohé přirozené ctností, tenž Bůh takovým Darem obdařil, aby o vnitřnostech zemských všelikou měla známost, a kdeby který kovy a rudy skrytý byli, neomylnou vědomostí oplývala. Ale to jejich domnění jest jalové: zvláště poněvadž **Libuše**, Panenství (pro kteréžto samé Bůh duchem Prorockým Sybilly naplňoval) do hrobu nevnesla, když totižto s **Přemyslem Stadickým** v Manželstvo vstoupivši, Syna **Nezamysla** s nim zplodila. Jistější jest věc, že **Libuše**, o těch kovích a rudách skrze věštby byla vynaučená. Nebo má se věděti, že ona hned z mládí tomu umění se učila, a potom za neyprřednější v Čechách Věstkyni jměná a držána byla. Což abych se někomu nezdál zhořá mluviti, nestízím sobě zde napsati, co Kněz **Šymon Tadeáš Buddekyus**, **Rudolfa** druhého Císaře

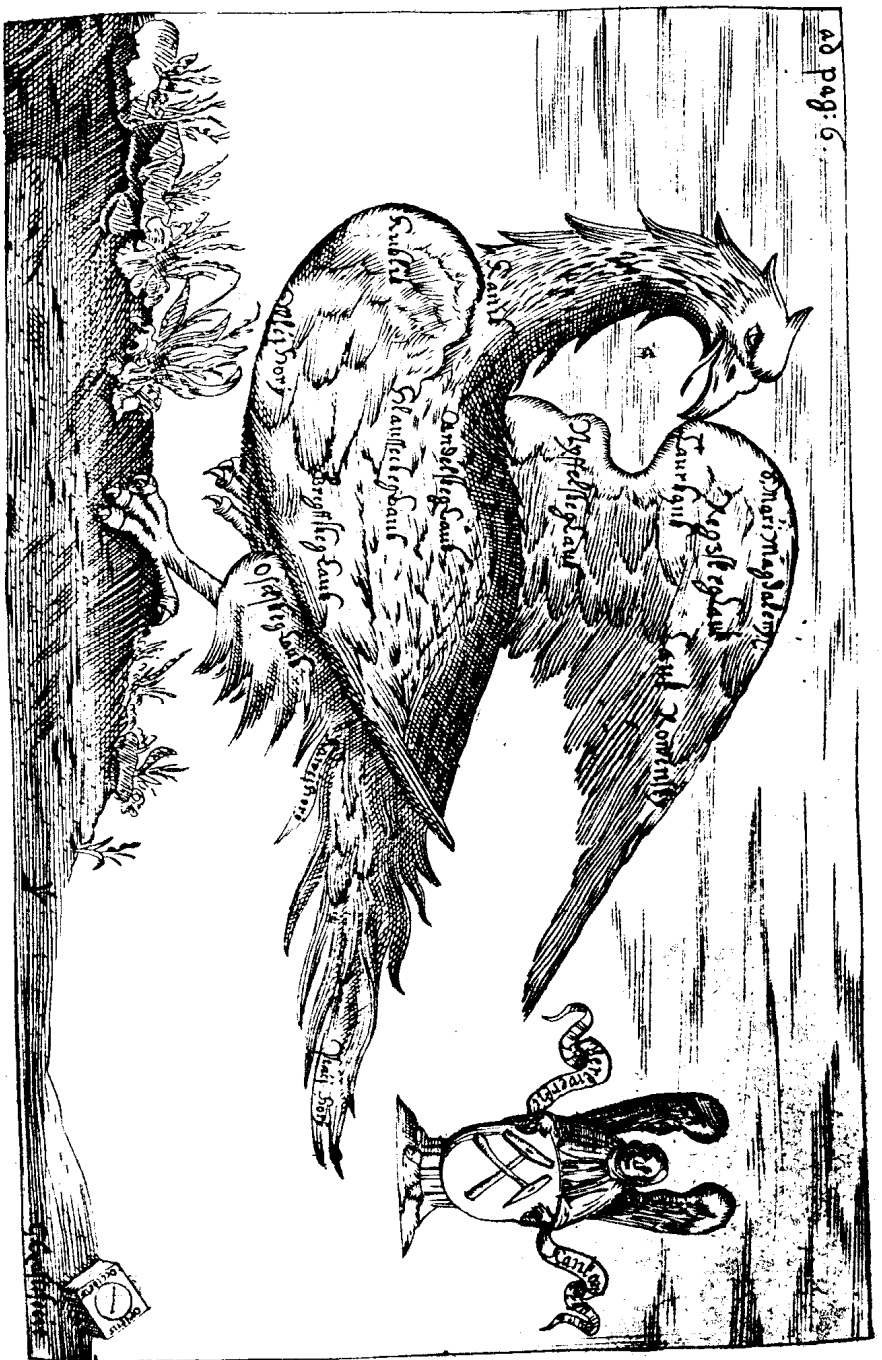
Římského a Českého Krále, v kovích a drahým kamení mocně nařízený Inquisitor (jakž u Pa-prockýho, v Kníze o Stavu Městském čteme) někdy poznamenal; že totižto, brzo po Knížete **Čecha** v České Zemi osazení, když ještě všichni Čechové mrakotou Pohanstva byli zastíněni, a o pravém Bohu nižádné vědomosti neměli, v městě **Budči**, nějaký **Lešín Budek**, Hadač nad jiné slovatný, Školu vyzdvíhl, a v ní tejnému přirozených věcí umění (jakož i Věšt-bám, kteréžto těch časův za neyvětší moudrost se pokládaly) Učedlníky, a Učedlnice své vyučoval. Chodili spak k němu do té Školy tito přednější Mládenci: **Bohuš, Hrdin, Hněvobojen, Kašavec, Květoš, Libuš, Přemysl, Samostřel, Strachkvas, Svatoš, Varčan**, a jiní bez počtu. Panny pak tyto: **Baňka, Bogunka, Borka, Božena, Dobromilka, Hněvka, Káša, Knína, Krásna, Kyhala, Milka, Miluše, Sosnava, Svatka, Tetka, Vítka**, a nadevšecky neyvzáctnější Dívčice **Libuše**. Vidišiz, laskavý Čtenáři, v jaké škole **Libuše** byla cvičená? a že snadně mohla o tom mluvit, o čem ač vubec Lid Český nevěděl, její však neyvvyšší Mistr Rarášek (jenžto, dle Cirkevních Doktorů snešení, všech věcí přirozených tu neylepší má vědomost) výborně dobře věděl, a Učedlníci své **Libuši** vyjevil. A medle co ta zlatá Žába, kterouž ona, o Horách prorokujíc, v ruce držela, co pravím jiného vyznamenávala, nežli zlého ducha skřínku a příbytek? Mívají zajisté Hadačí a Hadačky, Věštkové a Věstkyně, někdy v křišťále, někdy v sklenici, neb jiné nádobě, své Škřítky a Bůžky, s nimižto se radívávají, na nich tejně a neznámé věci vyzvřádávají; snad i **Libuše** v té zlaté Žábě, takového rohatého a s ohaňkou hosta chovala.

Nyní první Libušiného Proroctví Puňkt zpytujeme. Pravila ona: **Zě vidí Horu tříhřbetou, ana z sebe stříbro vydává**. Která to byla hora tříhřbetá? Ne jiná zajisté, než ty tři vrchy, který nad **Horou Kuttnou** k Půlnoci se vyzdvíhují: z nichžto první **Kuklíkem**, druhý **Sukovem**, třetí **Špicberkem** staří **Horníci** nazvali, a v nich bohaté Klufty, to jest, stříbra prameny, nadrazili a natrefili. Viděla tedy **Libuše** Couk, neboližto Pramen, **Kuklický, Kaňkovský**, a **Turkaňský**; ale všech Couků neviděla. Nebo, mimo těch třech Couků, její Potomkové, a naši Předkové, ještě jiných několik vynalezli. Totiž, Couk **Anjelský, Greyfský, Hloušecký, Nyfelský, Oselský, Reyzský, Rovenský, Sva-**

to-Maří-Majdalenský: a opět: **Ptačí, Kavčí, a Vlčí Hory**. Tak ze všech Couků neyméně čtrnáct bývalo, z nichžto Božího Požehnání hojnost vycházela. Popatř Čtenáři laskavý na Figur Orla tuto přiloženou, tať ukáže všechny ty Couky a Prameny; k tomu, v jakém každý z nich položení byl, tě vynaučí. Krácejme dále, a co v druhém puňktu **Libuše** pravila, pozorujeme. **Tu prey hojnost stříbra bude bez míry**. Mnohos řekla, ale pravdus řekla, ó Kněžno **Libuše!** Tak jest, hojnost stříbra bývala někdy na Horách **Kuttenských** bez míry. O kteréžto hojnosti, poněvadž v 10. Handštánu obšírněji míním jednati, nechci tuto dále nic mluvit, ale tam Čtenáře odsílám, zatím pak dlužníkem jeho zůstávám.

7Třetí Puňkt toho Kněžniného předpovědění byl tento. **Ale že** (ta totižto Hora) **má tři hřbety, třikrát stříbro sejde, a zase třikrát vzejde**. To jest: že ty Hory třikrát padnou a k zpuštění přijdou: ale zase třikrát povstanou, a těžiti se budou. Zdá se mnohým, že tento Puňkt kulhá, a že **Libuše** motovidlem střelila, poněvadž příčiny neuznávají, aby proto mělo stříbro třikrát sjíti, a zase třikrát vzjítí, že ta Hora jest tříhřbetá. Právě jako kdyby někdo řekl: proto že Kostel S. P. **Barbory** na **horách Kuttných** má tři věže, třikrát Město padne, a třikrát povstane; všichni **Horníci** by se smáli, a s takovým Prorokem do louže běželi. Ale nechť jest jak chce, mně se zdá, že **Libuše** od černého daleko nechybila. Nebo jistě, co v Památkach **Horních** onde i onde zaznamenáno nacházím, a když těch Hor pády bedlivěji zpytuji, za to držím, že ta naše Kněžna, jestli ne z jistého vědomí, aspoň maní, o budoucích věcech pravdou zavádila. K dokázání toho, musíme toto znamenati: že **Kuttenské** Hory již třikrát dokonále padly, a zase povstaly.

První jejích pád zběhl se okolo léta Páně 1278. Když totižto onen Český Hrdina, Král **Přemysl**, proti **Rudolfovi** Habšpurskému, na Císařství z jeho Dvoru pojatému, válku vyzdvíhl, a jak z Čech, tak i jiných Zemí nemalou vojenského lidu sílu shromáždil. Nebo když se mu koní pro jezdců nedostálo, k **Kuttenským** Horám prohlédl, a všecky z nich Koně (praví že jich do pěti set bylo) pobrati, a do svého ležení přivésti poručil. Což když se stalo, a čímby se Rudy z přehlubokých Dolů na den (na horu) honily, nebylo, Kverci a horní Nakladníci od pavování přestali; Čeládka pak

- S. Mari Majdaleny
- Rejszkej Conk
- Tamkank
- Nyrfalskej Conk
- Andělskej Conk
- Hloušeckej Conk
- Grejškej Conk
- Oselskej Conk
- Kavčí Hory
- Ptáčí Hory
- J. Časl. fecit
- Kanlk
- Kulhalik
- Vlčí Hory
- Perkverlan Kankovského

Horničná, nemajíce čím se živiti, přec se rozešla, a tak ty bohaté Hory neyprv padly. Jedna stará Pamět dokládá, že na samým Couku **Kuklickym**, přes tři sta usedlých Hospodařů, po Haviřských Kopkách, to jest chaloupkách, bydlelo, a ti že tou vojnou, větším dílem semotam byli rozehnáni. Ležely pak ty Hory tak pusté let několik: nebo **Vácslav**, Syn **Přemyslův**, a jediný Českého Království Dědič, v 9. letech věku svého osiřav, Země zpravovati nemohl: **Otta** pak, Margkrabě Bramburský, mladému Králi za Poručníka a Země České Vladaře představený, ji více hubil, než hájil; tak že za jeho Vladařství, neb raději Tyranství (jakož sám Král **Vácslav** v Právách Horních, léta 1300. vydaných, v Kníze 2. Kap: 5. dosvědčuje) **jedno tyto pověsti o Čechach se pravily: Ay meč píchá, oheň pálí, ruka loupí, Sirotku se neodpouští, Vdově se neshovívá, k Svatým a posvátným věcem poctivost se nezachová.** Potom však, když se **Vácslav** zprávy Královské ujal (což se léta 1284. stalo) a pomalu Zemi od loupeží očistil, v Pořkoj a dobrý řád všecko uvedl; tu taky lid Horní, ponuknutím Královským, k Horám **Kuttenským** se scházal, a v několika letech tak je vyzdvíhl, že k předešlému květu brzo přišly, anobř mnohém, než kdy prve, silněji se pavovaly, a velikou nad míru Stříbra hojnost (jakž v 10. Handštanu uslíšíš) z sebe vydávaly. Což přes sto let pořád, až do válek Žižkovských, s převelikým celého Království užítkem, trvalo.

Druhý dokonaly a veřejný Pád těch Hor v létu 1424. se přitrefil. Když totižto ten zlé paměti Jan Žižka z Trocnova, po smutné **Pražanů** a **Horníků** u Malešova porážce, **Horu Kuttu** s Dráby svými oblehl, mocně dobyl, co živého zastal, to mečem pohubil, a posledně celé Město v prach a popel obrátil. Nebo tehdaž Havířstvo (co se ho koliv v Šachtách a dolych onde i onde pokrylo, a tak při životech zachovalo) vidouce že všichni téměř Kverci a Horní Nákladníci dílem zhynuli, dílem před obležením města, do cizích Krajín se rozešli, a málo kdo na hory tak brzo nakládati bude: větším dílem k Německým Horám se obrátili; zvláště pak (jak hodnověrní Scribentové svědčí) na **Rammlské Hory**, u města **Kozlaru**, přišedše, tam se osadili, a ty Hory, přes sto let pusté, vyzdvíhli. Za tím na **Horách Kutnách** pouška byla, a toliko v dolcích některých, ne tak dělali, jako se kutili, a po haldách, neboližto

¹⁰jalového kamení hromadách, rudy paběrovali, Havíři říkají, klaznovali. Až pomalu zvotavivše se zase **Horníci**, těm zašlým Horám na nohy pomohli, tak že se jim dosti bohatě, ač již ne tak jak prve, odměňovaly. V kteréžto podstatě, teměř půldruhého sta let, zůstávaly.

K třetímu veřejnému pádu v 1614. létě **Kuttenské Hory** schylovati se počaly, a to za Římského Císaře a Českého Krále **Matyáše**. Kterýžto porozuměv, žeby na Couk **Kaňkovský** příliš mnoho *d.* Košťů z Královské *e.* Urbury vycházelo, nybrž žeby naň v osmi letech 128. tisíc tolarů přeloženo bylo, Horním svým Oficírům déleji na něj nakládati zapověděl; a aby se raději na Couk **Turkaňský** a **Roveňský**, jakožto, dle zdání některých, odplatnější, s pavuňkem obrátili, poručil. Což když se stalo, mnozí Kverci a horní nákladníci, příkladem Panským hnutí, tale a díly dědičné na **Kaňku** opustili, a někteří z nich od všelikého pavování přestali: někteří na **Turkaňským** neb **Roveňským** Couku *f.* Kukusy kupovali; ale brzo zase, pro neodplatnost rud a časté *g.* Cupusy, od nich upouštěli. Odkudž pošlo, že mnoho pustých *h.* Vortů leželo, a čeládka Horní, ¹¹nemajíce sobě kde kusu chleba vydělati, pomalu se s těmi Horami žehkala, a kam se komu vidělo, rozběhla. To srozumívše **Páni Stavové**, aby ten starobylý, a již téměř jediný Království Českého Klenot Horní, před nastávajícím pádem zachovali, na obecném Sněmě, léta 1615. v Městech Pražských držaném, s J.M. Králem **Matyášem** na tom zůstali, aby se ty Hory, nějakým hodným a mocným lidem, z jistého platu, asi do 15. let pronajaly: za to majíce, žeby z takového nájmu J.M. Královská dobrý užitek míti, Horní čeládka přitom se vychovati, **Hor Kuttu** pak Obyvatelé, v svých živnostech a obchodech prospívati, jakož i na *i.* Lehenschaft pavovati mohli. Dobrá rada; ale vyplnění její na dlouhé příliš lokte se měřilo. Nebo nenahazovaly se způsobilé osoby, kterýmby se mohl takový poklad svěřiti. **Hamburští** a **Numberští** Kupci o ten nájem hrubě stáli, a již téměř na tom bylo, aby se jim ty všecky Ho-

d. Outrat a nákladu.

e. duchodů Královských z hor pocházejících.

f. Kukus jest jistý díl v dole.

g. Cupus, jest příkladání nákladu na dělníky, a jiné Horní potřeby.

h. Míst k těžení obraných.

i. Lehenschaft, jest nájem Horní z jistého užítku.

ry pronajaly: než sešlo z toho, proto, že **Páni Stavové**, aby se stříbro a peníze ven z Země vyváželi, přivoliti nechtěli. Zatím ta chvíle Horám byla škodlivá, a den odedne víc a víc Vortů pustlo. Naposledy, když zbytlí nebylo, Výsoce Urozený **P. Vylím Vřesovec** z Vřesovic, na ten čas Neyvyšší Království Českého Mincmístr, léta 1618. těch Hor, jak s huttním šmelcováním, ¹²tak i s *k.* Mintzschlagem, v nájmu do 15. let se ujal, a od 16. dne Unora léta dotčeného, na ně nakládati začal. Začal pravím, ale nedokonal. Nebo po čtvrt létě, totiž Měsíce Máje, celá Země se zbourila, **Páni** z oken Kancelláře Pražské byli metáni, Neyvyšší Mincmistr do Jíhlavě se odebral, na horách pak kdo hospodařil, ten hospodařil. Trvala ta těch Hor, ať tak řeknu, polouzmrtnělost, až do léta 1625. kteréhožto roku, sami **Hor Kutten** Obyvatelé, slítavše se nad tím Klenotem, k zalíbení J.M.C. a Královské **Ferdynandovi** Druhému, všeliký Horní Handl (krom Mince) do desíti let na se přejali, a s svou nenabytou škodou, po ta léta jey zdržovali: nebo (jak se v jejích Reystrách nachází) sto tisíc prodělali. Po vyjití těch desíti let, nebylo kdoby se hor opravdu ujal. Královská milost **Ferdynand**, těžkými válkami obtížený, na ně nakládati nemohl: **Páni Stavové**, jinými starostmi zavaleni, ku pomoci přispěti, tak jak někdy činivali, zapomněli: **Horníci** pak, netoliko škodlivým, jak již povědíno, za deset let pavováním; ale i okolo 150. tisíc na vojenský lid vydáním, zhubeněli: pročež málo kde se *l.* gvaldykovalo, v hutech zřídka kdy šmelcovalo, v Minci skrovníce *m.* pregovalo. V tom Vojna Sasská a po ní ¹³Švédská nastala, a ty Hory na hlavu porazila; tak že, až do zavření toho dávno vinšovaného Pokoje, totiž do léta 1649. téměř pusté ležely.

Vidíš Čtenáři laskavý, že již ty hory třikrát padly, a pokaždy zase povstaly. Zdali pak ještě jednou neb častěji zpustnou, o tom nelze nic jistého pověditi: všecko v mocí Boží zůstává. Mluvě však podlé lidského rozumu, jest se hrubě obávati, aby dlouho neobstály, pokudž jich mocná ruka nějaká nepodepře. Ti jenž je někdy zhlízejí, požehnání Božího hojnost v nich ještě býti uznávají: ale na peněžitou pomoc volají. Doufejte Páni Horníci, že Rodička Boží Panenka **Marya**, Svatý mily **Vácslav**

Kníže a Dědič náš, k tomu Světice Boží Panna a Mučedlnice **Barbora**, (kterážto za obzvláštní Patrony a Orodovníky sobě jste zvolili) v té potřebě vám přispějí.

O čtvrtém **Libušiného Proroctví** Puňktu, sluší taky nětco pověditi. Kdežto ta Kněžna takto pravila: **Mědi krásné při tom vidím oblohu**. Chtěla totižto říci: že v té hoře tříhřbeté, netoliko hojnost Stříbra leží, ale taky veliké množství Mědi vězí: kterážto bleskem svým a jasnosti, k nebeské obloze (jižto mnozí měděnou býti se domnívají) velmi jest nápodobná. A jistě nezmeylila se **Libuše**. Nebo ač při všech Rudách stříbrných, vždy nějaký podíl Mědi přirozeně se nachází; nic méně z Kyzu (tak ¹⁴jisté rudy se jmenují) hor **Kuttenských**, zvláště pak **Kaňkovských**, taková ji síla někdy vycházela, že o tom nyní pero nemůž psáti: v Handštánu 10. o tom nětco dotknu, když těch Hor bohatství přednesu. A to buď o **Libušiným** Proroctví povědíno. Lepšího výkladu neumím: kdo umíš, pověz; rád uslyším. Já za tím Kněžně **Libuši**, z toho Proroctví, na místě starých i nynějších **Horníků**, poděkuji.

EUCCHARISTICON.

To jest

Dík-činění Kněžně Libuši, za hor
Kuttenských předpovědění.

1. **Ibuše, Kněžno přeslavná,
Česká Máti:
Jenžs Hory Kuttny od dávna,
Dala znáti.**
2. **Stříbro v nich být vyjevila,
hojnost Mědi:
Jak ho Vlast naše užila,
Všichni vědí.**
3. **Kterakž se ti odměníme,
Za ty dary?
Horníci věru nevíme;
Dluh jest starý.**
4. **Kdybychom zprávy nabyli
O tvém Hrobu:
V němžto tě někdy pohřbili,
V truchlou dobu.**
5. **Kladlibychom naň *a.* Handštánky
Pěkné Rudy:**

15

k. Mintzschlag, jest bití Peněz a rázu.

l. gvaldykovati, jest Hory těžiti.

m. Pregovati, jest rázy na Minci vyrážeti.

a. Kousky rudy.

Posypali jey *b.* Šustánky,
Z horní Pudy.

6. Hrobku bychme udělali
Z *c.* Štufek Perku:

A Ropouchy vytesali
Ctného *d.* Verku.

7. Okrášlili bychom Stropy

e. Druzím, *f.* Pletly:

g. Kvarcem, *h.* Gruby, *i.* Guldantropy,
Ažby květli.

16 8. Obkladlibychme *k.* Čirlata,

l. Nysyk, *m.* Fryše:

n. Cizury Stříbra, *i.* Zlata,
o. Klívru Číše.

9. Ale že tě nám schovala

Zašlost času:

Nemineť aspoň pochvala,
Našich Hlasů.

10. Chvála bud' Kněžně Libuši!

Díky k tomu!

Padnětež jí líbě v uši;

V Kroka Domu.

11. Dokud stane Hora Kuttna,

Nad Libuši,

Nebude slavit tak z chutna

Žádnou Duši.

17

Starých Pamětí Kuttnohorských

Handštan Druhý.

V Dole Mních vyťatý.

Libušyno o Kuttenských Horách Pro-
roctví, předešlý Handštan nám vy-
ložil. Bylbych se rád dávno dověděl,
kdo a kdy ty Hory vyhledal? Stará

b. Drobníčkou rudou.

c. z kousku jalových Skal.

d. Díla.

e. Druzy, jest ruda, na způsob řezaného Křištálu hranatá.

f. Pletle, jest ruda měděnými krupějemi pokropená.

g. Kvarc, jest ruda k počernalému Mramoru nápodobná.

h. Grub, jest ruda nedošlá, a jako napilovaným cejnem posypaná.

i. Guldantropy, sluje ruda podobu zlatých krupějí na sobě mající.

k. Čirlata, jest ruda černosvětlá.

l. Nysyk, jest ruda dírkovatá, požlutlá, a blištící se.

m. Fryše, jest ruda světlá, měděnicovatá.

n. Cizury, jsou Mincovní ostřížky.

o. Klívr, jmenuje se pomazanka na rudě stříbrná, co Hřbet u nože tlustá. NB. Z takových rudních Handštánu, dělávají se Krotky v Panských Staveních.

mezi **Horníky** rozprávka, tu chválu jednomu Kláštera Sedleckého Řeholníku dává. Ale zdali tomu tak? To nám tento Handštan, na **Couku Greyfským**, blíž Kostela všech **Svatých**, v dole **Mních** od Starých **Horníků** řečeném, odemně vyťatý, vyjeví. Těžké bylo do něho lezení, proto že téměř vsecek již dávno byl *a.* Perky od Havířů *b.* zašturcován. Nic méně s Boží pomocí, předce jsem se do něho až na *c.* Žuly prorazil, a tento Handštan, z něho *d.* vyřezal.

O Nalezení Hor Kuttén.

KEmohu se dosti nadiviti Českým Kro-
nykářům, zvláště Sylviusovi, Dubra-
viusovi, Kutthenovi, že o počátku **Hor**
Kuttén, žádné zmínky v svých pamětech neči-
ní: Na Hájka ¹⁸pak a Paprockýho téměř se hně-
vám, že, ač oba v spisování Českých příhod
velmi pilní vidění chtěli býti, nic méně ani je-
den, ani druhý, kdyby **Hory Kuttny** počátek
svůj vzaly, nepovídá. Paprocký o dávnosti Če-
ských Měst celou Knihu sepsal, v nižto Pražan-
né, Časlavští, Kouřimští, Plzeňští, a jiných
Měst Krajských Obyvatel, kdy od koho pošli,
dočísti se mohou; podobně jiná Města, Městeč-
ka, a Zámky, anobř i ty dosti špatné Vesnice,
pojítí svého pamět mají tam zapsanou. **Horníci**
pak, když do Paprockýho nahlédnou, medle co
o **Hoře Kuttně** naleznou? nic jiného jistě, než
tato slova jalová: **Hora Kuttna, kteréhoby ča-
su byla založena, nevypravují o tom Krony-
káři.** Divná věc, že ten Šlachtic Polský, s Pa-
mětmi Českými přes třidceti let (jak se sám
chlubí) se obíraje, po ta všecka léta, v žádném
Špurci s původem **Hor Kuttén** se nepotkal. A
proč nikdá do **Hory** nepřijel, a na to se nepo-
ptal? snadby se byl tam nějaké zprávy domakal.
Podobně Vácslav Hájek, ač s velikou pilností,
rozličných Hor, jak Zlatých tak Stříbrných, ba i
těch Ceynových, Olověných i Železných vy-
preyštění, v své Kronyce zapsal, však na **Hory**
Kuttenské dokonce pozapomněl. Činí on o
těch **Horách** dosti často zmínku, a jejich na
Stříbro vynosnost vypisuje: ale od pilného
Kronykáře, jaký Hájek byl, aby mi o jích po-
čátku pověděl, jsem očekával. Mohlli se
¹⁹Hájek dovědět, kdy se Hory Jilovské, kdy

a. jalovou skálou.

b. zasypán.

c. až na samou pudu.

d. vysekal.

Příbramské, Berounské, Lipnické, a jiné začaly: pročby se byl nemoh na **Kuttenských** počátek doptati? Slyšme medle Hájka, o rozličných Hor vyjevení, mluvícího; však nám snad ta chvílka dlouhá nebude. Léta Páně 685. (praví on) Jicha a Domoslav Synové Rohslavovi, na Jasových Horách zlato našli. Kde jsou ty Hory Jasové? pomínuly; **Hory Kuttenské** až po dnes pavyjeme; a však Hájek o jejich nalezení mlčí. Dále píše: že v létu 714. Druhan a Chobal Synové Bořislavovi, v Krajinách západních velkou spoustu stříbra natrefili. Ale kam se ty Hory poděly? Neznáme jich více; **Hory Kuttenské** známe; Hájek však o nich nic nedí. Opět Hájek mluví: Děd z rodu Hrabova, nedaleko Libně, stříbrnou rudu v létu 725. vykopal. Ale kdo ji nyní kopá? Žádný, proto, že ty Hory dávno klesly; **Kuttina Hora** pak, i její Hory trvají: Nic méně Hájek o nich nic nepraví. Zase pod 726. Létem jakéhosi Kolana Mládence vychvaluje, že v Daleyskem lese pramen zlata vyskoumal. I kdež jest ten les, a ten zlatý pramen? Les posekán, pramen vyschl; **Horského** Stříbra pramen nevyprahl, až dosavád se šmelcuje: Hájek pak předce **Horu** pomíjí. Mnohoby ještě bylo psáti o jiných Horách nalezených, o nichž Hájek zpívá; ale o **Hoře** pauzuje. A nemá to **Horo-kuttenské** bo₂₀letí? Než odpusťme Hájkovi, odpusťme Paprockýmu; ještě dobře víme, co Veršovec Horatius pověděl.

Opere in magno fas est obrepere somnum.

Když mé Pero mnoho píše:

Vyklouzne mi ledcos tíše:

Mistr Pavel Stránský, Českých Hystoryků včelička (nebo kde jen co paměti hodného zahlídl, to do oule svého vnesl) poněkud větší pilnost na sobě ukázal, nebo na zjevení **Hor Kuttenských** nezapomněl, když v své Kníze zaznamenal: Že **Hory Kuttny**, za Krále Českého **Václava**, toho jména druhého, vyskytly. Ale však i on pochybil, maje místo **Václava** druhého, **Václava** prvního položiti. Což já dvojím důvodem prokazuji. Předně tímto: **Přemysl Ottokar**, **Václava** druhého Otec, maje válku proti **Rudolfovi** Císaři vesti, z **Hor Kuttenských** několik set Koní (jakž v předešlém Handštánu povědíno) pobral. I musilyť již tehdaž ty Hory státi; poněvadž ani Smrt, kde ničeho není, nebéře. Podruhý opět tímto: Sám Král **Václav** druhý, v Právách Horních, léta 1300. vydaných (v Kníze I. Kap: 7.) napsal: **Že**

Hora v Kuttně nad jiné Hory stříbrné velebnosti svou se raduje od dávna. Jestli od dávna se radovala, i jakž tedy za něho se zjevila? Když to **Vác₂₁slav** psal, teprv 16. let na Královské Stolicí seděl; není pak věc k víře podobná, aby v 16. létech, Hory nedávno povstaly, tak se silně rozmohly, žeby jiné Hory velebnosti svou převyšily. Musíme tedy jiného **Václava** hledati. Ale kdož to bude? Žádný jiný než **Václav Ottokar**, přijmím jednovoký, **Václava** druhého Děd přeslavný. Za toho panování, a to léta 1237. když **Řehoř**, toho jména devatý Papež, Římskou Církev zpravoval: **Frydrych** druhý v Říšy Cisařoval; **Purkhard** (jinák **Bernard**) dvamecímý Biskup Pražský, České Kněžstvo řídil; **Hory Kuttenské** divným způsobem, o němžto jedna stará Pamět, odemně šťastně nalezená, připomíná, vyjevené jsou. Slišme vlastní slova té staré Paměti, kterážto slovo od slova takto zní: **Léta po narození Syna Božího 1237. Antoň Mnich a Kněz Kláštera Sedleckého** (já přidávám: Řádu S^o Cistercienského) **šel na procházku, maje při sobě Páteř modlitební a Žalmy. I jda meytinami lesními, oblíbil sobě místo před teplosti Slunce k odpočinutí. Posadě se pak, četl sobě v Žalmích, až i zdřímal. Když pak se prospal, chtěje zase do Konventu jíti, uzřel, že skrze mech Skály, vyrostli před ním tři Proutkové stříbrní. Pročež hned na kolena klekl, Pánu Bohu děkoval, a pomodliv se, Ká₂₂pi svou zsvlékl, a ji tu na znamení nechav, do Kláštera se navrátil, a co našel, Oppatu pověděl. Z té příčiny, a na památku, Horní lidé Kápi a Perkytli užívají.** To jsou Slova té staré Paměti; kterýmžto více věřím, než obecní rozprávce, jenžto jistí, že ten Mnich Stádo Ovčí pasa, ty Pruty natrefil. Nebo ač se nepřím, že za starodávna Řeholníci s Ovčím dobyt看em se obírávali; však tato zpráva zdá se mi býti hodnověrnější, poněvadž nám i léto, i jméno, toho Řeholníka, se všemi okoličnostmi vyjadřuje. Tu hle máte, Páni **Horo-Kuttentští**, vašých Hor začátek: a co vám Čeští Kronykáři nemohli neb nechtěli pověditi, to vám, skrze mne, jeden starý Špurc povídá: co oni zamlčeli, to on prohlásil: čemu oni nás nevynaučili, tomu on vynaučil. Naučme se, aspoň z toho příkladu, jak jest dobrá věc starých Pamětí nezavrhovati, do Kupeckých Krámů, na Kornoutky jich nedávati, nýbrž jako Stříbra a Zlata jich sobě vážiti. Ale však do truhel a škríní ne tak je za-

víratí, aby na ně ani Slunce nesvítilo, ani lidské oko nepohlídlo: nebo to by byla velká pošetilost, a mnohých pěkných Pamětí, ať tak řeknu, zadav a mordýřství. Nyní kterak **Hory Kuttenské**, jakýmsi neobyčejným a nepřírozeným způsobem byly vyjevené, čehož při zjevení jiných Hor se nenachází, rozjímejme. Nebo (jak Georgius Agricola, a Ge₂₃orgius Löhneysz, i jiní Hor, rud a kovů Zpítatelé píšý) některé Hory, skrze zlatý písek, ze studánek s vodou se preyšticí, se prozrazovávají: jako s Freyberskými v Zemi Mišenské před léty se přihodilo. Některé zase Sedláci vyjevili, když Rolí vorajíce, bohaté *e.* Štufy rudy vyvorali: jakž se s Španyelskými v Galecij za dávna přitrefilo. Jiné opět Formané a Vozkové, když forovali po Světě, odkryli: a tak se stalo asi před čtyřma sty léty, za času Otty Margkrabí Mišenského; Že do **Hory Kuttny** k šmelcování rud z Zellerfeldu olovo vezouce, nedaleko Freyberku *f.* Štufku rudy kolem z koleje vyrazili, a Horám olověným začátek učinili. Kozlarské Hory kůň na jevo vynesl, a to takto: Léta Páně 938. za panování Otty Římského Císaře, jeden Rytíř, honě se po zvěři, že skrz houští s koněm nemoh projeti, z něho zsedl, a uvázav jey k pařezu, pěšky se za ní pustil. Když pak dlouho se nevracel, kůň, po Pánu teskliv, nohou kopal, a tak dlouho hrabal, až se rudy dohrabal. Těmi a ještě mnohými jinými způsoby (kterých pro krátkost připomínati se nelíbí) jiné Hory jsou založené: ale při **Hor Kuttenských** nalezení, něco neobyčejného se zběhlo. Totiž, že za tu malou **Antonínové** dřimoty chvílku, skrze mech, tři stříbrné pruty vyrostli, a jako v okamžení se vyskytli. Kolik let je₂₄den nevelký prut lískový růsti musí! I ta Fialička, i ten Jetylek, k zrůstu svému času potřebuje. Tuto pak dlouhých průtahů nebylo. V půl, ba snad ve čtvrt hodinice, stříbro z země vyniklo, na hůru hnalo, a na způsob prutu se postavilo. Aby pak se někdo nad tím nepozastavil, a zdaliby to mohlo býti, aby stříbrné pruty z země mohli vyrůsti, nepochyboval; má se věděti, že učení lidé na tom se snášejí, takový zrůst, věcí možnou býti: což i mnohými příklady potvrzují. Já, k dokazání toho, po cizích Krajínách toulati se nechci: domácí příhody připomenu, o nichž Vácslav Hájek, v své Kronyce České, zmínku

činí. Léta po narození Spasitele našeho 767. nedaleko Slavošova, jeden z služebníků Bytízových, chodě po lese, našel mani prut stříbrný, z země vyrostlý, a to tak dlouhý, jakby mohl člověk mírné postavy (ne pídí mužiček) oběma rukama vysáhnouti. Opět léta 789. člověk jeden chudý, pasa krávy na Křesné Hoře, náhodou našel prut zlata, u samé země tak tlustý, jako prostřední prst u ruky člověčí. A ulomiv jey při samé zemi, Knížeti **Mnátovi** na Vyšehrad přinesl, a obětoval. Kníže jey vděčně přijal, a na zem postaviv, až k své bradě přeměřil. Zase léta Spasení našeho 874. nějaký Příbik, chodě po zvěři, pod Horou Třebušnici, vysoký prut stříbrný samorostlý na jedné Skále natrefil. Z těch samých vlastenských příkladů může se srozuměti, že nic k víře nepodobného se nepovídá, co se o Knězi **Antonínovi** připomíná. Přidejme jediný cizí příklad, právě čerstvý. Neminulo tomu mnoho let (nebo za času slavné a Svaté paměti **Ferdynanda** Třetího se stalo) že v Uherské Zemi když Ženci žali Pšenici, jeden z nich, na 6. klasů zlatých, k Pšeničným právě podobných, s srpem přišel, a podiviv se nad tím neobyčejným osením, a svým zlatým štěstím, ty klasy ulomil, a jednomu z neypřednějších Panů Uherských presentoval. Kterýžto s nimi do Měst Pražských přijel, a dotčenému Císaři, na ten čas v Praze zůstávajícímu, obětoval. Před tím pak, jednomu z Tovaryšstva Ježíšova Knězi je ukazoval.

Zavru tento Handštan s Hrobovým nápisem, kterýžto jsem Knězi **Antoňovi**, tak dobře při **Kuttenských** Horách zasloužilému, k věčné jeho památce sepsal. A jistě, kdybych věděl, kde jeho Kostí v Pánu odpočívají, na Hrobovým Kamenu rád bych jey vytesal. Poněvadž pak nelze se toho dověděti, tento list buď místo Kamene, a toto Pero místo železa. Troufám, že Kněz **Antoň** dobrou vuly za skutek přijme.

26

EPITAPHIUM.

To jest:

Nahrobek Kněze Antonína Hor Kuttenských Zjevitele.

 Astavte se Horníci.
Tu leží Kněz Antoň

Klášteřa Sedleckého Profess;
Jenž Hory Kuttenské vyjevil.

Chodě na procházku, po Stříbře kráčel.

e. Kusy.
f. Kousek.

Modle se, velký Poklad na Bohu vyprosil.
Spěje, s štěstím se slepě potkal.
Když odpočíval,
Země za tím k porodu Prutův pracovala.
Probudiv se, o čem se mu ani nezdálo, uzřel:

Tři totižto Pruty,
V jednom oka zamouření vyrostlé.
Ach když jest je častější zamouřil!
Snadby byl častější, nevidané divy, spatřil.
Ale sprostný Řeholník, na trým přestal;
Snad že, přes tři více počítati neuměl.
Co pak dále učinil?
Misto hulky, ty tři Pruty ulomil;
Aby, měl se nač podepřítí.
²⁷Přítom Kápi zsvlékl,
Aby Havíře do ni oblekl.
Navrátil se do Konventu,
Nový Opat, s Berlou stříbrnou.
O Korunu Prelátskou nestoje;
Nebo mu mnohem dražší
Anjelé v Nebi krumplovali.
Opat Kláštera Sedleckého
(Jenž Pocestným, Pohostinou byl povinen)
Toho Hosta
Vděčnější, než kterého jiného, přivítal:
A s S. Davidem k němu promluvil. (Žalm 22)
Prut tvůj, a hůl tvá, tať jsou mne potěšila.
Po letech opět Antoň usnul;
A opět stříbrné Hory nalezl:
Ale na Nebesích;
Tělo do Země vloženo,
Které stříbrné hrobky zasloužilo.
Odpočívá v pokoji Antonín:
Boje však po sobě Horníkům zanechal.
Přes čtyry sta let s rudami válčí;
A stříbrné Pevnosti,
Ohněm, Prachem, *g.* Pemrlícemi, *h.* Feiszly,
dobývají.
²⁸Odejděte od Hrobu Horníci,
A, v bílých *i.* Perkytlích,
Kněze Antonína, Pořádku vašeho Fundatora,
ctěte.
Kolikrátkoli pak pod Korouhvemi chodíte;
Tolikrát, pro nalezené Hory,
Te DEUM Laudamus!
Prozpěvujte.

g. ručními kladivý.

h. Perliky.

i. Haviřských Kápích.

Starých Pamětí Kuttnohorských Handštan Ěřetí.

Z dolu Kuttna *a.* vytrekovaný.

Īkávali Staří Āčehové: kde
Mních, tu Kápě. Horníci též
Mnícha bez Kápě míti nechtěli.
Protož nedaleko dolu, Mníchem
nazvaného, jiný důl, právě na tom místě, kde
Kněz Antonín Kápi svou položil, zarazivše, po
Německu Kutte (což po Česku Kukla neb
Kápě zní) mu převzděli: ne k potupě, ale věčně
Antoninové památce. Chtějí to²⁹mu, že ten důl,
ne Rudu s *b.* Perky a *c.* Kaňkovím smíšenou, ale
samé *d.* Kňoury vydával. Abys pak se žádný
neomeylil, máš věděti, že ta Kuttna, jenž se po
dnes na * Couku Greyfským, ač s malým užit-
kem, těží, od oné jest rozdílná, a proto také no-
vá Kuttna sluje. Do té Staré Kuttny, ač již
pusté, směle jsem se *e.* heňoval, a z ní tento
třetí Handštan vytrekoval: z něhožto se rozumí,
kterak Hory Kuttenské, z malých začátků veli-
ce povstaly.

O Zrůstu Hor Kuttén.

Zřech věcí počátek malý jest. Veliké
řeky, Reyn, Meyn, Dunaj, Labe, z
nehрубých Pramynků a Studánek se
preyští. To neystinnější Dubí, to nevyšší Jedlí,
z tenoučkého kořínku vyrostá. Obrové a nemír-
né postavy mužů, při početí svém, větší, než
mravenec, nebyli. I ta města veliká, Řím ve
Vlašých, Paříž v Frankreychu, Aach v Řišy,
Nynyve v Zemi Assyřský, a jiná v jiných Světa
Krajinách, od málo koliks Katřčí začátek svůj
vzala. A co naše Praha? málo větší z prvu než
Práh byla. Podobně s Horou Kuttnou se
zběhlo. To místo, na ³⁰němž Kněz Antonín tři
stříbrné pruty nalezl, nebylo než Hora, velikými
lesy porostlá, v nížto jak červená tak černá zvěř
své peleše a brlohy, lišky a zajíčkové doupata
mívali: ale po časích v Město, po Praze v Āč-
chách neyvětší, vyrostlo: jakož z přiloženého
Kupřřstychu vidět. Četl jsem, u jednoho Polity-
ka, otázku přepěknou: Coby staršího, domylí,

a. vynešený.

b. se Skálou.

c. oblátkovým kamením.

d. čisté, samorostlé Stříbro, na způsob kadeřů.

e. v řemenném sedění dolů pustil.

čili město, bylo? Odpovídá takto: Že v jistým smyslu domy, než město, starší jsou: a opět v jiným smyslu, že jest město starší, nežli domy. Což takto provádí. Z několika domů pospolu vystavených, pořadí; z několika pořadí vesnice; z několika vesnic, blizoučko od sebe ležících, města povstávají: a tak v tom smyslu, domy, než město, starší jsou. Naproti tomu, praví on, město domův starší jest, z této příčiny: že se proto domy stavějí, aby se z nich město vyzdvihlo. Rceme po školsku takto: *Civitas est prior ordine intentionis, domus prior ordine executionis*. Česky takto.

Předně míním Město míti:

Mám však prv dům postaviti.

Prv míněno, jest poslední:

Poslez chtěno, má beyt přední.

Chceš do Říma předně jíti?

Musíš předně koně míti.

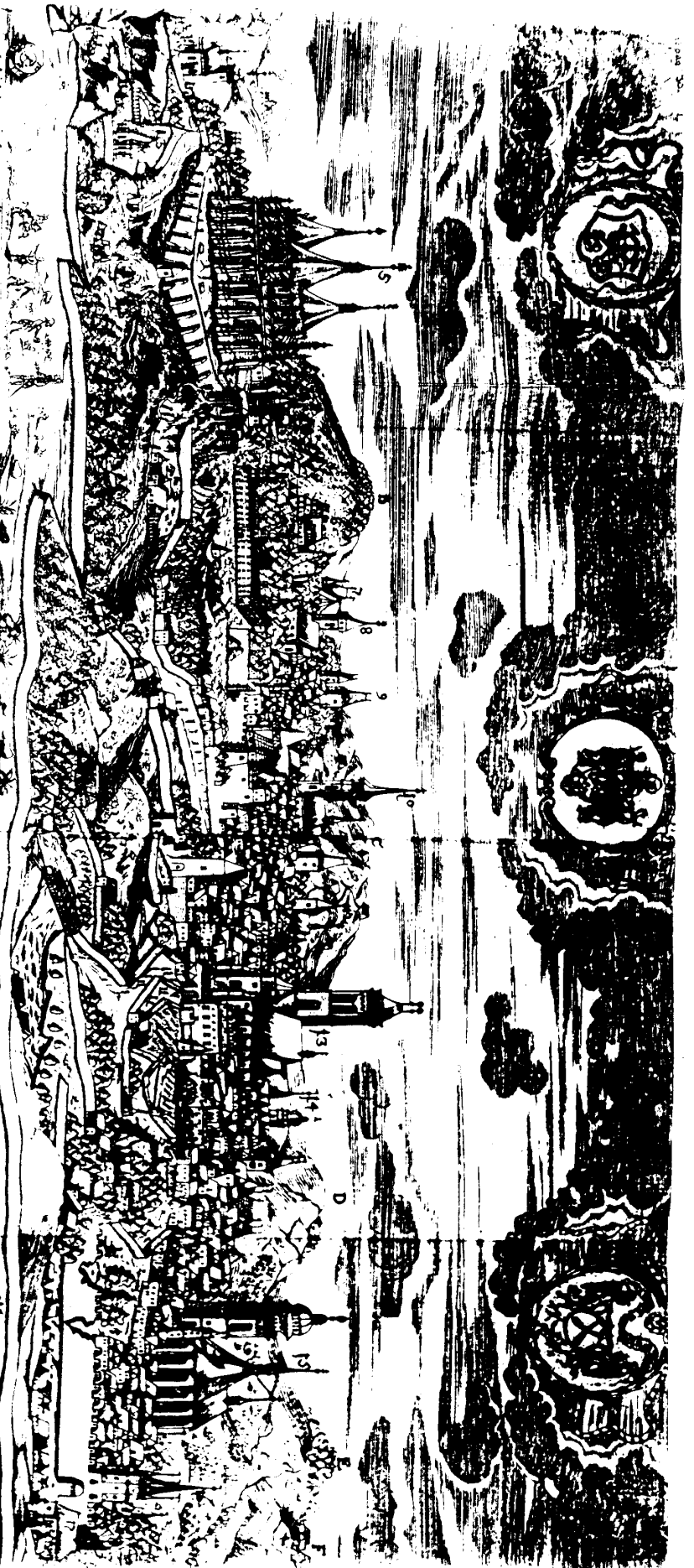
Ale s Horou stalo se všechno jinak. Havíři sobě okolo dolu Kopky to jest domky stavěli, na budoucí ³¹Město ani nemyslili. Slyšme medle jak jest se to zběhlo. Když se Král **Václav Ottokar**, toho co se s Knězem **Antonínem** přihodilo, dověděl, nechtě svých (jak při Dvořích Královských říkají) Regalij zanedbati, i hned do Německých Zemí pro Havíře, jakožto v * pavování Hor, nad tehdejší Čechy, zběhlejší, poslal; ti když přišli, aby to místo ohledali, poručil. Oni shledše místo bedlivě, a kdeby začít měli *f.* šorfovati, spolu se radivše, na tom zůstali, aby tu, kde se pruty vyskytli, začátek učinili. Že pak řekli: **Allhier wollen wir es angreiffen**. To jest: **Tuto chceme začítí**: i hned tomu místu a okolnímu položení, **Greiffgagn** jméno zůstalo: kteréžto potom Čechové, **Greyfským Kaňkem** neboližto **Coukem** nazvali, jakož až podnes slové. Aby pak měli kde své Hlavy skloniti, a na nocleh až do **Malína**, těch časů pěkného a lidného Města, (čili Městečka? nemusili choditi, na té Hoře se osadili, a několik Kopek Havířských, k bytu a pohodlí svému vystavívše, **Kuttenberg**, to jest, **Kápí Horou**, ji nazvali; kteréžto jméno potom i Města se přichytilo, a až podnes od mnohých **Kápí Hora**, vůbec pak **Kuttna Hora** se tytuluje. Chtějí tomu někteří, že **Hora Kuttna** od Německého slovíčka **Gutt**, to jest **Zboží**, jméno dostala. Jiní ³²praví, že od **Kutten** (to jest Kdoulí) jest nazvána. Jiní zase pevně na tom

stojí, (z nichžto jest jeden Pavel Stranský Český Kronykář) že to jméno od českého slova **Kutiti** pochází: poněvadž prey, na těch místech Havíři a Kovkopové, hledáním, kopáním, a reypáním Rud, v zemi a skalách se kutili. Ale to jsou pouhé Kacířských Hlaviček smyšlenky, a ctnému Řeholníku, pro nalezení těch Hor, věčné slávy nepřících, fraška a báseň. Po naší straně stojí celá Starožitnost, neyvíce pak ona psaná Pamět, jížto v předešlém Handštánu jsme vyjevili. A to byl začátek slavné **Hory**. Potom, když to požehnání Boží v dolích **Kuttenských** den odedne se množilo, a den po dni také dělníků, a s nimi i rozličných Řemeslníků přibývalo, stalo se, že v brzkém čase, z té Pouště byt lidský jest učiněn. Že pak okolo Dolu Havíři, *g.* Hašplíři, a jiná horní čeládka, chtěla (a to slušně) bydleti; Řemeslníci a jiní, při týchž Horách byt sobě oblubující lidé, opodál si příbytky stavěli, a dlouhé z obou stran pořadí domů vyzdvihli, v němžto že na větším díle Čechové přebývali, **Čech** je nazvali. A to jest to Pořadí, kterémužto nyní **Cechovské** Předměstí říkají; ještoby je slušně měli **Čechovské** (jakož v Městských Kníhách, před dvouma sty léty, a výš, popsaných, psáno stojí) nazývati. Slovem: vždy a vždy, ³³na všechny strany, zvláště pak po tom přívršý, jenžto od Kouřimské až k Čáslavské, a od Kolínské až k Klášterské bráně se chejli, příbytků a domů přibývalo; až po několika létech, za hodné se uznalo, aby tak velká a lidná Osada, za Královské Město byla vyzdvížená. Což se také stalo. Ale kdy? a jakým způsobem? Medle na to se žádný nevyptávey; nebo, ať pravdu povím, pověditi neumím. Kdyby byla **Hora** od Žižky v létu 1424. z gruntu nebyla vypálená; a Dcky Zemské léta 1541. na Hradě Pražském neshořely, na to by byla snadná odpověď. Toto však mohu pověditi, že v létu 1276. **Hora Kuttna** mezi Královskými Městy již byla počtěná, nebo v jedné Jistotě, za Valdema Kláštera Sedleckého Oppata, toho roku sepsané, mezi jinými Svědky, nějaký Gottffryd, z **Hory Kuttny** Měšťan, se podepsal, a Pečet svou tiskl. Z čehož se může seznati, že již víc než čtyry sta let prošlo, jak **Hora Kuttna** Tytulem Města jest ozdobená.

Ale řekne mi tuto někdo: Jaké jest to Město? však žádné téměř Formy a způsobu Města nemá. Kde jsou pevné Zdi Městské, vysoký na-

f. nových dolů po kluftě hledati.

g. Pacholci, jenž při Rumpálu dělají.

1. Kostel SS. Mikuláš a Václava 2. Huti Šmelcovni. 3. & oltář D. Petra a Pavla 4. Kostel D. Trojice 5. Kostel Matky B. Marie a Mladého Barbory Matěm Otavě Horníkuv vyhlášený 6. Kostel PP. Societatis Jesu. 7. Kostel sv. Kateřiny 8. Kostel D. Svatého Jiří 9. Kostel D. Svatého Václava 10. Kostel D. Svatého Mikuláša 11. Kostel D. Svatého Václava 12. Kostel D. Svatého Václava 13. Kostel D. Svatého Václava 14. Kostel D. Svatého Václava 15. Kostel D. Svatého Václava 16. Kostel D. Svatého Václava 17. Kostel D. Svatého Václava 18. Kostel D. Svatého Václava 19. Kostel D. Svatého Václava 20. Kostel D. Svatého Václava

ad pag. 30.

Erb Ouiradu Hornho

1. Kostel SS. Michala a Václava. 2. Huti Šmelcovni. 3. Kostel S. Petra a Pavla. 4. Kostel S. Trojice. 5. Kostel Nakladný S. Panny a Mladé dince Barbory Nakladem Starých Horníkův vystaveny. 6. Kolej P. P. Societatis Jesu. 7. Kostel S. Martina. 8. Kostel S. Jiří. 9. Brana Kouřimská. 10. Kostel S. Bartoloměje. 11. Brana Koliňská. 12. Kostel všech Svatých. 13. Kostel Svatého Jakuba u Vysokého řečeny přiměně Arcidiekanství. 14. Dům Radni. 15. Kostel Panny Marie jinak u Naměti. 16. Brana Časlavská. 17. Kostel S. Kříže přiměně Špiřál. A. Kolej nova P. P. Societatis Jesu. B. Vrch Vysoka řečeny podál od města ležici na Štíbro jalovy. C. Vrch Kuklík Hořejší. D. Vrch dolejší Kuklík. E. Vrch Sukov. F. Kank Městečko.

Želmej Bože, Městu tomu,

A každemu, zvláště domu.

Abys, jak kdy pře, kvelo,

Všem se Kvečkum šťastně vedlo.

Hojnost Kud a Kyzu vyšla

K staré slávě Kutna pišla.

Tak mile vlasti vnišoval

Když kupr ryl a formoval. J. Časlavský.

Erb Města Hor Kutten

Erb Starších nad Havířů

spy a valy, hluboký příkopy, silné bašty a věže, průchoditý Parkány? kde Revelíny, Bollverky, Contrascharpy, Pallasady? kde Děla, Kusy, Kartouny, a jiná vojenská příprava? kde na Město náležitá ulic a stavení pořádnost? kde domy nákladně stavený? ³⁴Na to všecko takto odpovídám: pokudž tyto všechny případnosti a povahy k jménu Města pohledáš, dávám' za vyhranou: **Hora Kuttna** Městem není. Ale věz, že tím beranem mnoho jiných Měst Českých porazíš, a je z počtu Měst vymažeš. Místo nějaké Městem býti, nezáleží na tom, mocné zdí, a nákladně stavené domy míti. To jsou povahy Měst pevných a krásných. Já jsem nikdá nepravil, **Horu Kuttnu** Pevností a krásným Městem býti: než toliko, že Práva Městského užívá, a obdarování Městských od dávna jest oučastná. Pročež znám se poneyprv: Že **Hora Kuttna** žádnou Pevnosti není, aniž býti může: proto že vrchy a pahrbky, ze všech téměř stran, jest obklíčena. Nic méně za starodávna, dokud ještě střelby a prachu nebylo, branného města slávy, jakž v 7. Handštanu uslíšíš, ne jednou zasloužila.

Znám se ještě podruhý: že to Město nemá žádných, na nynější způsob a Formu stavených domů, a Palácu: však co na ních zchází, to všecko, jedinký S. P. **Barbory** Kostel, nahraňuje. Měšťané bydlejí v sprostých příbytcích (ač ne vŕychni) ale Bůh má Dvůr Královský, jemuž málo rovných Česká Země, ať o jiných nemluví, může ukázati. Aby se pak vědělo, proč tak málo domů nádherných na **Horách Kuttnách** se nachází, za potřebí uznávám, jistou a neomylnou příčinu přednesti. Nepošlo to ³⁵Z starých Horníků chudoby: nebo peněz na *h*. Hýle mívali. Ani z lakomství neb skrbnosti: nebo štědrost svou, v mnohých jiných příležitostech, zvláště v tak nákladného Kostela **Svato-Barborského**, na svůj vlastní Měšec stavení, celému Světu dokazali. Vlastní tato byla příčina: že nákladně stavěti nesměli. Nebo v těch místech, kde nyní město stojí, všudy před tím se *i* šorfovalo, doly a šachty zarážely, štoly sem i tam pod zemi se hnaly, tak že větším dílem město jest podkopáno, a zřídka kde hluboký grunty k vyššímu stavení mohou se zakládati. Protož za nemalý div se pokládá, že Kostel S. P. **Barbory**, (tak náramné Stavení) přes dvě stě

let obstálo, a již dávno nekleslo, poněvadž pod ním veliké v skalách podzemních, na **Osel-ském k. Couku**, rozdělení a zprotrhání se nachází. Ješto mnohá menší stavení, nejednou nenadále padla. Jedním nebo druhým příkladem řeč svou potvrdím. Jest tomu let několik, že hostí, v jedné hospody síni řadující, stůl, za nímž seděli, a snad i sobě veyskali, se vším co na něm stálo neb leželo, od jakési staré Šachty, před léty zapěněné, pohlčený spatřili, a strachy omámeni, na lavicích sotva obseděli. Podobně jednoho času se přihodilo, že některé děvečky, když ku kašně pro vodu přišly, nenadále i s vodní³⁶mi putnami, do vnitřností zemských se dostaly: nebo Šachta, od starodávna *l*. zašturcovaná, pod nimi se propadla. I jsou ještě živi staří pamětníci, jenž povídají: že v létu 1622. měsíce Července, velký kus Namětského hřbitova, i s mrtvými těli, od jednoho propadlého dolů jest pohřžen. Z těch, a nezčíslných jiných příkladů, které schválně pomímám, viděti jest příčinu, proč na **Horách Kuttnách** méně domů nákladných se nachází.

Znám se i k tomu potřetí, že **Hora Kuttna** nevelmi pořádně jest stavená. Ale ona se tím těší, že sama není: jest jí měst podobných v Čechách více. Starší její Sestra, kolik oklik v jedinké, od mostu až na Staroměstské tržiště, ulici počítá? ne všudy **Karel IV.** Král Český a Císař Římský, města vyměřoval. Samé Nové Město Pražské tím Paumístrem se honosí. Horní města obyčejně nebývají pořádně stavená. Chceš vědět příčinu? Povím: Horník, jak se kde blíž dolu osadí, nerád sebou odtud heybá, ale pomalu větší a vyšší stavení vyzdvíhuje. Doly a Šachty podlé šňury se nedobeyvají, než po *m*. Kluftách: a kudy ony *n*. štreychují, tudy se po nich lidé táhnou. Kdyby byla Hora, před tím než se Rudy zjevily, založená, snadby byli její Základatelové Afrykánskou Královnu, *Dido* řečenou, ³⁷následovali, a tu **Kuttnu**, kůži volovou, na řemýnky zřezanou, rozměřili: jako *Dido*, slavné město *Carthago* zakládajíc, učinila: o čemž staří Kronykáři vypisují. Že pak i v tom někteří **Horu** haní, jakoby příliš malé trhoviště měla, to jest ničímž. Věděli staří **Horníci**, že ani vojenští Vůdcové nebudou si u **Hory** Stanu a Taboru rozbijeti: ani Honáci stáda volů Uher-

k. Pramenu stříbra.

l. zapěněná.

m. po stříbrných žilách.

n. kudy se táhnou.

h. Hýle jest nádoba 12. Centnýřů držící.

i. nový doly se hledali.

ských neb Podolských na nich pásti. Misto jednoho prostranného Rynku, mnoho malých sobě k pohodlí nadělali, aby každý věděl, kde má čeho hledati. Ale o tom na jiným místě více povím.

Naproti tomu **Hora Kuttna** tuto první chválu má, že jest město dlouhé, a dosti široké. Po Praze, většího Města v Čechách není. V mnohých městech, když nějaký Klíma neb Korydon na rynku zakeychně, po celém městě se rozlíhne; v **Hoře**, bys u jedné brány vystřelil, u druhé nehrochne. Mnohým, od jedné brány k druhé jíti neb jeti, často se zastesklo.

Druhá chvála **Hory Kuttny** jest, že na místě veselém, rozličným ovocem oplývajícím, leží. Jak Slunečko na hory vzejde, celý den jí osvěcuje, a papršky svými zahřívá. Odtud před Léty mnoho Vinic okolo **Hory** bývalo, kteréžto sladké víno, zvláště na přívrší **Kaňkovskem** a **Turkaňskem**, nosívaly. Nyní větším dílem jsou vytlu₃₈čené, a voráním změlněné; proto že, prey, Vinice jsou bídnice, osení pak jistší živění. Nic méně při domácích a podměstských zahradách, ještě i podnes, kdo chce, může se hroznů nazobati. Jest též u **Hory** povětrí velmi zdravé, k čemuž netoliko čerství větříčkové, ale i z Hutí šmelcovních pocházející deym, jenž roštovina sluje, dopomáhá, a morovou ránu odhání: kterážto zřídka kdy, leč od jinud vnešená, na **Horníky** hlízami a pryskýři stříli. A z té příčiny, často před tou Boží metlou Páni Obyvatelé na **Horách Kuttných** se skreyvali: o čemž se jinde zmíním.

Třetí, a tu nevyšší **Hoře Kuttné** chválu dáti musíme, že jest a bývala vždycky lidnatá, tak že po Praze, žádné jiné České město k ní se nevyrovná. Nemluvme o létech a časích věku našeho, nebo ten jest stín toliko a zblo proti předešlým. Asi před léty čtyrydcíti slychával sem sám od lidí staříčkových, že za jejich mladých let, samého lidu zhornilého, jenž totižto Horních věcí se dotýkal, do desíti tisíc v **Hoře** bývalo. Co pak nad to rozličných Kupců, Řemeslníků, a jiných Měšťanů a Sousedů? Co Panstva, Rytířstva, Vladyk, jenž si hlučně domy u **Hory** kupovali? Abych se pak nezdál nekomu přes šňuru tesati (čehož mi Bůh nedá) nestízím si tuto napsati, co jsem v jednom zlomku jakéhosi Spisu nalezl. Léta 1612. Král **Matyáš** Ouřadu Hornímu poru₃₉čil, na těch

o. Vortech, v nichž se s netak velkým ziskem potkávají, něco pacholků, *p.* lehenschaftníkům pracujících, zsníti, aby se tak drobet *q.* košťů, z Královské Mince na ně vycházejících, uspořilo. Jak se poručilo, tak se stalo, a to toliko na Couku **Kaňkovským** a **Turkaňským**, na něž neyvíce Král nakládal. Coť pak se zdá, jaký počet pacholků tu se vynašel? z osmi toliko Vortu hádey o jiných.

**Na Kaňku
V Panské šachtě, na
Vortě pod Labachov-
ým**

Dělalo Pacholků.
u Kyzu 70. u Perku 70.
u Hlíny 33. u Lesu 33.

Na Vortě Benátky.
u Kyzu 38. u Perku 38.
u Hlíny 33. u Lesu 33.

⁴⁰ **Při Dole Hoppich.
na Vortě Kačeny.**
u Kyzu 48. u Perku 52.
u Hlíny 42. u Lesu 0.

**V mladé Plimli. na
Vortě shnily Cechy.**
u Kyzu 29. u Perku 29.
u Hlíny 22. u Lesu 18.

**Summa Pacholků
na těch čtyrech
Vortích 588.**

**Summa Summarum Pacholku na těch osmi
Vortích 805.**

Znamenej Čtenáři laskavý, že ti Pacholci, nebyli Havíři, jenž rudy sekají, ale toliko jejich Pomocníci: z nichžto někteří rudy neb Kyzy nasekané, na jistá místa vozili: někteří Perky, totiž skálu jalovou, na stranu odváželi. Jimí hlínu v dolých potřebnou, s lesy (to jest dřívím) z hůry dolů spuštěnou, Havířům dodávali. Pomysli nyní, co takových Pacholků, po jiných Vortech, jichž se na sta pavovalo a těžilo, býti musilo? A co, krom těch, nacházelo se Havířů, a jiné Horní Čeládky (o níž v 16. Handštánu uslyšíš) a opět těch, jenž při Hutích, při Minci,

**Na Turkaňku.
V dolejší Šachtě
na Vortě Vese-
lým**

Dělalo Pacholků.
u Kyzu 19. u Perku 20.
u Hlíny 20. u Lesu 20.

Na Vortě Jozef.
u Kyzu 12. u Perku 12.
u Hlíny 12. u Lesu 12.

**Na Vortě
Čížek**
u Kyzu 12. u Perku 12.
u Hlíny 8. u Lesu 8.

**Na Vortě
Firšthant.**
u Kyzu 13. u Perku 13.
u Hlíny 12. u Lesu 12.

**Summa Pacholků
na těch čtyrech
Vortích 217.**

o. Vort sluje v dole místo, kde se ruda seká. Dělí se na 32. díly, jenž třicátý sluji. Každá třicátá, rozděluje se na 4. díly, jímžto Kukusy říkají. A tak v každém Vortě jest 128. Kukusů: jako v Vědru 128. žejdlíků.

p. kteří v nájmu Královské vorty drželi.

q. nákladů.

při Marštalích, v nichžto ne jedno sto koní se chovalo, práci svou odbývali? O co tu chasy nebylo! A však již těch časů ne tak silně Hory⁴¹šly, nýbrž **Kaňkovské** docházely, a po dvou letech od Krále **Matyáše** se spustily. Považ nyní co musilo Čeládky Horničné za **Rudolfa, Maximiliána, Ferdynanda I.** Králů Českých, bývati, když ty Hory ještě libě kvetly? A co před těmi Králi, totiž za **Ludvíka, Vladislava, Jiřího, Ladislava**, v Čechách šťastně králující? Nelze pochybovati, že těch časů několik Regymentů samýho Havířstva byloby se mohlo do Pole vyvesti: nebo tehďáz všeci teměř Couky se *r.* gvaldykovali. A to všecko bylo po bouřech Žižkových. Před těmi pak bouřemi jaké Armady lidu na **Horách Kuttnách** bydlely, o tom žádný nemůže dostatečně zprávy dáti: nic méně snadno se může z toho poznati, že se proti celým nepřátelským Armadám sami **Horníci** branivali: s Táboru mnohé a krvavé války mívali, jakž z následujících Handštánu porozumíš: cožby se bylo státi nemohlo, kdyby **Hora** tehďáz valným lidem nebyla osazená. Potvrzuje tu Hor **Kuttenských** lidnatost, předně ono Pryvilegium Karla IV. **Horníkům** dané (o němž v 6. Handštánu zmínku učiním) aby do **Hory Kuttny**, od sbírání Vína, až do Svátku **Svátosti**, jakákoli Vína přespolní mohla se voziti, což všem jiným Městům přísně bylo zapovědíno. A to z žádné jiné příčiny se nestalo, ⁴²než že tehdejší Páni Pražané, od nichž jiná Města povinná byla vína bráti, byliby nikdy nemohli dostatkem vinného nápoje **Hory Kuttny** zaopatřiti. Za druhé, to **Horníkům** množství nemálo upevňuje, že za starodávna u Hory 60. Pivováru se počítalo, v nichžto Pivo stále se vařilo; a jedna várka druhou stíhala. Ale to vše postačiti nemohlo. Pročež přespolní piva do Města voziti se musila, totiž: **Bydžovské, Brodské, Chlumecké, Chocenské, Čáslavské, Jitčinské, Jihlavské, Kouřimské, Kolinské, Městecké, Pražské:** nad to ze **Slezska Svidnické**, a z **Lužic Žitavské**. A to všecko ledva postačiti mohlo. Nebo často bylo žaloby Horního lidu slyšeti, že dostatek piva v Městě není. Povídá se, že za zlatých let, v **Českém Brodě** 52. Pivovary bývali; a že v každým z nich, každého týhodne, nejméně jedna várka, na 20. čtyř věderních sudů se dělala. Mnozí tomu nechťi věřiti: Nebo kdoby, prey,

tak mnoho piva vypil? Chceš vědět kdo? domácí, a okolní Sedláci: neyvíce pak lid **Horo-Kuttenský**, zvláště Havíři, o nichž staré Horské přísloví znivalo: **Dělníci na Horách Kuttnách, roboty mají do Soboty, a peněz do Neděle.** Ti, ti, Brodským pivem hrdla svá, dolo-vými prachy a sazemi zaprášená, proplakovali, a pivné sudy hodně sušývali. Hodně pravím; nebo z Česko-Brodských Pamětí takovou zprávu mám: že se každotýhodně ⁴³přes půldruhého sta sudů piva, z toho jedinkého Města, na **Hory Kuttny** vyváželo. Co pak o Vinném povím nápoj? Již sem prvé něco navrhl, nyní zřejmě promluvím. Šenkovalo se Víno všelijaké. Předně, v dolejší Rathauzní světnici k ruce Obce: potom po domácích kdo chtěl, a s to býti mohl. Kupci mívali **Španyelské, Malvazy, Romanyí, Ryvolu**, a jiné Vlaské sladké nápoje. V šenkovních pak domácích **Uherské, Rakouské, Francské, Reynské, Nekarské, České.** O **Moravským** již tehďáz, pro jeho vápennost, málo drživali: však, komu se ho zachtělo, i to našel. Až posavád sluje **Vinná ulice** u **Hory**, do nižto Formané, jenž přespolní Víno na prodey přiváželi, s Vozy vtrhovali, a žádný z nich nesměl jinam s nim se obrátiti. Zdali pak jsou se šenkýři dlouho s jedním dreylynkem (nebo těch let na dreylinky víno vozili; jeden pak dreylínk 640. pinet držival) crkali? Nikoli. Z toho poznej, jaký odbyt býval. Léta 1542. byl Mor velký u **Hory**, tak že od S. Vavřince, až do S. Martina, hned několik tisíc lidí pomřelo. A však v tom trestání Božím, tak se hlučně víno odbeyvalo, že Šephmistr, za 4. Neděle svého Ouřadu, 42. krát víno sadil, a z toho 66. pinet sadnýho, k svému a Servusův truňku, užil. Hádey, co jiných časů vína vycházelo? Za třetí, i toto Horských Obyvatelů nezčíslnou hojnost vyjevuje: že léta 1515. ⁴⁴od Vrchnosti Městské bylo nařízeno, aby Mleyny, jak samotížný, tak koňský a povětrný, na příhodných místech se dělali a stavěli: a to z té příčiny, že na vodních (jíchžto netoliko při **Hoře**, ale blíž i podál od **Hory**, bez počtu téměř bylo) nemohli Mlynáři s melivem postačiti. Ač z okolních měst, mimo domácí, na sta vozů chlebův, v den trhový, jak Pekaři tak Pecnáři přiváželi. Co pak k tomu řekneš, co se v létu 1539. přihodilo? Ať pravdu vyznám, i mně samému těžko by bylo víru přiložiti, kdyby hodnověrná ruka nebyla zapsala. Okolo památky S. Prokopa, přivezeno bylo do **Hory** 62. vozy lískových ořechů (mimo to co

r. těžili a dobývali.

pěšky se přineslo) a ty se všeci, v málo hodinách, rozprodali. Musilo se věru tehdáž mnoho lidu v **Hoře** zdržovati.

Z toho všeho, co koli až posavád povědíno, snadno jest poznati, co za Město **Hora Kuttna** někdy bývala? a kterak, z maličkosti své v hroubou velikost zrostla? Protož dále hněme, však prv jednu Pohádku na **Horníky** podejme.

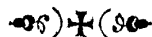
ÆNIGMA.

To jest:

Pohádka Horničná.

- a. **Est v České Zemi jedna Matrona.**
 - b. **Všech vůbec někdy velká Patrona.**
 - 45c. **Zplodil ji, vždycky čistý Mládenec;**
 - d. **Vychoval ji Otčím cizozemec.**
 - e. **Dal ji dvě jména: jedno z Kláštera;**
 - f. **Druhé kde teše dříví sekera.**
 - g. **Častým tlučením, bítím, ránami,**
 - h. **Učinil krásnou mezi ženami.**
 - i. **Má ona v zemi skryté své věno;**
 - k. **Kdo je dobyde, dostaneť jméno.**
 - l. **Čeští Králi ji milovávali;**
 - m. **Páni sobě ji vážívávali.**
 - n. **Mívala přemnoho Komorníků;**
 - o. **A ještě vícejí Služebníků.**
 - p. **Všickni ji posluhovali rádi;**
 - q. **Odměnovala se jim Peněz Kádí.**
 - r. **Nyní, že se náramně zstarala;**
 - s. **A Poklady své příliš přebrala;**
 - t. **Není více v takové vážnosti;**
 - u. **Omdlévá hořem, a mře žalosti.**
- Hádey Horníku která jesti to?**
Snad Hora Kuttna? uhods. Tak jest to.
Ale vylož mi celou Pohádku;
Dostaneš Peněz heskou hromádku.
Neumíš? já ti ji vyvedu:
Když Holýho do školy přivedu.

46

Starých Pamětí Kuttnohorských

Handštan Štvrtý.

Z Dolu **Slavík** a. vyštufovaný.

Souk, jenž se blíž vsi **Křesetic** táhne, od starých **Horníků**, nevím z jaké příčiny, **Ptačí Hory** byl nazván: snad že na těch místech mnoho

ptactva se nacházelo. Mezi jinými pak doly, na tom Couku bývalými, jeden **Slavík** sloul: dosti možné proto, že svou rudou ten Couk **oslavil**; aneb snad že, když jey *b.* šorfovatí počali, nějaký **Slavík** líbě zazpíval. Necht' jest jakkoli, já, z toho dolu **Slavíka**, tento Handštan vynáším, kterýžto nám vyloží

Starých Horníků a Hor Kuttenských chvály.

Která Česká Města, velké a pěkné chvály od mnohých Knížat a Králů Českých nabyla; ale nevím zdali staré **Horníky**, a jejích Hory stříbrné v chvalách předčila? Já toho laskavému Čtenáři k rozsudku zanechám, a o to jediné se přičiním, abych pod figurou **Slavíků**, ne⁴⁷všech, ale toliko některých Králů Českých, libezné o **Hoře Kuttně** a **Hornících** zpěvy, připonenul. Znam se, že zpívati neumím, však měký od tvrdého zpěv rozeznati umím.

První **Slavík**, jehožto libá píseň v uších mých zazněla, jest Král **Vácslav**, toho jména druhý, přijmím Svatý, v počtu Českých Králů šestý, kterýžto v Horních Právích, latině léta Páně 1300. vydaných (v I. Kníze Kap: 7.) o **Hoře Kuttně** takto zpíval: **Hora Kuttna, pro velebnosti své nad jiné Hory Stříbrné povyšení, nad jiná mnohá města v mnohých věcech se raduje.** Rozumíši Čtenáři, toho **Královského Slavíka**, této Písní? Já ji takto rozumím, že chtěl říci: že za jeho času, nad všechny jiné Hory stříbrné **Kuttna** bohatstvím oplývala, a snad i **Zlaté Hory Jílovské** ourodnosti svou převyšovala: což já z toho hádám, že **Albrecht Císař**, na žádné jiné České Hory, krom **Kuttenských**, se nepotahoval, a ty samé jediné, mocně **Králi Vácslavovi** odnítí usiloval, jakž dole v sedmém Handštánu uslišíš. Co pak ona slova: **Hora Kuttna, pro velebnosti své povyšení; a zase ona: nad jiná města v mnohých věcech se raduje;** co, pravím, jiného navrhují? než že **Hora**, těch časů mezi jinými Městy, jako **Královna** v **Majestátu** seděla; aneb jako **Královna**,⁴⁸na pravici **Krále**, rozličnosti **Pryvilegií** a **Milostí** obklíčena, stála? To hle byl zpěv první, prvního **Slavíka**: ale kde jích více? **Zůřivost Žižkova**, všechny **Partes** v létu 1424. s **Radním domem**, i celým Městem, popálila: což se taky s těmi **Concerty** přihodilo, kteréžto **Král Jan**,

a. v jednom kusu vyřatý.

b. po žile stříbra hledati.

Karel veleslavný jeho Syn, jakož i **Vácslav** Karlova Synovec, všyckni na **Horu** a **Horníky** laskaví, komponovali. Pročež druhého Slavíka, Cisaře a Krále **Zygmunda** poslechněme, a k tomu, co on o **Hoře Kuttně** a **Hornících** prozpěvoval, uší nastavme.

Zavazáni jsme (tak on v Majestátu, léta 1437. uděleném, praví) k tomu snažnost naší přičiniti, aby Město Hory Kuttny, v němžto největší, a neyužitečnější Poklad a Klenot všeho Království jest a záleží, bylo vyzdvíženo, a dolové zase, po tak dávném a vši Zemi příliš škodlivém zapuštění, mohli k užitku toho, tak zašlého, Království, býti navedeni a uděláni. Nebo jakož dílo těch Hor převeliký užitek a prospěch všemu Království přináší: takéž, a mnohem výše, zapuštění jích, škody nenabyté vši Zemi mohloby přinesti. Z kterýchžto slov znáti jest, jaká chvála **Hory v Kuttně**, tehdaž býti musila, když ní Království České stálo, i klesalo.

Třetí Slavík **Ladislav**, Albrechta druhého, Římského Císaře a Českého Krále Syn, v dvojím Majestátu, léta 1454. 15. dne Června (kdyžto ⁴⁹jimí Slavíčkové zpívati přestávají) dvojí **Mutetu** o **Hoře Kuttně** zazpíval. První takto zněla: Sluší na naší Vznešenost, Svobod našich těm Měštům udělovati, kterýchžto, netoliko Obyvatelé vděčným nám poslušenstvím po vůly jsou, ale taky jejích Dědiny a Země hojnou plodností naplněné, obíly a drahé Kovy nám poskytují. Pročež znamenavše my stálou a neporušenou Obyvatelů Hor Kuttenských k nám věrnost, a veliké důchody, kteréž Koruně tohoto Království našeho, těch Hor stříbrných a měděných Klufy přivádějí, ič. Druhá pak **Muteta** takto šla: Ačkoli Předků našich milostná nadání, všem věrným naším, bez odporu, potvrdili jsme: těm však s větší žádosti jích Práva tvrdíme, jichžto pevná a stálá věrnost při nás ustavičně bez porušení zůstala, a místa užitečná pohodlnost, a velký užitek tomu Království, naší Koruně vždycky jsou vydávala. I poněvadž jménem Šepmístra a Konšel přísežných, i vši Obce na Horách Kuttných, našich věrných milých (z jichžto věrnosti a stříbrných dolů, nám i našim Předkům užitek nemalý pocházel) od Velebnosti našy s pokorou bylo jest prošeno. O přepěkné dvě **Mutety**, kdo jim rozumí! Jimžto podobných více nepochybně bylby tento Slavíček zazpíval, kdyby byl déle v Čechách královal, a v **Kolníčku** Smrti nepokl. Ač jistější jest věc, že ho zlí lidé jedem otrávil, když ho napájeli.

⁵⁰Čtvrtý Slavík, ač v Hussitským Kalichu hlas propil, nic méně o **Hoře Kuttně** velmi líbezně zpíval. Král totižto **Jiří**, jenžto v létu 1459. dne 15. Prasince (kterého sice času Slavíčků nebeyvá slišeti) v Majestátě svém takto se ozval: Mezi těmi věcmi, kteréž slavného našeho Království Stav nad jiné zvelebují, nemalý nám dar od Boha nesmrtdelného dany býti známe, žil a rudy drahé hojnost na Horách Kuttných, kdež zvláště skála stříbrem se dmoucí, bohatství Králům, a jích poddaným, až posavád dala, a budoucně dáti slibuje. Protož ne nadarmo místo to Nebeskou dobrotou vzezřelé, nezčíslnými Pryvilegyými Předkové naší obdařili, a Milostmi mnohými osvobodili. Nám taky ne menší péče jest, aby jich štěstím všecko šťastné bylo, a co spuštěno jest, hojnosti Hor se vyzdvíhlo. My, jenž ty Hory ourodnosti svou Království tomuto užitečné, a štědrotou vždycky věrné býti jsme seznali; a Kuttnohorské Měšťany, jak nám, tak i Předkům našim, ustavičnými a věrnými službami, vždy hotové býti skutečně uznali. Při konci pak téhož Majestátu ještě takto dokládá: **Kteří** (totižto **Kuttenští** Horníci) **zajistě Císařské a Královské Komoře drahými Kovy přísluhují**. Tato chvála, Krále, ač nekatolického, však pro svou rozšafnost a moudrost, jakož i v věcech válečných zkušenost, i od Katolických Scribentů velmi chváleného, neni špatná: a každé ⁵¹slovo na váhu položené, u rozumných, zlato a stříbro převáží.

Chcemeli nyní pátého Slavíka, totiž Krále **Vladislava Kazymíra** Polského Krále prvorozeného Syna, a onoho **S. Kazymíra**, (jenž v Panicství svém umřítí, než čistotu svou poskvrnití volil, a onu odevšech chválenou Hymnu: **Každého dne, chvály hodné, ič. o Rodičce Boží** složil) vlastního Bratra slišeti? Slišme medle, a **Sonaty** jeho poslouchejme: ale ne všecky, nebo on, v 45. letech svého nad Čechy panování, velmi mnoho jich o **Hoře Kuttně** složil, a kdybych je všecky chtěl tuto přezpívati, snad bych Čtenářům nechut' nějakou způsobil: ješto vím, že i libá Muzika, pokudž jest prodloužilá, naposledy člověka omrzi. Ze všech tedy těch jeho **Sonat**, sedm toliko, v tolika Majestátích od něho obsažených, přepíšu, aby se seznalo, jaké chvály u toho Krále **Kuttna Hora** někdy zasloužila.

První **Sonatu**, jak na Království České léta 1471. dosedl, takto zahrál: Město naše Hory Kuttny, tak velmi způsobem Nebeským, a dobrotou patření Nebeského jest užitečné, že země, stří-

bro a jiné kovy a rudy z sebe vyvozující, od nesmrtelného Boha, a mistrovstvím přirození, množí se a rozhojňuje. Což Království tomuto, nám i poddaným naším, mnohé poklady a pomoci přisluhuje; a ke cti Boha vše⁵²mohoucího, k chvále a slávě Království tohoto, jakož i naši nesmrtelné pochvaly, se vztahuje: poněvadž ten týž Nebeský a zvláštní dar, mnohým Královstvím a Vlastem, jakž o tom dobře víme, není propůjčený. Pro kterýžto dar tak znamenitý a vyvýšený, někdy nejasnější Králové Čeští, Předkové naši, Bohu všemohoucímu díky činíce, vyborně, zasloužitelně a právě, Město Hory Kuttny a jeho Obyvatelé, mnohými, rozličnými a zvláštními Milostmi, Svobodami, Veysadami obdařili jsou. Kterýmižto oni (Kuttnohorští) jsouce potěšeni a ozdobeni, tím pilněji a udatněji, předřečený poklad kovu a rudí, ze skály a žíl země, sekati a shromažďovati, a Korunu Královskou tím hojnějšími užitky potěšovati, mohli; tak aby Království toto, a jeho Králové, netoliko Stav svůj, ale taky obecní věc lépeji a pobožněji zpravovali. Což Bohu vděčné, a lidem příjemné býti nepochybujem. Protož radíť nám to moc Královská, abychom nápodobně, týchž pobožných Předků našich, Králů Českých (spatříce neustalou věrnost, a stálou, jak v nešťastných tak i šťastných věcech, často jmenovaných Horníků Kuttenských přístalost) šlepějí následovali, ič. Můželi na Světě chvála pěknější kteréhokoli města vymyšlená býti!

Druhou **Sonatu** Král Vladislav v létu 1486. na tento způsob muzicíroval: Hledíce k jich (to⁵³tiž Kuttenských) věrným, stálým a ustavičným službám, kteréž nám činili, činí, a činiti nepřestávají: a také znajíce to, že oni v též věrnosti a stálosti k nám, jakožto k Králi Českému, Pánu svému dědičnému, se zachovají: a potom tím lépe aby mohli a měli nám sloužiti, čímž nás milostivějšího k sobě poznají. Ach což pěkně ona slova: **věrným, stálým, a ustavičným službám**, v mých uších znějí!

Třetí **Sonaty**, léta 1489. složené, tyto Noty byly: Důstojenství Královskému přísluší, víru, stálost a upřímnost zachovalou a nepohnutou, poddaných svých, milostmi a obdařeními svými zvláštními odplacovati, aby těmi a takovými věcmi potěšeni jsouce, hotověji a povolněji u Víře a stálosti trvajíce, Panům svým sloužili. Kterakážto my v jistotě shledali jsme poctivé Šephmistry, Radu, i všecku Obec na Horách našich Kuttných, věrné naše milé: že oni u Víře, poddanosti a pravé stálosti, k

Předkům naším Králům Českým, šťastné paměti, jsou se zachovali, podlé nich ve všech potřebách, hrdel i statků svých, k vyzdvžení Hor, nelitující. A skrze to mnohých milostí a obdarování od nich jsou došli. V kteréžto víře a stálosti, od počátku našeho kralování, též k nám, jakožto k Králi Českému, Pánu svému dědičnému, se zachovávají, ve vši hotovosti a povolnosti, sami sebe i také statků svých pro nás, i také pro obecné dobré vši Koruny naší České, dobrovolně⁵⁴nelitující. Tato **Sonata** zlatem by psaná měla býti. Dobře zpíváš medomluvný Slavíčku! zpívejž dále.

Čtvrtá **Sonata** v létu 1491. takto zněla: Znamenavše i v skutku shledavše, mnohé, věrné, ustavičné a pilné služby, které jsou nám hned od počátku našeho v Čechách kralování, poctiví Šephmistři, **Rada**, i všecka Obec na Horách Kuttných, věrní naši milí, v skutku činili a ukazovali: a až dosavad nám se s službami svými věrnou a upřímnou poddaností slíbili, a nepřestávají se zachovávat: jsouce vždycky ve všech našich užitečných potřebách nám volní, a k učinění hotoví bezevši odporosti. I chtějí jim, jakož hodné a spravedlivé jest, takové jich stále, platné a ochotné služby, kteréž nám upřímným oumyslem a věrným srdcem činili, a činiti nepřestávají, Milosti naši Královskou a dobrým nahraditi, ič. Nevidím coby více mohlo povědíno býti.

V páté **Sonate** tímto způsobem léta 1503. zazpíval: Dole psané milosti jim Horníkům na Horách Kuttných tímto listem dáváme: aby oni, čím nás milostivějšího Pána svého k sobě poznají, tím tužší a pevnější v své víře, k nám a budoucím Králům Českým, stálost měli. Jakož pak ani nám, ani Předkům naším, v žádné stranní Punty, Zápisy, aneb veytržnosti nikdy jsou se nedali. Trnu když to čtu!

Z šesté **Sonaty**, léta 1507. komponované, tato⁵⁵jest Clausula: Jakož pak poctiví Šephmistři a Konšele, i vsyckni Horníci Hor Kuttén, vždy v věrnosti a poddanosti naší stáli, a stojíce, netoliko nám a Předkům naším, Králům Českým, ale i vši Koruně České, nemalé pohody, dobré a užitek, skrze náklady své, a své osvobození jsou přivedli.

Sedmou a poslední **Sonatu**, v létu 1514. zahrnou, ten šedesátiletý **Slavík**, uší a srdce Horníků obveselil, takto muzicírujíce: K věčné paměti známo činíme tímto listem všem lidem, jak nynějšího, tak budoucího věku, že prohledajíce k mnohým nákladům, věrným, pilným a užitečným službám, poctivých Šephmistrů a Konšelů, i vši

Obce Města našeho Hor Kuttenu, věrných našich milých, kterýmiž jsou mnohé časy dávné, Předkům našim, Císařům a Králům Českým, a zvláště nám, netoliko práci životnou, ale taky i statky svými, dotykající Hor, ke cti a dobrému tohoto Království sloužili, a podnes slouží. Pro kteréžto chválitebné a vděčné příčiny, příslušné jest, abychom k příkladu jiným, skutečnou jich zásluhu poznajíce, uctivost nějakou jim učinili. Protož nechťice zvláštní naší Lásky a Milosti Královské umenšiti, ani kterou nepamět nesi, pro takové jejich zásluhy, a zvláště proto, že nás, a Krále Ludvíka Dědice našeho, ve všem věrně jsou se přidrželi. Poněvadž takové Město, ke cti Království tomuto, a nám i našim Dědicům, a budoucím Králům Českým, jest užitekem seznalé. Omdlevám přílišnou sladkosti této **Sonaty!** Přestaň! přestaň dále muzicirovati ó **Slavíčku!** Horníci na těch Sonatách taky přestávají.

Mladí Slavíčkové učívají se od starých zpívati: Král **Ludvík**, od Pana Otce **Vladislava**, naučil se **Horu Kuttenu** a **Horníky** slaviti. Což znáti jest z **Tremuly** léta Božího 1523. v **Majestátu Horníkům** uděleném, zaslechlé: **Znajíce, prey, že nám a všemu Království Českému, oni** (Kuttensští Horníci) **svými náklady znamenité užítky přivozovali, a ještě přivozují, ič.** Málo ten Slavíček zazpíval, proto že nenadále v Uhřích u **Mogáče** léta 1526. před **Turky** utíkáje, do bahna s koněm padl, a v něm se utopil. Nešťastný a nečasný Pán! s nimžto všecko před časem se dalo. Nebo (jak někteří **Scribentové** znamenají) před časem, totiž osmiměsíčný nedochůdce, se narodil, a to léta 1506. kterýžto **Rok Martin Kuttenu** těmito slovy krátce obsáhl: ante **DleM natVs.** Před časem, totiž v 12. létě, obraděl. Před časem, totiž v 18. létě, ošedivěl. Před časem, totiž dvouléty, **Uherskou** a **Českou Korunou** korunován. Před časem, totiž v 16. létech, se oženil. Před časem naposledy, totiž v 20. létě věku svého, zahynul.

Ferdynand První a **Maximilián** jeho Syn, **Čeští Králové**, podlé **Španyelského** zvyku a **váž57nosti**, **Hory Kuttenu** slovy neslavili, ale mnoho jí sobě, jakožto bohaté **Pokladnice**, vážili; a více skutkem, než slovy, jí velebili. Zvláště **Maximilián**, kterýžto, co při **Horách**, za **Ferdynanda**, pro rozličné s **Turkem** války, bylo spuštěno, dle vši možnosti snažil se vzdvíhnouti.

Rudolf, v **Velebnosti** své, málem slov mnoho povídal, když **Horů Kuttenu** v **Majestá-**

tích, **Psaních**, **Dekretích**, jednak svým i **Českého Království obzvláštním Klenotem**; jednak **neposledním Zemským Pokladem** nazýval. Čehož že **Král Matyáš** neznamenal, od *c. pavování d. Kaňku* upustil, a tím sobě i svým **Potomkům**, tu **Pokladnici**, vodami škodlivě zatopil.

Slišeli jsme až dosavád **Císaře** a **Krále**, **Hor Kuttenských** a **Starých Horníků** **Slavitele**, a **Slavíky**, tak že jiných chválitelů není zapotřebi. Nic méně, pokudž se **Čtenářům** nestíží, aspoň jednoho **Stehlička** aneb **Čižička** (kterýžto **Ptáček** taky jest libý **Zpěváček**) poslechnouti, mně se nestíží, jedinký jeho **Corrant** o **Hoře Kuttně** tuto přepsati. Ten pak **Ptáček** žádný jiný není, než **Mistr Adam** z **Veslavína**, nad něhož, minulého věku, v **Českých Kronykách** **zběhlejšího** nebylo. **Hora Kuttna** ⁵⁸(praví on v **Přípisu** čtyřřečného **Dykcionáře**, **Kuttnohorským Panům Šephmístrům** léta 1598. učiněném) **neyslovutnější Město, na bohatství a lid někdy velmi mocné, kteréžto po Praze přednost a první místo, jak v boji, tak v pokoji, jak doma, tak v ně, obdrželo, a jako za menší hlavní Město, a Království tohoto Poklad, držáno vždycky bylo.**

Již jsem chtěl k **pátému Handštánu** sáhnouti, a hle připadlo mi na mysl, abych těm **Královským Slavíčkům**, na poděkování tak pěkných o **Horách Kuttných** **Písní** zpívaných, **dvacet Slavíčkových Sonat**, od jednoho **pozorného Muže** a **Muzikanta**, za celých **čtyrmečítma** let, vyšetřených, **dedykoval**. Což teď činím, a je, se vši **poníženosti**, těm **Králům** **presentuji**.

Sonaty Slavíčkové

Jichžto on v svém zpěvu užívává.

1. **Pe, tyu, zkva.**
2. **Kvoror, pipi, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, sio, tyo, tyo, tyo, tyo, tyx.**
3. **Kució, kució, kucio, kucio, kucio, kucio, kucio.**
4. **Zi, zi, zi, zi, zi, zi, zi, zi.**
5. **Kvoror, tyu, kskva, pipik.**
6. **Dyu, tyu, kskvo.**
7. **Kvory, zpe, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo.**
8. **Tyvú, tyvú, tyvú, tyvú, tyvu.**
9. **Tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo, tyo.**

c. těžení a dobeyvání.

d. z toho pramenu, těch časů, neylepší rudy vycházely.

10. Zpe, zpe, zizi, zkvokvi.
11. Zkvú, zizi, kvore, tucio.
12. Zpe, zpe, zpe, zpe, zpe, zpe.
13. Zpe, zpe, zpe, zpe, zpe, zpe.
14. Pipipi, kucio, kvory, kvorytu.
15. Kvorororor, kucio, kucio.
16. Kucio, zkvo, zkvo, zkvo, zkvo, zkvo, tya, tya, tya.
17. Kvoror, tyo, tyu, zkve.
18. Kvorý, kvorý, kvorý, kvorý, zpe.
19. Zpe, zpe, zpe, pi, pi, pi, pi, pi, pi, pi.
20. Zkva, zkva, tyo, tyu, zizinzi.

To jsou Noty a Sonáty, jichžto ten medo-zpěvný ptáček v svém muzicování užívá. Zná se, že netak na papíře zní, jak on sám je svým křtánkem a pysečkem hovoří. Ale kdoby chtěl vlastně do té muziky třefiti, musilby se v Slavíčka proměnit.

60

Starých Pamětí Kuttnohorských

Handštan Šátý.

Z Vortu Lásky a. vyfudrovaný.

Hvála, jest pravá Lásky Dcera, jakož jeden moudrý pověděl Aníž se zmeylil. Nebo kdo koho nemiluje, zřídka ho vychvaluje. Kdo pak k někomu laskavou náklonností hoří, ten milého až k Nebi vynáší. Viděli jsme v předešlém Handštánu Dceru: v tomto popatřme na Matku. Chci říci: v předcházejícím Handštánu, Královských Slavíků, o **Horách Kuttenských a Hornících**, líbé zpěvy a chvály jsme slišeli: v přítomném budeme týchž Královských milovníků, lásku k **Horníkům a Horám** zpytovat. Tento Handštan z Vortu Lásky (jenž před léty na Kaňku v **Panské Šachtě** býval) jest vyfudrován: slušně tedy bude jednati

O Královské k Horám a Horníkům

Lásce.

E pak pravá láska na těchto čtyrech Puňktích neyvíc záleží. 1. Milého často navštěvovati. 2. S Milým, aspoň někdy, se obveselovati. 3. V čas potřeby dobré rady ⁶¹Milému uděliti. 4. O Milého věci se starostliti: z toho, co nyní míním vypravovati, lehce se porozumí, zdali Čeští Králové, pravou

Lásku k Horám a **Kuttenským Horníkům** v Srdci neslí? Od koho pak začátek učiníme?

Začněme od Krále **Václava**, Syna **Ottokarova**, a jeho lásku k těmto Horám a **Horníkům** na váhu položme. Ten Pán, velmi často na **Hory Kuttny** přijíždíval, dílem proto, aby k Horám přihlídl, dílem aby se s svými milými **Horníky**, po mnohých strástech a starostech, vyrazil. Aníž se do jejich Příbytků choditi, a s nimi někdy pojísti (což taky Karel IV. jak Eneáš Sylvius o něm svědčí, dělával) styděl neb zdráhal. Chcemeli pak slišeti co se jedenkrát přihodilo? Medle poslišme. Pozval ho kdysi **Jan Rutthard**, Horník a *b.* Ertzkaufēr slavný, do svého Dvora Předhorského na Kolmarce, jak u Hory říkají, ležícího, a to k obědu. Král přijíti se zakázal. A po chvíli, s celým Dvorem, přijel: a toho co mu Rutthard přistrojil, vděčně požil. Když pak bylo po obědě (užívám schválně slov jedné staré Paměti, aby se tím lépe toho věku Králů k Poddaným, a Poddaných k Králům a Panům svým důvěrnost sezna) řekl Král k Rutthardovi: Ruttharde, musíme do Kláštera Sedleckého na Nešpor ⁶²jeti; pojed' s námi. Rutthard odpověděl: Dobře, milostivý Králi: ale počkey maličko, až ti něco ukáží. I vedl Krále do jakýchsi sklepů hlubokých, a ukázal mu velké hromady peněz, a mnoho kruhů z stříbra litých. Král pak se optal: Čí jest to Ruttharde? snad tvý. A on řekl: Milostivý Králi, když jsem já tvůj přirozený poddaný, to všecko jest tvé Milosti; pokůdž toho ráčíš do své Komory potřebovati, rač to poručit pobrati. Na to Král dí: Nepotřebujem toho na ten čas. Chvála Pánu Bohu! že ještě takové poddané máme! Kdyby na nás, skrze Nepřátely, nějaká nouze přišla, že se budeme moci k nim uteci. Schovej sobě své, a Pánu Bohu z toho děkuj. Rutthard pak, pokloniv se, řekl: Milostivý Králi, však z Božího požehnání v dolích **Rutthardu a Zekhardu**, který mně s Bratrem náleží, máme toho bez nedostatku. O zlaté časy! v nichžto Králové s poddanými, a poddaní s Králi, tak důvěrně, laskavě, štedře jednali! V tom Král pobídl, aby jeli do Kláštera. I jeli spolu přes louky od Kolmarku, které se těch časů Královské jmenovaly. Tu když jedou, ptá se Král: Čí jsou ty louky? Milostivý Králi, odpověděl Rutthard, jsou tvé: ale plat náleží do

a. Vyvezený.

b. Rudokupec, jenž rudy od Nákladníků Horních skupuje.

Kláštera Oppatu: já pak jich k svému Dvoru užívám, a každoročně z nich 10. grošů bílých platiti musím. Mně se pak zdá, Králi, že jest to příliš hrubý plat: přimluv se, medle, u Oppata, ať jej srazi, a na půl osmu grošy přestane: Věru do₆₃sti má. Král se zasmal, a slíbil tak učiniti: A vztáhna ruku k vrbě, ulomil kus růžtky (to jest větve) a dal jí Rutthardovi, řka: tu máš Ruttharde za ten oběd, a tu lásku, kterou nám prokázal: má ti to naši Královskou milosti, i tvým Dědicům, připomínáno býti. Rutthard přijav Růžtku s poklonou, poníženež za ten dar Králi děkoval. Jak pak do Kláštera přijeli, Král všel do Kostela, Rutthard ale i hned do Hory pro Malýře poslal, a dal si tu Růžtku, s Rukou Královskou v Štítu vymalovati: potom pak Krále prosil, aby mu na ten Erb, pro budoucí památku Královské Milosti, Majestát udělil: což se taky stalo. Až potud stará Pamět. Ačkoli pak někteří tomu chtějí, žeby se to za Krále **Vladislava** okolo léta 1475. mělo státi: nic méně jistější jest věc, že se za Krále **Václava** z svrchu jmenovaného, zběhlo; poněvadž až po dnes v Koste S. **Jakuba** u **Hory**, nad Kaplou Rutthardovskou, ten Erb jest viděti: kterýžto Kostel i s tou Kaplou, o půldruhého sta téměř let před Králem **Vladislavem**, byl vystaven: a z Kněh Městských Zapisních může se dokázati, že za času Krále **Vladislava**, žádných více **Rutthardů** u Hory nebylo. A zdalíž snadno nebylo nepozornému Písaři místo **Václava** napsati **Vladislava**?

Po **Václavovi** druhém, **Albrechta** (**Rudolfa** Habšpurského Syna) Římského Císaře a ₆₄Českého Krále přivádím. Kterýžto v **Hoře Kuttně** tak se zamiloval, že si ji za skladné Město vyzdvíhl, a do něho sůl, olej, víno, pšenici, a ječmen z Rakous voziti, a v mírné ceně **Horníkům** (jichž veliké množství těch časů při Horách se zdržovalo) prodávati dával. Ačkoli pak někteří z Pánů Českých jemu se vysmívali, pravíce: žeby jejich Král Kupcem byl; on však na takové řeči nic nedbal, ale říkával: že toho z lakomství nižádného nečiní: než proto toliko, aby svým milým **Horníkům**, kopáním rud velmi obtíženým, a těžce se živícím přispěl, a tím prostředkem, sám sobě k vychování Dvoru Královského, a dluhu od Předků zdělaných poplacení pomohl.

O Králi **Janovi**, kterak se jest k **Horníkům** choval, ač nikdež zaznamenáno nenacházím; však nelze jináč mysliti, než že na ně hrubě la-

skav byl: poněvadž všem známo jest, že on ty, jenž mu Peněz, k tolika vojnám potřebných, dodávali (což **Horníci** vrchovatě činili) hrubě miloval, a jim mnoho dobrého prokazoval.

Co pak o **Karlovi IV.** povím? i cožbych jiného pověděl, než že **Horníky** hluboce v srdci nosil, jichžto Hor *c.* gvaldykováním nesmírně bohatl, a někdy, v svých potřebách, peněz od nich si vypůjčoval. Jediného **Endrlína Worsuchera** k svědectví po₆₅háním, jenžto Krále **Karla**, 1360. léta, jistou summou založil, a jako v zástavě, **Rychtu Horskou**, se všemi platy a užitky, do jistého času, od Krále dostal.

Václav, Karlova Syn, ač tak slavného Otce nepodařilé dítě, a ve všech věcech, krom žrádla a pití, lenivý, nic méně neypřednější a neypodstatnější díl Majestátu svého, z té lásky, kterou k **Horníkům** plápolal, jim udělil. Když totižto místo předešlého Erbu (v němžto Haviřské toliko *d.* **Šlígle**, křížem přeložené, nosili) nový Štít jim propůjčil, a to takový. Aby v pravé jeho polovici **Orel Císařský**, v levé pak polovici **Lev Český**, stál, a ti oba pravýma nohama, u prostřed toho **Štítu, Císařskou Korunu** drželi: levýma pak **Šlígle** podpírali. Nebyli to veliké lásky znamení? Arci žeť bylo. Nebo, jako říkáje, z Hlavy zsnal **Korunu**; z Korouhve Říšské **Orla**; a z Českého Praporce **Lva** složil: a ty tři drahé Klenoty, svým milým **Horníkům**, v opatrování poručil. Aníž se tu jeho milování zastavilo: nebo, jakž jinde povím, obzvláštními Pryvilegiemi je obdařil.

Zygmund jeho Bratr, když se po Bratrové smrti v Království České uvázal, veliká znamení lásky ₆₆**Horníkům** prokazoval. On jim Rychtu Městskou (která před tím se všemi Požitky Českému Králi přináležela) v létu 1419. postoupil, a tím, aby **Šephmistři** nad Rychtářem, ne pak Rychtář nad **Šephmistry** sedal, jakž prv bývalo, způsobil. On své milé **Horníky**, v létu 1420. okolo Svátku S. Jana Křtitele navštívil, a tu některý čas pobyv, ku Praze, k dosáhnutí Koruny České, se hnul, drahými před tím od **Horníků** dary obdarován, jimižto Pány některé, při svém Korunování, daroval. On po přijetí České Koruny, hned zase k **Hoře** se obrátil, aby se před svými milými, s tou v nově nabytou Korunou, jako říkáje, pochlubil. On, po té nešťastné svého lidu na den

c. vzděláním a povoláním.

d. Dvě kladiva: z nichžto jedno Želízko, druhé Pemrlice sluje.

všech **Svatých** téhož léta 1420. pod Vyšehradem porážce, v své žalosti a zármutku, nikdež jinde, krom **Hory**, potěšení nehledal: kdežto přijeda (jak Dubravius v 26. Knize České Kroniky svědčí) Vůdcům svým, jakož i jiným věrným milým, pod zeleným věncem, hodovanky strojil, a tak z melancholye se vyrážel. On, po svém ze Vlach, Říše, Uher, navrácení, léta 1436. Stavům Českým v Jihlavě, že se chce rád k tomu přičiniti, aby jeho milá **Hora Kuttna**, kterou Žižka hanebně až do gruntu vypálil, obnovená byla, připověděl. On naposledy, když před smrti z Prahy do Uher pospíchal, u svých milých **Horníků** se zastavil, s nimi se míle žehnal, a v brzkém čase Světa ⁶⁷požehnal. Řekni nyní někdo, že **Zygmund Hory Kuttny** a **Horníků** nemiloval! Ač pak v létu 1422. na den SS. Tří **Králů**, z **Hory** před ukrutným Žižkou utíkaje, to slavné Město zapálil (než nevypálil) toho však z nějakého proti **Horníkům** záští neb nelásky nikoli neučinil: ale pro to jediné, aby ten pes slepý, s svými štěňaty, tím Země Klenotem a Pokladem, se nesílil. Právě jako někdy **Sagunští** v Španyelích učinili, když své milé dívky, a nejmilejší Manželky, aby Římanům nepřátelům v ruce a poddanost nepřišli, na hranice vházeli, a ohněm strávili.

Král **Ladislav**, z **Albrechta** Římského Císaře a Českého Krále na Syrobu narozený (jenž po meči z pěti, po přeslici pak ze čtyř Císařů Římských pošel) ač toliko čtyři léta v Čechách kraloval, v těch však málo letech, nejednou svou milou Horu navštívil, a obzvláštní zalíbení v ní měl. Paměti hodné jest, co následuje v létu 1455. do pěti neděl u **Hory** se zdržoval, a rozličnými hrami kratochvílil. Slyšme Rejstra *e.* Urburní, a co v vydání, u jeho přítomnosti kladou, pozorujme; přitom, jaká těch časů bývala sprostnost, důvěrnost, a v penězích skrovnost, považujme. Králi (prey) J.M. když hral s Komorníky, dáno 3. šz. gr: Panu Maršálkovi Dvorskému na hru s Králem 2. šz. a Panu Čer⁶⁸ninovi 1. šz. gr: Trubačům Královským, před Králem troubícím, jednou 15. gr: po druhé 1. šz. Od mytí J.M.K. v lázni na Písku 1. šz. *f.* Štegyřum, jenž do **Fratu** (to byla šachta na Kaňku) k zalíbení Králi lezli, 6. gr: Knězi Janovi, na *g.* **Vlaském Dvoře** Kaplanu, aby moh

do šachty lezti, na *h.* Perkytli a na škorně 13. gr: Žákům, jenž super salute Regis, to jest: za zdraví Krále J.M. zpívali, 4. gr: A to vše z rozkazu Krále milosti. Více podobných vydání v těch Rejstrách stálo, ale nám na tom mále bud' dosti: z něhož znáti, jakých mladý Král, mezi **Horníky**, požil veselosti.

Nyní k Králi **Jiřimu** přistupme, a lásku jeho k **Horníkům** zprubujme. Předně nacházím v Horničných pamětech, že velmi často na **Hory Kuttny** přijíždíval. Dále, že v létu 1466. **Horníky**, do Českého Brodu neb do Prahy jezdící, od placení Cla v mladém Kolíně osvobodil. Opět že v létu 1467. plnost Práva (bez appellování do Jihlavě, těch časů Města Horního) v Horních rozepřích, v **Kuttně Hoře** ustanovil. Mimo tyto, ještě mnohá jiná znamení lásky **Horníkům Kuttenským** ukazoval, ale oni na něho nevražili, proto že si často od nich Peněz, na věčnou (jak říkáme) odplatku, vypůjčoval. K tomu Mincovné stříbro na Poděbra⁶⁹dy, Panství své, aby Syny obohatil, vyvážel. Nechme tedy toho, od Římských Papežů, pro nezdržení slibů z strany Náboženství nejednou učiněných, do klatby daného Krále, a raději na jiného lepšího, pobožnějšího, na **Horníky** mnohém laskavějšího, a od nich milovanějšího se ohlídněme. I kdož jest ten? a budeme ho chváliť.

Jest Král **Vladislav**, **Kazymíra** Krále Polského Syn: jehožto Čechové nazývali **dobře**, proto že z přirozené dobroty, ke všemu říkal **dobře**: ač za jeho panování nebylo vždycky v Čechách dobře, proto že pod dobrým Králem, nechtěli všyckni činiti **dobře**. Ten tedy Král, nadevšecky jiné Krále **Horu Kuttnu** miloval. Ten **Horníky Kuttenské**, nad jiné Krále mnohými milostmi ozdobil. Ten (co jsem jen běžmo napočítal) do dvacítikrát přítomnosti svou to Město obveselil. Mohlbych léta a dní jmenovati, kdy jesti přijel? kdy odjel? i jak dlouho se v Hoře zdržoval? kdybych se přílišné obšírnosti neobával. Ten Král, důstojnost svou tak dalece ponižoval, že, jsa od **Horníků** pozván, do jejich příbytků na dobrou vůli přicházíval. Jmenovitě pak v létu 1478. v domě, někdy **Neyslík**ovským, nyní **Knížecím** řečeném, po dvakrát, s poctivými **Horníky** obědoval. Ten Král, byv u **Hory**, často z Vlaského Dvoru, Královské Rezidenci, uličkou (která mezi domy **Hrdinkovským** a **Pinkasov⁷⁰ským** běžela, ale

e. Důchodu Královských z Hor pocházejících.

f. Dololezcům, jenž k Havířům v díle přihlízejí.

g. to dům Mincovní u Hory.

h. Kápi Haviřskou.

nyňi jest domy zastavená) na Rathauz pěšky chodíval, a tam Rady Šephmistrské vysleýchal, svého zdání uděloval, slovem: o obecné věci s nimi, jako o své vlastní, se staral. Ten Král léta 1500. skrze Neyvyššího Mincmeýstra, všem **Horníkům Kuttenským**, aby k žádnému jinému, krom Krále, v potřebách svých outočiště nebrali, zapověděl. A zase Majestátem, léta 1507. na den SS. Fabiána a Šebestyána na Budině v Uhřích daném, tu záповeď potvrdil, a kdoby toho nezachoval, 50. Hřiven ryzího zlata pokuty naň uložil. Čimž na sobě znáti dal, že spiritu zelotypiæ, to jest: duchem přílišné milosti k **Horníkům** byl zapálen. Více o tom Králi laskavým schválně nepřipomínám, poněvadž se ještě častěji o něm zmínka stane. Toho pak zamlčeti nemohu, co se v létu 1479. přihodilo. Nějací zlodějí, nočním časem obecný sklep v Rathauze vyloupali, a mimo jiné věci, čtyry stříbrné pečeti ukradli. Nad to odedvou **Bully**, to jest listů Papežských, na vysazení Kostela S. P. Barbory, a Čtvrtečné Odpustky (o čemž jinde se zmíním) od **Bonyfacia IX.** Papeže někdy nadaných, olověnná znamení (domnívajíce se žeby byla stříbrná) odtrhli. Což když Krále **Vladislava** došlo, všemi způsoby usiloval, aby po níti toho klubka dovíti, a těch arcizlodějů doptati se mohl. Když pak viděl žeby ryby na lep, ptáky na udici lapal, dva Ma⁷¹státy **Kápihorským** vydal: z nihto v prvním, tu Středu před S. Řehořem daným, **Horníky** své takto opatřil: pokůdžby kde který listy, před časy, nebo nyňi, i také v časých budoucích, takovými Pečetmi, Šephmistřům a Radě na **Horách Kuttnách** ke škodě, byli pečetěny, aby žádné moci, po věčné budoucí časy, proti tomu jeho listu, neměli: a že je tim listem svým ruší, kazí, moří, a v nívec obracuje. V druhém pak, latinskou řečí složeném, a 13. dne Března, ten den po S. Řehoři datyrováném, vůbec především vysvědčil: že jest ty dvě Bully Papežské, na Pargaméně sepsané, měl, viděl i četl, (NB. sám je četl a collacynyroval) a bezevšeho nedostatku, krom že olověnné Pečetí mocně odtržené byly, nalezl: a je v způsob Vidimus uvesti, a přepsati kázal. Hle jak **Vladislav Horníky** miloval! kteréžto Vidimus, až podnes v Radní Kancellári, jako drahý Klenot, na **Horách Kuttnách** se chová. Odkud pak ta tak veliká **Vladislavova** k **Horníkům Kuttenským** milost se vypreýstila? povím. Předně Král **Vladislav**, s celým Dvorem svým, z **Hor-**

ské Mince větším dílem se stravoval, pročež taky **Kápihoru**, **Kuchyni svou** nazýval. Po druhy, kdykoli jaká berně, Králi ku pomoci, na Obyvatelé Království Českého od Stavů byla uložena, **Horníci**, ač, dle svých svobod, takovými daněmi nebyli povinni, nic méně k zalíbení Králi, záro⁷²veň s jinými Městy dobrovolně ji odváděli. Což se **Vladislavovi** tak líbilo, že jim skrze psaní díky činíval, je v tom velmi chválíval, a že jim chce tu jejich volnost vším dobrým zpomenouti, slibovával. Viděl jsem několikere psaní takové, a chtěl bych je zde položit, kdybych dále nespáchal.

Ale již mé pero Král **Ludvík**, **Vladislava** Synovec, k sobě táhne, jenžto hned v svém dětinství, s Mateřským mlékem, lásku a milost k **Horníkům** ssáti začal. A to slušně. Nebo oni, ku poctivosti a věčné jeho památce, když mu teprv čtyry léta minulo, totiž léta 1510. veliký zvon k Chrámu S. P. **Barbory** slíti dali, a jey **Ludvíkem** nazvali, jakž až po dnes sluje, a jméno Krále **Ludvíka** již přes půldruhého sta let, vůkol a vůkol všem vůbec zvukem svým vyhlašuje. Ten tedy Králiček (tak ho nazývám, že v mladičkém věku královal) v **Horách a Hornících Kuttenských** z mládi zamilovaný, několikrát jasnosti tváři své **Horníky** obveselil. Slavným Majestátem, jak brzo uhlédáme, je obdařil. Hory a Minci, když nevyššího Mincmeýstra nebylo, jejich opatrnosti svěřil, očemž snad jinde zpomeneme. Ale vraťme se zase k jeho do **Hory** příjezdům. Příští jeho, v létu 1522. Měsíce Března, bylo neyslavnější: když totižto ne v Komorním voze, jako zabeđený: ne v Talavašce, to jest v Senftě, zakoltrovaný: ale na pěknem koni ⁷³Tureckém, spolu s Královou **Maryji** Manželkou svou, též na krotkém Koníčku jedoucí, do Města **Hory Kuttny** vjel, a tak přes celé Město, až na Vlaský Dvůr jev, lidu na tisíce po ulicích stojícímu, a veselými hlasy šťastný příjezd a dlouhé kralování vinšujícímu, pokynutím hlavy laskavě děkoval. Tu pak některý čas pobyv, jako nerád přeč se odebral. Ale v druhém roce, po přenešení milého S. **Václava**, zase se i s Královnou do **Hory** navrátil, a v ni drahý čas se zdržoval. V tom čase, tu Sobotu po S. Benešy, sám osobně novou Radu sadil; jakož i jiné celého Království, a **Kuttnohorské** věci řídil. Že pak teplé Jaro se ukázalo, na rozličné procházky, aby se drobet vyrazil, jednáč vycházel, jednáč vyjížděl. Ale co se stalo? když jednoho dne na Kaňk, chtě se

i. Radšachtům podívati, pěšky šel, ay jakás plachá kráva, ze stáda, bliž stezky se pasoucího, se vyrazila, a přímo na Krále, jednou i podruhy svými rohy dotírala. A snadby byla i Krále zabila, kdyby byl jeden z přítomných s ručnici ochotně nepřiskočil, a ji nezastřelil. Tak hle neštěstí nechodí toliko po lidech, ale i po **Horách**, i po **Králích**.

Po **Ludvíkovi, Ferdynand** první v Čechách královal, a hrubě **Horníky** miloval. Neyvětší pak lásku v tom jim prokázal, že všecky k. Ertzkau⁷⁴feře (kteřížto Kverky a Nákladníky **Horní** velmi sužovali, od nich, jak jen sami chtěli, rudy kupovali, a šidíce jiné, měšce své dobře špikovali) z toho rudního handle složil, a k své ruce všecky rudy za hotové peníze kupovati poručil. Ač pak se okolo léta 1547. přitrefilo, že **Horníci**, pro nějaké proti němu přečinění, milost u něho stratili, a předešlou lásku, ať tak řeknu, udusili: nic méně když se dověděl, že **ne tak ze zlosti**, (to jsou vlastní slova **Ferdynandova**) **jako z nedorozumění, a jsouce od jiných přihrozeni**, k tomu přišli, tu vinu jim odpustil, a jako laskavý Otec, na předešlou milost přijal.

Maximilián, předešlého Krále Syn, jak jest **Hory** a **Horníky** v **Kuttně** miloval, krátce povím. On, aby **Hory** od nezbedných uhlířů (jenž od starodávna k hutem šmelcovním uhlí dodávali, ale často, jakž snad jinde zpomenu, mnohá příkoří **Horníkům** dělávali) osvobodil, k zboží Komornímu Trutnovské lesy přikoupil, a aby z nich dříví po Labi až k starému Kolínu se plavilo, tu pak u Kolína uhlí k Horám potřebné se pánilo, ustanovil. Za velkou jistě lásku a milost Staří **Horníci** to sobě pokládali, že tím způsobem, a Královským nálezem, mnohých neslušných nátisků, a chrapounských šizuňků byli zbaveni.

Naposledy, mělbych tvou, ó **Rudolfe**, slavný ⁷⁵Římský Císaři, a pokojný Země České Králi, k **Horám Kuttnám** lásku vychvalovati, ale ať pravdu řku, raději umlknu, nežbych měl o ní ne tak jak náleží mluvíti. Abych však aspoň nětco o ní pověděl, toho nezamlčím, že jsi ty, ty **Hory Kuttenské**, kteréžto za tvých časů, hrubě počaly klesati, aby k pádu dokonalému nepřišly, opatrnosti a důkladly svými zdržoval. Ach! kyž je tě v tom tvůj Náměstek Král **Ma-**

tyáš následoval! jistě že by byl Potomkům svým Králům lépe posloužil. Ale, sic fuit in **Fatis**: Tak Osudové Boží chtěli míti. Přiložím ještě toto, že jsi ty, **Horníky**, proti těm, jenž je v jejich starobylé Pořádnosti chtěli předjíti, Majestátem svým zastal, a v předním místě po Páních Pražanech zachoval. Aniž to zamlčím, že jsi v létu 1574. důstojnost a velebnost svou tak dalece naklonil, kdyžs **Horu Kuttnu**, s neyjasnějším Arci-Knížetem Rakouským **Arnoštem**, Panem Bratrem svým, navštíviv, všecky **Horníky** potěšyl.

Našloby se ještě nětco o lásce jiných Králů, jenžto po **Rudolfovi** v Čechách kralovali, vypravovati; ale poněvadž mojí handštánové toho, co Rok 1614. přebíhá, z jistých příčin připomínati nemají ani nechtějí, to vše mlčením pomíjím. Snad někdo někdy po mně tu, kde já přestávám, začne. Zatím, dle příkladů Starých Římanů, tak laskavým Králům, oheň lásky, na Oltáři zapalme, a tak lásku láskou, oheň ohněm, zaplaťme.

76

ARA AMORIS,

To jest:

Oltář Lásky horlivé,

Králům Českým, na místě starých Horníků, vyzdvížený.

<p>1. odte sem Kameníci;
A výborní Zedníci;
Štuky kvadrujte,
Oltář formujte,
V čtyry uhle.</p> <p>2. Sem dříví z Arabie;
Převonné materye;
Phaenixe podej,
Větvičky dodej,
Dle mé vůle.</p> <p>3. Ay již Oltář hotový;
Již zboží Phaenixový,
Máme snešené,
řádně složené:
Jen podpálit.</p> | <p>4. Ale kdož je podpálí?
A svým ohněm zapálí?
Aby hořalo,
Libou vydalo,
Vůni z sebe.</p> <p>5. Ó Lásko přemilostná!
Jenž si všechněm radostná,
Udeř na kámen,
Ať vzejde plamen
Až pod Nebe.</p> <p>6. Již hoří! již plápolá!
Žádný mu neodolá!
Letí jiskřičky,
Jako hvězdičky,
Do Povětrí.</p> |
|---|--|

i. k dolům, z nichž se rudy koňma ženou.

k. Rudokupce.

77

7. Neymocnější Králové, Hor Kuttenských Pa- nové, Na tu odměnu, Z toho plamenu, Pilně šetří.	8. Ach! šetřte. A, z ho- roucí Lásky, dárek plinoucí, Přijměte vděčně, Stát bude věčně, K chvále vaší.
---	---

Starých Pamětí Kuttnohorských

Handštán Šestý,

Na Vortu Prsteny *a.* vyhažovaný.

Est od starodávna ten mezi lidmi obyčej, že Milovníci svým Milým, na znamení lásky, **Prsten** darovávají. Kdoby o tom nevěděl, muselby hloupější nad Kujebu z Meyta beyti. Pročež zbytečná by věc byla, chtít to příklady tvrditi. V jakéby lásce, za starých let, u Knížat a Králů Českých, **Kuttensští** beyvali, to jsme v minulém Handštánu dosti zřejmě seznali: nyní vizme, takyli od nich nějaký drahý **Prsten** dostali? Arci žeť dostali, a to ne jeden, ale mnoho, drahých, vzácných, nad jiné vyvýšených; s nimiž před celou Českou Zemí, **Kápihorští** mojí, mohou se pochlubiti. Skrže ty **Prsteny** nic jiného nemíním, než rozličná a mnohá Pryvilegia a obdaro⁷⁸vání, **Horo-Kuttenským** od Králů Českých někdy nadaná; o nichž v tomto šestém Handštánu, v **Rabštejně** (tak sloula před lety jedna na Couku **Kaňkovským** hlavní Šachta) na Vortě **Prsteny** řečeném, po mnohém sem i tam *b.* hažování vyhažovaném, jednati jsem umínil. Budiž tedy nyní naše řeč

O Pryvilegiích Hoře Kuttně štědrě nadaných.

S Rojnásobné Svobody, **Horo-Kuttenským** udělené, nacházím. První jmenují **obecné**; druhé **hodnověrné**; třetí **oryginální**. O každých zvláště mluvme; a, jako zkušený Jubilirí v drahých Prsteních Kamení prubirovávají, tak my těchto trojích Svobod cenu a znamenitost ohledejme.

Obecné Horníků Svobody.

S Vobody **obecné** nazývám, které **Horníkům** všem, k Koruně České příslušícím, někdy udělené byly. Ty pak neyznamenitější mají býti tyto.

V věku třináctistým, za kralování v Čechách **Václava**, přijímím jednovokého (proto že jed⁷⁹noho časů, honě Zvěř po lesích, větví sobě oko vymrštil) Syn jeho **Přemysl**, za Margkrabí na Moravě od Otce představený, dal Majestát všem Moravským Horníkům, na tyto čtyry milosti znící. 1. Aby žádný člověk, buď on kdo buď, nesměl žádně mocí provozovati nad kymkoli Horníkem, ani naň outok učiniti, ani ho jímati, ani mu všem překážeti, bez vědomí a dopuštění Horních Soudců neb Přisežných. 2. Aby Sudí neb Ouředníci Zemští, žádně mocí soudně neměli nad lidmi neb statky, za městem neb pod městem ležícími, a Horníkům náležejícími. Mělliby pak kdy kdo něco na kterého Horníka, neb jejich člověka žalovat, to aby před Horními Soudci vyhledávali. 3. Kdyby který Horník někomu, třebas Pánu neb Rytíři, pod umlouvou do jistého času něco uvěřil, a ten by mu toho k tomu času nezaplátil: aby takový Horník, toho svého dlužníka, jakož i jeho poddaný aneb statek, až do zaplacení staviti mohl. 4. Cokoli Soudcové neb Přisežní Horní, pro dobré obecné, zřídí a ustanoví, to aby bez porušení zachováno bylo. Tento Majestát, na žádost **Přemyslovu**, Král **Václav**, jakožto Otec laskavý, potvrdil, a všem Horníkům v Království Českém přivlastnil: kteréžto taky **Horníci v Kuttně** oučastná zůstali, poněvadž, za toho Krále **Václava** panování, ty **Hory** (jakož v 2. Handštánu povědíno) povstaly. Aby pak takové milo⁸⁰sti v lepší pevnosti stály, **Karel IV.** Císař Římský a Král Český, léta 1359. 27. Máje, u přítomnosti velebného **Arnošta** Arcibiskupa Pražského, a jiných několik Biskupů, Knížat a Panů, Majestátem svým je potvrdil, a na jednoho každého, kdobykoli tomu se směl zprotiviti, velikou pokutu uložil. Totiž aby, kolikrátkoli někdo ten Majestát v některém Puňktu přestoupí, tolikrát 50. Hřiven ryzího zlata, jehožto jedna polovice do Komory Královské, druhá pak uraženým Horníkům dostati se měla, složiti byl povinen. Následujících pak časů, k těm čtyřem milostem, ještě jiné od jiných Králů byly přidáné; Totiž 5. Kdyby který z Horníků, pro Mord, neb podobnou zlost, na hrdle trestán byl, aby jeho Manželka, předně věno své vzala; ostatek pak jeho statku na dvě straně se rozdělil, a jedna na Obec, druhá na Dědiče neb Prátely aby připadla. 6. Kdyby kdo z Horníků, jsa na smrt odsouzen, utekl, tu aby Manželka věno své vzala, ostatek pak všeho statku, aby k Obci

a. vyhledaný.

b. hledání.

přišlo. 7. Bylliby kdo z Horníků, pro nějaké přečinění, utětím ruky, neb uší uřezáním, neb jiného oudu zbavením ztrestán, toho Statek při něm a jeho Manželce aby zůstal. Co to nebyly veliké a neobyčejné milosti? a sedm **Prstenu** předrahych? Ale ještě jich více uzříš. Mívali i toto všickni vůbec Horníci obdarování, že žádného z nich nemoh žádný k vydání Svědomí před jiným, leč Horním Soudem, poháněti: a byť je někdo pohnal, ⁸¹nebyli povinni se postavit. Kteréžto osvobození, za Císaře **Maximiliána**, na obecném Sněmě léta 1575. bylo potvrzeno, a takto nařízeno: Kdyby někdo z Horních lidí, v věcech hrdla, cti a statku pozemského se tejkajících, k svědomí měl potřebován býti, aby Písař od Desk Zemských vyjednan, a tam, kdeby ten Svědek zůstával, k vyslišení jeho Svědomí, před Městským neb Horním Ouřadem, byl poslán. A to jeho Svědomí tak vydané, aby při všech Soudech tak mocné bylo, jakoby se u Desk Zemských přijalo. V jiných pak obecních příhodách, kteréby se hrdla, Cti, a statku nedotekaly, aby Horní osoby, před Ouřady svými taková svědectví dávaly, a pod pečeti týchž Ouřadů, na náklad strany, takového svědectví potřebující, tam kdež náležitosti bude, se dodávaly. Mimo tato Pryvilegia, mívali Horníci ještě jiných mnoho, ale že všem byla obecná, dále při nich zdržovati se nechci. Komu se líbí více o nich čísti, nechť do narovnání o Hory a Kovy, v létu 1575. mezi Králem **Maximiliánem** a Pány Stavy Král: Českého učiněného; jakož i do Práv Horních, od **Rudolfa** Císaře a Krále, v létu 1597. vydaných, nahlídně. Já k zvláštním **Horníků Kuttenských** milostem pospíchám, a to samé dokládám: že ty obecné milosti, k onomu velikého **Pompeia**, Římského Vůdce, **Prstenu** podobné se mi zdají býti. Nebo jako on (dle svědectví Plutarchova) v svém **Pr⁸²stenu**, **Lva** s dobytým **mečem**, na drahém Kamenu vyrytého, na znamení že Římského panování byl obráncem, nosíval: tak taky Země České Králové, tí udatní Čeští Lvové, svobodami svými, všem zhornilým lidem nadanými, jako meči ostrými, od všelikého násilí a nátisku Horníky zachovali.

Svobody Horo-Kuttenských hodnověrné.

Odnověrné Svobody nazývám, o nichž se ví, že byly někdy **Horníkům** Kuttenským udělené, ale Oryginaly na

ně, dílem skrze žháře Žížku jsou popalený, dílem skrze válečné příhody potracený. Některé toliko vyjevím, o nichž hodnověrní Scribenti, a staré Paměti, zmínku činí.

První takové Pryvilegium za starodávna bývalo, že, na Malešovském Panství, mohli **Horníci Kuttensští** ku potřebě Horní, kde koli se jim zdálo a vidělo, Rybníky dělati, je plodem nasazovati, a kteréhokoli času svobodně loviti. Ale ta svoboda léta 1359. za **Karla IV.** konec vzala, když totižto Kníže **Purkhard** z Magdeburku, to Panství Klášteru **Sedleckému** prodal, a před Ouředníky Pražskými, že, z rozkazu Králova, ta svoboda budoucně má býti zastavená, vyznal. Tak Kancelláře **Kuttenské** Kníhy pamětný povídají.

Druhé obdarování bývalo (jak Veleslavína v **Ka⁸³lendáři** svém pod 27. dnem Března svědčí) od **Karla IV.** v městě Achu léta 1359. nadané: aby Kupci **Kápihorští** (podle jiných některých) od všelikých Cel a Ungeltu, z všelikého zboží, v Městě Frankfurtu nad Meynem, na budoucí a věčné časy byly osvobozeni. Ale ta svoboda, již dávno v Řece Meyně se utopila.

Třetí osvobození (o němž u téhož Veleslaviny pod dnem 13. ledna Měsíce se mluví) bylo takové: když **Karel IV.** České Země pravý Otec, v létu 1375. 13. dne ledna, takovou milosti Pražany obdařil: aby, počna od času vína zbírání, až do Svátku **Svátosti**, žádných Vin přespólních (krom Malvazi, Ryvoly a jiných sladkých Vlaských nápojů) do Království Českého žádný nevozil, neprodával, ani nešenkoval; a to, prey, pro vzdělání Vinic Pražských, a jejich užitku rozmnožení: nic méně **Horu Kuttnu** ze jména vymínil, a aby se do ní jakékoli Víno vezti, tam prodávati a šenkovati mohlo, dovolil.

Čtvrtá Svoboda, nad pamět lidskou, bývala, že **Horníci Kuttensští**, Právo na sklad Soli a tunních Ryb v Městě svém mívali. Proti kteréžto Svobodě, když se Mlado-Kolínští kdysi zasadili, skrz Krále s **Horníky** o to byli porovnání, jakž nížeji v Oryginálních Pryvilegiích doložím.

Páté Pryvilegium od dávna bývalo (o němž ⁸⁴Kníhy Radní svědectví dávají) že Horníci, jsouce k Soudu na Hrad Pražský pohnáni, povinni sice byli, bez veymluvy, státi; odpovídati pak tam neb neodpovídati, to při jich libezné vůli zůstávalo. Kdo nechtěl, ten u Neyv: Mincmeystra v Hoře odpor položil, a žalobník

při něm hledati svého musil.

Šestého obdarování lid zhornilý v Kuttně oučastná někdy býval, že, na žádného z nich, Zatykač, pro jakýkoli dluh, nemohl, a neměl dávan býti: ale jedenkaždý Věřitel, povinen byl mírnějším a milostivějším způsobem dluhu svého dobývati.

Tato a mnohá jiná těm podobná Pryvilegia, schválně odemně pomínutá, když u sebe rozvažují, zdámis jakobych na **Prsten** onoho Plinyusa mladšího, v Bythinií někdy Misto-Purgmistra Římského, patřil, v němžto on na drahý Perle, vůz šesti koňmi zapřežený, pěkným kunstem vyryty, nosíval. Nebo jistě **Kuttentští Horníci**, těmito šestmi milostmi obdařeni, jako Páni v voze se vozili, a všecka jiná Města Česká jími předjížděli. Jedmež i my dále.

Oryginální Horo-Kuttenských Svobody.

SY tak nazývám, které až posavád Královskými Pečetmi stvrzené se nacházejí, a k sedmi Prstenům, od Iarchy, Yndyánských Mu₈₅drců Knížete, Apollonyovi Thyaneovi darovaným, slušně se připodobniti mohou. Proto že (dle vyznání Philostrata) v těch sedmi **Prsteních** takové Perly byly vsazené, že všech světél nebeských působení, vlévání a oučinky k sobě přitahovaly. Tou právě měrou, cokoli prospěšného některé město sobě vinšovati může, v těchto Pryvilegiích a milostech obsahuje se a zavíra. Kráčeje po Králích, jako po stupních, pořádně, a co který Král Český **Horo-Kuttenským** propůjčil, to sobě summovně a krátkými slovy zpomínejme; s tou však předmluvou; že ani všech (poněvadž Král **Jiří**, jakož v 4. Handštánu jsme slišeli, vysvědčil, že až do jeho králování nezčíslný počet jich bylo) ani těch, kterýby se někomu z Prostějova pochazeti zdály, na plac nevyvedem.

Vůdcem všech jiných kdo pak asi bude? žádný jiný, než **Karel IV.** kterýžto léta 1371. na den S. P. Lucie Majestátem v Budešíně psaným, tyto dvě milosti Kápihorským udělil. Aby jakékoli Statky pozemské, svobodně mohli sobě a potomkům svým kupovati, a zase prodávati. Item: kdyby kdo z **Kuttenských**, buď on Muž neb Žena, bez Kšaftu umřel, a žádných dědiců po sobě nepozůstavil, aby ten jeho statek, na nejbližšího přítele, s městem však trpícího, připadl.

V patách za svým milým a slavným Otcem, **Václav**, toho jména čtvrtý, se třemi Majestáty ⁸⁶jede. Z nichžto v prvním, léta 1386. na den S. Jana Křtitele v Praze daném, tyto tři Svobody propůjčuje. 1. Aby mohli **Kápihorští**, jak Měšťané tak i Měštky, o svých statcích kšaftovati, a ti, komuž se kšaftuje, toho užiti. 2. Umřelliby kdo z nich bez poručenství, aby to zboží na nejbližšího přítele dědicky připadlo. 3. Nebyloliby pak žádného přítele, aby zboží svobodné Pozemské, do Královské Komory: Horničné pak a Městské, na Obec přišlo, a na dobré obecní se obrátilo. V druhém Majestátu, léta 1392. den S. Tумы na Žebráce sepsaném, **Kuttenské** osvobodil, aby žádný, ani jich, ani statku jejich neobstavoval, nezajímal, a jeho se nezmocňoval, lečby se prv u nevyššího Mincmeystra opověděl. V třetím, léta 1394. tu Středu po všech Svatých v Praze nadaným, velikou milost **Hoře Kuttně** učinil, když totižto nařídil: aby Čáslavská silnice skrze **Horu Kuttnu** byla držena: a kdobykoli s zbožím svým, maje skrze **Horu** jeti, nebo jíti, jinou cestou jel nebo šel, takový aby od **Horníků**, dle Českého obyčeje, byl hyndrován, a zkontrabantován. Ač pak po letech silnice k **Hoře** jíti přestala, nicméně clo **Horníkům** v Malíně zůstalo, a až po dnes ještě pozůstává.

Zygmund, Václava Bratr, dvouma Majestáty **Horníky Kuttenské** daroval. Prvního moci, Rychtu Městskou, k nižto dědičné právo měl, se ⁸⁷všemi užitky a důchody, jim postoupil. A tak Rychtáře Městského, jenž před tím nad Šephmistry sedal, jim podrobil, a Prymasství do města uvedl. Dátum toho Majestátu v městě Čáslavi, v Pondělí po povýšení S. Kříže, léta 1420. Druhým listem, jenž byl dán v Městech Pražských v Outerý před S. Benešem, léta 1437. tyto milosti zapsal. 1. Že je ke všem Právům a Svobodám, od slavných Předků jim vysazeným, připouští, a je ve všech člancích potvrzuje. 2. Doptaliliby se kdy jakých Pryvilegií a Zápisů, jichžto nyní pro svou záhubu (byla před tím **Hora** od Žižky z gruntu vypálena) nepamatují, neb dojíti nemohou: a dokázaliby je Dckami, neb řádným Svědomím, že on je chce, a budoucí Čeští Králové budou povinni potvrditi. 3. Všecky dluhy minulé, komu koli jími byli povinni, že vyzdvihuje, a v nic uvozuje. A to že do Desk Zemských vložití chce, připovídá. 4. Všecky platy a zboží, kteréžto oni, **Horo-Kuttentští**, měli před Žižkou, na zemi

neb na městech okolních, buďto na světských neb duchovních, že jim propouští, dává a tvrdí. 5. Též platy a zboží, kterýž jsou k jejich Kostelům neb Špitálu příslušeli, že jim všechny navrácuje, s těm všem, kdož je drží, postoupiti prikazuje.

Král **Ladislav, Zygmundova** Vnuk, dvouma taky milostnými listy **Horníky** mé obveselil. Prv⁸⁸ním, **Zygmunda** Děda svého Majestát, o němž nyní praveno, léta 1454. 15. dne Června, ztvrdil. A k tomu Svato-Martinský Jarmark, na 15. dní pořád zběhlých, s těmi všemi Svobodami, a Veysadami, kterých při Jarmarku Božího Těla od starodávna užívali, daroval. Druhým Majestátem, léta a dne téhož, Majestát **Karla IV.** v létu 1371. Item **Václava IV.** v létu 1386. a zase téhož **Václava** v Roce 1392. nadané (o nichž na hoře) potvrdil.

Krále **Jiřího**, tři toliko neypodstatnější Majestáty připomenu. V prvním, Roku Páně 1459. 13. Prasince, v latinském Jazyku v Praze daném, list **Karla IV.** Horníkům někdy daný (ten Oryginál zhynul) potvrdil, a v některých slovích pochybných a nesrozumitelných (pro něž mezi **Horníky** a Mlado-Kolínskými mnohé nevole a hádky beyvaly) vysvětlil. Summa toho listu tato jest: Aby ti, jenž dříví po Labi plaví, když k Starému Kolínu připlaví, povinni byli tu u břehu za 4. dní s dřívím státi, ažby sobě **Horníci** a Měšťané **Kuttenští** (a žádný jiný) jak k potřebám Horním, tak i k domácím (však ne na prodej) volně dříví nakoupili. Po vyjití pak těch 4. dní, aby ti Plavci dále po Labi dolu k Mladému Kolínu plaviti se mohli. V druhém Majestátu, léta Božího 1459. 15. dne Prasince, též v Městech Pražských, a též v latinské řeči sepsa⁸⁹ném: Předně všechny Svobody a Práva, od slavných Předků **Horo-Kuttenským** nadaná, ve všech Artykulích a Klauzulích schválil a potvrdil. Potom Štít, neboližto Erb, někdy od Krále **Václava IV.** jim propůjčený obnovil. A příčinu toho tak slavného Erbu (v němžto bylo **Orla, Lva, a Císařskou Korunu** viděti) **Horníkům** daného, doložil: **Nebo, prey, kteří Císařské a Královské Komoře drahých Kovů dodávají, slušné bylo ty a takové Císařskými a Královskými Erby počtíti.** V třetím Majestátu, léta po Narození Páně 1467. ve čtvrtek po Rodičky Boží Narození, v Městech Pražských datyrováným, od všelijakého jinám Apelování osvobodil, a plnost Práva na **Horách Kutnách** vyzdvíhl; tak aby Šephmistří a Kon-

še **Horští**, všechny pře, jak Horní tak Městské, podlé svých Práv rozsuzovali, a plnost Soudu aby se u nich konala. Nechtělliby pak kdo na jejich Orteli přestati, polože 15. Hřiven, že se bude moci před Krále odvolati, a tu na rozsudek očekávati.

Nyní k Králi **Vladislavovi** příkrácím, a ať pravdu povím, nevím odkud mám začítí, a kde přestati? Nebo žádný Král tolika Svobodami tohoto města neozdobil, jako **Vladislav** okrášlil. Z velikého počtu, několik neyznamenitějších na papír položím, a abych ciframa listu nekálel, žádných let ani ⁹⁰dnův, kterých byli vydané, nepřipíši. Neuvěřili kdo mně v nětčem, **Kutnohorskou** Kancellář nalezne, ta mu všech těchto Artykulů, Svědkem bude.

Předně tedy, hned jak na Královskou Stolicí v létu 1471. dosedl, všechna předešlých Králův Pryvilegia schválil, a novým Majestátem upevnil. 2. Silnice, aby od Čáslavě skrze **Horu** šla, příkladem **Václava IV.** Krále, trojím poručením nařídil. 3. Prodloužilou mezi **Horníky** a Mlado-Kolínskými, o sklad soly, herynků, a jiných ryb tunných a slaných, rozepři, tak prozřetedlně rozsoudil, že **Horníky** při jejich právu zachoval, a Mlado-Kolínským neublížil. 4. Aby **Horo-Kuttenští** každoročně tisíc Hřiven Stříbra, z c. Pagamentů, za své peníze koupených, buďto společně na jeden, aneb na několikrát rozdílně, v Královské Minci, na jakýkoli peníz, zdělati dáti mohli, propůjčil. 5. Kdyby někdo z Horských Sousedů umřel, a dluhu po sobě zanechal, a na ně zápisy nadělal, to aby při těch zápisích zůstalo: pakliby žádných zápisů nebylo, aby z jeho Statku neyprv Královský (pokudžby jaký se našli) potom obecný a domácí, na posledy pak hostinský a přespolní dluhy se poplatili, ustanovil. 6. Nařídil též, aby k žádným Vojnám ven z Země, ani v ⁹¹Zemi, jak od starodávna bývalo, nuceni býti nemohli: než toliko Hor a města svého, proti tomu každému, kdožby Královské užítky a Koruny jeho chtěl kaziti, obhajovali. 7. Chtěl i tomu, aby oni, **Horníci Kuttenští**, na věčné časy, místa a hlasu svého, hned po Městech Pražských, především jinýma Král: Českého městy, v chození, stání, sedění, hlasu svého oznámení, užívati mohli: **jakož již dávno NB. vždycky**

c. Pagamenty jsou, všeliké staré dělané stříbro: jako Kofliky, Lžice, Pasy, Mísy, ič.

při tom zachováni byli. 8. Potvrdil i tu starobylou Svobodu, aby k žádným Sněmům obsílání nebyli, kromě kdyžby Král Český měl volen býti: a tu aby hned po Pražanech hlasu svého užili. 9. Poněvadž **Horníci** bez toho veliké náklady na Hory vedou, *d.* Zbírky a *e.* Cupusy dávají, mnohdykrát žádných *f.* Auszpeytu neberou; často s malým *g.* Utržením se potkávají, *h.* Nedostálých mnoho, málo *i.* Včepních peněz mívají; slušnou věc býti uznal, aby, jak od starodávna, tak i na potom, bývalo; to jest: aby žádných berní, Králům Českým po₉₂dlé práva odevšech Obyvatelů povinných, platiti povinni nebyli. 10. Přidal i tuto milost: aby, coby koli sobě na Zemi, neb svobodných Dědinách koupili, to bez všelikého dotazu a Královského povolení, ve Dcky Zemské, svobodně a bezevší překážky sobě klásti mohli. 11. Před obnovením Rady, aby jeden každý Konšel, na místě svém, dvě osoby hodné a zachovalé z Obce jmenoval: Neyvyšší pak Mincmeystr (jehožto povinnost jest Radu saditi) z těch osob poznamenaných a v Spis uvedených, aby povinen byl na Ouřad Konšelský voliti, a jinak nic nečiniti, přikázal. 12. A naposledy dovolil, aby k Špitálu S. Kříže, za 3. tisíce kop grošů Českých Statek pozemský se mohl koupiti, a do Desk Zemských, bez odpornosti, vložit. Tu máš laskavý Čtenáři celey tučet Pryvilegií od Krále **Vladislava Kuttenským** nadaných; druhý, a snad i třetí tučet mohlby se shledati, kdybych dáleji nepospíchal.

K Králi totižto **Ludvíkovi**: který ač jeden toliko Majestát, v létu 1523. **Horníkům** udělil (nevěda coby více nad Otce svého mohl k jich dobrému vymysleti) nic méně tím jedinkým Majestátem tak mnoho dovedl, že do něho vsecky Majestáty Knížat a Králů předešlých pojal, je schválil, a Pečeti svou potvrdil. Právě jako onen za Starých Římanů Písák mistrovný, jenžto celých čtyřmécítma Kněh Homera Veršovce, velmi obširných, na tak ma₉₃lým lístku

sepsal, že když jey svinul, do škořepiny vlaského ořechu jey zavřel.

Co o **Ludvíkovi** povědíno, to též o **Ferdynandovi** prvním, **Maximiliánovi** druhým, **Rudolfovi** též druhým, Římskými Císaři a Českými Králi, rozuměj: že totižto Majestáty svými, vsecka **Horníčná** Pryvilegia, od starodávna jim nadaná, ztvrdili, a k nim ještě některé jiné milosti přidali, o nichžto schválně, pro uvarování obširnosti, mlčím. To jediné navrhuji, kdo chce zvědět, co **Rudolf**, ten Král pokojný, a Šalomoun Český, **Kuttenským** nadal milosti, ten ať do Práv Horních, od něho v létu 1597. vydaných, nahlídne, a nač ani nemyslil, uzří. Při závírce tohoto Handštánu, sám na sebe tuto otázku podávám: proč pak tak veliká, vzacná a neobyčejná Pryvilegia od Knížat a Králův Českých **Horníkům** jsou nadaná? Na tu otázku slišme Královskou odpověď, a to **Ferdynanda** prvního, Monarchy nad jiné rozumného, kterýžto v Majestátu léta 1534. na Horní věci daném, napsal: že to **seznal, čím větší milostí Horníkům se činí, že tím snážeji, k pavování a zdělávání Hor, chtivosti a pilnosti nabývají.** Kteroužto Lekci velmi dobře **Maximilián** jeho Syn pochopiv, v předmluvě toho narovnání, které se mezi jeho slavnou Osobou z jedné, a mezi Stavý Král: Českého z stra₉₄ny druhé, léta 1575. stalo, pravil: **Že to milostivě znáti a souditi ráčí: že všichni, zvláště z cizích Zemí Kverkové, k pavování naklonnější mysl mívají, když se jim rozličná obdarování udělují, a při nich se neporušitedlně zachovávají.** A jistě kdyby takových nástrah nebylo, kdoby chtěl s Horním dílem zacházeti? Jestli která, tedy Horníčná Živnost jest těžká, nebezpečná, a omylná. Těžká proto: že skály sekati a lámati, tíže jest, než, ku příkladu, koření vážiti, aneb pentle na lokte měřiti. Nebezpečná proto: že Horníci musí svých hrdel, kdykoli do dolu lezou, opovážiti. Omylná proto: že žádný do skály, zdali v ní odplatné Rudy jsou, nemůže nahlídnouti, ale musí těšinskýma jablky měšce nacpávati.

Nediv se tedy žádný tolika Horníčným Pryvilegiím, nebo raději, ať při svém podobenství zůstanu, **Prstenům**, Horníkům od Králů Českých darovaným. Z nichžto mohli Staří **Horníci** velký řetěz udělati, a v Radní Světnici s tímto Nápisem zavěsiti:

d. Zbírka sluje, když se Kverci na nový Důl neb Vort skládají.

e. Cupus jest, když Kverci, zadržalé Košty platiti musejí.

f. Auszpeyt, jsou Peníze o které se Kverci dělejí.

g. Utržení jest, co se za rudu neb stříbro utrží.

h. Nedostálý peníze slují, když se víc na hory vydá, než za rudu neb stříbro utrží.

i. Včepní pak, které, po všem nákladu, každý teyden přebývají.

Ento Řetěz darovali,
Horníkům Králi Čeští:
Aby s chutí pavovali,
Obyvatelé Měšťtí.

95 Nedejtež si Potomkové
Tímto Klenotem hnouti.
Stane se: dokud k. Kverkové
Budete všichni slouti.

Starých Pamětí Kuttnohorských

Handštan Sedmý,
V dole Červený Lev vyražený.

Hl jsem z několika Couku Handštá-
ny a vytrekoval, i zdaliž na Couk
Rovenský jsem zapomenul? Na tom
Couku, jak v starých Pamětech
nacházím, bohaté věci beyvaly; a za Krále
Václava druhého, stříbrný b. Kňoury v někte-
rých dolích nacházeli. Nýbrž v létu 1420. jako
tobolky, tak veliké c. dygnovitého Stříbra
Handštány, vyráželi. Abych tedy všem zjevně
dokázal, že mi ten Couk z paměti nevyšel,
tento Handštan v dole Červený Lev nazvaným,
jsem vyrazil. Co pak ten Handštan znamená?
Nic jiného jistě, než hrdinskou Starých
96 Horníků udatnost, a v válečných věcech srd-
natost, kteroužto častokráte na sobě ukázali,
když, jako Lvové, s Nepřáteli se potýkali, a
svých odporníků krví, chvalitebně zčervenali.
Budu tedy nyní jednati

**O starých Horníků v válečných vě-
cech srdnatosti.**

Do bedlivě na Horu Kuttnu shledne, a
na její položení, k tomu i na zdi
městských způsob popatří, mezi ne-
brannými Městy ji položí. Jest ona několika vr-
chy a pahrbky obklíčená, z nichžto mohlaby se
snadno, bez všelikých Bollverků a Bataryí,
Kusmi rozházeti. Zdmi a valy tak špatnými jest
obehnaná, že na mnohá místech, bez řebříku,
mohbys do ní vlezti. Ale já, jenž o časích ny-
nějších psáti nemíním, než starou **Horo-**

Kuttenských slávu předkládám, to za pravdu
tvrdím, že to Město, za oných časů, dokud ještě
střelba z Kusů vymyšlená nebyla, několikrát
velmi silně proti Nepřátelům se bránilo; k tomu
taky v poli ne jednou, nad svými Protivníky
svítězilo; jakož z následujících příběhů se po-
rozumí.

Albrecht Císař, **Rudolfa** Habšpurského
(který **Ottokara**, Českého Krále, v bitvě
porazil) Syn, léta 1302. na Králi **Václavovi**,
Hor 97 **Kuttenských** (které těch časů nad míru a
víru stříbrem oplívaly) k užívání za let několik
požádal. Čehož když mu **Václav** Český Král
odepřel, on hněvem popuzen, jedno Vojsko v
Švábích, druhé v Rakousích verbovati poručil;
a když obě Armády býti porozuměl, léta 1304.
sám s jednou od Lynce, s druhou Syn jeho
Rudolf od Vídně, do Čech vtrhli, a přímo k
Hoře Kuttně táhli; přitáhše pak, ze všech stran
ji oblehli. **Horníci**, ač té doby ještě žádnými
zdmi ani nápsy opatření nebyli, nic méně k
odpírání se postavili: a, příkladem někdejších
Špartanských, místo bašt a věží, těl a prsů
svých hrdinských, okolo celého města
nastavěli: tak že šturmu několik na město
puštěných, udatně a šťastně odehlnali. Mrzelo to
Albrechta, že nehražené město, takové dvojího
vojska mocí, netoliko smí, ale také může
odolati. Pročež hněvem zapálen, umínil na ně
hlavní šturmu pustiti, a celé Město opanovati.
Ale **Horníci** v tom ho předešli: když totižto
utreychu, s jinými jedovatými zemskými kaly
navářivše, do potoka **Páchu** jey vpustili, a tak
vodu nakazili. Kterážto když k **Sedleckému**
Klásteru, u něhož nejvíc Císařského lidu
leželo, připloula, kdokoli se ji napil, tím jedem
otráven, zcepeněti a puknutí musil. Na sta, ať
neřku na tisíce, lidí, koní, a jiných hovaď, tím
jedem zhynulých, po ležení leželo. Mezi tím
Král **Václav** s svými houfy, na 98 pomoc
Horníků pospíchal, a přitáhv až pod vrch
Kaňk, tu se s nimi rozložil, miniv na zeytří s
Albrechtem boj svesti. Ale on rána nedočkal.
Nebo znamenav své Vojsko příliš zemdlené,
tayně v noci s lidem utekl, a **Horníků** Palmy,
znamení Vítězství, zanechal. To byl první
tryumf, který **Lvové Horníci**, nad
Albrechtem, velikomocným Císařem, obdrželi.

Druhou vyhranou nad týmž **Albrechtem** v
létu 1307. měli **Horníci**, o nižto Hájek, jako o
předešlé, připomíná. Uslišev Císař **Albrecht**,

k. Horní Nákladnici.

a. vynesl.

b. Kňoury jsou, čisté, samorostlé stříbro, jako kadeřavé
vlasý.

c. Dygnovite stříbro: nejčistější, jehož netřeba šmelcova-
ti.

žeby **Rudolf** jeho Syn, nedávno za Českého Krále přijatý umřel, a žeby z Pánů Českých někteří druhého jeho Syna **Frydrycha** za Krále míti chtěli; někteří pak tomu na odpor se stavěli: sebrav opět Vojsko veliké, do Čech opět vpadl, a mezi **Horou Kuttnou** a Kolínem tábory své roztáhnouti kázal, právě: že odtud nehne, až **Hory Kuttny** dobude, a ji sevšemi užitky sobě osobí. Ale kostka mu jináč sedla. Nebo **Horníci**, na Císařské pohružky nic nedbajíce, Vojákům jeho špiček podávali. Oni pak toho snesti nemohše, dne jednoho utok na město učinili: ale proti těm **Lvům**, od předešlých, s **Albrechtovými** houfy, bitev a putek ještě krvavým, nic nevyhráli. **Horníci** jistě u svých svrubů (to jejich vala, a bašty byly) do třích set jich pobivše, na utíkání⁹⁹ obrátili, a pustivše se po nich, až k Nebovídům hnali, a s nemalou kořísti domu se navrátili. A tak druhý tryumf proti **Albrechtovi** dosáhli.

Ne lepšího štěstí Král **Jan**, příjmím **Lucemburský** před **Horou** užil. Ten léta 1310. s **Alžbětou**, Krále Českého **Václava** dobré paměti Dcerou, v Říšským městě Špeyru Sňatek svádební vykonav, s lidem válečným do Čech, chtě z nich **Jindřicha** Korytánské Kníže vypuditi, táhl: a přitáhna až k Budyni, odtud přímo k **Hoře Kuttně** (do níž **Jindřich** něco lidu svého vsadil) pospíchal, aby mu tu bohatou Pokladnici odňal. **Horníci**, ačby byli rádi Krále **Jana** do Města pustili (nebo oni neyvíc o to, aby na Královskou Stolicí v Čechách dosedl, stáli) však pro Korytánské žoldnéře nesměli, a tak, chtěc nechťic, proti **Janova** Vojsku válčiti musili. Byli tu několikrát veliké bitvy svedené, a jedni druhým znamenitě kůži drbali: nebo Královští mocně se do města tlačili, **Horníci** pak, s Korytánskými, zbraňovali. Z obou stran mnoho jich padalo; a **Jindřich z Lippého**, jenž vždy při Králi **Janovi** stál, z kuše velmi škodně, ač ne smrtečně, byl prostřelen. Tak že mladý Král, vida že tu nic nesvede, musil se jinám s lidem svým obrátiti, a lepšího štěstí hledati; s kterýmžto se taky v Praze potkal.

¹⁰⁰Od těch časů, až do Husitských veytržek a válek, přes celých sto let, **Horníci** v pokoji živi byli, a s samými skalami a rudami váleli. Však ani tehdaž na vojenské věci nezapomenu. Pravil někdy jeden Mudřec Pohanský: **Šťastné byti to město, které v čas Pokoje na vojnu myslí.** A to **Horníci** učinili: nebo v tom stoletým Pokoji, zděmi celé Město obehnali, a

upevnili, tak že k toho věku vojnám dosti způsobnou **Horu Kuttnu** učinili. Když pak okolo léta 1408. Jan Hus v Čechách **Allarmo** učinil, a potom Petr Drážďanský, s Místrem Jakobellem, na **Kalich** zatroubil, tak že v brzkých letech celá Česká Země se zbouřila; tu ti **Horní Lvové** k zbrani sáhli, ne aby Klášterů a Kostelů, jakž některá Česká Města učinila, dobývali, ale aby ty buřiče a bořiče skrotili; nýbrž, kdyby možné bylo, všecky vyhubili. Pročež léta 1419. sebravše lid, a do zbroje oblekše, s nim do pole táhli, a s Panem **Petrem Konopišským z Šternberka**, Převorství Strakonického Místrem se spolčivše, málo před S. Martinem, první outok na Táboř, blíž Knína, učinili: kterýžto se jim dobře podařil; nebo mnoho Táborů na place nechali, mnoho zajatých do Hory přivedli, a do podzemního Štokhausu (totiž do Šachet) bez naděje všelikého Rancionu, vsadili. V tom přijel na Hory **Kuttny** jeden znamenitý, a Lvového srdce Rek a Hrdina, od Císaře **Zygmunda**¹⁰¹ vyslaný, aby Ouřad Mincmístrský při těch Horách zastával, a Královské věci pilně konal. Chceš věděti, Čtenáři, kdo to byl? Byl nějaký P. **Mikuláš z Lukova**; pro svou v bojích udatnost, a proti Kaciřům Táborům zřívost, jedná **divoký**, jedná **divůček** nazvaný, a proto od **Zygmunda** za Mincmístra obraný, aby Lvy **Horníky**, Tábořskou krví již u Knína pokropené, k dalším půtkám popudil a zapálil. Ten tedy když se na **Hory Kuttny** přibral, **Horníci** ho vděčně přijali, a aby jejich Vůdcem proti Táborům býti ráčil, snažně žádali. On, že to rád učiní, se zakázal: a hned lid zbírati, dobrou zbrani zaopatřiti, dle vojenského způsobu mustrovati, začal. Když pak si lid dosti vycvičil, dostav od svých Špeheřů zprávy, žeby Žižka, vedle smlouvy, z Plzně (kdežto poněkud byl Heytmanem) zstoupil, a s svými dráby k Sudoměři táhl, **Lvy Horníky** naň vyvedl. Připojili se k jeho Houfům Pan **Petr Konopišský**, a Pan **Václav z Leštna**, s svými dráby, a tak společně Žižkovi v čelo táhli, aby se s nim polem potkali. Žižka, vida že zbytu není, k bitvě se chystal, a, užívaje fortele, pěšky své (jizdných ještě neměl) u jednoho Rybníka tak zšikoval, aby od jízdy nepřátelské nemohli býti obklíčeni. I začala se bitva před polednem, a až do západu Slunce trvala: z každé strany mnoho jich hynulo. **Břenek Švihovský** věrný Žižkův¹⁰² varyš, s **Mikulášem** Mincmeystrem osobně se na koni potkal; ale od Mincmeystra me-

čem proboden, z koně spadl, a tvrdě usnul. Žižka pak vida, že se štěstí a vítězství k Mincmeystrovi a **Horníkům** nachyluje, s vaňkem se poradil, a tak bystře na svém koni ten zajíc utíkal, že ho žádný **Lev** uhoniti nemohl. Přijda pak k lesu jednomu, z koně skočil, a pustiv ho, sám pěšky do Hor pospíšil; a tak co čáp z koнопí vyvázl. Svedená tato bitva léta 1420. na den Rodičky Páně Zvěstování. Vítězové mnoho kořistí nabravše, a pod své Praporce se sebravše, za svými vůdci, kam který jel, se odbírali. **Horníci** pak, s zajatými Táboři (kterézto jim všechny druží darovali) k **Hoře** pospíchali, jímž S. Martinské žumpy naplnili.

Staré přísloví zní, že **lepší jest stádo bázlivých Jelenů, pod Lvem vůdcem udatným; nežli houf Lvů, pod Jelenem, vůdcem bázlivým**. Pomysli nyní co tu býti musilo, kde **Lev** (**Mikuláš** Mincmeystř) **Vůdcem** byl, a houf **Lvů** (**Horníků Kuttenských**) od krve **Táborské** začervenalých, toho **Lva** následoval. Ale jest i druhé přísloví: **když Lev spí, tedy mu po hřbetě myši a lasice běhají**. Něco podobného těm **Lvům** se přihodilo. Nebo když **Mincmeystř** a **Horníci** poznali, že jim tak dobře u **Sudoměře** sedlo, vypravili se k **Městečku** ¹⁰³Vožici, a v něm se položili: myslíce odtud **Žižku** s jeho **Táboři** kdekoli navštívit. Krom pěších (a ti větším dílem byly **Horníci**) tisíc jízdných (Kutthen 2. tisíce jich klade) od **Císaře Zygmunda** Mincmeystrovi poslaných, se počítalo. Že pak, spolehše se na počet a svou udatnost, na pozoru se neměli, a nepilně vartovali; ay hle **Žižka** s svými **dráby** (ať řku raději lasicemi) tu noc na veliký **Pátek**, na ty spící **Lvy** připadl, velký počet jich zmordoval, jízdným všechny koně pobral, odění odňal, a **Městečko** vypálil. **Mikeš** Mincmeystř, že na **Zámek** utekl, tím svůj život zachoval: **Žižka** pak, maje se raději, jakožto u veliký **Pátek**, postiti, chasa své, že se dobře chovala, hodovánky přistrojil. Po tom pádu pozůstalým **Horníkům**, ani **Mincmeystrovi**, srdce nepadlo; nýbrž žádosti pomsty podpálení, domu se navrátili, a hned zase **Rekruty** (jak nyní říkáme) verbovali, **Praporce** lidem doplňovali: což až do konce roku 1420. trvalo. Počkej **Žižko**, a vy jeho pupna chasa **Táboři**; jistě žeť za ten jeden štilec, nejednu koxu vezmete; za tu šňupku, několik pohlavku vydržíte. Jakož se i stalo. Nebo jedva rok 1421. nastal, tu **Mincmeystř** s svými **Horníky** počal se ohlízet, kdeby mohli **Tábořům** vrchovatou

naliti. A hle dobrá příležitost se navrhla. Trefilo se před tím nedávno, že **Táboři** s **Oberskými** městečka **Přelouče** dobyli, a v něm se osadili. To¹⁰⁴ho když se **Mincmeystř** dověděl, lid sebral, a pojav s sebou **Jana Městeckého**, nočním časem, z ticha, k **Přelouči** se přiloudili, na usvitě pak **Očišťování Boží Rodičky**, nenadále na ně udeřili, mnoho jich na hlavu porazili, 125. osob zajali, tak že ledva kdo vyvázl. Tak hle na den **Hromnic**, těm **hromským** holomkům, do **Pekla** posvítili. Nebylo na tom dosti: pročež ve třech **Nedělích**, právě poslední den **Massopustní**, **Mincmeystř** opět s svými **Horníky**, **P. Flaška** s svými, **Jan Městecký**, a **Puta** z **Častolovic**, s svými **dráby** a **zbrojnými**, k **Chotěboři** se pustili, a tam **Táboři**, **Massopust** držící, přepadli, víc než tisíc jich pobili, a tak **Raráškovi** **klobas** massa dosti nadělali. Co se ale té **čertové** **chamoviny** po loších a jiných **zákampích** neskrýlo, to vše zjímali, a provazy svázané, jako **hovada**, před sebou do **Hory** hnali: aby pak mnoho **postní pučalky** nesnědli, ty **Štokfiše** do **šachet** vházeli. Vítejte **Lvové** od krve **Táborské červení!** a vězte, že vás ne nadarmo, **Král Václav** čtvrtý, **Erbem** obdařil, v němžto **Orlice** a **Lev** **Císařskou Korunu** zdržují. Jistě žeť jest chtěl tím dáti **návěští**, že, jako **Orlice** **bedlivé oko** na nepřáteli mítí; jako **Lvové** **zmužile** s nimi **potykati**, a **skrže** to, jak od **Nebeského** tak i **zemského Císaře Korunou** slávy budete ozdobení. **Odpočňtež** a **pooddechněte** sobě: dosti jste již **hrdinských kusů** dovedli, a **věrnost** svou **Bohu**, **Králi**, ¹⁰⁵**všem Čechům**, nýbrž **Světú celému**, **krví** svou **vylitou**, do **Kněh Slávy** zapsali. **Kdoby** se tomu **nepodivil**, že **Horníci Kuttensští** proti **Tábořům** **tolikeré Vítězství** obdrželi? Nebo ač **Havířstvo** jest **chasa smělá**, poněvadž v **zemských** **propastech** svých **životů** málo **vážiti** se naučila: ač jest **chasa tvrdým** **pracem** **zvykla**; poněvadž jejich **ruce** a **záda**, od **lámaní** těch **neytvrdsích skal** již dávno **zmozolovatěli**: ač jest **chasa** v **ranách** velmi **mírna**: poněvadž *d.* **Feyslí** a *e.* **Permlycemi** **přímó** **tlouci** **navykli**: nic méně **Táboři** byli **lid divoký**, od **Slunce** a **větru** **osmahlí**, **vzeřízení** **strašlivého** a **hrozného**: nebo měli **oči vorličí**; **vlasy** **nesčesané**; **brady** **opuštěné**; **postavu** **vysokou**; **oudy** **chlupaté**, a **sřaté**; **nehty** **klikaté**, a k **ptačím** **pazourům** **podobné**; **kůži**

d. Perlíky.

e. Ručními kladivy.

(Eneáše Sylvia slov užívám) tak tvrdou, žeby od ní, jako od pancíře, meč odskočil. I kdožby se jich byl nezděsil, a z daleka, před nimi neutekl? **Horníci** se jich neděsili: **Horníci** před nimi neutíkali: nýbrž směle na ně dotírali, a je, jako bodláčí škodlivé, na tom pěkným České Země poli, plenili. Má se taky o **Hornících Kuttenských** věděti, že někteří z nich, při **Zygmunda** Císaře Armádě, jiní z žoldu, jiní darmo (praví Volentirerové) sloužili. Bylli **Zygmund** s vojskem u Litoměřic; tu s nim, jak Hájek svědčí, i **Horníci** byli. Billi se s Pražany¹⁰⁶ pod Vyšehradem; i tu **Horníci** se bili. Šturmovalli k Hoře Vítkové; i **Horníci** k ní šturmovali. Slovem: kde jen trouba proti Táborům zazněla, buben zahřměl, tu se **Horník** našel. O udatnost! o srdnatost! O **červených Lvů** zmužilost! Jak pak dlouho ta jejich kůraže trvala? pravdu povím: v létu 1424. ve vlastní jejich krvi se utopila. Když totižto **Horníci** s Pražany, Žižku s jeho houfy stíhajícími, se spolčivše, naň blíž Malešova, jako **Lvové** udeřili. Ale že štěstí jest vrtkavé, a obzvláště v věcech válečných nestálé, tu je opustilo. Slišme co o tom Eneáš Sylvius povídá; Žižka, strhv se s svými do Oudolí, a znaje že v té ouzkosti a tísně místa, nepřátelé (to jest Pražané a **Horníci**) Houfů svých nikoli zšíkovati moci nebudou, rozkázal se Fenrychu zastaviti. Potom napomenuv krátce svých drábů, jakž toho času býti mohlo, proti Pražanům (a **Horníkům**) se obrátil. Ukrutná bitva mezi obojíma byla, ale však Žižka svítěziv, tři tisíce Pražanů pobil: Co pak **Horníků**? těch žádný nepočítal. Bezpochyby, žeť jich nemalá hrstka padla. Co živo zůstalo, to vše k **Hoře** pro Retuňk běželo. Za nimiž vítěz Žižka v patách táhl, **Horu** oblehl, a aby se mu poddali, napomínal. **Horníci** na svou předešlou udatnost pamatující, volili hrdinsky umříti, nežli těm čertovým holomkům se poddati. Žižka pak rozlitiv se, drábům svým¹⁰⁷ k šturmu kázal běžeti, a ani dítěte v životě matky neživiti. Tu byla šarvátká nevypravitedlná. Táboři, jakožto slepí slepého vůdce drábí, na zdi slepě lezli; **Horníci**, jako **Lvové**, na ně se sáпали, a ze zdi dolů sháněli. Ruce, noze, hlavy, z obou stran odskakovaly. Potokové krve po zdech tekli. Křik, auve! nastojte! běda! se rozléhal. Ten oštípem, onen *Sudlici, tento zase kopím za-

hynul. Střely z kuší vyražené, Srdce pronikaly. Z *Houfnic a *Tarasnic se střílelo. Málo komu *Prošyvanice spomohla: *Smolníky tu nic neplatili. I ty ocelové *Obruče, na *Přihlbici se rozráželi. Mnohý na svou dvojnásobnou *Plstěníci se bezpečiv, směle druhému hlavy nastavil, ale i ten *Pobočníkem neb *Palubici rozvrácenou hlavu položil. Že pak Žižkova Rota mnohém byla silnější, naposledy Zdi se zmocnila, a branitelé přeč zahrnavši, Město opanovala. Kteréžto když bylo všecko zloupeno, a domy vydrancované, tu zporučení Žižkova, a rady holého Prokopa, na třech místech Oheň jest založen, od něhožto město se zňalo, hořelo, a že, kdoby bránil, nebylo, celé a z kořene, i s těmi krásnými Kosteli, vyhořelo. Tři toliko domy a jedinka stodola (jak staré Paměti rčí) obstáli. Shořelo též mnoho **Horníků**, jakož i Pražanů, kteří po bitvě do **Hory** utekli; mno¹⁰⁸zi se dýmem zdusili: co pak v sklepích a pod klenutím živo zůstalo, to všecko od těch ukrutníků mečem pohubeno. A tak udatnost **Horníků**, těch, až do toho času, nepřemožených **Lvů**, s jejich Městem konec vzala. Taks hle milá **Horo** doválčila. Ty však na to nic nedbey, aniž toho lituj: nebos věčné jméno zey-skala, kteréžto tvojí potomci, na tomto Handštanu, jako na pamětným kamenu takto čísti budou.

1. Roč, do Zemí Afrykánských,
Pro Lvy posíláme:
An, místo těch cizozemských,
Na sta Českých máme.
2. Ay hle, Kuttna, Stádo celé
Lvů si vychovala;
Doma i vně, silně, směle,
S nimi bojovala.
3. Mocnáři, Světa Panové,
Před nimi coufali:
Žižka, Táboři (Obrové
Hrozní) utíkali.
4. Budiž vás věčná Památka,
O Kuttensťi Lvove?
Tak vám zpívá Hora Matka;
Hrdinšťi Rekové.

* to jsou jména zbroje vojenské, kteréžto staří Čechové v čas vojny užívali. Viz Hájka, o bitvách prvních Čechů pišícího.

Starých Pamětí Kuttnohorských

Handštan Osmý.

Na Vortě Osm velkeych *a.* vyklopovaný.

Avěšen byl někdy, u **Danye**le Pro-
roka, na Váze Baltazar Král Chal-
deyský, a nalezeno žeby méně vážil.
My, jenžto až dosavád Královskou k
Horníkům lásku, a z lásky vplyvající **Chvály**
a **Svobody** jsme poznali, v tomto osmém
Handštánu, **Horníky Kuttenské** na váhu po-
ložme, a vizme, jak jsou asi mnoho vážili? To
jest: v jaké vážnosti v Čechách beyvali? A po-
něvadž na **Kaňkovským** Couku, v *b.* Radšachtě
Koštofal řečeném, na *c.* vortě **Osm velkeych**
nazvaném, tento Handštan jest odemně
d. vyklopován, příčiním se, abych osmi pod-
statnými Důvody prokázal: že **Hora Kuttna** a
stáří **Horníci** v veliké vážnosti za starodávna
beyvali.

¹¹⁰ První veliké vážnosti důvod:

Že se v Hoře několikrát Sněmy drželi.

B Raha, od dávna to Právo měla, jakož
má až posavád, aby tam, jakožto v ney-
hlavnějším celé České Země Městě,
Sněmy držány byli. Ale však nacházím, že i v
jiných místech a Městech, když toho potřeba
ukazovala, a buď Králům Českým, buď Panům
Stavům se vidělo, takový obecný Sjezdy se za-
ráželi. Čtème Kronykáře naše, a najdeme: že
Kníže **Vladislav** u Sacka; Král **Jan** u Lokte;
Král **Jiří** ve Hbě, to jest Egru; Král **Vladislav** v
Kladsku, Sněm položili. **Páni** pak **Stavové**,
jednou u Zvikova; po druhé v Hradci Králové;
po třetí v Čáslavi; po čtvrté v Mělníce; po páté
v Českém Brodě; po šesté na Zelené Hoře; po
sedmé v Nymburce; a snad ještě i jinde, k
Sněmu se sjížděli. Takyli pak v **Hoře Kuttně**
od někoho někdy rok byl položen? krom Prahy,
častěji než kde jinde. Ač pak o časech, před
Žižkou prošlích, nemůže se nic jistého povědí-
ti, proto že všechny téměř **Horské** paměti, s
městem, na popel se zdělaly; nic méně po
Žižkovi, několik Sněmů na **Horách Kuttných**
držených se nachází. O Kněžských Sjezdech,

a. Klopovati jest, po haldách a dolového kamení hroma-
dách rudy hledati, a jako paběrovati.

b. v dole, z něhož se rudy na horu koňma táhnou.

c. na místě, kde se rudní skála seká.

d. jako vypaběrován.

jenžto v letech 1434. 1441. 1443. za příčinou
náboženství se stali, a někdy přes tři sta Kněží
dalo se k ním najíti, nechci nic jednati,
¹¹¹poněvadž toliko partykulární byli, a po-
stranní: o veřejných krátce něco dotknu. Léta
1477. okolo času S. Havla, sněmováno bylo u
Hory, o bílý groš (7. velkých Peněz platící) aby
Králi **Vladislavovi** od celé České Země dán byl
ku pomoci. Léta 1485. po čtvrté Neděli postní,
rokováno bylo o věcech rozličných, zvláště pak
o Náboženství: a tu, u přítomnosti Krále **Vla-
dislava** zavříno, aby Strana pod jednou, a Stra-
na pod obojí způsobou přijímající, vespolek se
neutiskaly, nehaněly, ale svorně obyčejů svých
hleděly. A ta Smlouva aby do 31. léta trvala, a
do Desk Zemských se vložila. Jakož se taky
stalo. Léta 1510. Král **Vladislav** k první Neděli
v Postě Sněm na **Hory Kuttny** rozepsal: když
čas určitý přišel, s Pány Stavů jey držel: coby
pak na něm mělo býti jednáno, ani Hájek, ani
Veslavína, nedokládají. Léta 1541. Neyjas-
nější Král **Ferdynand** první, ráčil do Hory
Kuttny Sněm položiti, ke dni S. P. **Barbory**:
bez pochyby proto, že v Praze velmi truchlo
bylo, po tom velikém ohni, jimžto celý Hrad S.
Václava, i s Kostelem S. **Víta**, Hradčany,
malá Strana téměř všecka, vyhořeli. Ač pak
potom se to změnilo, a ten Sněm předce v Pra-
ze držán byl, **Hoře Kuttně** nic méně ta chvála
zůstala, že před všema jinýma Městý, k obec-
nému Sněmu, od tak prozřetedlného Krále, byla
obrána. Ale nechme těch Sně¹¹²mů obyčejných,
a k onomu neobyčejnému, se obraťme, jenž se
léta 1471. na **Horách Kuttných** držal, na
němžto se stalo, co, krom Prahy, nikdy nikdež
se nestalo. I což to bude? To totižto: že na tom
Sněmě, po smrti Krále **Jiřího**, **Vladislav**, **Ka-
zymíra** Krále Polského Syn, patnáctiletý Mlá-
denec, za Krále Českého jest volen a vyhlášen.
Neslichaná to věc byla, aby jinde, než v Praze,
Král se volil. Jakož taky Páni Pražane hrubě se
proti tomu zasadili; že pak jiní Páni Stavové
jináč učiniti nechtěli, při ohrazení na budoucí
časy, přestati musili. **Horníci** pak, že v veliké
těch časů byli vážnosti, s tou slávou šťastně se
potkali. Kdežto ještě něco paměti hodného se
přitrefilo: o čemž poněvadž žádný jiný nepíše,
Acta toho Sněmu, v Kancellári **Kuttenské** le-
žící, všemu nás vynaučí. Když se volení Krále
Vladislava vykonalo, všickni Páni Stavové
přítomní, **Jindřicha** Kníže Minstrberské, za
neyvyššího Heytmana Království Českého vy-

zdvíhli; a Vylem Rabský, učiniv slišení, k **Horníkům**, na Vlaském Dvoře v place shromážděným, takto mluvil: **Páni Horníci, již vás teď tayno neni, kterak Kníže J.M. volen jest odevší Země za nevyššího Heytmana Království Českého. Vy jste Klenot země České, hned po Koruně druhý. I vidít se všem** ¹¹³**Panům, Rytířstvu, i Měštům, poněvadž jeho Milost této Koruny hájiti má, aby Mince J.M. postoupená byla, tak aby on, z těch Dúchodu, na potřeby Zemské zdvíhaje, k obecnému dobrému nakládal.** Tuto znamenati jest potřebí, že hned po smrti Krále **Jiřího, Horníci Kuttensští**, v nepřítomnosti **P. Jiřího Vranovského** nevyššího Mincmeystra, Královské Mince pro bezpečnost se ujali, a jak k její tak i Města **Hory Kuttny**, jakožto Královské Pokladnice, ochraně, 300. jízdných, a tolikéž pěších, zverbovali, a na Ouředníky Mincovný bedlivý pozor dávali. Na tu řeč Pana Rabského, **Horníci**, uradivše se vespolek, skrze vyslané jisté osoby, odpověděli: že chtí J.M. Minci postoupiti, pokudž slíbí **Horníky** při těchto Artykulích zachovati. 1. Aby zjednaným žoldněřům za čtvrt léta z Cassi mincovný se zaplatilo. 2. Jakož Sousedé **Hory Kuttny**, nemálo peněz a statků svých, pro obecné dobré, Králi **Jiřímu** zapůjčili, a on rozkázal, na vyplacení těch dluhů, každý teyden z Mince 100. šz. aneb nejméně 50. šz. gr. Č: Věřitelům dávat: aby tak přítom zůstalo. 3. Jakož, z povolení téhož Krále **Jiřího, Kuttnohorská** Obec počala, k lepší svého Města ohradě, valy dělati, a ku pomoci toho nákladu, každý teyden z Mince 10. šz. gr. Č: bráti: aby při ¹¹⁴tom podobně zachování byli. Kteréžto Artykule, když Kníže s Radami svými v Královské světnici vyslyšel, řekl **Horníky** při těch všech věcech zachovati, a peníze z Mince, na ty žoldněře, placení dluhů, dělání valů, vydávati. Což když se stalo, **Horníci** klíče od Mince Knížeti odvedli: on pak zmocnivše se jich, Ouředníkům Mince, do dalšího opatření, je poručil. Považ nyní Čtenáři, v jaké vážnosti **Horníci** tehdaž byli: a pod' dále.

Druhý veliké vážnosti důvod:

Že Horníci, k neypodstatnějším věcí řízení, bývali užíváni.

Nohoby bylo o tom Puňktu psáti: my z mnohých, některý toliko kus vyberme, a tu vážnost **Horníků Kuttenských** važme. Za času **Jindřicha** Korytánského

(po nešťastném a nečasném Krále **Václava**, toho jména třetího, v Olomouci na Moravě zahynutí) Král: Českého Zprávce, mnoho se neřádů v Čechách dalo. Nad to zlato z Hor Jílovských, a stříbro na sta Centnyřů, z **Kuttenských**, do Korytan vyváželo. I myslili **Páni** Čechové, léta 1310. jiného Krále sobě voliti, a k **Janovi Lucemburskému**, Císaře **Jindřicha** Synu, srdce a oči své obrátili. Že pak **Jindřicha** Korytánského, Místo-Krále Českého, se obávali, jaksi ¹¹⁵váhavě v tom pokračovali. Ač **Horníci Kuttensští** (jak Doubrava svědčí) smělosti jim přidali. Z čehož znáti, v jaké vážnosti tehdaž **Horníci** byli. Když pak od Českých Stavů, do Frankfurtu k Císaři Poslove byli vysláni, aby s nim o **Jana** jednali: Pražane a **Horníci** (praví Hájek) také z své strany některé posli s jinými, davše jim listy věřící, vypravili. Jsou pak k tomu z **Hory** obráni, nejaky Tylman, Syn Lukášův, a Kunrad, Faráře **Horského** vlastní bratr. O dvojím ctných **Horníků**, při jiných Páních, od Stavů k Císaři **Frydrychovi** do Vídně Legátství, nyní nic nepravím, poněvadž o něm v příštím Handštánu zmínku učiním. Podobně jejích poselství, na veřejný Sněm do Brna pomíjím. Jakož i to, že v létu 1451. k **Eneášovi Sylviusovi** Císařskému Legátu, potom **Římskému Papeži**, do Benešova, **Horníci** práci vážili, tajím: nebo o tom v Českých Kronykách jedenkaždý dočísti se může. Ale toho jinde nenajdeš, co v pamětných Knížkách **Kuttenských** zapsáno stojí: že **Horníci** v létu 1495. s Království Českého **P. Podkomořím**, na místě Krále **Vladislava** J.M. v Panství Poděbradské (na jehožto vyplacení velkou Summu peněz **Horníci** půjčili) se uvazovali. Aníž s tím se jinde potkáš, co týž Radní paměti vypravují: kterak léta 1558. když **Fer**¹¹⁶**dynand** první Král Český, Císařskou důstojnost, od **Karla V.** Bratra svého složenou, na se přejal, a do Měst Pražských přijeti měl, **Páni** Pražané, aby ho co neyslavněji přivítali, mimo jiné oupravy, i tuto vymyslili; aby jistý počet neyvzácnějších Starců, a neykrasnějších Mládenců, jak z Prahy tak od **Hory** byl vybrán, a ti aby novému Císaři, jménem všeho Stavu Městského, vítání učinili. **Horníci**, byvše v tom od Pražanů napomenutí, osm Starců, a tolikež Mládenců, nařídili, a ti aby co neyslušnější oděni, a zlatými Řetězi ozdobeni, k tomu vítání byli vysláni, ustanovili. Neníli to dostatečný

Hornické vzácnosti a vážnosti důvod? Ale tu vážnost, dáleji ještě važme.

Třetí veliké vážnosti důvod:

Ze Králové Čestí Horníků k Rukojemství potřebovávali.

Ento Puňkt, jako Horníky vysoce vyvyšuje, tak na proti tomu Královskou důstojnost poněkud snižuje: Ale že žádná Horníků vinna v to nevročila, slušně se k jejich vážnosti připisuje. Když se psalo léta 1476. Král **Vladislav** v důležité peněz potřebě postaven, od P. Mikuláše Trčky, Kraje Čáslavského Heytmana, 26. set Kop. gr. Č. si vypůjčil, a ty mu na Minci **Kuttnohorské** pojistil. Aby pak P. Trčka ¹¹⁷byl ujistěn, dožádal se Král **Horníků**, aby zaň listem slíbili, že ty peníze v jistém čase navracené budou. Jak Král žádal, tak se stalo. Zase léta 1478. tenž Král, aby **Horníci** zaň Pánu Kunovi Čenkovi z Kunstadu, Neyvyššímu Komorníku ručili, snažně žádal. Oni před Králem šetně se omlouvali, pravíce: žeby ta věc jako k hanbě Královské, a k zlehčení jeho Pečeti, patřila. Že pak se Král často, jednáč jich prose, jednáč poroučeje, dopisoval, **Horníci** vidouce že zbytu není, Královskou vůli naplnili, a k Jistotě Královské Pečet Městskou přitískli. Stalo se ten Pondělí před S. Havlem. Kdežto nevím čemu se mám dříve diviti: tomuli, že Král tolikrát, před **Horníky**, jako říká se ponížoval: čili tomu, že P. Kuna z Kunstadu, více teměř **Horníkům**, než samému Králi, se důvěřoval: kterýžto bez Pečeti **Horníčné**, Královské Jistoty přijíti nechtěl. Velikou jistě tehdejších **Horníků** vážnost v tom uznávám. Ku kteréžto vážnosti i to patří: že k Compactatům, neboližto Smlouvám, mezi **Kazymírem** Polským, a **Vladislavem** Synem jeho, Českým Králem, v létu 1489. učiněným, po Králi, Páních, Rytířstvu, a Pražanech, Šephmistří **Hor Kutten** pečet svou přitískli, a se podepsali: jakož Veleslavína pod 23. Dubna v svém Kalendáři vysvědčuje. Pročež se již více tomu nedivím, čemuž sem se někdy hrubě divival, když jsem slíchal, ¹¹⁸že **Horníci**, za Rudolfa Císaře a Českého Krále, v létu 1606. ručili; když on 30. tisíc Kop Mišenských, od P. Krystofa z Lobkovic, na Pátku a Divicích, nevyššího Hofmistra Král: Česk: sobě vypůjčoval. Věru, věru u veliké vážnosti musili **Horníci** beyvati, kdyžto jejich Páni, nestyděli se **Horníků** za Rukojmě bráti.

Čtvrtý veliké vážnosti důvod:

Ze Knížata a Králové Radu na Horách Kuttnách obnovovávali.

Neyvyšších Mincmeystřích, jichžto obyčejná povinnost bývala Radu na **Horách Kuttnách** sázeti, nechci tuto žádné zmínky činiti. Hrabata, Páni, a neyslavnější Rytíři, k tomu Ouřadu se potřebovávali. Knížata tedy a Krále vyčítejme. Léta 1471. **Jindřich** Kníže Minstrberské, Hrabě Kladské, Krále **Jiřího** Syn, z poručení Páně Otcova, na **Hory Kuttny** slavně se vypravil, a pobyv tam den některý, na den S. Háty, Šephmistry a Konšely obnovil. Mínil sice tu počestnost sám Král **Jiří Horníkům** prokázati, a aspoň tím, za jejich volnost, když mu mnoho peněz půjčovali, před svou smrtí se odměniti: ale že se příliš hrubě při něm vodnatedlnost rozmáhala, doma zůstal, a tu práci na **Jindřicha** ¹¹⁹Syna složil. Nespouštějme se Knížat Minstrberských, ale od Knížete **Jindřicha**, k Knížeti **Karlovi** se obraťme. Ten Pán, a Kníže Minstrberské i Olešnické, Krále **Jiřího** Vnuk, za Gubernatora Král: Česk: od **Ludvíka** Krále léta 1523. vyhlášen, druhého roku, totiž 1524. z Měst Pražských s velikým Komonstvem vyjev, na **Hory Kuttny** přijel, a v Pondělí po Smrtedlné Neděli, Ouřad Šephmistrský a Konšel'ský přesadil. Tak hle Knížata **Hory** sobě vážili!

Po Knížatech jedou Králove: Otec s Synem, jeden však po druhém, od níchžto **Horníci** té došli poctivosti, že v svých Šephmistrských Ouřadech byli obnoveni. Kteří pak to byli Králové? **Vladislav** a **Ludvík**, oba, netoliko v Čechách, ale i v Uhřích Panové kralující. Medle slišme o nich. **Vladislav** sotva na Stolici Českou dosedl, a 19. dne Srpna, léta 1471. Korunu přijal, a i hned k **Hoře Kuttně** prohlížeti počal, chtěje to město spatřiti, v němžto Česká Koruna mu zrostla. Pročež jak neyprv podstatnější věci v Praze pořídil, odtud se s Dvorem svým hnul, a na S. Matouše na **Hory Kuttny** právě v 20. hodin přijel. Potom pak, ve Čtvrtek před S. **Vácslavem**, u přítomnosti několika Knížat Polských, a Výsoce Urozených Panů Českých, na Vlaském Dvoře Radu obnoviti a Šephmistry sám osobně sadiť jest ráčil. Podobným způ¹²⁰sobem léta 1474. ten Outerý před Božím Křtěním, se zachoval: a tu jména všech nových Šephmistrů, **Podkomoří** Království Českého, vyhlašoval. Král **Ludvík**, po Vladi-

slava Otce šlepějích kráčel: když totižto léta 1523. z Prahy do Uher se ubíraje, na **Horách Kuttnách** několik dní stráviti, mnohé věci Horní řídit, a v tom čase, tu Sobotu před Smrtnou Nedělí, s Knížaty a Pány, jenž se při jeho Dvoře zdržovali, na Městský Rathauz jíti, a osoby k tomu obrané, na Ouřady Konšelské dosaditi ráčil. Kterézto P. **Adam z Hradce**, Král: Česk: Neyvyšší Kancler, hlásal. Můželi se k této vážnosti co více přidati? Může, může! i přidejmež.

Páté veliké vážnosti důvod:

Že Slavní Rodové s starými Horníky se spřízňovali.

Elkou věc sem nyní propověděl, však pravdivou. Nic méně abych žádného Rodu tou pravdou neurazil, žádného ze jména nechci pronesti. To toliko opakují: že slavní Rodové **Horské** Dcery za Manželky si brali, a naproti tomu, své Dcery za jejich Syny vdávali. Kdo tomu nevěříš, ke mně přijď, a jáť jich dosti mnoho páru napočítám: Než bojím se, abys s sklopenou hlavou neodešel. Ještě více povím: O Ženské pohlaví **Horské**, hned se Rytířstvo drávalo. Tak ¹²¹že **Horníci**, vidouce, an takovou ženitbou Město hyne, a domácí statky jinám se přenášejí, byli přinuceni, od Králů Majestát na to žádati, aby jejich Dítka při Stavu Městském zanechany byli: jakož i vyžádali. Že pak láska příliš chytrá jest, někteří fortelnou Praxtyku vymyslili: když si totižto listy na Králích vyjednávali, aby na Královské poručení, tuto nebo onu osobu bohatou, za Manželku sobě pojítí mohli. Kterýžto klín, aby **Horníci** jiným klínem vyrazili, a tu škodlivou v plotě díru zadělali, za králování **Vladislava**, k jeho Milosti se utekli, a léta 1515. nový Majestát, ve Čtvrtek po Novém Létě, na Budině v Uhřích, sobě vyprosili. V němžto Král sebe, i budoucí Krále České, tůze zavázal, aby **Horští** Sirotci a Panny, bez **Horníků** vůle, od žádného vyprošování nebyli. Pakliby napotom takové obdarování někomu dáno bylo, aby žádné mocí nemělo, ustanovil. Jdi nyní někdo a řekni, že **Horníci Staří** v veliké vážnosti nebývali. Řekne mi tu někdo: že toho nemůže pochopiti, aby někdo z Panstva a Rytířů měl tak nerozmyslně urozenou krev s tou Havířskou míchat, a takévé Kovy a země rypáky, k Manželstvu svých dítek připouštěti. Holla! hey! pomalu Pane Čtenáři. Snad jsi mi dobře neporozuměl.

Když pravím, že slavní Rodové s starými **Horníky** se spřízňovali, skrz ty **Horníky**, Havířů, neb Hašplířů, neb jiné Horní ¹²²hlůzy, nerozumím: ale rozumím Muže šlechtné, a poctivé Měšťany, z nichžto někteří byli i Erbovní: a s kterými sami Králové jednati, nýbrž i jídati, se nestyděli. Jiná jest věc Havíř, jiná Kverk a Horní Nákladník. I Králové Čeští, Kverci slouli.

Šestý veliké vážnosti důvod:

Že vzácní Páni v Hoře své Příbytky mívali.

Hválili Jan Doubrava (v 22. Kníze své České Kronyky) Města Pražská z té příčiny, že za Karla IV. Knížata a Páni velicí v Praze sobě domy, jiní stavěli, jiní kupovali: zdámis že i já budu moci proto **Horu Kuttnu** chváliti, a starých **Horníků** vážnost taky tím provesti, že vzácní Páni, v tom Horním a nehrubě krásným městě, byty své mívali. Před pádem **Hory**, nepochybně že takových Panů mnohem více, než potom, u **Hory** bydlelo, poněvadž tehdy **Hora** mnohém větší slávu a jméno měla: ale zašlost paměti, dva toliko vzácné muže nám zanechala. První byl nějaký P. **Bořislav z Rosic**, jenžto okolo léta Páně 1300. na **Horách Kuttnách** Kverkem a Sousedem býval. A to jest ten **Bořislav**, o němž Hájek (pod létem 1308.) píše, že Chůr Kostela S. Jakuba v větším Městě Pražském, na den S. Gotthar¹²³da, nákladem svým založil, a bezpochyby potom i dostavěl. Druhý byl P. **Vylím z Valdeka**, slavného Domu Hažmburského vzácná ratolest, kterýžto netoliko **Hory Kuttenské** pavoval, ale taky dům nákladný u **Hory** míval. Kterýžto v **Hoře** byt, jak jest toho Pána při hrdle zachoval, u téhož Hájka najdeš; já dále pospíchám. Po Žižkovi, co Panstva a Rytířstva u **Hory** domů mívalo, to zápisné Knihy v Radní Kancellári vyučují. Z mnohých Rodů, některé toliko, ku příkladu položím, a pro uvarování všeliké Competenci, podle Abecedy je vyčtu. Mívali tedy na **Horách Kuttnách** svá obydle PP. **Berkove**, **Bohdanečtí**, **Březští**, **Černínove**, **Chotochovští**, **Dobřenští**, **Dohalští**, z **Guttensteyna**, **Horňatečtí**, **Hrabaňove**, **Hubrykove**, **Kalenicove**, **Kamberští**, **Kluskove**, **Kolovratove**, **Kordulove**, **Lukavečtí**, **Maternove**, **Mírkove**, **Rabenhauptove**, **Řepičtí**, **Slavatove**, **Studenečtí**, **Řičanove**, **Trčkovve**, **Věžnikove**, **Vrábští**, **Žarotinove**; a jiní,

jíchžto spočítati a vypsati nelze. Ale hle byl-
bych na jedno Kníže pozapomněl. Léta Páně
1559. **Arnošt Falckrabě při Reynu**, Horních a
dolních Bavor Kníže, Salcpurský Arci-Biskup,
a Kladského Hrabství, od léta 1547. v zástavě
držitel, koupiti sobě oblíbil na **Horách Kutt-
nách** dům, od dáv¹²⁴na Kneyslikovský řečený.
Kterýžto potom od něho tak jest zveleben, že
mu, krom **Hrádků**, rovného nebylo. Pročež ta-
ky **Knížecím domem** od Horníků jest nazván.
Nyní z té předešlé slávy a nádhernosti, cosi
málo, a jalové Knížecího domu jméno, pozůs-
tává. Jakáby pak, tak velikého Pána, k té koupí
příčina přivedla, za jisté povědít neumím. Há-
dal bych, že obzvláštní v Horních věcech zalí-
bení. Nebo on v Hrabství Kladském (jak Mistr
Pavel Stránský svědek jest) Minci vyzdvíhl, a
jak Tolary, tak i jiný menší *e*. Verk s svým Ná-
pisem *f*. pregovati dával. Jiných Panů a Rytířů,
oblíbeného na **Horách Kuttných** bytu, příčiny
tyto mohly býti. I. Že tu od všelijakých váleč-
ných příběhů byli bezpeční. II. Že žádným da-
ním, krom Horních nákladů, nebyli podrobeni.
III. Že *g*. pavováním, lepeji než kterým jiným
Hospodářstvím, stáli. Nebo (jak Jiří Agrykola v
své o Horních věcech Kníže učí) Horník, když
Bůh daří, desetkrát větší užitek z Hor, než
Hospodář z Rolí, beře. IV. Že příležitost k
službám Božím, v tolika Kostelích mívali. V.
Že všech Pryvilegií Městských oučastná se či-
nili: a snad naposledy, že mezi tak vážnými
Horníky živu býti mohli.

¹²⁵**Sedmý veliké vážnosti důvod:**
Že velicí Páni Hory Kuttny rádi navštěvo-
vávali.

Istá věc jest, že, ač **Hora Kuttna** po-
dál od hlavní silnice leží, nic méně
před léty, všecko téměř Panstvo, když
Časlavskou cestou, buď ku Praze, neb od Prahy
jelo, na **Hory Kuttny** se poucheylilo. Dlouhý
reystřík takových příjezdů mohlbych sepsati,
kdybych se přílišné obšírnosti neobával. Pročež
některé toliko připomenu, a tím vážnost **Hor
Kutten** provedu. O Králích Českých nic nepo-
vím, nebo jsem již toho prve dotkl: k tomu taky
jejich příjezdy tak divný nebyli, poněvadž na
Krále slušelo, k **Pokladníci** své častěji přihly-
zeti.

e. Minci.

f. bití a dělání.

g. rud dobevzáním.

Začněme od nejasnějších Arci-Knížat Ra-
kouských. **Ferdynand**, prvního **Ferdynanda**,
Krále Českého Syn, léta 1550. když ten Čtvrtek
před S. Václavem Časlavskou silnicí ku Praze
se ubíral, schválně na **Hory Kuttny** zajel, a ne
na Vlaském Dvoře, kdež Královská jest Rezy-
denci, ale u **Holců**, v domě Horního Hofmistra,
noclehoval. Na zejtrí pak ráno, do Peršteyni-
ckého háje na štvání vyjel, a honěním zajíčků
kratochvíl si učinil. **Rudolf, Maximiliána** Cí-
saře Syn, s **Arnoštem** Bratrem, oba Rakouská
Arci-Knížata, z Rakous na ¹²⁶Sněm Pražský je-
douce, ten Pondělek po S. **Trojici** léta 1574. z
vozové cesty k **Hoře** se obrátili, a tu udělavše
nocleh, na ráno k Hutem šmelcovným, a
h. Kaňkovským treybům vyjeli; a když se dost
všemu nadívali, dále hnuly. Při kteréžto příleži-
tosti **Rudolf** v Horních věcech tak se zamilo-
val, že po letech Českým Králem učiněn, ne-
smírné náklady na ně, až do smrti, vedl. Po-
dobnou milost Arci-Kníže **Maximilián, Ru-
dolfův** Bratr, v létu 1579. **Horníkům** prokázal.
Co pak povím o **Arnoštovi**, a **Matyášovi**, též
Krále **Rudolfa** Bratřích? **Arnošt** léta 1593.
vracuje se z Prahy do Rakous, hned od Kolína
k Kaňku se obrátil, a tam prve nevidanému, na
14. treybích rud a *i*. Kyzu hnání, velice se po-
divil: odtud do Královských hutí přijel, a nad
hrozným vodních měchů škřipáním, vrzáním,
dymáním; jakož i nad strašlivým, a k pekelné-
mu nápodobným, v přemnoho pecech plápolá-
jícím ohněm, se užásl. Když pak na *k*. Šmelcíře,
l. Ramíře, *m*. Roštýře, a jinou hutní chasu, zača-
zenou, počerněnou, ušpiněnou popatřil, jako
nočních oblud se ulekl. **Matyáš** léta 1596. z
Prahy k ¹²⁷Vídni se ubíraje, nocleh u Hory sobě
vyvolil. Byloby ještě co psáti o **Stanislavovi**
Pavlovským, Biskupu Olomouckým, kterýž léta
1586. s **Hynkem** z Valdšteyna, Margkrabství
Moravského nevyšším Heytmanem, **Horu**
navštívil. Item o **Jarolímovi** Rozdražovským z
Pumsdorfu, Kujavským v Polšti Biskupu,
jenžto s **Radživilem**, Krále Polského Legátem,
léta 1592.. Item, o **Zygmundovi** Battory Kní-
žeti Sedmihradském, kterýžto léta 1597. od
Rudolfa Císaře zlaté Rouno přijav, a do Uher

h. Bývalo na saným Kaňku 14. koňských treybů, jimiž
se rudy z dolů na horu hnali.

i. Kyz jest ruda, více Mědi než Stříbra mající.

k. Šmelcíři rudy rozpouštějí.

l. Ramíři je k šmelcování připravují.

m. Roštýři ohněm měkčejí.

se vracuje, jinudy, leč skrze **Horu Kuttnu**, výzti se nedal. Co pak více jest, i ti barbarští lide, s **Horou Kuttnou** minouti se nehtěli. Nebo Poselství Turecké, když léta 1609. k **Rudolfovi** do Prahy jelo, z hlavní Silnice se srazilo, a v **Kuttně**, aby to, tak od Hor stříbrných slavené město spatřilo, se zastavilo. Týmž způsobem, v létu 1578. tu Středu po třech Králích, Legátství Mozkevské učinilo. Naposledy i toho dotknu, kterak jich Milosti Království Českého Páni Mistodržící, spolu s Pány Soudci Zemskými, Pány nad Appellacy zřízenými, Pány slavné Komory České Radami, slovem: se všemi Tribunali, a Kancellaremi, pro morovou ránu, jenž v Městech Pražských léta 1568. panovala, v **Hoře Kuttně** zdravějšího povětří hledali, a od S. Matouše léta dot¹²⁸čeného, až do Postu léta následujícího v **Kuttně** se zdržující, zemské věci řídili. Z podobné příčiny, léta 1599. Knížete Vírtenberského Legáti, na Hory Kuttny se poucheylili, a tu drahý čas se zdržovali. Před odjezdem pak, Erby své, na domě Bakalařovským, kdež hospodou stáli, na památku dobrého chování, vymalovati dali.

Osmý veliké vážnosti důvod:

Že Svátost Papežská, neobyčejnou milosti
Horníky obdařila.

Akážto medle milost? Taková zajisté, že ji podobné při Českých Městech sotva najdem. Stávalo se často za oných starých let, že **Horníci Kuttensští**, rozličné Světa Krajiny v svých příčinách projíždějíce, rozličná příkoří a nátisky, od mnohých, jak Duchovního tak Světského Stavů osob, snášeti musili: kdyžto tito, ony (**Horníky**) pro ledajakous špatnou příčinu, před Soudce Papežské, v jistých městech zřízené, poháněli, dlouho s nimi se nesnadili: a to snad pro to jediné, aby na nich, jakožto lidech možných a bohatých, některý peníz sobě uhonili. I nevědouce **Horníci** jak lépe sobě poraditi, k **Bonyfaciusovi**, toho jména devátému Římskému Papeži, jakožto obzvláštnímu **Horo-Kuttenských** milovníku a právě Otcí (jakž z následujících Handštánů porozumíme) ¹²⁹se utekli, stížnost svou ve vši poníženosti přednesli, a aby tu věc nějak prostředkovati ráčil, snažně žádali a prosili. Neysvětější Otec, s svými Kardynáli a Radami, tu jejich stížnou žalobu uvaživši, a žeby takový kvalty a hrdlování, jeho milé **Horníky** k nemalénu ublížení a outratám přivaděli, uznávši, List

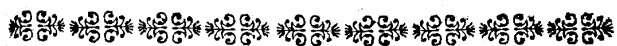
Papežský k nim odeslal, jehožto Nápis takto zněl: Bonifacius Služebník Služebníků Božích: Milým Synům, Šepmistrům a Konšelům, a celé Obci, jakož i všem Obyvatelům Města Hor Kuttenu, Arcibiskupství Pražského: Zdraví a Apoštolské požehnání. Summa pak a podstata jeho byla tato: Poněvadž Stolice Apoštolské jistá zpráva došla, kterak Horníci Kuttensští, věrní, poslušní a vroucní Synové, velmi často, od rozličných, jak Duchovních tak i Světských osob, před Tribunali a Soudnicí, od Stolice Apoštolské nařízených Soudců, ven z Arcibiskupství Pražského poháněni, a skrze to k velikým škodám a outratám přivaděni bývají. Protož že týmž Horníkům, na jejich poníženou prosbu, z dobrotivosti Apoštolské, toto obdarování udělovati ráčí: aby na potomný čas, žádný takový Soudce, žádného Kuttenského Horníka, před sebe citovati a pohnati nesměl, a nemohl; ale, pokůdžby kdo s některým z Horníků o něco chtěl se souditi, toho aby nikdež jinde, leč při Pražským Arcibiskupu, obyčejným všech Horníků Sudím, vyhledával. A kdyby někdo jiný, proti tomuto nadání, Ortel a jakoukoli veypověď, na kteréhokoli ¹³⁰Horníka vynesl, ten a ta aby žádné moci neměli, nýbrž za daremné a neplatné se pokládali. Naposledy, že ta milost všudy a vždycky má platiti, lečby v nějakém listu Papežském, toto obdarování zřejmě a patrně vymíněno bylo. Ten list, léta 1401. 17. dne Unora, Bonifaciusova Papežství léta 12. v Římě u S. Petra jest vydán, potom do Desk Duchovních Velebné **Kapitulí** Pražské slovo od slova vepsán, a až po dnes (Tomo VI. Erection. N. VIII.) se nachází. Já této milosti Papežské nechci, nevím jak, zvelebovati: kdo Duchovním Právům rozumí, ten bude vědět, jak ji sobě vážiti.

Tu máš, Čtenáři, **Horo Kuttenských** vážnost, obšírně prokázanou. Dovol mi, ať nad jejím zlehčením drobet popláči.

1. **Me** Usím plakat, a naříkat,
Nad tebou **Horo milá:**
Že tvá Sláva, jako tráva,
Zvadla; nejsi cos byla.
2. **Osm velkeych, a nelehkeych,**
Před lety jsi vážila:
Potom ledva, jeden neb dva
Penížky jsi platila.
3. **Čí pak práci, * Devalvací**
Taková, tě zlehčila?

* Devalvací sluje, umenšení ceny na Peněžích.

- 131 **Vojenská zlost, a zůřivost,
Ta tě hrubě ztenčila.**
- 4. Doufej smutná Horo Kuttna,
Žeť se Sláva navrátí:
VACSLAV Svatý, časy zlatý,
K Hoře zase obrátí.**
- 5. Líbí se mu, ta tvá k němu
Vyzdvížená Pobožnost:
Za každý krok, dá ti Ourok;
Přidá stříbru v dolých zrost.**

Starých Pamětí Kuttnohorských

Handštan Devátý.

V dole dvou Bratří *a.* vyšarovaný.

 Starých Řeků a Římanů, zvláště pak jejich Veršovníků, několik párů upřímných Přátel, a jako vlastních Bratří, na slovo bylo vzato; jako: Damon a Pythias; Hercules a Theseus; Pylades a Orestes; a ještě jiní někteří: jenžto na sebe tak byli la₁₃₂skaví, že co koli neylepšího jeden druhému moh prokázati, prokázal; v čas potřeby ochotně přispěl; v nebezpečnosti zastal; ano i hrdla svého nasadil. Ale ne sami Římane a Řekove mohou se s takovými Přáteli saditi a chlubiti. Vím já taky v Čechách o jednom páru Přátel, aneb raději Bratří, ne tak krví jako společným milováním spřízněných, kteřížto se někdy vespolek náramně milovali, věrně si ve všem pomáhali, statky a zbožím se zakládali, anobrž i životy své, jedni pro druhých zachování, vynaložili. Těm dvěma Bratřím k vůli, do jednoho dolu starého, na Couku **Kuklickým** ležícího, a od starých **Horníků** jménem **Dvou Bratří** nazvaného, po *b.* Cimrknechtu, poněvadž *c.* Fartu nebylo, jsem se *d.* heňoval, a v něm tento Handštan šťastně *e.* vyšaroval. Co pak ten Handštan nám vyjeví? Odpověď: vynaučí nás

O starých Horníků s někdejšími Pražany jednotě.

a. Křížem vyřatý. Nebo některé klufty křížem leží: takové pak Horníci šarovou věc jmenují.

b. řemenném sedění.

c. řebříku.

d. dolu pustil.

e. křížem vyřal.

 Čme se tedy pilně, a jaká to mezi námi byla jednota, bedlivě rozvažujme. Předně však věděti musíme, co o té jednotě od hodnověrných lidí se připomíná. Mistr Danyel z Veleslavína, Pražský Rodič, již jinde ¹³³odemně chválený, mimo jiné mnohé, k věčné Českého Národu slávě Kníhy sepsané, jednu vydal, jížto Nomenclator Quadrilinguis nazval, a Kuttnohorským PP. Šepmistrům, léta 1598. dedykoval. V té Dedykaci, latinským jazykem složené, o té jednotě praví: že mezi **Horníky Kuttenskými**, a větším Městem **Pražským**, hned od léta 1338. za Krále **Jana**, tato smlouva se stala: **Kdobykoli Pražským byl Měšťanem, aby taky Práva Horo-Kuttenského užíval: a kdoby v Kuttně byl Sousedem, podobně Práve Města Pražského se radoval.** Od té doby, jak jsem to v té Dedykaci, před mnoha lety četl, vždycky jsem vinšoval, takové Smlouvy někde se domakati. A hle! když se v starých **Horních** škarách kutím, mimo naději, na Přípis té Smlouvy mami jsem natrefil: kterýžto poněvadž Latinským jazykem jest sepsan: já pak těchto Handštanů Latinou nadívati nemíním, na Česko jey takto překládám: My, Tomáš Rychtář, příjmím Hoppo, a Tylman Lynvat Šepmistrí; Jan Bílý, Jakub Písař, Mikuláš Dvořák, Jan Levlín, Hartman Šober, Petr Benešovský, Ješek Ozvaldu, Jan Kokřický, Kříštan Popplín, jinak Rešo, Elblin z Písku, Jan Brněnský, a Jan Žitavský, Konšele; a celá Obec Hory Kuttny: vyznáváme tímto listem, a všem vůbec, jak nynějším tak i budoucím známo činíme: že, po bedlivém uvážení, s roz₁₃₄šafnými muži, Přáteli našimi, a Měšťany Města Pražského, v jistou Smlouvu jsme vkročili. Kterážto Smlouva mezi námi, tak jest sjednaná, aby všickni, a jedenkaždý předřečeného Města Prahy Soused, směl a mohl, v našem městě Hoře Kuttně, jakákoli Vína šenkovati, a živnost jako jeden z nás, v kterýmkoli zboží vesti. Naproti pak tomu my, i naši Spolu-Měšťane, budeme smíti a moci všickni, a každý z nás obzvláště, u nich v Městě Pražském, podobným způsobem, Vína naše, jaká ona koli budou, prodávati, a živností jakékoli vesti. Mimo to, mají u nás oni Pražane, téhož Práva užití, kterého naši Sousedé užívají: krom zbírek Městských a Horních, od nichžto je dokonale osvobozujem, a jimi povinná nebyti vyhlašujem. Na potvrzení této smlouvy, toto psaní sepsati, a pečeti Města neb Hory naší poručili jsme stvrditi. Actum a Datum v Kuttně, Léta Páně 1338. 6. dne Prasince.

Tohle jest ta paměť hodná mezi **Pražany** a **Horníky** umluva, a budoucího Bratrstva neb Přátelstva grunt a základ: při nížto já některé věci znamenám. Předně, že těch časů Rychtář, byl přední na **Horách Kutnách** osoba, poněvadž v té smlouvě první stojí. Podruhé, že v těch letech Němci s Čechy v Radě sedali, jakož jejich Jména a Příjmí ukazují. Po třetí, že již tehdaž **Hora Kuttna** nad jiná Města Česká musila vyvyšená býti, po¹³⁵něvadž slavní **Pražane** s jejímá Obyvateli, v takovou společnost vstoupiti se nestyděli. Po čtvrté, že jsou toho **Pražane** na **Hornících** asi žádali, poněvadž **Horníci** doložili, že tu věc bedlivě uvážili. Po páté, i tomu srozumívám, že těch časů musili Muži učeni v **Hoře** býti, když tu smlouvu v latinské řeči složili.

Nyní vizme, kterak jsou v Bratrské jednotě trvali? Což, dle mého zdání, zřejmě ukáží, když jejich ve všech věcech společnost prokáží.

Kdykoli se Sněmovne obecní drželi, tu mezi Stavem Městským, **Horníci Kuttensťi**, hned po **Pražanech**, prvního místa a hlasu užívali. Kdykoli Král některý Českou Korunu přijímal, tu **Horníci**, hned po **Pražanech**, dvouma prsty dotknutím Koruny, člověčenství a poddanost slibovali. Oni **Horníci**, ve všech Relacích Sněmovních, hned první po **Pražanech**, jakž od Desk Zemských dávno **Horníkům** vysvědčino, se kladávali. Oni **Horníci** ve všech Patentích, po Krajích vysilávaných, vždycky hned po **Pražanech** se psávali. A to vše slušně; poněvadž **Horníci** Panů Pražanů jako mladší Bratří byli.

Co pak povím o Legacích a Poselstvích, k rozličným Potentátům a Mocnářům od Koruny České vyslaných? To povím; že kdykoli k takovému Le¹³⁶gátství některé ze Stavů Městského potřebované byly osoby, tu **Horníci** spolu s **Pražany** se našli. Kdo mi nevěříš, čti Hájka, Paprockého vertuj, s Veleslavinou se porad', a že pravdu povídám, bíledně poznáš. Pro důvěru, několik málo příkladů přiložím. Když **Zygmund** Císař Římský a Král Český, k létu 1434. (jiní 1435. Rok kladou) v Brně na Moravě Sněm Stavům Českým položil, mimo Pány a Rytíře, na ten Sněm vyslané, jménem všech měst jmenování byli **Pražane**: kdo pak po nich? **Horníci**. A ti byli: nějaký Matěj Kyselo, a Martin Kuče. Když v létu 1446. k Císaři **Frydrychovi** třetímu, poslání ze všech Stavů Českých byli Poslove, aby jim **Ladislav** vydán

byl za Krále: kdo medle z Měst k tomu obrán byl? **Pražane**, a s nimi jeden **Horník** slovatný, totiž Matěj Luce. Opět když v létu 1452. o téhož **Ladislava**, k témuž Císaři, z České Země jelo Legátství: od Měst Deputyrování jeli **Pražane**, a s nimi dva šlechtění **Horníci**, totiž Mikuláš, příjmím Frænifex, **Kuttenský Prymátor**, a nějaký N. Nerl Šephmistr. Zase, když po nešťastném Krále **Ludvíka** v Uhřích zahynutí, **Ferdynand** Arcikníže Rakouské, **Karla V.** Císaře Bratr, a Krále **Ludvíka** Švagr, na České Království měl volen býti, **Horníci** též Volence svého do Měst Pražských ¹³⁷vyslali. Ale kde ten Volenec místo našel? Veleslavína nám poví: **Hned**, prey, **po Pražanech byl nějaký Samuel Lavička od Hory**. Po něm teprv jiní z Měst vyslání seděli. Pročež divu není, že Čeští Scribentové **Horu Kuttnu** neypřednější po **Praze** v Čechách Město kladali. Jan Doubrava, Plzák rozený, Olomoucký Biskup, mezi vnitřními Království našeho městy, **Hoře Kuttně** první po **Praze** místo propůjčil. Veleslavína, **Horu Kuttnu** neypřednějším po **Praze** městem nazval. Pavel Stránský, všech Českých Hystoryků jádro a veylupek, že slavná Plzeň po **Hoře Kuttně** neyslavnější město bývalo, vysvědčil. Eneáš Sylvius, ač po **Praze** Litomyšl položil, to však proto, že po Arci-Biskupské, Biskupská Stolice byla, učinil: ale však **Horu Kuttnu**, po **Praze**, všem jiným Městům předložil. Ale snad Kronykáři chybili? že nechybili, Král **Vladislav**, v Majestátu léta 1503. **Horníkům** nadaném (o němž na hoře v Handštánu 4. mluveno) vyznal. O! nobile par Fratrum.

O znamenitý Bratrů pár!

Mezi nimiž nestal se svár.

Zeptá se mne někdo: Takyli pak nynější **Horníci**, v té po Páních **Pražanech** přednosti trvají? čili jiná Města některá, v tom je předčila? na tuto ¹³⁸otázku nebezpečno odpovídati, abychom moře nezbourili. Toto však mohu pověditi: že při vyhlásování Sněmů obecních, hned po **Pražanech Horníci** až podnes bývají jmenování. Item: že **Horníci**, žádným Právním Ortelem, z svého starobylého místa, nejsou vysazeni. Item: že od Císaře a Krále **Rudolfa** slavné paměti, tak pevnou zdí, v této příčině, jsou ohrazeni, že ji netak snadno někdo porazí. Ale co nám do toho? To se teyka nynějších **Horníků**, my pak o starých jednáme. Pročež pokročme dále raději, a těch dvou Bratří lásku, i v těch těžkých a nepříhodných časích, považujeme.

Po **Hory Kuttny**, v létu 1422. na den SS. Tří Králův, od Císaře **Zygmunda** zapálení, a některých domů vypálení, ctní **Pražane**, majíce nad **Horníky**, jakožto nejmilejšími Přáteli, a svazkem lásky spuntovanými Bratřími, srdečnou lítost a utrpnost, i hned k nim své Posly vyslali, a, že jim toho neštěstí nepřejí, oznámili. Přitom taky je ujistili, že jim chtějí zase na nohy pomáhati, a k vyzdvížení těch požarů neb spáleníšť, skutečně přispěti. Aniž jinak učinili: tak že v brzkých časích, Hora obnovená stála, a jakoby byla nikdy nehořela, v předešlou podstatu jest uvedena. Kterážto **Pražanů** volnost a dobrotivost, **Horníky** tak pohnula, že se vespolek zavázali, s **Pražany** v štěstí i neštěstí, v pokoji i ¹³⁹válce, až do poslední krve krůpěje, držeti; a nižádným způsobem, ani námluvou, ani pohrůžkou, ani mocí, ani násilím, nechť se dáti od nich odloučiti. A jistě, co slíbili, zachovali. Nebo času jednoho, byvše od jednoho velikého Pána lahodnými slovy a nemalými dary nabádáni, aby od té, s **Pražany**, jednoty upustili; jednosvorně mu odpověděli: **Bys ty krásně srdce naše v rukou měl, od Panů Pražanů nepůjdem.** O pravá láska! ó pevná láska! Když pak v létu 1424. proti Žižkovi (pro příčiny, které u Sylviusa najdeš) **Pražane** povstali, a proti němu vojensky vytáhše, semotam ho honili: tu **Horníci Kuttensští**, jakožto věrní **Pražaků** Tovaryši a Bratří, pojavše zbraně své, s jejich houfy se srazili, a na Žižkovou Ruměj, u Malešova, v outiskách jednoho oudolí ležící, udatně udeřili. Ačkoli pak hrdinsky se potýkali, a mnoho té hlůzy porazili, nic méně, že Slepce Žižkovi slepé štěstí sloužilo, nad nimi svítězil, samých **Pražanů** do třích tisíc pobil, aniž **Horníkům** odpustil. Naposledy tak s **Horníky** naložil, jak již výš, v Handštánu 7. povědino. A tak **Hora Kuttna**, pro lásku a jednotu s Městy **Pražskými**, z kořene jest vyvrácená. O kterémžto, z lásky bratrské poslém, vyvrácení, na památku Potomkům, takto jsem někdy, na svou veršovnickou Harfu, zahrál.

¹⁴⁰ **Do Horu k Praze přirazil? Láska!**
Kdo pro to Horu porazil? Cháska!
Kdo na Táboře dorazil? Láska!
Kdo její houfy rozrazil? Cháska!
Kuttno - Pražská Láska.
Žižko - Peská Cháska.
Však ta Láska předce stojí,
Po tom Malešovském boji.

Ta pak Cháska bídně padla;
Co list, pod f. Lippany, zvadla.
Dáti Lásce Stříbra g. Plik!
Podat Chásce palcem Fík!

Starých Pamětí Kuttnohorských Handštan Desátý.

Z dolu **Požehnání** a. vyramovaný.

ES **Eště na to pomním, co jsem laskavým Čtenářům, v Handštánu prvním připověděl:** že totižto příležitost chci vyje¹⁴¹viti, jaká hojnost stříbra na **Kuttenských Horách** byvávala, o kteréžto Kněžna **Libuše** předpovídala. Pročež abych dlužníkem příliš dlouho nezůstal, a Ouroky hrubě nezrostli, tímto Handštánem, na Couku **Rovenským**, z dolu **Požehnání** vyramovaný, ten dluh vyplatím. Zdámis pak, že, o bohatství **Hor Kuttenských** jednati minícimu, velmi příhodně Handštan z dolu **Požehnání** se nahodil, poněvadž staří **Horníci**, hojnost rud, nejináč než **Požehnáním Božím** nazývali: vědouce o tom dobře, že ne lidskou obmyslností aneb pečlivostí, ale pouhým **Požehnáním Božím**, země v sobě rudy a kovy plodí, a těm, kdož jich v svornosti, lásce a upřímnosti hledají, poskytuje. Nu tedy k těm podzemním pokladům přihlídněme, a drobet obšírněji

O bohatství Hor Kuttenských

ES Tomto desatým Handštánu rozmlouvejme. Abychom pak pořádně postupovali, předně veřejnou všech **Kuttenských** Hor na Stříbro a Měď plodnost: potom pak obzvláštních některých dolů ourodnost, jako na mísu vyložme.

O veřejném těch Hor bohatství já málo míním mluvíti; mluvte jiní. A kdož hodnověrněji nad Krále **Václava** toho jména druhého, promluví? On, v svých Horních Právích, již před třemi sty a ¹⁴²sedmdesáti čtyrma léty, neostejal se před celým Světem, těmito slovy, v Kníze 3. Kap: 6. řici. **Bůh náš Tvorec, mezi jinými dobrodiními v tom nás ozbožnil,**

f. Táboři a Siroťci pod Lippany, u vsi Hřib, na konec shlazení. Viz Hájka v listu 407. a jiné Hystoryky.

g. Plik, jmenuje se bochník stříbra, v hutní peci do hromady sehaného.

a. při uklizení smeti v dole nalezený.

kdyžto teměř všecka Království Světa. zlata a stříbra kopáním již vyschla, sama plodná Země Česká, našich časů, svým zlatem a stříbrem plodně jest obvlažená. Kterýmžto vyrčením, že Hor zlatých **Jilovských** a stříbrných **Kuttenských** dotkl, žádný rozumný nemůže a nemá pochybovati. Zvláště poněvadž v též Kapitole i toto doložil: **Od věků není slycháno, by tak velikých a drahých najímání se dalo, na tak malém země prostranství, jakožto na dolých stříbrných v Kuttně, nám od počátku Světa Nebeskou obmyslností zjevené.** Při Králi běžte nohsledově (chci říci: Čeští Kronykáři) a **Hor Kuttenských** bohatství vypravujte.

Václav Hájek, jakožto České Hystorye Otec, předek drží, a pod létem 1302. praví: že Král **Václav** druhý, velikou mezi některýma Křesťanskýma Knížaty měl nenávisť, pro jisté příčiny, neyvíce pak pro tu, že **Hory Kuttny velikou nad míru hojnost stříbra z sebe vydávaly.** Při létu 1306. připomíná: že **Rudolf** Kníže Rakouské a Král Český, každotýhodně tisíc hřiven pouhého zisku z **Kuttnohorské** Mince vybíral, a tak pomalu ¹⁴³dluhy, od předešlých Králů zdělané, Věřitelům poplacoval. Nad to, vozy stříbrem **Horským** nakládal, a je do Rakous vyvážel: **nebo, prey, těch časů doloové stříbrní na Horách Kuttnách, nad míru hojnost stříbra z sebe vydávali.** Opět v 1308. roku velice **Horu Kuttnu** chválí, že se **nad obyčej stříbrem blištěla.** Aby se pak vědělo, kam neyvíce ten blesk padal, dokládá: **Jindřich Korytánský** (jenž byl Misto-Králem Českým) **na vozích je do Korytan odvážel.** Mnohoby ještě bylo o té hojnosti z Hájka vypisovati, my na tom mále přestaňme, a taky jiné Scribenty poslyšme. Martin Kutthen z Kutthnperku, Měšténin a Písař v Starém Městě Pražském, o ourodě **Hor Kuttenských** toto svědectví vydává: Okolo léta 1307. **Hora Kuttna velmi veliké užitky na stříbro vydávala; tak že ani prve, ani potomních časů, rud takových nebylo.** Stručně, ale velmi jádrně Kutthen pověděl, a Libušino proroctví znamenitě potvrdil. S nimžto se srovnává Eneáš Sylvius, Jenenský ze Vlach rodič, kterýžto, v 1. Kap: své České Kronyky, takto **Horu Kuttnu** vychvaluje: **Mát' veliké slovo Hora Kuttna, kdež jsou Hory stříbrné, bohaté, a hojné.** A v 44. Kap: svědčí: že **Táboři Horu Kuttnu, pro hojné a bohaté doly stříbrné, Anty-Krystovým** (tak

Zyg¹⁴⁴kmundovi Císaři a Králi, ty Apokaliptické Kobylky říkaly) **Měšcem aneb Opáskem nazývali.** Mámeli dosti na tolikera Svědcích, o bohatství **Hor Kuttenských** svědectví vydávajících? Víc než dosti. Poďmež tedy v tom zpytování dále. Slišeli jsme bezpochyby někdy to, o čem Hájek, Dubravius, a jiní Čeští Kronykáři píší: kterak totižto **Karel IV.** léta 1370. Legátům Říšským veliké stříbra a zlata poklady ukázal: a kterak oni nad takovým bohatstvím ustrnuli, a, že celá Říše, takového Pokladu jemu dáti nemůže, zjevně se přiznali: Ale odkud, medle, takový poklady se nachovali? Odpověď: Zlato z Hor Jilovských, Stříbro větším dílem z **Hor Kuttenských** bylo shromážděno: poněvadž od jinud se ví, že za kralování Karla IV. **Hory Kuttny** velmi hrubě stříbrem oplyvaly. Kdo jest z Čechů tak za peci válený, aby nikdy **Prahy** neviděl? A kdo tak nepozorný, aby chodě po Praze, na Hradě S. **Václava**, ten nákladný S. **Víta** Kostel, jenžto všecka Zámecká stavení převyšuje, nespáčil? mám za to, že se málo takových vynajde. I pověziž mi někdo: odkud na to stavení šly outraty? Kdo nevíš, čti Hájka, pod létem 1343. on ti poví, že šly z Mince **Horo-Kuttenské.** Nahlídní do Kníhy, od výsoce důstojného Muže **Tomáše Pěšiny** z **Čechorod**, toho pravého **Čechoslava**, minulého roku vydané, a **Sedmirohou Dennici** nazvané, ta tě ¹⁴⁵v listu 57. a 58. vynaučí, že z desátku **Horničných** vypleyvaly. Věru, věru, musili ty desátky býti veliký, jimiž tak pěkné, mistrovné, nákladné dílo povstalo. Na **Slovanský Klášter, Karel IV.** Císař a Král náš, 18747 šz. gr. Č. a 3. haleře (jak Hájek v listu 319. svědčí) naložil. Ale co jest to stavení proti proti **S° Víta** Kostelu? tak mnoho, co domek nějaký proti Paláci Královskému. Jestli tedy na ten Klášter taková summa peněz vyšla; třikrát, jestli ne čtyrykrát, větší na Chrám S. **Víta** vyjítí musila. Od Chrám S. **Víta** k Královskému **Zámku** se obraťme, a do starých Paláců nahlídněme. Rád bych věděl, kdo jest je, zvláště pak ten veliký a mistrovně dělaný, nad nimž všickni rozumní velice se diví, vystavěl? Odpoví mi někdo: že **Vladislav**, Český a Uherský Král vystavěl. Kterýžto léta 1484. z Starého Města Pražského, kdež od starodávna Králove Čeští Dvorem bývali, se vyhostiv, a na Hrad S. **Václava** přestěhovav, poručil stará stavení opravovati, potom pak Palác veliký, a jiné menší, nádherně stavěti. Než rád bych ještě

zvěděl, z jaké Cassy na dělníky peníze se brali? Staré Horské paměti tomu chtějí, že **Horská** Mince jich poskytovala. Nevěřme těm pamětem, nebo každá liška rada svůj ocas chválí. Věřme však Rejstrám *b.* Urburním, od nevyšších Mincmeustrů po¹⁴⁶depsaným, v nichžto psáno stojí: že od léta 1485. až do Podzimku 1511. (kteréhožto roku, ten Pátek před S. Václavem, to jest 23. dne Září, velký Palác jest dostaven) každý teyden 20 šz. gr. Č. (byla tehdyž summa nemalá, a za 18. let mnoho vynesla) na Stavení Hradu Pražského z *c.* Urbury **Horské** Královské se dodávalo. A tak dva neypěknější Král: Českého klenoty, totiž Kostel a Hrad Pražský Zámecký, na větším díle Hor **Kuttenských** bohatstvím povstali:

Na větším díle, pravím; nebo toho zapřítí nechci, ani nemohu, že na Kostel S. **Víta**, i z Příbramských Hor mnoho Stříbra vyšlo: jakž R. P. Bohuslaus Balbinus S.J. ve vlastenských věcech nad jiné zběhlý Muž, a literního umění ozdoba, v **Svato-Horské** Hystoryí, již dávno dokázal.

Ještě jiným způsobem, tu **Kuttenských** Hor Stříbro-plodnost, proved'me, a to takto: Našel jsem Reystra staříčka, za Krále **Vladislava** léta 1511. sepsaná, v nichžto Rudní Písaři zaznamenali, co jsou sami Kverci **Kaňkovští**, a **Oselští**, každý teyden dotčeného léta, jak Rud tak Kyzů *d.* Ertzkaufěřům prodali. Po bedlivé všech počtů kalkulaci a sečtení, partykulární Summy takové mi Facit vynesly.

¹⁴⁷Na Oselském Couku

Prodáno Rud, za - - 12835. Hříven. 47. gr. Č.

Na Kaňkovském Couku

Prodáno Kyzu, za - - 13117. Hříven. 47. gr. Č.

Summa obojí Pošty - 25953. Hřívny, 34. gr. Č.

Rozumíši, Čtenáři, tomu Quantum? Pochybují. Pročež jáť je vysvětlím. Předně však znamenej: že staří **Horníci**, prodávajíc Rudy, ani na zlaté Reynské, ani na kopy Mišenské (o nichžto těch časů v Čechách ani slišeti nebylo) ale na hřívny počítali. Držela pak taková peněžítá hřívna 48. grošů Českých aneb Pražských; a každý groš takový 14. malých peněz

platil.

Vedle toho tedy, z svrchu psaná Summa

Počítaje na Kopy a Groše České

Facit - - - 20763. šz. a 18. gr.

Počítaje na Kopy a Groše Mišenské

Facit - - - 41526. šz. a 36. gr.

Počítaje na Zlaté Reynské

Facit - - - 47498. fl. a 43. kr.

Příznej se Čtenáři rozumný, zdali to pěkná Summa Peněz nebyla? Kteroužto však sami Kverci **Kaňkovští** a **Oselští** utržili. Co pak jiní, jenž na jiných Coucích pavovali? Co sám Král, z dolů a vortů k Koruně své příslušících, toho roku rud a Kyzu vysekal, do svých hutí dodal, a stříbra vy¹⁴⁸šmelcoval? O stříbrná Krále **Vladislava** léta! Však ještě ne tak valně stříbrná, jako před Žižkou bývala. O kyž jsou se mi aspoň jedinká, za **Václava** toho jména druhého Krále Českého, Reystra sepsaná, do rukou dostala, abych byl do ních nahlídnouti, a bohatství Hor **Kuttenských**, kterým po ta léta hrubě se stkvěly, dočísti se mohl? Ale s **Horou**, od Tábořských žhářů vypálenou, všecko pohynulo. Již jsem se mýnil k Mědi obrátiti, a o její hojnosti, dle **Libušiného** proroctví, jednati: ale hle připadlo mi na mysl, abych ještě dvou věcí v *e.* Deposici Ouřadů Horního pohledal. Předně: jak as mnoho stříbra, v jednom roce, Ertzkaufěři na Dvůr prodávali? Potom: jak veliký *f.* Auszpeyty, po dokonalém okolo léta 1552. Ertzkaufěřů složení, vycházivali? Co se první věcí dotýče, přišla mi maní do rukou jedna škarta Urburní, na nížto stálo takto psáno: Léta 1523. za Mincmeustrství osvíceného Knížete PP. Karla Minstrberského, koupeno do Mince od Ertzkaufěřů stříbra *g.* prennového 13498. *h.* Hříven. 2. *i.* Fertony. A 3. *k.* Kventle. Lé¹⁴⁹ta 1524. za Mincmeustrství Urozeného P. Jindřicha Tunkle z Brnička, koupeno od týchž Ertzkaufěřů prennového stříbra 15997. Hřív: 2. Fertony, 3. Kventle. Nasledující léta, jestli ne větší, aspoň tak velkou summu vynášela. A co to dosti mnoho nebylo? zvláště v těch letech, když již Požehnaní Božího po všech Horách na

e. Deposici, sluje místo, kde Ouřad Horní svá Reystra a jiné věci skláda.

f. Auszpeyt neb uberlauf slove užitek Horní, o nějž se Kverci dělí.

g. na čisto přepáleného.

h. Hřívna stříbra váží 16. lotu.

i. Fertony, čtvrt hřívny, to jest 4. loty.

k. Kventl, jest čtvrtý díl lotu.

b. Urburní Reystra slují, do nichžto Královské z Hor důchody zapisují.

c. Urbura, Důchod Královský z Hor.

d. Rudokupcům, jenžto rudy skupovali, a je sami šmelcovali.

l. hyle ubývalo: když **Couk Oselský** topiti se počal, tak že v *n.* grádích dolejších málo kde mohli těžiti. Sud'me sami, co nemusilo tehdaž beyvati, když před Žižkou vsecky Hory jak náleží kvetly: když žádný důl nebyl zatopený: když v prostředních grádích (kdežto neybohatější rudy beyvají) všudy téměř se *n.* gvaldykovalo, a málo kde až na *o.* hlubinu přišlo. Co se Auszpeytů, po složení Ertzkaufeřů, tkne, ač jsem se sám dosti jich nahledal, a jiní, odemně dožadání, ještě více; byli jsme však všickni tak nešťastní, že jsme se s ničimž takovým potkati nemohli. Musili jistě takové paměti, aneb od lidu Švedského, při drancování **Hory**, býti pobrané: aneb od některých hlaváčů odnešene: aneb naposledy, od nepozorných, a starých památek málo sobě vážících lidí, do Kupeckých Krámů na kornoutky rozdané neb prodané. Pročež o těch Auszpeytích nic partikulárního pověditi nemohu. Obecně a veřejně mluvě, jsou staří Pamětníci, jenž¹⁵⁰to od svých dědů, a oni opět od Pradědů slychali, že když se na *p.* Kvartali Kverkům Auszpeyty rozdávali, do mnohých domů Tolary, a jiná Mince drobnější, ne v pytlích, ale na *q.* purách vozívali. To pak neyvíc za Císaře a Krále **Maximiliána**, jakož i při začátku Císařování a Kralování **Rudolfa** že se dávalo. Potom vždy toho zboží ubeyvalo, až za časů nynějších, vsecko téměř zašlo. O deyz Bože, aby se zase vyskytlo?

Nyní něco o Mědi povězme, poněvadž Kněžna **Libuše**, v té tříhrbeté Hoře **velkou Mědí oblohu** býti jístila. O té Mědi byloby mnoho psáti: já málem své Čtenáře podělím: budou oni moci z palce obra, a lva z pazouru poznati. Má se tedy věděti, že při rudách **Kuttenských**, zvláště pak Kyzích **Kaňkovských**, vždycky taková síla Mědi se nacházela, že se ji netoliko na všelijakou Minci, jenž se velmi hlučně dělala, dostávalo, ale i mnoho množství Centnýřu každý rok k prodaji přebeyvalo. Dvouma nebo tříma příklady, z Reyster Urburních přešpanými, to potvrdím. Léta 1523. koupilo se do Mince Mědi *r.* zrněné 1677. Cent: 1. Kámen. 5. lib: a to vše od **Kuttnohor-**

ských Ertzkaufeřů, jenžto ji v svých hutech, z *s.* hertového stříbra, odehnali. V lé¹⁵¹tu 1524. koupilo se ji od týchž Rudokupců 1588. Cent: 10. Kamen: 15. lib: Za rok 1541. a 1542. shromáždili ji tak mnoho, že ji do Numberka Kupcům za 20. tisíc kop grošů Českých prodali. Mimo to, co ji k *t.* přísadám rozličného *u.* Verku spotřebovali. Aníž se někdo domnívej, že ta Měď byla jalová: nebo, nejsoucí ještě *x.* zagrovaná, mnoho stříbra v sobě držela. Chceši věděti, jak mnoho? Nezatajím.

V těch 1677. Cent. 1. Kamenů a 25. lib: dokázali Průbýří stříbra býti 4193. Hřív: 3. Fertony, 1. Lot, 2. Kventle. Z toho, o jiných dvou poštách hádej. Jdi nyní někdo, a že Hory v **Kuttně** nebyly bohaté, řekni: Když Měď sama Krále Českého tak obohacovala! A to buď až posavad o veřejném **Hor Kuttenských** Požehnání Božím povědino. Nyní k partikulárnímu a zvláštnímu přikročme, a který na Rudu neb Kyzy neybohatější doly beyvali zpomínejme. Kdežto opět s omluvou u laskavého Čtenáře předcházím, aby totižto na zprávu o tom, co před Žižkou beyvalo, neočekával, poněvadž nelze toho žádnému pověditi, a (jak staří Čechové říkávali) ani by toho **Kaše**, (Dcera **Kro-kova** a **Libušina** Sestra, ta neyvětší hadačka) neuhodla. Již¹⁵²jsem často na toho žháře Žižku žaloval, a ještě častěji budu žalovati, že nám neyznamenitější Horské paměti popálil. Cokoli tedy zpomenu, to se bude vsecko, na časy, po Žižkova do pekelné hranice, jižto tisíc násobně zasloužil, uvržení, vztahovati.

Předně **Couk Oselský**, pro velikou stříbra výnosnost, chválu míval. Na tom pak Couku, důl **Osel**, a **mlady Rousy**, neychvalenější beyvali: jakož mne tomu jedna stará Reystra, léta 1510. a 1511. od dolových Písařů sepsaná, vynaučila. V nichžto stálo, co kterého týhodně, z každého dolu, rudy se vyprodalo. V tom však **Osel Mladý Rousy** předcházel, že pěknější rudy vydával, a ne tak mnoho *y.* Grubů, z Nysyků a *a.* Plentů, jako **Rousy**, míval. Nýbrž často

l. Hýle, míra, do nížto 12. Centnýřů vchází.

n. v končinách a místech.

n. těžilo.

o. hlubina: kde se hlubokost dolů skonává.

p. každého čtvrt léta.

q. na Kolečkách.

r. na způsob ručníčích broků lité.

s. na hertu přepáleného; Jest pak hert, pec, v nížto se stříbro od mědi odhání.

t. Přísada slove Měď, která se do stříbra přidává.

u. rozličné Mince.

x. od stříbra dokonale neodehnaná.

y. Grub. Ruda nedošlá, k Cínu podobná.

z. Nysyk. Ruda dírkovatá, požlutlá.

a. Plent. Ruda chudá, černosvětlá.

samy *b.* Kňoury v skále se nacházeli. Tak že důl **Osel** mnohem poctivějšího jména zasloužil, a ne **Oslem**, ale **Stříbrnošem** slouti mohl. Na **Couku Rovenským**, mezi všemi doly neybohatší beyval důl, **Králiček** nazvaný; od něhož až posavád hromada navezeného kamení, **Králička Halda** (ne Králicka) slove. Odkudby pak ten důl toho jména měl nabyti, kdo z nynějších Horníků umí pověditi? Žádný. Já jim povím, ¹⁵³co vím. Když se Králi **Václavovi**, toho jména druhému, okolo léta 1289. Syn, též **Václav** na Křtu Svatém nazvaný, narodil, právě v ten čas Havíři, důl na **Rovní** zarazyli, a ku poctivosti toho malého Králička, **Králičkem** jey nazvali. Kterýžto po letech, když na pravý *c.* Klufy přišlo, všech **Rovenských** dolů zasloužil **Králem** slouti, poněvadž, nercili Kňoury, ale i veliký *d.* dygnovitého stříbra Handštány, na způsob lojových tobolek, zvláště okolo léta 1420. vydával: ať nic o tom neřku, že s samým teměř *e.* Guldancem, *f.* Červencem a *g.* Glancem v něm se potkávali. Což vše jedna staříčká pamět dosvědčuje. O **Ptačích**, **Kavčích** a **Vlčích** Horách schválně nic nepovídám: podobně o Couku **Greyfským**, **Anjelským**, **Nyfelským**, **Hloušeckým** nic nepravím, aby mi snad někdo, oné starobylé Písníčky, **umíš dobře tlachem dělati**, nezazpíval. Toliko o **Kuklíku**, **Kaňku** a **Turkaňku**, málo něco dotknu. Těch třech Couků tak náramné bohatství beyvalo, že ho ani lidský Jazyk vypraviti, ani pero vypsati nemůže. Sama **Libuše** vyznala, že **ho bude bez míry**. A jistě, ač přes ¹⁵⁴tři sta let, ne na korce, ale na hyle, od tisíců lidí se měřilo, však žádný tak bedlivý počítář se nenalez, jenžby celé Facit a Summu Summárum spočítal. **Kuklík** od Havířů Němců, k pavování té tříhřbeté Hory pozvaných, pro hojnost stříbra (nebo hned z prvopočátku 400. hřiven stříbra každý teyden vynášel) **Ein gutts glück**, to jest, **dobré štěstí** byl nazván. **Kaňk** podobně od Německého slova **Gang**, to jest **Pramen**, pochází: (per Antonomasiam) skrze místo jmenku tak řečený, že všechny jiný Prameny, dobrotou svých

h. Kyzů, převyšoval. Co pak **Turkaňk**? Germanské Havířstvo, patřice na jeho obzvláštní položení, na *i.* Kheně rud, a *k.* Klufet složení, na skal *l.* Sacunky a převrzení, **Thawrgang**, to jest, **Trvanlyvý Pramen** mu převzděli. A jistě pravdu uhodli. Nebo ze všech jiných Couků a Pramenů, z nichžto některý vyschli, některý se zatopili, tento samotný až posavád trvá, a **Kuttenským** Obyvatelům Titul a jména **Horníků** zachovává. Zavřeme tento Handštán s onou chválou, kterou Horám **Kuttenským**, jeden znamenitý Vlach Hieronymus Balbus řečený, k Panu Bouslavovi Hassensteynovi z Lobkovic, ve všelikem umění zběhlému muži, písic vydal, když takto zpíval:

¹⁵⁵Dives inexhaustis resonat Mons Kuttna metallis:

Argentóq; fluens, tota liquescit humus.

Což já takto, svou špatnou Poětyčkou, na Česko překládám.

S Laví se Hory Kuttenské
Po všem Světě:

Že v nich bohatství podzemské,
V skalách kvete.

Že tak Rudami oplyvá
Jejich Země:

Až se v ní Stříbro rozlívá,
✧ Rtutí plémě.

Starých Pamětí Kuttnohorských Handštán Bedenáctý.

Na Vortě **Boháč** *a.* vyšramovaný.

M Ezi jinými na **Kaňkovským Couku** Radšachty, beyval někdy důl hluboký, **Tolpy** nazvaný, v němžto mimo jiné ¹⁵⁶Vorty, nacházel se jeden, pro množství Rud a Kyzů velmi odplatných, **Boháč** tytulovaný. Z toho Vortu tento Handštán pochází, jeyž jsem v potu tváři své tím oumyslem vyšramoval, abych, po dokázaní Božího Požehnání v Horách **Kuttenských** (což se v předešlém Handštánu dosti zřejmě stalo) ne všechny, ale některé

b. Kňoury. Samorostlé kudeřavé stříbro.

c. prameny stříbrne.

d. čistého.

e. Guldanc. Ruda podobu zlata mající.

f. Červenec. Ruda počervenalá, k plicům neb játrám podobná.

g. Ruda bliskavá bohatá.

h. Rud, víc mědí než stříbra majících.

i. sběhnutí mnoho rud do hromady.

k. stříbrných žil.

l. položení.

✧ Chtějí tomu někteří Horníci, že Stříbro ze Rtuti s sirou smíšene, pochází.

a. z šrámu klufy vyřatý.

toliko bohaté **Horníky**, jenžto těmi Horami peněz a statku nabyli, před očí Čtenářům této knížky představil.

O bohatství Horníků na Horách Kuttenských.

 Eyvali (a snad jsou až posavad) někteří, jenžto živnost Horní velmi hanívali, a to z této neyvíce příčiny, že, prey, ti, an Hory *b.* pavují, obyčejně do veliké chudoby padají, a mělili jsou prve který groš, potom že jích tak mnoho, co koza vlny, žába vlasů, (totiž nic) mívají. Dávám tomu místo, že se tak vede těm, kteří slepě a bez umělosti k pavování Hor přikračují. Totiž, kteří aneb kdekoli, bez všelijakých *c.* Špíruňků, doly zarážejí; aneb po starých Šachtach a Vortech, již dávno spavovaných, se potloukají, a jako paběrují; aneb Čeládku, v Horničném díle nezběhlou, z Panských gruntů (kdežto z mládi s hnojnými vidlemi neb pluhem zacházeli; krávy, hřibata neb svině pá¹⁵⁷sali; jak živi o Kluftách neslyšeli) poběhlou, k *d.* feyslu a *e.* fimolu připouštějí, dílo s nimi obkládají, a jen na to, zdali zdravý, silný a pracovitý jest Pacholek? pozorují. Za tím pak na to nic se neptají, zdali tomu, coby byla Hory *f.* lijovitost neb *g.* štyglovitost; co *h.* šarova věc neb *i.* křížová; co *k.* hant neb *l.* lint, rozumí. Ješto takový Horního *m.* Kompastu nikdy neviděl; mnohem pak méně, na kterou hodinu *n.* štreychující *o.* Klufta dobrá jest neb nedobrá, slišel. Bez pochyby, kdo se s takovým *p.* tovaryštvem na *q.* šorfování a *r.* pavování oddává, žeť nezbohatne, nýbrž brzo, s mošnou, v odranci a chodeckým plášti, skyvu chleba, dům od domu, pro Bůh žebrati musít bude. Ale kdo s mozkiem a náležitou manyrou Hor se

b. na Hory nakládají.

c. rudních znamení.

d. Haviřskému kladivu.

e. železnému klínu.

f. ležatost.

g. příkrost.

h. stočená klufta.

i. křížem ležící.

k. visycí skála.

l. ležící skála.

m. Takového Kompastu měřiči dolův užívají: kterýžto se na dvakrát 12. hodin dělí.

n. padající.

o. Pramen rudy.

p. čeledi.

q. nových dolů hledání.

r. Hor těžení a vzdělávání.

chápa, a Artykulů, od zkušených Horníků vyměřených (o nichž snad jinde něco připomenu) se přidrží; nemůže než s velikým při Horách užitkem se potkati: lečby právě Bůh, pro nějaké tavné příčiny, nežehnal, a ty zemské poklady před nim ukryval. Příkladů máme dosti v rozličných Kronykách, kterak mnozí při Horách prosperovali. Co jest **Turso**, Krakovský chudý Měštěnin, ¹⁵⁸skrže pavování na Horách Uherských, za **Vladislava** Krále, mezi Stav Panský nepřišel? Co, za **Maximiliána** Císaře toho jména prvního, nějaký **Kunrad**, pro Chudobu (s nížto mnoho let v francích se potýkal, a **Kunrad Žebrak** odevšech se jmenoval) velmi opovržený, na Firšteynských Horách v Lotringu tak nezbohatl, že od Císaře Hrabětem učiněn, mnohé jiné Pány převyšoval? Ale nechme cizích, a k domácím se obraťme. Naší jistě **Horníci**, ač po Stavu Panském neb Hrabětském nedychtěli, nic méně z Hor svých tak ztučnili, že jměním svým mnohé Pány předcházeli. Takoví byli, za oných stříbrných, ať neřeknu zlatých let, nějací **Ruthardove**, o nichž Hájek (pod letem 1309.) svědčí: že z nich někteří tak slavně svou věc vedli, jakoby neyznamenitější Páni a Hrabata byli. Ti Jindřicha Korytanského, Misto-Krále Českého, v veliké nenávisti, proto že stříbra, které se v **Horách Kuttenských** nachazelo, k užitku Zemskému neobrácel, ale ven z Země, do svých Korytan, vyvážel, měli. Nýbrž tak se proti němu rozlítli, že se i prohlásili, kdyby pro některé Pány České směli, žeby chtěli, na svůj groš, válečných drábů hodnou rotu zverbovati, a toho Jindřicha, se všemi jeho holomky, z Čech vypuditi. Byli pak z nich neypřednější tito tři: **Kunrad** z hořejšího Rynku, **Jiří** od zlaté Husy, a **Markvard** od Černého Orla. Jaké tu ¹⁵⁹musilo býti bohatství, když jeden toliko Ruthardovský Rod, na svůj náklad troufal sobě lid sebrati, chovati, a náležitý žold platiti! O možnosti Jana Rutharda, na Kolmarce někdy bydlicího, a Krále **Václava** v svém přibytku hostícího, již dávno (v 5. Handštánu) jsem pověděl: nyní o jeho Bratru Jiřím slušné jest taky něco spomenouti. Ten neméně bohatstvím opleyval, nebo s Bratrem Janem zároveň na doly **Ruthard** a **Sekhard** nakládal, a zároveň hojné *s.* Ubraufy brával. V tom však s bratrem se nesrovnával, že se k lidem štědrě nemíval, ale skrbný houžvička, halěře nevydal, když

s. Užitky, po všech nákladích na Hory, přebíhající.

nemusil. A co více jest, jedinou Dceru Rozinu, ač od mnohých vzácných Mládenců a Vdovců k Manželstvu žádanou, žádnému dáti nechtěl: s tou premovanou omluvou, aby, prey, nevděčným zeti, takové pěkné bohatství a nábytek, do rukou nepřišel. Co pak dále učinil? Čehobys ani od Turka ani Tatara neočekával. Povolal ukrutník zedníka do domu svého, nad Pachem pod Děkanstvím nákladně, dle těch časů sprostnosti a způsobu, vystaveného; a zavázav ho přísahou, aby, co učinil, nepronášel, v jednom sklepe podzemním, stříbro své všeliké, i s Rozinou, zazdítí poručil; pravě k ní: Tu hle, dcero má, pokojíček manželský i lůžko budeš míti, s tím stříbrem, jako s ženichem, budeš bydleti; v tom koutě, bohatá šestnedělka, budeš ležeti. Rozina, ¹⁶⁰ač se do sklepu vjíti zdráhala, a jak mohla bránila, velikým křikem za pomoc žádala, však že žádný neuslíšel, ani ku pomoci nepřispěl, chtic nechtic, musela tam vjíti, a v několika dnech hořem umříti: jižto taky ten právě kamenného srdce ne Otec, ale pravý Otčím a Mordýř, následoval, a snad, k onomu nemilosrdnému Boháči, do Pekel se dostal. Ona pak, po smrti, často se v tom domě ukazovala, a plačecí předpovídávala, že po mnoha letech ten dům klesne, a tím pádem mnoho lidí zaříceno bude. Nedomnívej se někdo, že báseň a lidskou smyšlenku vypravují, jest to jistá starých pamětí zpráva, kteroužto sama věc potvrdila. Nebo léta 1648. právě před Květnou Neděli před večerem, ten dům náhle se obořil, a 15. osob zasul, z nichžto 7. hned na místě bez Duše zůstalo, jiné pak, ač živé, však velice zhmožděné, a zdačkané, s nemalou práci se vyrumovaly, jakž ti, jenž se na to dívali, povídají. Tuto příhodu, ač sem vlastně nepatří, proto jsem připomenul, aby lakomci poznali, kam je jejich proklatá skoupost přivádí, tak že často netoliko cizím, ale ani domácím, ani vlastním dětem, nic dobrého nepřejí, a nečiní. Ale již zase na cestu. Po Ruthardích neybohatější beyvali Ertzkaufěři, to jest Rudokupcove, kteřížto Rud a Kyzů od Kverků skupováním, potom týchž v svých hutech šmelcováním, naposledy pak *t.* hertového stříbra, do Královské Mince, ¹⁶¹prodáváním, nad míru a víru bohatli. Takový Rudokupec beyval nějaký Mikuláš Elbl, který peněz na *u.* Hyle, 4. pěkné domy, troje hutí po

sobě zanechal. K tomu mocné listy, na 1182. hřívny stříbra, rozličným dlužníkům půjčeného, léta 1443. dědicům kšaftoval: což mně dosti divno přichází, že v 19. letech po **Hory** z gruntu vypálení, všeho nábytku ztracení, a takovém všech teměř Hor spuštění, tak hojně se mohl zvataviti. Opakuji, co jsem již dávno pravil: Dobře Jiří Agrikola, v své o Horních věcech Kníze, napsal: že, komu Bůh žehná, v jednom roce při Horách, nežli v desíti při polním hospodářství, více zeyskati může. V létu 1462. sešel z tohoto Světa Prokeš Ertzkaufěř. Co pak s sebou na onen odnesl? Nic, leč co dobrého učinil. Všeho tedy dědicům svým zanechal. Totiž, dva velké domy u **Hory**, jeden v Praze; Dvě huti s svými *x.* Štadly, a všemi přípravami. Na zlaté a stříbrné Minci velmi mnoho: a in specie 200. kusů dukátů s Noblem, jichžto těch let mnoho sobě vážili, a kdo jich měl deset, ten za boháče se pokládal. Mimo to klenotů a stříbrného nádobí nemálo. Mědi přes 40. Cent: *y.* Kuprového kamynku víc než 20. z. Poru. Co to na jednoho Měšťana nebylo do¹⁶²sti mnoho? Opět léta 1465. umřel jakýsi Jošt Ertzkaufěř, zanechav po sobě všelikého statku, jak mohovitého tak nemohovitého, za mnohokrát tisíc. Mimo peníze v domácích truhlách složené, měl v Čáslaví, u dobrého Přitele, 1200. zlatých Uherských: a 1000. Kop grošů Českých ukrytých. Ale hled' co se stalo. Když po smrti byl statek inventován, v jedný Truhle, našli se 4. hřívny stříbra *a.* hertového. Což, že bylo proti Právu Hornímu, i hned Králi **Jiřímu**, té doby u **Hory** právě přítomnému, od Šephmistrů v známost se uvedlo. Král pak stříbro takové před sebe přinesti poručiv, a ohledav, kázal jim komuby mělo náležeti, nález učiniti. Oni sšedše se na Rathauz, a krátce uradivše, za zlodějské je vyhlásili; a kdyby Jošt živ byl, proto že toho stříbra, dle závazku všech Ertzkaufěřů, ke Dvoru do Mince nedodal, že hrdlo ztratiti zasloužil, usoudili: ale poněvadž již umrlý z toho odpovídati nemůže, všecek jeho statek že má k ruce Královské býti propaden, Dictum vynesli. Což však potom se nestalo, proto že vzácní Páni u Krále, za dědice se přimlouvali. Tak hle staří **Horníci**, v Horních vě-

x. příslušícím stavením a místy.

y. Mědi ze šlaků a trusů dokonale neodehnané.

z. Por jest truhla, do nížto mnoho množství Centnýřů vchází.

a. na hertové peci přepáleného.

t. v peci, které Hert říkají, přepáleného.

u. tak říkají Horníci, když někdo nesčíslnou summu peněz má.

cech opatrní bývali! Přeskočme mnoho jiných bohatých Ertzkaufeřů (poněvadž všech bohatství nelze vypsat) a nad statkem Pavla Landy se podivme. O tom Městské Knihy svědčí, že za 15. tisíc, a více, kop grošů Českých (umřev léta 1510. po so₁₆₃bě zanechal. Z kteréžto pozůstalosti, Manželka jeho, na stavení Svato-Barborského Chrámu, jakž jinde uslyšíš, dobrý podíl obrátila.

Po Ertzkaufeřích (jíchžto Rudní handl za **Ferdynanda** prvního a **Maximiliána** druhého, Císařů a Českých Králů byl cassirován) několik sprostných Měšťanů, a Řemeslníků, na plac, s jejich bohatstvím, vyvádím. První se mi námát Jan Maslník, podle svého Řemesla Soustružník. Ten, ne tak soustružním, jako Havířským *b.* Želízkem (nebo Hory silně pavoval) tak zbohatl, že dva prostranné domy, mnoho svršků, a hebavného šatstva, několik stolic *c.* Pregyřských (taková jedna stolice za 300. šz. gr. Č. někdy se šacovala) zlatých řetězů, stříbrných mis a koflíků, pasů, prstenů, a drahého kamení, jakož i jiných klenotů; nad to, mimo jinou minci stříbrnou, 900. zlatých Uherských, nashromáždil, a Potomkům svým, když se léta 1537. s Světem rozžehnal, postoupil. Nevím, mámi o něm cosi směšného přiložit? Přiložím. Beyval Maslník člověk šprymovný, a rád špačky rozpouštěl. Pročež často **Horským** Synkům sliboval, že chce jim na památku pěkný klenot, před svou ještě smrti, darovati. Když pak od nich častěji byl nutkán, aby svému slibu zadosti učinil, dal v šatlavě dubovou Klá₁₆₄du udělati, aby ji pro své veystupky užívali: kterážto až po dnes, již přes sto let, v tom místě kázně stojí, a od Autora svého **Maslníce** slove. Nechme soustra, a do krámce nahlídněme. Jakýsi Jakub Kramář, s putynkou po Jarmarcích zprvu chodíval, zrcádka, tkaňčky, jehlí, špendlíky, pišťalky, a těm podobné tintěrky prodával. Když pak některou Kopičku vydělal, jeden *d.* Kukus si koupil; ten pak že mu několik *e.* Uberlaufu přinesl, koupil druhý, potom třetí, až i několik *f.* třidcátých. Z nichžto tak obohatl, že po své smrti, léta 1540. krom svršků a klenotů, i jiného statku, 3211. šz. gr. Č. (to jest

6422 šz. Mišenských) na hotově zanechal. Mnohý Zeman tak mnoho po sobě nenechá, co jeden Kramář, ne Kupec, nechal, proto že pavování hleděl. Za Kramářem Řezník, ne dobytek, ale Mamonu, žene. Tomu Ondřej Michalů říkali, ačkoli on málo piva s vínem míchal, nebo pro samou skoupost ředinu pival, a žádného pohodlí, jak živ, sobě neučinil. V tom ho jistě nechválím; ale však, že pilným Hor pavuňkem náramně zbohatl, připomínám. Synove jeho, když na onen Svět léta 1516. ten Vondra odvandroval, o pozůstalé peníze, ne vyčítáním, ale na velký hrnec měřením, se dělili.

Z Massných krámů a šlachaty, do kožíšnické ₁₆₅dílny, přicházím. Komu zapácha, nechť nos zacpá. Kašpar Fifek (jehož štedrá Fundaci až po dnes v Hoře trvá) Kožíšník, Soused a Horník na **Horách Kutnách**, ač k pěti bohatým vdovám přiznáním, nemálo vlny stříbrné nastříhal, neyvíce však *g.* Trejboveymi kožemi vyhandloval. Umřel léta 1583. na den S. Kryspína, v den Páteční, ale mastnou topynku Benyáminovi Kutovci z Prahy, Zeti svému poručil: totiž 60. tisíc Říšských tolarů. Kteréžto Kutovec, s plesáním Srdce, ač oči slzeli, přijav, na památku tak štedrého Tchána, Alabastrové Epitaphium, v Chrámě Svato-Barborském, v Kaple Mincířské, postavil. Více těm podobných Řemeslníků nepřipomínám, aby mi čas a papír, pro jiné vzácnější osoby, postačil. Jakéžto byli. 1. Vácslav Pokšuch, který, maje se ženiti, Nevěstě své 15. set Kop Mišenských, na ruku položil: maje se pak s ní po několika letech rozloučiti, tisíc zlatých Uherských napřed ji zapsal; potom o statek veliký, kterého tuto nelze popsati, na rovný díl, s jedinou Dceruškou zdělití se poručil. Stalo se léta 1495. 2. Byl Bartoš z Prachňan (tomu já mnoho, **Horníci** ještě více, dlužni jsou, proto že mnoho Horních starých pamětí do svých Almanachů, to jest, Kalendářů, zaznamenal, kteréžto do této Knížky jsou ode ₁₆₆mně přejaté) slovatný někdy na **Horách Kutnách** Prymas, a pilný Horník: který třem Synům, mimo nezčíslné mohovité zboží, tyto pozemské statky: **Neškaredice, Kbel, Opatovice, Blini, Hořejší a dolejší Chvatlinu, Sobošice, Lhotu, Vidice, Albrechtice, Tuchotice**, kšaftoval. A zase mnoho množství *h.* třidcátých, v dolých: **Nusli, Hruš-**

b. Želízko, jest Havířské kladivo, k Kovářskému Pruboji nápodobné.

c. na těch sedě, Pregíři rázy bijí.

d. Kukus, jest čtvrt třidcátý.

e. užitku přes všecek Horní náklad přebíhajících.

f. každá třidcátá drží 4. kukusy: jako pinta 4. žejdliky.

g. trejbové kože jsou, v nichžto rudy z dolů na horu se ženou.

h. ty coby byli, jedněž povědino.

ce, Krase, Švábich, Staré a Mladé Plimli, Rabšteyně, Šafarych, Panské šachtě, ič. k podělení odkázal. Umřel léta 1510. dělení pak léta 1512. se dalo: o kterémž Libro Hæreditatum flaveo majore v Radní Kancellári se dočteš. 3. Pavel přijímám, ne Řemeslem, Řezníček: ten mimo jiný statek nemalý, měl po rozličných dolych 182. třidcátých, to jest 728. Kukurů, z nichžto nesmírného bohatství nashromáždil. Mnoho jiných bohatých Horníků schvalně nepřipomínám, abych Čtenářům těžek nebyl. Toliko se ptám: Co to nebyli Horníci bohatí? kteří tak dobře domácí své podělili. Podělte tak mnozí z Stavů vyššího, a bude s nimi dobře.

Chtěl jsem již tuto pero staviti, a někam jinám se obrátiti: ale mnozí ještě na mne z hrobů svých volají, a abych pro zvelebení **Hor Kutten**, aspoň o dvouch zmínku učinil, žádají. Ať jest tak. Jeden z nich jest Zygmund Steyšek, o němž se píše, že ¹⁶⁷léta 1587. od Jana Haší, za 14000. tolarů **Konarovice** koupil, a však proto hrubě znáti nebylo, aby Peněz z truhly ubylo. Druhý má býti Zygmund Kozel, kterýžto za Prymátorství svého nemálo **Horu Kuttnu**, rozličným k Obci stavením, ozdobil. Ten se znal, že až do léta 1590. na kahanci (jak Horníci praví) málo míval; toho pak roku důl **Štěstí** na **Kukliku**, velké štěstí že mu přinesl. Jímžto v pěti letech tak zbohatl, že léta 1595. od Petra Salavy, **Bykanec** za 6150. šz. gr. Č. a od Karla Haší, **Křesetice** a **Peršteynici**, za 18350. šz. Miš: stržil a zaplatil. Ale již o těch, pro Bůh, dosti: nebo ještě máme s celou **Horou** co činiti. Což pak o ní budem povídati? Toto: že ona teměř všecky *i.* **stříbrné Hory** na svý *k.* Košty, ve všech *l.* rychtuncích držívala. Kdo Horám rozumíš, co mluvím porozumíváš. Mnoho množství tisíců Koštů do roka tu potřebí. Ona Minci Královskou, v čas potřeby, zakládávala. Ona Králům penězi pomahávala. **Karel IV.** a Monarcha možný, od Endrlína Worsuchera Horníka, léta 1363. měsíce Listopadu, na půjčku peněz požádal, a dostal. Císař **Zygmund** (jak u *Cochlæa* najdeš) do třicíti tisíc Kop grošů Českých, ne v celém půl letě, okolo léta 1420. od ¹⁶⁸Horníků **Kuttenských**, na věčnou

oplátku, se vydlužil. Co pak kdyby se byl rok, neb dvě letě, dlužil? nebo jedním vrzem peníze z truhel se nekoulívají. Král **Jiří**, tak často, **Půjčte, půjčte Horníci**, říkával, až je potom omrzel. Kolikrát **Horníci** Králi **Vladislavovi**, s plnými pytli peněz přispěli? Kdo, medle, **Poděbrady**, tak pěkné Panství, zdávna od Královské Komory odcizené, pomáhal vyplacovati? I kdož jiný než **Horníci**? Tak Radní Acta svědčí. Pročež taky léta 1495. tu Sobotu po SS. Petru a Pavlu, s Panem **Benešem z Veytmile**, nevyšším Mincmeystrem, a s Panem Království Českého Podkomořím (kdo ten byl, pověditi neumím) k ruce Krále **Vladislava**, v ty Statky uvázati se zasloužili. Kdo podobně k vyplacení **Mladého Kolína**, podobně již dávno z moci Královské, do cizích rukou příšlého, byl napomocen? Slišme hodnověrnou pamět, takto řkoucí: léta 1504. ve Středu den SS. Šimonyše a Jůdy, vyplacen jest mladý Kolín k Ruce Krále Jeho Milosti, a to penězi v Minci na **Horách Kuttných** nachovanými. **Horníci** pak připůjčili k té veyplatě 8000. šz. gr. Č. kteréžto Summy poskytl důl, **Osel** řečený, na *m.* Pachu, pod Chrámem S. P. **Barbory** od dávna zaražený. Nebo v tom dole, na **Hruškově** Vor¹⁶⁹tu obzvláště veliký *n.* Kheň dobrých rud se nacházel. V těch všech Allegatích nic jsem sobě nemslyl, všecko, dílem z Kněh Městských, dílem z jiných starých Pamětí, Kalendářů, Almanachů (který mně k vůli nelhali, nebo před sto a více lety, o mně, ani o této mé práci, nic nevěděli) jsem vybral, a k oslavení **Hor Kutten**, poznamenal.

Tu tedy máš Čtenáři, Boháče **Kuttenské**: ne všecky, ale z mnohých některé; kdybych byl chtěl všecky vyčítati, mně železných rukou a pera k psaní, tobě Argusových očí k čtení, a více párů uší k slišení, byloby za potřebí. Měj, medle, na tom mále dosti: a pokůž se líbí, sám se těch Hor dotkni; kdo ví, zdali tě, v nějakým dole **Boháči**, bohaté štěstí nepotká. Aby pak tím dříve potkalo, následující Regule, a Pravidla Horní zachovej. 1. Čeládků, Horních případností a obyčejů povědomou, jedne; a ji službou poctivou, nelituje peněz, zaopatř. 2. Poběhlé z Panských gruntů chasy, za několik let (ažby se totižto něčemu naučila) k sekání

i. všecky Couky, krom Kaňkovského a Turkanského, na něžto Král nakládal.

k. náklady.

l. přípravách a potřebách.

m. Pach, jest potok pod Horou tekoucí.

n. sběhnutí.

rud nepřipouštěj: k *o.* Hašpli, neb *p.* Perku na *q.* Puře *r.* běhání jí užívej. 3. K dělníkům, jak pilně své *s.* Šichty dělají, často přihlízej, a na *t.* Huttmanova slova ne vždycky dávej. 4. V jednom toliko dole neb Vortě nikdy nepavuj, ale na rozličných místech pože¹⁷⁰hnání Božího vyhledávej: nebo, kdyby jedna pošta fallirovala, a *u.* košťů nevynešla, druhou se budeš moci hojiti, a tak díru, od chudýho Vortu v měsči provrtanou, zacpati. 5. Přičiň se k tomu, aby od všech Spolu-Kverků zběhlý *x.* Maršeydnik, jenžby hornímu Kompastu rozuměl, při horách se choval, a po které hodině mají těžiti, Havířům ukazoval. 6. Když *y.* Propůjčku v jistých *z.* Laních dostaneš, bys ne vždycky na silné *a.* Umprochy přicházel, vždy předce *b.* Štolhortem odsedej, a (jak Horníci říkají) chleba za chlebem hledej. Nebo, mimo nadání, takovou housku natrefíš, že ji za několik let nespreytuješ, to jest nesníš. 7. Lásku, svornost a upřímnost k Spolu-Kverkům zachovávej; jeden druhému nadělení Božího nezaviděj; *c.* nadražených Rud *d.* nezaslepěj; *e.* Fudrnosti *f.* Perky nezasazuj. 8. Kohokoliv můžeš, k pavování Hor nabádej. Nebo vždy pravda jest, co Král Václav v Horních Právích (Kníze 3. Kap. 1.) pověděl: **Ruda která se od mnohých hledá, snáze se nalezá. A mnoho tisíc hřiven odpočivaloby v zemi do dne Soudného bez užítku, kdyby v kaž¹⁷¹dém dole *g.* lanove a *h.* vortove nebyli *i.* propůjčeni.** Naposledy, toto **starých Horníků** napomenutí často sobě čítej.

o. rumpálu.

p. jalové skály nasekané.

q. na kolečku.

r. vození.

s. určitý čas k dílu.

t. Hutman jest, jako Šafář dolní.

u. Nákladu.

x. Měříč Horní.

y. dovolení k pavování.

z. Lan Horní, drží 7. later. Latro pak 3. lokte a půl třetí čtvrti Pražské.

a. Klufty a prameny.

b. celou skálou.

c. nalezených.

d. nezamazuj.

e. Uličky dolní.

f. jalovou skálou.

g. jisté míry.

h. místa k těžení.

i. pronajatí.

1. **ME**yspíš při Horách bohatne,
Statek množí:
Kdo na svědomí nevadne,
Při tom Zboží.
2. **Bud'** práv Dělníku i Králi,
Z Horní Půdy:
Bůh tě nadělí ze Skály
k. Kheněm rudy.
3. **Z l.** Auszpeytu uděl žebráčku,
Těž Záduši:
Najdeš vždy peněz v svém vačku,
Až pod uší.
4. **Čímž** kdo více uspořuje,
A schovává:
Tím Bůh méně uděluje,
A dodává.
5. **Věř** těm, jenž toho zkusili,
Za svých časů:
A Fortuně nastavili.
Hlav, i vlasů.

172

Starých Pamětí Kuttnohorských Handštan Dvanáctý.

Z dolu Stráž *a.* vyšturcovaný.

Ohaté Hory Kuttenské, Bohatí Horníci beyvali, jakož ve dvouh předešlých Handštáních ukázano. Ale to obe byloby snadno ochudlo, kdyby byli **Horníci** velikého pozoru nedávali. Pročež Šephmistru a Konšelů **Hor Kuttenských**, mezi jinými pečemi a starostmi, ta neyvětší beyvala, aby Hory v své podstatě vždy zůstávaly. Tak že je slušně mohu Anjeli Strážnými vtělenými nazvati. O té jejich Stráži, tento Handštán, z dolů **Stráže**, na **Ptačích Horách** někdy bývalého, vyšturcovaný, mnoho paměti hodného nám vyjeví.

O Stráži starých Horníků nad Horami.

I, jenž na Stráži nebo Vartě stávají, na všecky strany, prohlížívají, aby od nikud nic nepřišlo, coby mohlo, místu jim svěřenému, uškoditi. Tak a nejináč staří **Horníci** činívali: bedlivé oko na to nesli, coby jejich Horám k prospěchu, aneb ublížení čelilo.

k. Kheň, jest sběhnutí mnoho stříbrných žil do hromady.

l. z Horního užítku.

a. vysypaný.

Na dvou pak ¹⁷³věcech ta jejich bedlivá stráž, nevíce záležela. Předně, všeliká Pryvilegia, od Králů Českých milostivě jim nadaná, vši moci zastávají. Potom, nastupující při Horách škody, předcházeti, aneb, již stále, napravovati. Tu obojí Stráž a peči některými příklady potvrdíme.

Co se hájení Pryvilegií dotýče, vědouce o tom dobře staří **Horníci**, že: non utendo, & malè utendo Privilegia amittuntur.

To jest:

**Kdo Práv zle - neb ne - užívá:
Snadno o ně přicházívá.**

Pilney na to pozor dávali, aby nadaných sobě milostí, ani dál nežby slušelo, nenatahovali; ani od nich odtísknouti se nedali: jakž z následujícího Discursu porozumíš.

Neyprve, mívali **Kuttensští** Horníci od starodávna obdarování takové: aby žádným daním podrobeni nebyli. A to slušně. Poněvadžby možné nebylo, dva měšce, jeden na horní, druhý na zemské potřeby, chovati. Když se pak někdy přihodilo, že Čeští Králové, aneb Páni Stavové na Hornících **Kuttenských** berně požádali: tu oni, se vši však poníženosti a šetrnosti, aby při svých svobodách byli zachováni, prosili, a tak dlouho se hájili, až i obhájili. Pokudž však kdy k čemu svolili, to že z dobré vůle činí, protestyrovati, a na to Majestáty od Krá¹⁷⁴lů dosahovali: cožby se mohlo dostatečně odemně, kdyby čas postačoval, prokázati.

Podruhé: mívali od dávna toto Pryvilegium **Horníci**, aby plnost Práva u nich se konala, a od jejich veypovědi, nikam jinám, leč ku Králi J.M. (však polože prve 15. Hříven Peněz) odvolání se nedálo. Proti kteréžto svobodě, léta 1535. P. **Albrecht z Guttenšteyna**, Král: Česk: Neyv: Mincmeustr, hrubě tůze se zasadil, a aby k němu Apellacy šla, všemi způsoby nastupoval. Ale **Horníci**, jakožto dobří Strážní, u Krále Ferdynanda I. svých Pryvilegií snažně bránili, až i nad P. Mincmeystrem svítězili.

Po třetí: Radovávali se **Horníci** i s touto svobodou, že, když se cizo-Panští lide k Horám oddali (však nebylili zločinci neb zlopověstní) žádný Pán nemohl a nesměl jich odtud vyzdvihnouti. Že pak někteří z Pánů a Rytířů proti té svobodě povstali, a své poddané, skrze Kraje Čáslavského Heytmany, jako mocně z Hor vzítí usilovali: **Rudolf** Císař a Český Král, léta 1604. od **Kuttenských** Strážných v tom napo-

menut, a aby při svých starých svobodách zachováni byli, od Šephmistru jsa snažně dožádan, těm Krájským Heytmanům, takového Kysela navařil, že jim po něm několik dní zuby trnuli. Ta Kapitola Královská před rukama jest; kdo mi nevěříš, snadnoť ji ukáži.

¹⁷⁵Po čtvrté: od počátku Města **Hory Kuttny** vždy to právo Šephmistru patřilo, aby všecko, jak **Hor b. stříbrných**, tak *c. Perkverku Kaňkovského*, Havířstvo, pod zprávou Ouřadu Šephmistrského zůstávalo, jim se řídilo, a od něho Starší a Konšely sazené, přijímalo. Ale léta 1472. z číhosi návodu, chtěli se Páni Havíři z té moci vyšroubovati, a aby Nejv: Mincmeustr, Starší nad nimi moc měl voliti, při Králi **Vladislavovi** vyhledávali: jakož i Majestát na to, po tichu, obdrželi. Než Strážní Horní, postavivše se naproti, aby při svých starobylich veysadách byli zachováni, u Krále tlačili, aniž tlačiti přestali, až Královské slovo, i ten Majestát zpátkem šel, a Havíř pod Právem Šephmistrským zůstal. O té věci, obšírná Acta se nacházejí.

Po páté a posledně (nebo nelze všeliké jejich, při obhajování Horničných Svobod, stráže a pečí, vypsati) toto od starých let **Horníci** měli osvobození: aby, kdokoli dům pod Šosem Městským na **Horách Kuttných** má, buď on třebaš Pán, nebo Rytíř, povinen byl Hory pavovati, a na ně, podle *d. rozkverkování e. talu*, nakládati; tak aby tím lépeji ¹⁷⁶Hory zdržané mohly býti, a k pádu nepřišly. Že pak okolo léta 1600. mnozí z Panstva a Rytířstva, ač na **Horách Kuttných** příbytky své měli, však z té povinnosti se vynímali, a užívajíce veysad Horničných, jha a břemena nýsti nechťeli: Strážní Horní, to jest tehdejší Šephmistři, k **Rudolfovi** Králi a Pánu svému své outočiště vzali, a jakby ta odpornost Stavů vyššího, k veliké Hor záhubě čelila, vroucně vyučili. Co k tomu **Rudolf**? léta 1601. v Středu den Očišťování B. P. M. Mandát vydal, a P. **Krystofovi z Sebuzina**, ten čas Neyv: Mincmeystru, takové osoby Stavovské přísne napomenouti, a k tomu skutečně přidržeti poručil, aby jedenkaždý z nich, pokudž chtějí na **Horách Kuttných** míti svá obydlí, zároveň s jinými Obyvateli **Kutt-**

b. těch totižto Couků, na nichž rudy víc stříbra než mědi vynášely.

c. na němž kyzovitý rudy více mědi než stříbra vydávaly.

d. rozvržení.

e. jistých dílů a Kucusů.

nohorskými pavovali, a na ně náklad vedli. Z těchto pěti důvodů dává se na oko znáti, jakou, Strážní **Horníci**, nad svými Privilegiemi Stráž drželi: tak že není se čemu diviti, že za jejich časů Hory kvetly. Nebo (jak **Rudolf** Císař říkával, a v Mandátech na Hory patřících psával) **všecky Hory, kde ty koli vyzdvížené jsou, toliko samým řádem, a dobrou zprávou, a NB. když nad svobodami a obdarováními jich ruka ochranná se drží, stojí.** To říkával a psával **Rudolf, Český Šalomoun**, jakž ho mnozí Scribenti nazývají; a ¹⁷⁷snad ještě tomu **Šalomounovi** nebude někdo věřiti?

Nyní k druhé Stráži se obraťme, kterážto na tom záleží, aby nastávající při Horách škody se předcházely, aneb již stále, podle možnosti napravovaly, na čemž starým **Horníkům** nic nezcházelo, jakž nyní porozumíš.

Oni aby před zatopením od vod dešťových, Couk **Roveňský** a **Oselský** zachovali, co jsou neučinili? To ovšem, očem málo nynějších **Horníků** má vědomost. Totižto **Pach** (Potok nevelký, a který, když sucho, i ty husy suchýma nohama přejdou; ale však, když se rozvodní, velmi škodlivý) počnouce od Hutí Královských, až k bráně Čáslavské, oblátkovým kamenem co neylype dali vydlážiti. A to pro to jediné, aby voda, kdyžby se buď z oblaků, aneb Malešovských Rybníků vylila, po tom dlážení ouprkem běžela, a nikoli teynými průchody do hlubin **Roveňských** a **Oselských** se netáhla. A ta byla příčina, proč se za starých let všeliké *f.* Perku a *g.* Šlaku do Pachu *h.* šturcování, přísně zapovídalo: jestli pak kdo z *i.* Kverků neb *k.* Ertzkaufeřů toho se dopustil, bez milosti beyval pokutován (cožby snadno bylo mnohými příklady provesti) aby totižto Voda Pachovská, svobodný tok a zpád měla, a do břehu se ne¹⁷⁸tlačila. Nebyloli to nastávající škody předcházeti? Ale slišme o tom ještě dálejší. Nelze vypraviti, kterak jsou se horní Strážní tehdáž fresovali, když Král **Vladislav** od pavování **Turkaňku** upustil. To pak se takto stalo. **Vladislav**, okolo léta 1495. jakéhosi **Jirého z Elkuše**, Poláka rozeného, ale již dávno při Horách **Kuttenských** osedlého, a na Tvrzi **Lorci**

sidlo majícího, za Místo-Mincmeystra vyhlásil. Ten když se dobře po všech Horách ohlídl, a žeby se na Turkaňku, v dole **Holubích**, jeden Hlízovský Sedlák, s bohatou rudou na svých *l.* talích potkával, chtěl je mermo na něm *m.* vyšeptati. Pročež často dobrá slova mu dával, k sobě do **Lorce** zval, někdy i vínem opájel, vždy chtěl houserem berana vystrašiti. Ale Sedlák zchytralý, nikdy nechtěl tomu rozuměti. Nýbrž často se dal slišeti: že nechce s Požehnáním Božím pohrdati: a čím ho Bůh nadělil, to že taky chce a míní dětem svým dochovati. **Jirka** (tak ho staré paměti vždycky jmenují) hrubě se naň rozhněval, a, máli, prey, Sedlák Pánem býti? Lépe by mu slušelo, aby pluhu a vídel hleděl. Pročež usiloval ho mocně o ty tale připraviti, a divné příčiny proti němu bral. Jednák že rudy ustraňuje; jednák že *n.* fudrnosti perky zasazuje; nyní že vod nedrží; opět že *o.* urbury spravedlivě Králi ¹⁷⁹nedává, naň žaloval. Ale Sedlák před Ouřadem Horním vždycky práv byl, a že Jirka lživě ho nařiká, dokazoval. Jirka tedy vida že hrnec měděný daremně s hlinněným se poteyká, a co chromý o závod vyhrává, vsedna na kuň k Králi **Vladislavovi** jako na poště jel, a, dostav Audyenci, uší mu takovou lží nafoukal: Že Turkaňk *p.* Koštu nevynáší: žeby se mu zdálo platnější, aby se na ten čas, když od jinud, zvláště z **Osla** a **Kaňku**, dosti Rud a Kyzu vychází, s Turkaňkem poshovělo: cokoli v tom Couku zůstane, to že se k potomným časům hodí, a jako v truhle zavřené schová. Král, příliš dobrý, a k věření ledakomus kvapný, dal se tomu závistníku přemluviti, a, bez všelikého dálejšího popptání, poručil prohlásiti: že odevšech *q.* Lenšaftu na Turkaňku upouští. Jirka, že holuba zastřelil, v srdci se chechtal: ale na oko, jakoby se mu ten Královský Dekret nelíbil, před **Horníky** se stavěl. Co pak k tomu bedliví nad Horama Strážní pravili? zdali tak - Pány se ukázali? Nikoli. Psali, suplikovali, Patronu při Králi vzácných hledali: ale darmo. Král, rozený Polák, Polákovi Jirkovi více věřil. **Horníci**, aby jména starostlivých Strážných neztratili, k **Zygmundovi**, nejasnějšímu Králi Polskému,

f. jalové dobré skály.

g. roškvarků a rudních trusů.

h. vyseypání.

i. Nákladníků.

k. Rudokupců.

l. Horních podílích.

m. potichu vymluviti.

n. dolní pruchody a uličky.

o. důchodů a platů.

p. Nákladu.

q. Pronajímání talu.

Vladislavova Panu Bratru, skrze psaní, o přímlovu se utekli. Kterážto zdali následovala, čili ¹⁸⁰ne? toho nevím: to však vím, že předce Turkaňk pustý, až do Vladislavova smrti, zůstal. Po jehožto smrti, jedva **Ludvík**, jakožto Dědic, na Otcovskou Stolicí dosedl, tu hned Horní Strážní u něho tloukli, volali, a aby se Turkaňku zase ujal, prosili. Ale žádný neslišel. I obrátili se opět k vzácným přímlovám, a léta 1517. k **Jiřímu**, Bramburskému Kurfirštu, žádostivé psaní, žádající přímlovu, napsali, s tou nadějí, že co Jirka Polák pokazil, to Jiří Kníže Německé napraví. Ale i po tom šturmu nic nenásledovalo. Turkaňk musil v pokoji ležeti, až do Císaře **Rudolfa** v Čechách kralování: kterýžto jey ze sna probudil; ale že příliš dlouho spal, mnoho dolů, jenž se vodami zatopili, prospal. Zatím **Horníci** předce té chvály dostali, že pilně na Stráži stojíce, proti Jirkovi z Elkuše volali, a, kdoby Hory zrazoval, Potomkům vyjevili.

O zatopení dolu **Osla**, až po dnes, u **Hory** mnozí mnoho mluví, ale že snad nevědí jakým způsobem se to neštěstí přitrefilo, já Čtenáře, z starých Pamětí, gruntovně vynaučím, a přitom ukáži, jakou té doby starost a péči Horní Strážní podnikli. V těch Táborských rumějích, kdyžto se **Hory** pavovati, a vody z dolů *r.* feylovati nemohly, stalo se, že po všech Coucích, zvláště kde byly skály řidčejší, mno¹⁸¹ho se dolů vodami zatopilo. Ač pak po těch krvavých bouřek utišení, a ne tak vlnojako lido-bití přestání, **Horníci Kuttensští** začali zase svých Hor pilně dobevyati; vody z hlubin až na *s.* šlamy vybírati: nic méně některým, žádným vymyšleným způsobem nemohli spomoci. Mezi jinými doly, na Couku **Oselském**, byl jeden, **Čapčoch** od starodávna řečený (nad nímž beyval *t.* Treyb nákladný, jak až po dnes *u.* Kotlina ukazuje) tak hrubě vodou zalitý, že je ze dne bylo viděti. Tomu *x.* Radšachtu byliby **Horníci** rádi od těch vod pomohli; netoliko pro to, aby v něm mohli těžiti, ale také aby budoucí škody předešli: nebo báli se, aby Čapčoch vždy někdy okolních dolů nezatopil. Ale způsobu, jakby se to státi mělo,

nenacházeli. *y.* Vosrkunstu nebylo možná tu vyzdvihnouti, poněvadž na tak místo vysoké, nemohla se voda k hnání kola vodního vyhnati. Pumpami pak, že málo při tak velké *z.* Cechvodě způsobí a prospějí, všickni uznávali. V tom léta 1516. **Osel** na dolejších *a.* grádích počal se topiti, a nemálo strachu Horním Strážným nahnal; kteřížto Starší a Obecní svolavše, radili se s nimi, jakby tomu mohlo pomožino býti? Všickni, ač v horničných věcech hned od mladosti zkušeni, vyznali, že v té pří¹⁸²padnosti neumí rady poskytnouti. Ta rada mnoho časů trvala; Čapčoch zatím nezahálel, ale léta 1522. do dolů **Helleru**, nenadále tak mnoho vod nalil, že v nich jedenácti *b.* Hašplířům studenou lázeň udělal, v nížto oni netoliko špínu, ale i Duši splakli. Užasli se nad tou příhodou Horní Strážní Šephmistři: že pak příhoda své právo má, ty Hašplíře zhynulé, Pánu Bohu poručili. V tom nahodil se jakýsi Cizozemec, který Strážným sliboval, všechny vody z Čapčochu vyvesti, toliko aby nákladu nelitovali. Co se stalo? Ten šantročnick pump nadělal, ale takových, že když léta 1529. začali pumpovati, více smíchu a hněvu, nežli vody pumpovali: nebo voda těžce šla na horu, a mnohem ji více přibeyvalo, nežli ubeyvalo: a tak ten cizozemec, více peněz z měšce, nežli vod z Čapčochu vyváživ, pod taji (jako onen, před několika lety Holender) přeč vandroval: Čapčochské pak vody, pomalu do dolu **Flašar** se tlačily, až v létu 1532. skrz skálu se protlačily, a mnoho vortů **Flašarských** vytopily. Dávala se vina vrchním *c.* Šteygířům, že toho roku nedali tak pilně, jako před tím, Flašarských vod feylovati: nebo kde prve za den a noc sto *d.* lozunků vody se brávalo, to¹⁸³ho léta sotva po dvamecítma brali. Páni Strážní, povolavše vrchních Šteygířů, tůze jim domlouvali, a aby na své přísahy pamatovali, napomínali. Přitom nařídili, aby se vody Čapčochské všema způsoby držely: v **Kryku** pak, **Šinpaně**, **Jiřím**, **Studnici**, **Jeloufě** (to všecko na Oselském Couku byli dolove) dnem i noci až na *e.* šlamy braly: tak aby se

y. vodního stroje s pumpami.

z. stoku a shromáždění vod.

a. končinách.

b. Pacholkům, jenž rumpálem táhnou.

c. Ouředníkům Horním.

d. Lozunk vody drží 18. Šilinku, jeden Šilink 12. Jalovek učiní. Do jedný Jalovky (to jest vodní kože) 40. Pražských pinet vcházeti má.

e. na bláto.

r. vyvažovati.

s. dolové bláto.

t. stroj, k hnání rud z dolů na horu.

u. nad zasypanou šachtou jako kotel jáma.

x. šachtě s kolem trejbovým.

škodám v jiných dolých vyhovělo, v **Flašarych** pak, k nějakým aspoň Vortům přišlo. Než ta všecka opatrnost málo prospěla. Nebo těma Čapčochským vodama, které skrze řídkější skálu pištěly, a (jak Havíři říkají) přehudovaly, vždy víc a víc v **Osle** dolních *f.* grádů se topilo, tak že léta 1533. k prostředním grádům voda vystoupila, a dělníky z některých *g.* talů odehnala. Nelze vypsati, jak to Horní Strážný, Pány totižto Šephmistry, bolelo; zvláště když viděli, že žádný lidský obmysl nemůže spomoci. To pak jim teprv srdce proniklo, když zvěděli, že Kverci **Krykovští**, pro sílu vod do jejich *h.* Cechy padajících, od svých talů upustiti musili. Nebo dobře viděli, jak **Kryk** se zatopí, že i **Mladý Rousy** (z nichžto Rudy, truc Oselským, bohaté vycházely) dlouho neobstojí. Obstály však předce až do léta 1539. kteréhožto roku, Havíři v tom dole skálu *i.* lochující, prorazili se do **Čapčo¹⁸⁴chu**, a tu jich hned devět Čapčochskou vodou utonulo. Tak hle jedno neštěstí, druhé stíhalo: až posledně to, ze všech nevyvětší, je přiklopilo. Když totižto léta 1541. tu noc na Outerý po SS. Filipu a Jakubu, právě v 4. hodiny na noc, Havíři, jenž v Osle, na vortě **Hutníčkova** v *k.* **Mučírně** dělali, na *l.* Cechvodu Čapčochskou, mimo nadání, prosedli; a ta na ně tak se silně vyvalila, že jich jedenáct zachvátila. Z nichžto 8. osob zhynulo, tři pak předce, proto že se vítr vodě opřel, na živě zůstali, a pomocí lidskou (jeden dne třetího, dva pak teprv dne šestého) vytaženi byli. A tak **Osel** vodu pil, až se dokonce opil. Coť pak se zdá, jak tehdaž Strážným Horním okolo srdce bylo? Nejináč než jako těm, jenž o mnoho Milionů přišli. Nebo stará připovídka byla:

Dokud Osel bude řvátí:

Hora bude v štěstí státi.

Nic méně ani po tak hrozné ráně o Osla se starati nepřestali. Nýbrž, když na spěch jiné rady nebylo, při všech městských Obyvatelích Strážní nařídili, aby každý, aspoň jednoho Pachelka vyslal, a ti aby na *m.* Hašplich dělali, a *n.* Šmelířům *o.* fucovati vod pomáhali. To však

všecko ničimž bylo: poněvadž ¹⁸⁵vody, s tloušti mužské ruky, ze skal *p.* fejlem šly, a všechny prostřední grády zatápely, tak že vždy výš a výš se dmouce, dělníky na horu hnaly, až i dokonále *q.* na den vyhnaly. Povídají staré Paměti, že ten důl **Osel**, od léta 1541. pomalu tonul, léta pak 1554. z cela utonul. Kteréhožto roku na den S. Matěje, lide ven z města běželi, aby se na vodu, vrchem z **Osla**, tak jak až po dnes teče, běžící, podívali. Velké zajisté *r.* rozdělání v tom dole býti musilo, poněvadž čtácté let, bez některé neděle, minulo, dříve než se všecko vodama zatopilo. Taková hle byla Horních Strážných starost o **Osla**: jaká pak po zatopení **Osla** nastala? Teměř větší. Nebo **Ferdynand I.** Král Český, jak se toho dověděl, žeby se **Couk Oselský** větším dílem vodou zatopil, i hned, že nechce víc *s.* Štauru na *t.* **Stříbrné Hory** dávatí, se prohlásil. Kteréžto prohlášení, k smrti Horníkům se rovnalo. Nebo co, prey, s **Stříbrnými Horami** sami svedeme, jestli nám Král po ruce nebude? Jest tu takových nákladů potřebí, jakých my sami neobsáhnem. Pročež k Panům Stavům se utekli, a jich, za přímluvu ku Králi žádali. Oni, na Sněmě léta 1543. držaném, s Králem o to snažně jednali, a aby toho Klenotu neopouštěl, prosili; ¹⁸⁶přítom dokládajíce: že *u.* **Kaňkovské Hory**, bez *x.* **Stříbrných**, velmi těžce půjdou. Král, ač dlouho na svém stál, nic méně dal sebou potom hnouti, a přislíbil na některý čas na ty Hory s **Horníky** nakládati; tak aby oni třetí díl Koštu dávali, a tolikež zisku přijímali. Nelze vypraviti, jaká radost u **Hory**, z té Královské Resoluci pošla. Ale že krátká radost, dlouhá žalost, na tom Světě beyvá, i ta **Horníků** veselost nedlouho trvala. Nebo Král J.M. léta 1545. Komisaře na **Hory Kuttny** vyslal, a skrz jejich osoby, všem **Horníkům**, na Vlaský Dvůr svolaným, oznámil: že již dokonále a neproměnitelně od **Stříbrných Hor** pouští, a samý *y.* **Perkverk Kaňkovský** k těžení sobě zanechává. Oni, pokudž chtějí se **Hor Stříbrných** ujíti, to že se jim při dobré vůli zanechává: jestli pak ne, že se někomu prona-

f. končin.

g. dílu.

h. Cecha jest, kde několik dolů neb vortů pospolu.

i. díru dělající.

k. v místě neveselým.

l. stok a shromáždění silných vod.

m. u rumpálu.

n. ti vody do koží nahánějí.

o. naháněti.

p. ouprkem se valily.

q. na horu.

r. skal vysekání, a míst prázdných.

s. daní a pomoci.

t. totižto na ty Hory, kteréžto víc stříbra než mědi někdy dávaly.

u. jakožto příliš flisovité, to jest tekuté Kyzy mající.

x. jakožto suché a netekuté rudy vydávajících.

y. to zvláštní jméno Couku Kaňkovského.

jmou, jenžto jích dobře užívati bude. Tu opět nová starost Strážným Hor nastala, když z jedné strany rozvažovali, jak jest věc přetěžká, všechny náklady samým Měšťanům podniknouti: z druhé opět, jak nebezpečná, někomu cizímu, tak slavné dědictví od Předkův zanechané, z mocí a rukou dáti. Po dlouhém rokování, naposledy na tom zůstali, že chtějí **Hory Stříbrné** sami držeti, a při 187tom nového Požehnutí Božího hledati. Kteroužto Resoluci ke Dvoru Krále J.M. odeslali, na niž taky bylo přestáno. Tu pak hned se všech těch Hor sami ujali, nevypravitedlné náklady na ně vedli, tak že ani Summy nesmím položit, boje se abych víry nenalez. Při tom též do hledání nových dolů se dali, a neyprve důl **S. Ducha** zarazivše, jey mezi Obyvateli z. rozkverkovali, též i a. Zbírku, podle jednoho každého možnosti, uložili: což vše léta 1546. se dalo. Ale hned druhého roku od toho dolu upustiti musili. Nebo jak se hlouběji do skály probrali, našli kámen škaredý, b. žabrovitý, a rud nenosný; tak že žádná naděje k dobré c. Kluftě nebyla. Přes tři tisíce Kop grošů Českých tu vloženo, a to všecko tam. Po upuštění toho dolu chudého, rada byla držaná, kamby se jinám měli obrátiti? Chtěli někteří, aby důl, **Jelito** řečený, ujat byl. Někteří na odpor se stavěli, pravíce: že již z toho **Jelita** dávno Kroupy i s slaninami vybrali. Jiní radili k dolu **Koflíku**; jiní zase mluvili: že již z něho Předkove všecko vypili. **Kavčí** Hory kdosi navrhoval; ale jiný řekl: že již za Krále Václava lenocha, ptáci z toho hnízda vyletěli. Proti tomu ozval se jeden Havíř stařícký, **Jiří Ruthardský** řečený. Ten 188tak smyslně o Horách **Kavčích** rozmlouval, že všech přítomných mysl k nim naklonil, a aby se na ty Hory, zvláště na důl, **Kavky** nazvaný, s pavuňkem oddali, namluvil; pravě: že chce hrdlo své saditi, jestli v tom dole odplatných rud nenajdou. Nebo, prey, slíchal sem od starých Havířů, a ti od svých Otců a Dědů, že důl **Kavky** v dobrých d. mírách jest, a má bohatství znamenité, jehožto, od válek Žižkovských začátku, žádný nedobýval. Před tím pak že v něm silně pavovávali, a když Žižka s Tábořsky válku vyzdvíhl, teprv že byl spuštěn. Štola, ana pod nim běží, ta že jest

jak náleží dohnaná, a že není potřebí vod až na den bráti, než toliko na tu štolu hnáti. Všecky ty své řeči dále takto potvrzoval: Když jsem ještě byl Pacholetem, Jiřík Lisý Ertzkaufēr, mně, i jiným dělníkům, říkával: přijdeli kdy k tomu, aby ten důl za vašich let, milé děti, byl dobýván, sukně, kabáty prodeyte, a v tom dole e. tale sobě kupte. Líbila se všem řeč toho Starečka, a jednosvorně na tom zůstali, aby důl **Kavky** ohledali. I začali léta 1551. toho dolu dobeyvati, a v brzkem čase přišli na f. Klufty bohaté, tak že jim g. Košty vynášely: příštího pak roku 1552. v Svatodušní h. Kvartál i. Uberlauf (6. šz. gr. Č. na je₁₈₉den k. Kukus) mezi Kverky l. vyložili. Což mnoho let trvalo, a vždy větší nadělení Boží rostlo.

Vidíš, laskavý **Horníku**, jak se za oných starých let, Strážní Horní o Hory starali! a bude jim někdo Handštánu, z dolu **Stráže** záviděti? Nehádám. Nýbrž každý rozumný, tu jim chválu dá, že zasloužili slouti: Custodes Montium: To jest:

**Hor a Couků praví Strážní:
Opatrní, Muži vážní.**

kterížto svým Potomkům, **bedlivého Oka**, za neylepší podíl dědictví zanechali.

TESTAMENTUM.

To jest

**Kšaft Starých Horníků, Vnu-
kům do Desk pamětních zapsaný.**

1. Dyž se s tím Světem loučíme,
Valete zpíváme:
Duši Bohu poroučíme,
Tělu Hrob kopáme:
Vám ó milí Potomkove,
Hor Kутten slavní Synove,
Všecky Horničné Nábytky
Kšaftujem, s Užitky.
- 190 2. Mimo to, vám necháváme
Oka Zřítelnic:
Nad níž dražšího nemáme
V naši pokladnici.

e. jisté díly.

f. prameny rud.

g. náklady.

h. suché dny.

i. užitek přes náklad přebíhající.

k. čtvrtý díl jedné třidcátý

l. rozdělili.

z. rozdělili.

a. jistou summu peněz, kteráby se po Sousedích zbírala.

b. měkký, řídký, a k břidlici neb vopuce podobný.

c. pramenu stříbra.

d. podle horního Kompastu na dobrou hodinu tažených.

- Tať vás v Podstatě zachová,
 Před pádem Hory uchová,
 Kuttenské Jméno zvelebí,
 Povýší až k Nebi.
3. Pakli ji kdy zamhouříte,
 Vartýří ospalí,
 Všechno při Horách zbouříte,
 Klesnou vaše Skály.
 Starou hodnost potratíte,
 Horu v Poušťku obrátíte:
 Půjde vše v Městě na zpátek;
 V dolých bude zmatek.
4. Když dřimal Argus stovoký,
 Ukradli mu Krávu:
 Pomněte na nás Proroky,
 Že stratíte Slávu;
 Jestli usnete nad svými
 Drahými Pryvilegími.
 O! což bude, v tobě Kuttno,
 Všem Sousedům smutno!

191

Starých Pamětí Kuttnohorských

Handštan Třináctý.

Z dolu Páv a. vyšorfovaný.

Pávu, tom mnoho-kraso-barevném
 Ptáku, Veršů Skladatelove dávno takto
 smyslně napsali:

Angelus est pennâ, pede latro, voce gehenna.

Páv má peří Anjelské;
 Ale kroky zlodějské;
 A zpívání ďábelské.

Nic méně ta jeho peří krása, obzvláště zlatookatého ocasu kolo, onu dvojí kroku a hlasu ohyzdnost, dalece zastíňuje: tak že Páv, mezy všema Národy, u veliké vážnosti vždycky býval: a Indyánští Králové, když se chtějí neyupravněji ukázati, v Pávové peří se obléčejí, jak někteří Kronykáři svědčí. Učení pak Muži, za znamení nádhernosti, již dávno Páva položili. Naší staří **Horníci**, důl jeden, na **Roveňském Couku** b. zaražený, proto že rozličných rud bohaté c. špiruňky při něm znamenali, **Pávem** jey nazvali. Ten důl, velmi příležitostě tohoto Handštanu mi poskytl, v němžto jsem jednatí umínil

a. v místech kde se rudy hledaly, nalezený.

b. začatý.

c. znamení.

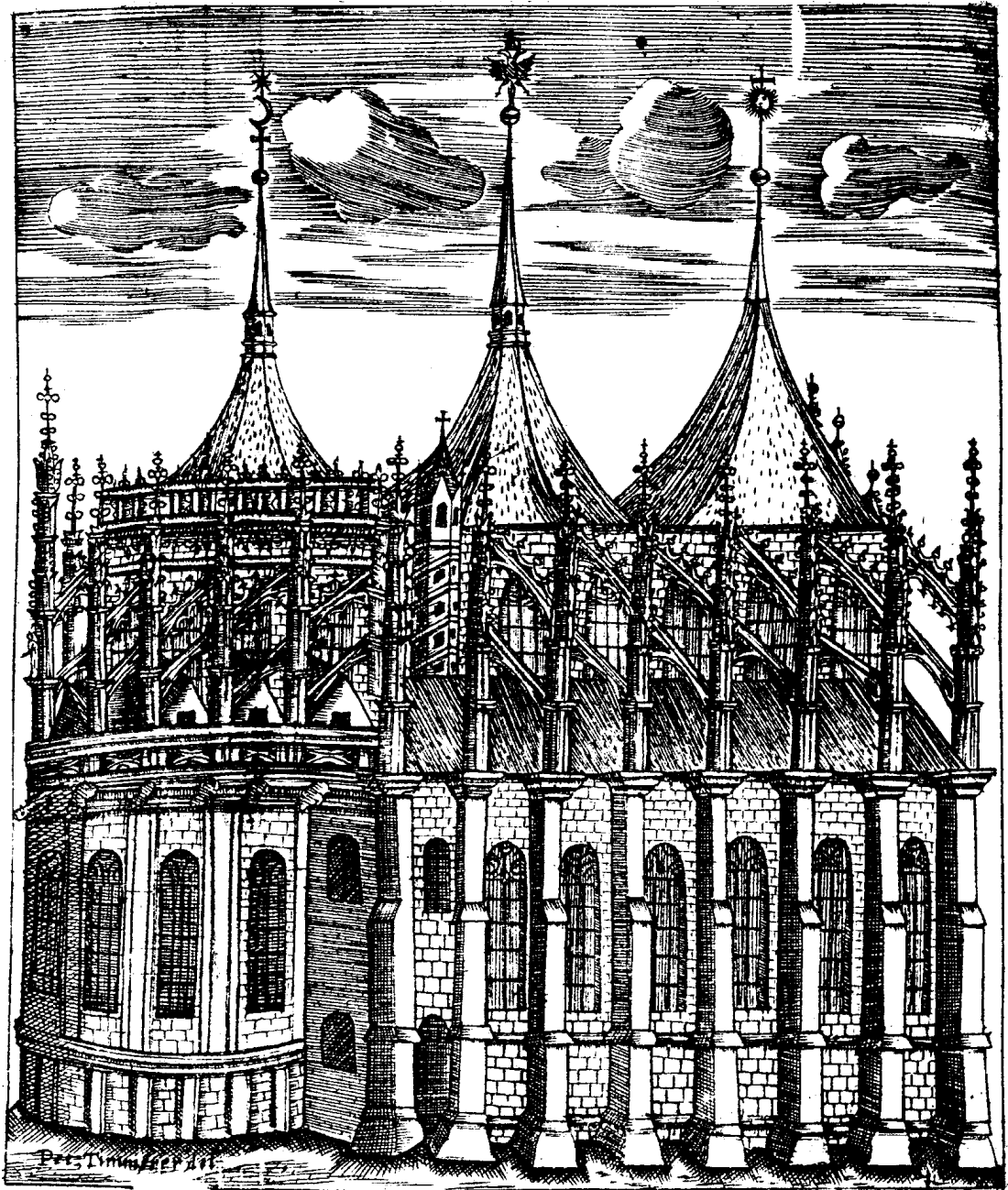
192 O Starých Horníků nádhernosti.

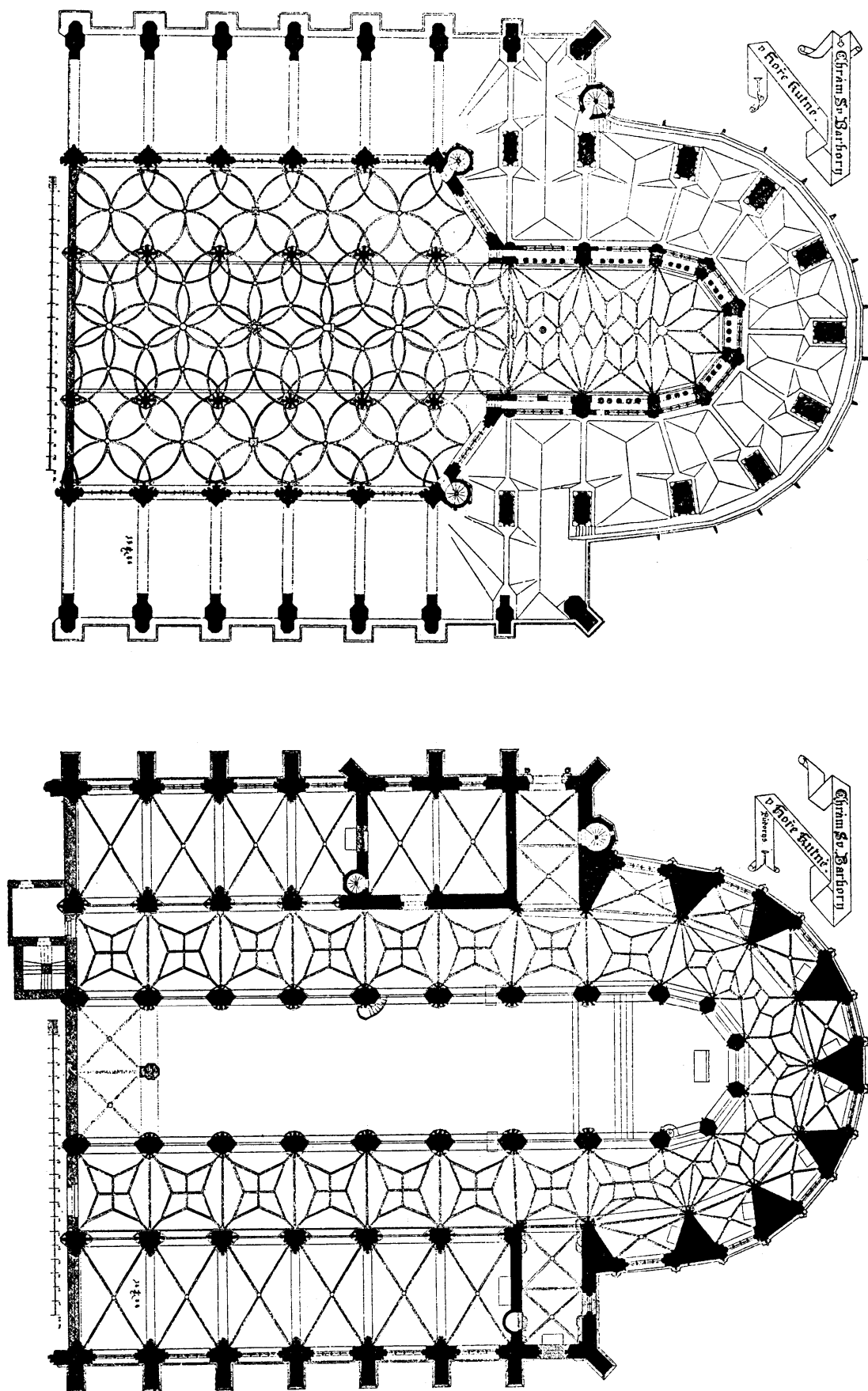

Nádhernosti pravím: ale ne o té kterou spupní Hansove, a psychou nadutí holubove, nad jiné se vypínávají, o žádným nic, o sobě pak přes příliš držívávají; všichni jiní nejsou než chlapí a otrokové: oni sami Páni, sami neyučenější, neyurozenější, neybohatější sobě se býti zdají. Pryč, pryč, s tou prašivou a francouzovitou nádherností! Já o jiné mluvím; té totižto, kterou hrdinského srdce muží pojatí, na rozličná díla nesmírné vedou náklady: kteří, aby věčnou své milé Vlasti slávu způsobili, Peněz nelitují; a tak nesmrtečná svá jména, mezi Potomky rozšiřují. Takové chvalitebné nádherností ne jedno znamení po sobě **staří Horníci**, Vnukům, Pravnukům, a celému Potomstvu zanechali: a poněvadž příliš nádherných domů, pro příčiny v 3. Handštanu přednešené stavěti nemohli, v jiných nákladných dílech nádhernost provedli. Kdo tomu až posavád nevěřil, snad po přečtení tohoto Handštanu víru přiloží.

První jejích neynadhernější dílo bylo, onen Kostelli, čili Palác? ve jménu **Těla Božího** a S. P. **Barbory**, velmi příležitostě nad potokem Pachem založený, nesmírnými náklady stavený, ač (jak obyčejně s nádherným stavením se stává) k umíněné velikosti nedohnaný. O Formě a zevnitřním jeho způsobu, darmoby bylo psáti, poněvadž všem téměř 193známý jest: kdo ho však nikdy neviděl, ať se na tuto přiložený Kupřístych podívá, snad se nad nevidanou krásou, trefnosti, míře a proporci jeho podiví. Pročež má práce bude jediná, o tom, čeho při tom stavení lidské oko nemůže viděti, a uchu nedalo se až posavád slišeti, ve vši krátkosti jednatí. Aby pak všechno srozumitelně se konalo, jisté otázky sám na sebe budu podávati, a sám taky na ně odpovědi s gruntem dávati.

Otázka 1. Jaká k tomu Stavení dala se příčina? **Odpověd.** Pokudž smím pověditi, povím. Byla tato: Vzešla mezi starými **Horníky**, a Farářem Malínským (jenžto v **Horo-Kuttenských** Kostelích, jakožto těch časů Filiálních, skrze své Kaplany, Svátostmi přísluhoval) z strany Pohřbu jakási rozepře a nevole. Kterěžto aby **Horníci**, zvláště ti, jenž na Čechu bydleli, konec učinili, nový Kostel s Hřbitovem, ven z Osady Malínské, vyzdvihnouti sobě umínili. Že pak příležitostějího místa k stavení najíti nemohli, na Kopcí, nad Pachem ležícím,

Půdorys chrámu sv Barbory v Kutné Hoře z roku 1886
(Dole půdorys přízemí, nahoře půdorys ve výši chóru)

tu kde od dávna malá Kaplička, ke cti S. P. Barbory stála vyzdvížená, stavěti umínili. Takhle někdy dobré z zlého vypline!

Otázka 2. Kterého léta to Stavení se začalo? Na tu otázku těžko dáti konečnou odpověď, proto že všechny Horské paměti slepý Žižka zaslepil. Nic méně mé zdání jest (sud'ťe jiní jak chcete) že **Kuttno**-¹⁹⁴**Horská** Mappa (to jest Tabule, na niž **Hora Kuttna** jest vyrytá) v létu 1610. na světlo vydaná, pravdu praví, v nížto stojí: Že ten Boží Chrám, okolo léta 1300. jest založen, a víc než 200. let (totiž do léta 1548) pomalu staven. Potvrzují to mé zdání dvojí důmyslové. Předně: Okolo léta 1300. neyvíce **Hory Kuttenské** Stříbrem oplývaly, a své Horníky obohacovaly. V kteréžto peněz a bohatství hojnosti, snadno bylo o tak nákladné stavení smíti se pokusiti. Dále: ve Dkách Duchovních (Libri Erectionum latině se jmenují) od Arnošta prvního Arcibiskupa Pražského, okolo léta 1358. vyzdvížených (a mně roku tohoto, z obzváštní vysoce Důstojného P. **Tomáše Pešiny**, hlavního Kostela Pražského Děkana, ič. toho Českých Hystoryků pravého **Florusa**, lásky a přízně k přečtení volně zapůjčených) ač jich v počtu jest čtrnácté, v žádném však žádné dokonce zmínky, o založení toho Kostela, se neděje. Z čehož tato zřejma závírka následuje, že musil, před vyzdvížením Kněh takových, býti založen: poněvadž co koli, po jich vyzdvížení, založino bylo, to se všecko do nich, se vši pilnosti ingrossirovalo: Co koli pak před tím se stalo, to vně zůstalo.

Otázka 3. Čím nákladem, to právě Královské Stavení, povstalo? **Odpověď.** Ač jest Stavení právě Královské, však ne Královským, ¹⁹⁵ani Panským, ale Měšťtěnínským zbožím jest vedeno. Žádná přespólní ruka, ani haleře nepodala. Domáci, tu svých měščů natahovali. O Bohatství! ó Štědrost! ó Nádhernost! Nevěříš mi snad Čtenáři? Věř medle. Poněvadž to staré Paměti jednosvorně mluví; Radní Memoryalia učí; Kníhy Kšaftovní svědčí; Reystra Kostelní jístí. Zná se, že jsem sám někdy o tom pochyboval: ale tolikere Svědectví mne přemohlo: kterémužto již věřím, však takové **Horníků** možnosti se dívím. Král Jan, k stavení Kostela S. **Víta** na Hradě Pražském, při **Horách Kuttných** hledal pomoci, jakž v 10. Handštánu povědíno: **Horníci** o Stavení S. P. **Barbory**, sami, samotní, z vlastních důchodů se pokusili: a bez cizího pomožení, až do léta

1510. je vedli. Kteréhožto roku, Král **Vladislav**, chtěje taky při tom Chrámě nějaký podíl chvály míti, každý teyden z Mince Královské 2. šz. gr. Č. na dělníky poručil vydávati. Ale ty dvě Kopičky máloby byli svedly, kdyby **Horníci** nebyli na tisíce příkládali.

Otázka 4. Všicknili pak, čili někteří toliko Horníci, to dílo fedrovali? **Odpověď.** Všyckni; kdo jen seč býti mohl. Někteří hotovýma penězi pomáhali: Jiní, Rudy a Handštány, z toho co jim Pán Bůh nadělil, štědře udělovali. A ty, do *d.* Ertzkauferských hutí, k šmelcování se dodávaly; ¹⁹⁶Stříbro pak z nich ohněm odehnané, do Královské Mince, za hotové, prodávalo. K tomu Páni Šephmistří, co koli z Varného, a Massných Krámů do Ungeltu týhodně přicházelo; co z Oumrtí na Obec připadalo; co se koli pokut, od zlé zachovalých, skládalo; to vše na to stavení obráceli.

Otázka 5. Kdo byli Mistři tak Kunštovného Stavení? **Odpověď.** O časých před Žižkou, neumím povědíti. On všech Baumistrů jména, krví a popelem zamazal. Po Žižkovi, první byl **Hanuš** nějaký: druhý **Jan**: oba bez příjmění v starých Pamětech kladeni, nic méně že byli Mistři v Kamenickém umění znamenití, velmi chváleni. Třetí **Matěj Reysek**, pro stavení nové Věže v Praze na příkopích, od Hájka velebený. Čtvrtý jakýsi Mistr **Benedykt**: ten totižto, jenž na Hradě Pražském, onen Palác veliký, léta 1511. dostavěl. Poslední sloul **Mikuláš**, též Kameník výborný: kterýžto až do přestání toho díla vytrval.

Otázka 6. Odkud na ně Štukoví se bralo, poněvadž z tesaného kamene celé jest děláno? **Odpověď.** Větším dílem z lomu, u **Ptáka** řečeného. Něco taky, a to teprv let posledních, z Štamprochu, v jednom, pod vesnici Mezholezy, Oudoly ležícího. Z kterýchžto skal nyní, na Kuttenskou Soc: J E S U Kollej, štuky lámí.

Otázka 7. Jak as dlouho na tom Božím Do¹⁹⁷mě pracováno? **Odpověď.** Již na hoře o tom jest praveno, že se totižto nachází v starých pamětech, že přes dvě stě let, ten Panenský Palác jest vzdělávan. Čemuž však ne tak rozuměj, jakoby po ta všecka léta vždy na něm bylo děláno. Několikrát, za některý rok, sobě podpočinuli. Od léta pak 1419. když totižto v Praze Obce bouřiti počaly, až do roku 1483. (to jest za celých čtyry a šedesáte let) ani kamenem ne-

d. Rudokupeckých.

hnuli. Měli jistě po ty časy s Tábory, a jinými České Země buřiči, dosti činiti: nad to bylo potřebí, Město, od Žizky do gruntu vypálené, a Hory zakleslé, vyzdvíhovati. Když pak Městu a Horám na nohy pomohli, tu k stavení před Žizkou začatému prohlídli: a zjednavše znamenitého Baumistra **Hanuše**, to dílo jemu projednali. Kterýžto léta 1482. počal v lomu u Ptáku štukoví lámati, nalámané v domě jednom (jehožto zříceniny až po dnes viděti) proti Štítu Svato-Barborského Kostela, schválně k tomu vystaveném, tesati: a když jich dosti mnoho v tom a následujícím roce shotovil, Páni Šephmistří umínili druhý Kámen základní položit. Ku kteréžto Slavnosti, ten Pátek před S. Bartolomějem léta 1483. obrali: a když ten den nastal, s velikým všech **Horníků** srdečným potěšením, po Služeb Božích vykonání, na to stavení po lešeních vyjdouce, gruntovní Kámen, nad Kůrem proti Slunce východu, právě tu kdež nyní nevyšší a ze všech nekrásnější Pilíř do povětří se ¹⁹⁸vznáší, položili. Při kteréžto Ceremonii nějaký P. **Jan Alder**, jakožto Starší Šephmistr, všech jiných vůdcem byl, a na ten gruntovní kámen, dva zlatá, a deset rozličného rázu stříbrných grošů, položil. Od té doby, až do léta 1548. (což 65. let učini) to stavení pomalu se stavělo, až v tu Formu a způsob, jeyž až po dnes vidíme, bylo uvedeno.

Otázka 8. Z jakých příčin ten Panenský Palác k dostavení nepřišel? **Odpověď.** Stará u Hory rozprávka jest; že, prey, Mistr toho stavení, když na druhého šuku políkal, aby od ní byl zadačkan, z dopuštění Božího sám od ní byl zachvácen. A tak neměvše Horníci Mistra tomu rovného, odevšeho díla přestati musili. Ale to jest babská bajka a kleveta. Jistá a jediná tato byla příčina, že Horníkům neylepší prostředky zmizeli, když důl **Osel**, a jiné na tom Couku šachty bohaté, vodami po 1541. letě zatonuly. Pročež raději Kruchty a jiné vnitřní ozdoby dodělávali, nežby dále sloupy a pilíře hnali, a tak ani toho, ani onoho nedokonali.

Otázka 9. Poněvadž to stavení, dostavené není, velkýli se ho díl nedostává? **Odpověď.** Kdyby byl Abrys neb Modell (jak Baumistří říkají) jenž za dávných let před rukama ještě byl, v ty vojenské běhy nezhybnul, snadnáby na to byla odpověď. Ale nyní těžko něco jistého pověditi. Chtějí tomu někteří: cokoli toho Chrámu stojí, to že Kůr jest to¹⁹⁹liko; celé pak lodí, se čtyřma věžmi, že se ještě nedostává. Nebo,

prey, to Stavení o sedmi Věžích mělo býti, z nichžto prostřední, s přepěknou a světlou Kuppulou, měla se, nad jiné vysoko, vyskytati. Kteréžto své zdání, příkladem S. **Víta** na Hradě Pražském, potvrzují. Při němž, cokoli vystaveného vidíme, to jest umíněného Kostela samý Kůr: ostatního dílu, jenž se lodí jmenuje, Krumfešty, od **Václava** Krále a Císaře, léta 1392. založený, v zemi vězí, ač nynější Kníže a Arcibiskup Pražský **Matouš Ferdynand**, jim na horu pomáhá, a ten Palác Nebeský (požehnejž Bože toho dobrého a věčné chvály hodného Intentu!) k dokonalému konci přivesti usiluje. Jiných zdání jest, že se tomu Svato-Barborskému Chrámu asi 62. lokte na dýlku nedostávají. Nebo patříc na jeho vysokost, šířkost, a celou Proporci, vidí se jim, žeby v své dokonalosti a celosti, jiného způsobu, než jak tuto přiložený Kupfrštych ukazuje, míti neměl. Tak jedna i druhá strana soudí; já to všecko jiným k rozsudku zanechávám.

Otázka 10. Jaká jest toho stavení, tak jak nyní stojí, vnitřní dýlka, šířka, a véška? **Odpověď:** dýlku a šířku sám bys mohl Cirklem změřiti, poněvadž Maaszštab (to jest stupně míry) na příležicím Kupru máš vyrytý. Však abys snad s měřením příliš dlouho se nepáral, a kdo ví zdali máš Cirkel ²⁰⁰po ruce? sám ti povím: dýlka v světle 93. lokte Pražské vynáší. Šířka, podobně v světle měřená, 69. loktů Pražských obsahuje. Veyška pak, od půdy až k prostřednímu klenutí, něco víc než 52. lokte zavírá. K prostřednímu pravím klenutí. Nebo dvě Kaply postranní, a jiných osm, jenž vůkol velikého Oltáře se spatřují, o několik loktů nižší jsou; poněvadž slušnost a proporci, aby tak, a nejináč, byly stavené, s sebou přinášela. Těžko jest o těch věcech psáti: živé oko mnohém lépeji všecko pochopí.

Otázka 11. Tmavýli jest, čili světlý ten Chrám nákladný? **Odpověď.** Medle jakby mohl tmavý býti, v němžto přes 50. oken, vysokých, širokých, mimo některé menší, se počítá? Věziž tedy, že ze všech stran do něho světlo padá, a když slunečko zasvítí, všecko svými Papršlky pozlacuje. Kdežto taky věc poznamenání hodná jest, že Círady jednoho každého okna na jinou a jinou formu jsou tesané, tak že ani jednoho k druhému ve všem podobného nenajdeš. Musila mistrovná hlava býti, která uměla tolik rozdílnosti vymysleti; a styděla se všecko, na jedno, jak říkáme, kopyto dělati.

Otázka 12. Mnoholi to Stavení asi stálo?

Odpověď. Arci žeť mnoho stálo. Ale ať pravdu vyznám, celé Summy nemohu povědít. Poněvadž, co na ně před Žižkou naloženo bylo, to všecko, jak z Reyster tak paměti lidských, Žižka vymazal, ²⁰¹když **Horu Kuttneu** na mizinu, přivedl. O tom však nelze pochybovati, že na první, ať tak řeknu, podlahu, která až do prvních Kranců, před začátkem bouřek Husitských byla vyhnaná, summa nemalá se vložila. Pověziž tedy aspoň mi, jak as mnoho, od léta 1483. až do 1548. jest prostaveno? I tu v blátě vězím, a nemohu, jak bych chtěl, vytáhnouti. Dosti jsem hledal přípreží, ale žádná tak silná nebyla, aby mi z té louže, jak náleží, pomohla. Našla se Reystra, asi na let 40. patřící, v nížto stojí zapsáno, co v těch 40. letech na Chrámu Svato-Barborského Stavení jest vydáno. Z těch Reyster když jsem veytah učinil, okolo 10. tisíc Kop grošů Českých (to jest 20. tisíc Kop Mišenských) jsem napočítal. A to větším dílem na samé lamání, tesání, a v svá místa skládání kamene a štukoví vyšlo. Považ nyní sám s sebou Čtenáři, co se v jiných letech vydalo? A co na jiné potřeby? totiž: na cihly do Klenutí; na skla, olovo, pruty a štafy do oken; na železa k spojování štuk, v sklepech, sloupích, a pilířích; a na kleště ku všech zdí stahování; co na dříví, k lešení, krovům, kupování; co na Tesaře od takovýho dříví porážení, tesání, a k věžím svrubování; co na mnoho tisíc tisíců háků a preysů, děláni, pálení, přikryvání; co na písek, vápno, kyt, olovo, k dynchování, bílení, štukoví železnými klamrami spojeného zalyvání, se spotřebovalo? zdámis že²⁰²mnoho nechybím, jestli nedaleko sta tisíc nákladu, na to celé stavení vyšlého, položím.

Otázka 13. Z jakých Důchodů, to tak nákladné stavení v bytnosti své a podstatě se zdržovalo, a až posavád zdržuje? **Odpověď.** Na větším díle z Mince Královské **Kuttnohorské**. Teď nedávno jsem navrhl, kterak Král **Vladislav**, léta 1510. 2. šz. gr. Č. (to jest 4. šz. Mišenské) tyhodního Pensionu a platu, z Mince své, na dělníky toho Stavení nařídil. Kterážto štedrost Královská, i za Krále **Ludvíka**, i za Císaře a Krále **Ferdynanda** prvního, až do léta 1548. trvala. Když pak roku nyní řečeného, to Stavení bylo zavřino, tenž Král **Ferdynand**, ty čtyry Kopy Mišenské, na zdržení a opravu téhož Chrámu, tak jak kdy prve, jíti poručil. Jehožto šlepějí, v té chválitebné dobročinnosti,

jiní Čeští Králové, totiž: **Maximilián, Rudolf, Matyáš, Ferdynand II. a Ferdynand III.** milostivě následovali: jakož i nynější Neyjasnější a Neynepřemoženější Král Český a Císař Římský **LEOPOLD** pokračuje; a nepochybně s svými Potomky, které Bůh mu dáti ráci (poněvadž spravedlivého Símě nikdy nezahyne) budoucně od nich se neucheylí.

Otázka 14. Co se při tom Stavení za ney-kunštovnějši a neyřemeslnějši věc pokládá?

Odpověď. Kolik hlav, tolik zdání o tom nacházím. Ně²⁰³kterým se zdá, že ten Pilíř, jenžto proti Slunce východu nadevšecky jiné Pilíře se vynáší, mezi všemi jinými věcmi předek drží. Někteří soudí, že ta všech oken rozdílnost, a žádného k druhému podobnost, všecko jiné mistrovství zastíňuje. Jiní vazbu třech Kostelních Věží, víc než co jiného, vychvalují, a že nikdež ji podobné neviděli, ujist'ují. Jiní opět v Klenutích a kamenných obloucích sobě zalibují. Já s těmi držím, jenžto sobě toho váží neyvíce, že dešťové vody, z Krovů a Arkyřů nad Kůrem vyzdvížených, dolu předivně se vedou. Nebo jsa toho Chrámu Kůr dvěma zevnitřními Pavlačema ozdoben, pro jejíhžto zábradlí, dešťové vody dolu padati nemohou, Mistr toho stavení divnou věc vymyslel, a to takovou. Předně, skrze hořejší pavlače zábradlí, v jistých místech průduchy udělal: potom, všechny oblouky, jenžto od zdi až k pilířům jsou vedený, po vrchu na způsob žlábků vydlabal: dále, v jednom každým pilíři díru prosekal, a k těm děrám rozličných zvířat hlavy, s otevřenými tlamami, přidělal: čímž vším toho dovedl, že, když prška jest, všecky vody z věže dolu běžící, těmi cestami volně probíhají, a jako ze žlabu dolu vypadají. Podobně při dolejší pavlači učinil. Když totižto mezi Arkyří, kamenné žlaby položil, a opět pavlačové zábradlí v příhodných místech provrtal, pak k těm (ať tak řeknu) vrtům, rozmanité polovičné potvory přisadil, a tak všem vodám, svobodný ²⁰⁴tok otevřel. Pochybují, Čtenáři, abys mou řeč jak náleží pochopil: pročež radímť abys se na to dílo očitě podíval.

A to buď, v možné krátkosti, o prvním staré Kuttenské nádhernosti znamení povědino. O druhém, a třetím něco málo dotknu.

To druhé znamení, beyvala ona Archa nákladná, od jakéhosi **Jakuba** Řezbáře, práci nevypravitedlnou, a rukou velmi mistrovnu, řezaná, a léta 1502. právě v Bílou Sobotu, na

Oltáři velikém u S. P. **Barbory**, postavená. O té Arše má se toto věděti, že byla na způsob Královského Pokoje, neb Večeřadla, s třema Okny udělaná. U prostřed jizto stál stůl, a za ním Syn Boží s desíti Apoštoli, Velikonočního Beránka požívající, a Miláčka Jana na klíně držící, seděl. S. Filip pak, při rohu toho stolu stoje, bochničky chleba, ze shrnutého pláště podával: a S. Bartoloměj, z nádoby veliké, o levé koleno opřené, nápoj do číše naléval. Každý ten obraz, tak na živo řezán byl, že se mu samé duše nedostávalo: každý jinou a jinou pozituru těla na sobě ukazoval, až se bylo čemu diviti: nýbrž i některým, zvláště zrádci Jidášovi, nad jeho Měšcem a bradou ryšavou, smáti. Strop, na způsob klenutí sformovaný, neobvyčejnými řezbami se stkvěl: z jehožto prostředka, převeliká Růže, velmi uměle a subtylně řezaná, na osmi velkých obloucích, nad stolem visela. Pod tím Večeřadlem bylo ^{vi205}děti čtyry prohlubně, jako Komůrky, nad míru, a těch, jenž neviděli, víru, tenoučkými, a pro subtylnost teměř nepatrnými řezbami, vnitř i zevnitř ozdobené; v nichžto čtyr Cirkve S. Doktorů prsní obrazy velmi mistrovský na živo řezány, v způsobu sedícího člověka, se spatřovali. Jeden z nich sám s sebou cosi hluboce rozjímal: jiný v otevřené Kníze četl: jiný opět myšlení svá na papíře popisoval: poslední pak, jako u vytržení, k Nebi hleděl. Na postranních té archy křídlech, aneb rozložitých dveřích, u prostřed těch ney-kunštovnějšších Círad, po každé straně stáli dva Obrazy, plochou řezbou dělaný: totiž, po pravé **Boží Rodičky**, a pod ní S. P. **Kateřiny**: po levé pak S. P. **Barbory**, a pod ní S. P. **Doroty**; každý v mírné Panenské postavě, a s svým obyčejným znamením: k tomu každý tak krásný, tak spanilý, že kdyby jen byli sebou pohnuli, mohli se za živé pokládati. Co více na té Arše s předu bylo viděti, pro milovanou krátkost tajím: a, ať pravdu vyznám, dostatečně vypsati neumím. Podme drobet za Oltář, a co po zadu té Archy ta mistrovská ruka řezala, podívejme se a podivme. Tu vinný keř, z země jako vyrostlý, po taflování se rozkládal. Tu bylo vidět ryvy vespolek spletené, a na loubí vedené: onde listím, onde zase hrozny, na špičkách visícími, ozdobené: aby se pak ratolesti nepřehybali, tenoučký víšek, okolo tyče obtočený, zdržoval. V tom pak vinným křovíčku, jako v ná²⁰⁶čkým háječku, ptáčkove, někteří v hnízdečkách seděli, někteří vinná zrnka zobali: někteří k libému zpívání

svý pysečky otvírali: někteří, jakoby pryč chtěli letěti, křidýlka svá roztrépeyřovali. Mnohý sprosták na ně plnou tlamou zavšíkl, a, že nepřechají, nadiviti se nemohl. Krátce všecko o té Arše vyslovme: tak uměle jedna každá věc na ní byla řezaná, že pero nemůže všeho vypsati, co lidské oko mohlo při tom spatřiti. Kam pak se ta Archa poděla? Tento rok, v Postě, dvě letě minuli, že jiné nové, na mustr nynějšího věku Arše dělané, místa postoupila. Považ nyní Čtenáři, jak jest pěkná za nova býti musela, když po 172. let minutí, tak již zstará Babuše, mnohými vráskami, a tolikerých ran pružinami, od neopatrných Kostelníků a Zvoníků zohavená, ještě nic méně takovou spanilost zachovala.

Z Chrámu S. P. B. v němžto jsme se tak dlouho zdrželi, do **Radního Domu** podme, a jaké nádhernosti znamení staří **Horníci** v něm vyzdvíhli, z krátka se podívejme. Sotva jsem vkročil do Radní Světnice, a hle, k oné Svato-Barborské Arše, dílo velmi podobné, v očích se mně zableysklo. Viděl jsem strop veliký, pěti silnými a prutovanými trámy, v jisté od sebe míře, přetažený, hladkými prkny taflovaný, čtyrmecítma čtverhrannými a hlubokými filunkami vyhrazený. V prostřed pak takého každého filunku, spatřil jsem jinou a jinou růží ^{ši207}rokou, a na půldruhého asi lokte obdýlnou, velmi mistrovně řezanou, ana na osmi obloucích, řezbářským dílem, na způsob řetězů dlabaných, visí. Sklopě drobet očí maličko, a na dveře pohledě, cosi ze starých Hystoryí se mi ukázalo. Na tabuli totižto čtverhranné, po jedné straně Kumanskou Sybillu s svou družinou: po druhé Císaře Augusta s svými Dvořany stojícího, a v oblacích, u prostřed slunečných Papršků, na Pannu, děťátko na rukou držící, a na Měsíc nohou šlapající, patřícího, jsem uzřel. Coby ta Hystorye vyznamenávala, učení Muží vědí. Sybilla Syna Božího, z Panny narozeného, Augustovi Císaři v té Figuře zjevila. Viděl jsem též v té Radní Světnici všecky zdí, od lavic, až teměř do prostřed, taflované; od prostřed pak až k stropu, velmi outlymi a jedněch do druhých spletenými řezbami, přikryté; tak že bylo se čemu podiviti. K tomu, jakoby na jedněch řezbách dosti nebylo, za prvnima, ještě druhé se ukazovaly, a jako skrz mřížky ven vyhlížely: tak že, když jsem na přední pohlídl, zadnější, abych na ně se též podíval, mne zvaly. Jakého mistrovství při Římsách bylo viděti; jakým na SS. Petra, Pavla, a jiných Apoštolů Ob-

razích, a nad nimi stojících Kupul, neb Korun, řezbám bylo se diviti, toho svým perem nemohu vypsat. Nad to všecko neyvíce mne pojal obraz Salvatora, na způsob Ecce Homo, s roztaženými rukama, v postavě vysokého muže, velmi řemeslně ²⁰⁸vypodobněný. Zdálo se mi, jakoby na živého člověka se díval. Všechny oudy svou proporci a příslušnou míru mají: i ty žítky ney-menší skrz massu a kůži se vyskytují. Hádal bych, že ten Syna Božího Obraz, v tom způsobu tu jest postaven, aby Soudcové, když člověka soudí, na Figuru outrpného Boha-Člověka patřice, tak spravedlnosti zadosti činili, aby při tom na milosrdenství nezapomínali. Blíž dveří, sliším že beyvali kamna veliká, v létu 1519. měsíce Listopadu postavená, jíchžto kachlíky dobrým zlatem beyvali pozlacený: ale již dávno vnic přišli. U těch kamen (snad aby byl kdoby se ohřívál) Adam a Eva nazí, však fikovým listem slušně zastřeni, pod Stromem, vábícího Hada poslouchají. Kdežto nevím čemu se má člověk dříve podiviti? Zdali Stromu nad míru kunštovně dělanému? Zdali Ovoci, jakoby opravdové bylo, na stopkách visícímu? čili hadu, neysličnějšího mládence tvářnost majícímu, ocasem však, vůkol Stromu obtaženým, se prozrazujícímu? Ostatních podivání a podivení hodných věcí nepřipomínám, abych všeho z Rady nevynášel. Radil bych každému, aby, když jest celá Obec pospolu, s jinými do toho místa se vetřel, a na to Jakubova Řezbáře dílo (kteréžto on, po dodělání Archy Svato-Barborské začal, a léta 1511. na svém místě postavil) bedlivým okem popatřil. Jsem tím jist, že se semnou snese, a, máli srdce upřímné, vyzná: že na blížce, ²⁰⁹podobného díla, žádný nenalezne. Tu hle máš, Čtenáři laskavý, starých **Horníků** nádhernost, trojím důvodem vyvedenou. Necht' se jiná Města s nákladnými domy honosí: **Hora Kuttna** na tom přestává, že ney-nákladnější Bohu svému Dům vystavěla. Necht' jiní v mramorových Palácích kvasí, a hodují: **Hora Kuttna** na tom dosti má, že Pánu **Ježíši**, ney-subtylnější Večeřadlo shotovila. Necht' jiní kteříkolivěk v Pokojích, Štukatorským dílem ozdobených, sedají: **Hora Kuttna** více nežádá, když jen Radní místo nevidanou řezbou okrášlila. Já tento Pávový Handštan zavírám, a tuto *e.* Štufku k němu přikládám.

e. Kousek rudy.

**Do chceš malé divy vidět;
Hled' na Hory Kuttny přijet.
Tam uzříš Kostel f. Memphitský,
Řezby nad míru mistrovský;
Které stavěla Nádhernost,
Zboží sypala Neskrbnost:
Čas svých let k dílu přikládal:
Řemeslník vtípu dokládal.
Z toho všeho chvála pošla;
Hora Kuttna Slávy došla;
Již věk, závist, nezamaže.
Sám Bůh, s celým Světem, smaže.**

Starých Pamětí Kuttnohorských Handštan Čtrnáctý.

Z dolu **Zahrada** *a.* vylochovaný.

Iž jsem dosti dlouho laskavé Čtenáře, po skalách, *b.* haldách a *c.* šorfích, vodil, tak žeby se mohlo někomu zastesknouti: a mnohýby vinšoval, abych ho taky jednou do nějaké rozkošné Zahrady uvedl, v nížto by sobě mohl, aneb vonného Kvítí natrhati, aneb sladkého Ovoce načesati, aneb aspoň na zelené travičce pooddechnouti. Ale kdo Handštánu hledá, ten ať na Zahrady a Kvítí nemysly. Horník neylibějí voní, když mu dolový smrad a *d.* roštovina zapáchne. Horníku se zdá, jakoby v příjemném chládku seděl, když naň vítr skrz *e.* litlochy věje, neyměkčejí odpočívá, když se na *f.* štros podepře. Nic ²¹¹méně, aby někdo na mne příliš nezhral, do zahrady, totiž k dolu, na **Oselským Couku** byvalému, a **Zahrada** nazvanému, ho povedu: z něhožto tento čtrnáctý Handštan jest vylochovaný. Přivoň k němu Čtenáři, a zdali zahradou nevoní, vlastním zkušením ohledej.

O Starých Horníků Policií.

O slovo **Policie**, Řecké jest, a nic jiného po Česku, než **dobrý v Městě řád a zprávu**, vyznamenává. Někteří pak

f. za starodávna v Egyptském městě, Memphis řečeném, mnoho přenákladných stavení bývalo.

a. z díry vysekaný.

b. hromadách kamení.

c. místech kde se někdy rudy hledaly.

d. dym a kouř z hutí šmelcovních pocházející.

e. průduchy, jimižto vítr do dolů přichází.

f. na hrbole a vysedlinu v skále.

Polityčtí Scribentove praví, že takové dobře spořádané Město, **Královskou Zahradou** nazváno býti může: v nížto rozmanité pěkných ctností kvítí kvete: rozličné, poctivých obchodů, byliny rostou; Stromoví poslušných Měšťanů, jako po šnuře, stojí; pevnými Parkány, nařízených Práv, aby zločinnost přístupu neměla, ohražená jest: kopřiví, bodláčí zlých příkladů, zrůstu nemá: a tak dále. Takyli pak tu chválu staří **Horníci** mívali, že své Město, jako Královskou Zahradu v dobrém řádě zdržovali? Mistr Danyel z Veleslavina, v své, na čtvrtou a pátou Knihu Policie, Předmluvě, cosi nechválněbného o Českých městech napsal: **Zrodilo se, prey, dávno přísloví: že v Českém Království Města, samým neřádem stojí.** Já tomu místa, aspoň co se **Hory Kuttny** tkne, nedávám. Nebo na **Horách** ²¹²**Kuttnách** těch časů, když Veleslavina to psal (psal pak léta 1584.) dobrý řád byl, a před tím ještě lepší, jakž nyní uslyšíme. Prve však, nežli o tom mluvíti počneme, jaký u **Hory** býval Magistrát, pro lepší Potomkův zprávu, vizme.

Rudolf Císař a Český Král, v Právích Horních, léta 1597. vydaných, takto mluví: **Když se Hory Kuttny vyzdvíhovaly, lide rozmnožovali, Město zakládalo, domy stavěli, rozliční Řemeslníci i jiní obchodníci se osazovali, uznavše Králove Čeští, žeby Ouředníci Horní nemohli všeho lidu zpravovati: i ustanovili jim ku pomoci jiné Soudce, kterýmž jest Právo Městské vydáno, a ti aby věci městské a outrpné soudili, a lid Obecní při městě zpravovali: Ouředníci pak Horní, aby samé Hory opatrovali, a Soudů i jiných starostí obecních prázdní byli, nařídili.** Až potud Rudolf. Že pak v té zprávě, jací to Města a Lidu Obecního byli Zprávcové, nevyjádřil, já co jsem o nich onde i onde v starých Pamětech vyštáral, povědít nepominu.

Předně, mezi Městského lidu Zprávci, za prodloužilá léta, neypřednější osoba bývala, **Rychtář Městský**; k němužto všickni své zření měli: a ten v chození, stání, sedění, hlasích, spisích, přednost místa neomylně míval. Viděl jsem několik listů, ²¹³jak na Pargameně, tak i na Papíru, před časy Žižkovskými psaných, v nichžto Rychtář Městský, všem Konšelům, neboližto Přísežným, předložený stál. A ta přednost Rychtářská, až do léta 1420. trvala: kteréžto roku **Zygmund** Císař byvši u Hory, jistou summu peněz od **Horníků** si vypůjčil; na

proti pak tomu, Městskou Rychtu, která vždy ku Právu Krále Českého patřila, Majestátem, v Městě Čáslaví ten Outery po povýšení S. Kříže daným, se všema Právy, požitky a příslušenstvím jejím, k mění, držení, požívání, jim **Horníkům Kuttenským**, zapsal. A tu neyprve **Šephmistří Horo-Kuttensští**, dle své vůle a libosti, Rychtáře (jehožto prve Král dosazoval) zvolivše, **Prymasství** začátek učinili. Jichžto potom Staro-Městští Pražane, v létu 1439. a Novo-Městští v 1456. (jak u Veleslaviny v Hystoryckým Kalendáři najdeš) následovali. Tu vidíte nynější Páni Šephmistří, kdy se vaše na **Horách Kuttnách** přednost začala. Ale pověztež mi, proč se na **Horách v Kuttně** Radní Páni, ne Purgmistří (jako ve všech Království Českého Městech) ale **Šephmistří** jmenují? Ta věc jest hodna povážení. Slišel jsem někdy od lidí dosti učených, žeby toho Tytule, od Krále **Zygmunda**, pro šeptání při Sněmě, měli dostati: ale to jest pouhá Fabule, a šprymovných hlaviček smyšlenka: nebo **Zygmund**, ještě nebyl na Světě, ²¹⁴když **Horníci** Šephmistrského tytule užívali: jakž se může starými Paměťmi, Listy, Veyhosty, Attestacima, bíledně prokázati. Sama pravda tato jest: hned jak se **Hory Kuttenské** začaly, aby Havířstvo, jako kůň bez uzdy nebylo, a mělo kymby se řídilo, představen jest jim Rychtář a jistými Přísežnými. Že pak ten lid z Zemí Německých (jakž jsem již dávno pověděl) byl povolán, ti Přísežní, dle navyklosti vlastenské, **die Schepffen**, a dva z nich neypřednější **die Schepffenmeister** nazýváni byli. Když pak Právo Městské u **Hory** se založilo, a Čechove do Rady byli pojatí, ten Německý Tytul sobě zachovali, a změnivše v něm některou literu, aby **Šephmistří** slouli, nařídili. Při čemž taky Čeští Králove jich zanechali, a kdykoli k nim psali nebo mluvili, ne **Purgmistry**, ale **Šephmistry** je tytulovali. A ta jest pravdivá toho jmenování zpráva; na nižto nynější Páni **Hor Kuttan Šephmistří**, mohou se bezpečně spolehnouti; ty pak, jenž je chtějí jinak škalirovati, touto starou Rubrikou zahanbiti.

Po **Šephmistřích** (jichžto v počtu XVIII. vždycky bývalo, ale 13. toliko přednějších, čtyrmedlní Ouřad držívalo) nacházel se Ouřad **Starších Obecních**. Ten pak, za prodloužilá léta, 4. toliko osoby zastávali: až nejjasnější Král **Vladislav**, když sám osobně Radu **Kuttenskou**, v létu 1471. ²¹⁵obnovoval, jiné

dvě k ním přisadil; a aby vždy napotom 6. takových **Starších Hora** mívala, Královskou mocí ustanovil.

Osm Soudců vysoce urozený PP. **Albrecht z Guttenšteyna**, nevyšší Králov: Českého Mincmistr, léta Páně 1538. vyzdvíhl: a ti aby k potvrzení přišli, u vyšší Vrchnosti objednal.

Starší z Obce i hned s Městem se začali. Ale z prvu přes 20. jích nebyvalo. Po letech, s zrůstem Obyvatelů, i oni rostli: až na 70. osob přišlo. Do kteréhožto počtu, netoliko Lid Obecný, ale i **Horní Oficiři**, muži velmi vzácní, nýbrž i J.M.C. a Královské **Rychtářove** (jenžto v Létu 1551. na **Hory Kutny** dosazení jsou) se pojímali.

Již jest jednou čas k starých **Horníků** Policií přikročiti, a jak za oných let v dobrém řádu ta Zahrada bývala držána, považovati.

První dobrý řád stkvěl se hrubě v **Poctě Boží**. A Jove principium; říkávali sami Pohane. Bodejť praví Křesťane jináč nečinili. **Horníci** taky říkali. Čiňme od Boha počátek: A bude dobrý pořádek.

Netoliko pak tak říkali, ale i tak dělali: skutek s slovy se srovnával. Chceš slišeti jak Boha svého, a jeho Svaté ctívali? Mnoho o tom, v brzo příštích Handštáních, uslíšíš: nyní něco málo, z šedivých pamětí, navrhnu. Staří **Horníci** všichni, ²¹⁶kdo jen mohl, i v ten všední den, na Maturu, to jest ranní Mši (která se hned po zvonění na klekání, jak zasvítlo, slouživala) se scházivali. V čas Adventní, na **Rorate**, hned jak 12. hodin udeřilo, chodívali; a tu libé Písně o Příští a Vtělení Páně, Literáti z Graduálů (za drahé peníze koupených) jiní pak z Kancionálů, někteří taky z paměti, za některou hodinu propěvovali. Služeb Božích a Kázání, ve dní Nedělní a Sváteční, pilní byli: od všelikého díla hřmotného odpočívali. Kdo v čas Služeb Božích po Městě se toulal, do vězení vzíti poručeli. V den posvátní, žádná hokyně celý den s ničím se nesměla vykládati: Kupci, u svých Krámů, ani čtvrt okenice, otvírati. Žádný z města, ani do města, s vozem se nepouštěl; nebo celý den brány zavřené se drželi. Ač, po mnoha letech, v té přísnosti drobet se poulevilo, a aby po všech Službách Božích mohlo se svobodně vjížděti i vyjížděti, však ne s náklady, dovolilo. V každý den Sobotní, hned jak třímecítna hodin bilo, na Pokoj se zvonilo, a tu, jakožto v Svatvečer, šenkování po všech

hospodách se zastavovalo. Zastalli pak Rychtář koho po té hodině pícího, ten se do šatlavy octli; Hospodáři pak sklep zapečetil, k tomu 10. gr. Č. pokuty dáti musil. V den zasvěcený, od jitra až do poledne, žádný dokonce člověk, pod pokutou jedny Kopy grošů Českých, žádného nápoje, zvláště pak ty zločinné Kořalky, žádnému prodati nesměl. Podobně u večer ²¹⁷téhož dne, přes hodinu na noc (tu se opět na Pokoj zvonilo) pod touž pokutou, řadování, v domě dopustiti. Jestli pak takovýho Bumbala, po té hodině, buď ještě v krčmě cechujícího, aneb po ulicích se toulajícího, Rychtářské Právo dopadlo, takový hned za kládu musel jíti, a na té neměkce posteli se prospati. Ne méně k poctě Boží patřilo, co přísně mezi Horníky bylo nařizeno; aby totižto čistotnost po všech ulicích se zachovávala, a žádný neřády před domy se nevynášeli, ani vylevali, a to, prey, **pro Božího Těla uctivost, když s ním Kněží ku nemocným chodí**. Co to nebyla, z strany Pocty Boží, pěkně spořádaná zahrada Politycská? Vím že nad ní Svatým Anjelům srdce plesalo; a Bůh, pro tu příčinu Horám žehnal.

Druhá Policie, mezi samými Radními osobami panovala. Proto, že žádných zadlužilých, a nehrubě zachovalých, do Rady nebrali: netoliko dvou Bratří, ale ani Švagrů, k Šephmistrství nepřipouštěli. Jestli kdo tainost rady někomu, zvláště ženě, pronesl, i hned ho vyobcovali, a, dle vyměření Práva, ztrestali. Učené Muže, spíše než Řemeslníky, nevyššímu Mincmeystru, před sazením Rady, na plac podávali. Vespolek se nehryzli, a nezžírali; povstalali pak kdy jaká mezi jedním neb druhým nevole, tu hned porovnatí snažili. Jho a břímě zároveň nesli. Do Rady aby se všichni časné scházeli, bedlivý pozor dávali; a na zpozdilé, poku²¹⁸tu takto ukládali: kdoby na Rathauz teprv po modlení přišel, ten aby 4. gr. Č. Kdo o hodinu později, ten 8. gr. složil. Který pak, bez opovědí, celou Radu zmeškal, ten aby Arestem v Radním Domě platil. Stydívali se pak z Arestu náramně; a mnohý volil mnoho statku stratiti, než tu hanbu nesti. Žádný se nesměl v Radních Kníhách, pod Kopou grošů Českých, vertovati a přebíratí: Žádný s druhým v Radě šeptati: žádný druhému v řeč vskakovati: žádný v oděvu a kroji, ani marnosti, ani přílišné chatrnosti, následovati: žádný k pítí, zvláště času nočního, k druhému jíti: žádný, pro vzácnost své povinnosti, v karty, koule, neb jak koli, o

peníze hráti, ič. ič. Ptám se opět: Co to nebyla pěkná Politycká Zahrada? Jistě žeť bylo mílo pod takovým Magistrátem živu býti! Nedomnívej se někdo, že to jsou jen mé smyšlinky. Budeli potřeba, mohu ti na léto, i třebas na den, kterého co nařízeno bylo, prstem ukázati.

Třetí Policie a dobrý řád na rozšafným Města a Měšťanů rozvržení záležel. Město na čtyry čtvrti, totiž **Svato-Bartolomějskou, Tandlmarskou, Vojnovskou** (ne Vojenskou, jak nyní říkáte **Horníci**) a **Námětskou** bylo děleno. Každá Čtvrť na deset desátku se rozpisovala; každý pak desátek, svého Desatníka, a ten, jistý počet Sousedů pod svou zprávou míval. Ti pak všichni, na jedno zavolání, po hotově byli, a kde nařízeno, tu hned se ²¹⁹srotili. Taková hle volnost při všech se nacházela! Každý Cech a Pořádek, svých Cechmistrů, bez všelikého reptání, a odporování poslouchal. Bývalo pak všech Cechů a Pořádků, přes pět a čtyřcet: Třidceti samosteyných; patnácte pak společných: a ti všichni tak hluční, že nelze vypraviti. Přidám něco pro potěšení ženského pohlaví: že totižto i ony svůj Cech měly: ne všecky, ale ty, jenž Šlojíře (to jest roušky) tkaly, a **Tkadlcině** se jmenovaly. S jejichžto Pořádkem mužů nic činiti neměli, ale dvěma Matronami se řídily, a v určitý dny do Příbytků jejich se sejdouce, tam o věci Cechovské rokovaly. Našel jsem, že léta 1444. nějaká Alderka a jakási Důra (tak staří z sprostá psávali) za Cechmistryně toho Ženského Pořádku, byly představené.

Sedmeré Předměstí (totiž Čech, Hloušky, Pach, Kolmark, Holemark, Nové Město, Roveň) svými Rychtáři a Konšeli se řídilo.

Nad Havíři **Hor Stříbrných** šest: nad *g.* Hašplíři dva: nad *h.* Treybýři tolik též Starších bývalo. Opět nad Havíři **Perkverku Kaňkovského** čtyry: nad Hašplíři dvě: nad Treybýři též dvě osoby starší panovaly. K tomu **Kaňkovským** čtyry Konšele se přidávali, tak aby jich, poněvadž zvláštní Obci slouli, dvanácte osob v Radě sedalo. Při ²²⁰*i.* Hutnicích, *k.* Mincířích, *l.* Pregířích, napodobně bez jistých Vrchních a Starších nebylo.

Byloby tu ještě mnoho psáti, o jiném města spořadání: kterak totižto každí téměř Řemeslníci, v obzvláštních ulicích, pro snadnější nalezení, byt svůj mívali. Item, kterak v nedostatku prostranného Rynku, mnoho jiných menších, Stáří **Horníci**, nadělali: a nevím, zdali tím více lidu neposloužili, než aby byli, Jíhlavskému třebas podobný, rozšířili. Poněvadž kdo čeho potřeboval, bez dlouhého sem i tam ohlízení a lelkování, na vlastním rynku našel. Byl zajisté zvláštní Rynk: 1. Obilney. 2. Ovesney. 3. Olověney. 4. Vlněney. 5. Ovocney. 6. Solney. 7. Massney. 8. Zvěřinney. 9. Kurney. 10. Rudney. 11. Drevney. 12. Čerstvo-Rybney. 13. Sucho-Rybney. 14. Uhelney. 15. Chlebney. 16. Vinney. 17. Senney. 18. Tarmarečney. 19. Koňskey. 20. Proutěney, na němžto se proutí, k pletení košů pro Šlichýře, kteří totižto na drobno ztlučené rudy v nich propírali, prodávalo. Nestáloli tolik Rynku za jeden velikey? Krom toho, mívali Soukenici své, a Kožešníci taky své zvláštní a nákladně stavené Koce. Kupci, ne v svých domích, ale pod vysokými Krámy (tak je nazývali) zboží svá prodávali. Koláčnice, Oplatečnice, Hokyně a Překupnice pod bou²²¹dama v určitých místech sedaly. Slovem: cokoli srdce lidské jenom mohlo požádati, toho na svém vlastním místě dosáhlo. Z čehož znáti se dává, že za starodávna u **Hory**, Korábu Nóémova nebylo, poněvadž nevšecko vesměs, jak na velkých ryncích obyčejně bývá, ale rozdílně se kupčilo.

Čtvrtou Policií a dobrý Řád na tom zakládám, že obecné dobré na velikém pozoru mívali: kdyžto drahotu, ve všech věcech předcházeli. Z kteréžto příčiny, jedné každé koupi cenu sázeli; tak že ani v čas Ourody, ani Neourody, nebylo nač spravedlivě naříkati. Ku příkladu: Hokynářům a Hokyním, žádné věci, od přespólních, dřív než si domácí nakoupili, překupovati nedali. Mlinářům a Pekařům krmného dobytka, Řezníkům braku, ven z města prodávati hájili. Příchozím Kramářům, aby domácí Kupci, koření a jiného zboží prodávat nezbraňovali, zapovídali. Zedníkům, Tesařům, a jiným Nádeníkům, denní mzdu ukládali. Zvoníkům, coby od zvonění k Pohřbům při každém Koste: Žákům, coby od zpívání při Funusích měli žádati, předpisovali. Pivovárníci, Sladovníci, a Lazebníci (jenž mnoho dříví potřebovali) aby ne na trhu, ale v lese dříví sobě kupovali, doháněli. Punčocháři, Ševci a těm podobní

g. jenž při rumpálu.

h. jenž při treybu jsou.

i. kteří rudy šmelcují.

k. kteří pláty formují.

l. kteří na plátích rázy bijí.

Řemeslníci, jakby draho obuví a oděvy směli speněžovati, vyměřovali. Nemohu se tuto zdržeti, abych neměl cosi paměti a podivení hodného připomenouti. Léta 1513. stěžovalo²²² Sobě před Pány Havířstvo, že Ševci draho příliš obuví dělají. Páni nařídili, aby budoucně pár prostých střeviců nedávali dráž než za 2. groše bílá: a neydráž za 16. peněz. O! jak tehdaž kůže, dratve a smola laciný býti musili! Kdyby ti nebožci Havíři nyní obživli, a za pár střeviců tolar dáti musili; zdámis žeby hned zas umřít volili.

Pátý Policie puňkt v tom jsem znamenal, že staří **Horníci**, na ženského pohlaví poctivost a šlechtnost, jako na drahou Perlu, aby k zmaření nepřišla, aneb nějakou poškvrou se nezakalila, to neypilnější zření mívali. Pročež přísně se jim všeliký tance při Křtínách, Svadbách a Oddavkách zapovídali. Též společná hodování, a v karty hrání, zamezovali. Zabylstva s Kalány, a po zahradách toulání, zbraňovali. V domích hostínských, dokavad hostí při nápoji seděli, dveře musili býti otevřené, a světlo jak v síni tak i na schodech rozžaté: a to aby Právo mohlo volně do domu vždycky vjíti, a každý mimo jdoucí, co se v domě děje, podívatí. Žádné ženské pohlaví, žádného nápoje šenkovati nesmělo, aby snad mezi ožralci něco nezhlídlo aneb nezaslechlo, coby Kment čistoty počerniti mohlo. I kdož tedy šenk zastával? Mužské Pohlaví samotné; to točilo, to na horu nosilo; to nalévalo. O jakby mnohým Pannám Věnc nezvadl; a vdaným, manželský svazek někdy se neroztrhl, kdyby až po dnes v Čechách, při takových záповědech trvalo! Příhodi²²³ loli se pak někdy mimo naději, že proti takovému dobrému řádu, jedna, neb jich více, něco provinila: tak jak Bůh jest na Nebi, pokuty neušla. Mimo jiné mnohé příklady, v starých pamětech popsané, našel jsem i tento: že léta 1435. proto samé, že při jakýmsi veselí některé ženy tancovaly, musili za ně jejich Muží, někteří po 10. někteří po 6. jiní po 4. šz. gr. Č. jak který možný byl, pokuty složití: a ženy k tomu do Arestu jíti. Jeden pak, jehožto žena jiné k tanci pobídla, přinucen byl Bránu Kouřimskou, na svůj náklad škřidlicemi dáti přikryti, aneb v málo dnech Obce **Horo-Kuttenské** prázen býti. Podobně v těch, nikdá dosti chválených, starých pamětech, našel jsem: že jedna Hornice, proto že as dvakrát z Manželského lože vystoupila, v létu 1584. právě na Den trpělivého Joba, za ži-

va byla zahrabaná. Kterak se pak k vandrovním a popeněžnicím **Horníci** chovali? Ty ani do města páchnouti nesměly. Jestli však o Jarmarce, neb kdy jindy, se vloudily: Rychtářova vižlata všecko to vyčuchali. Hned, hned ven z města s níma, nebo porušení mládeže se obávali. S domácima takto zacházeli: uhonilali si co některá, Katu žád nastavití, a s panchartětem do Trenteryna musila vandrovati. Pokudž pak dítě zabila, ta, bez slitování, za živa kolem byla prohnaná. Mohlbych léta jmenovati, kdy? co? takového se přihodilo. Doneslo se Magistrátu jedenkrát, žeby mnohé hampeyství, které v městě místa nemělo, v pu²²⁴stém Klášteře Sedleckém se páchalo. Užasl se nad neočekávanou novinou Magistrát, a i hned dal provolati, aby žádné ženské pohlaví, pod přísným trestáním, k těm zříceninám, ani zdaleka nekráčelo. Zeptá se někdo: zdali taky nad mužskými stydkostmi se uráželi? čili jim všecko folkovali? Ba věru folkovali; příkře trestali. Okolo léta 1445. (pokudž ne dokonce 1345. nebo kdo to psal, napsal pochybně) nějaký Mikuláš Vornatus, jsa Vdovcem, s domácím Čeledinem přohřešil. Snad mu to prošlo; poněvadž svobodný s svobodnou. Jinde snad byloby se to ututlalo, a zlatou hlinou zamazalo: ale u **Hory** věru ne. Musil ten Zuzaník, od Klášterské Fortny dáti stezku dlážiti tak daleko, jak daleko mohla šňura, okolo jeho domu a zahrady tažená, dosáhnouti. Mnoho množství sáhu to vyneslo. A to jest ta Stezka kamenná, (neboližto **Štanveg**, jak někteří Horníci říkají) po niž až po dnes se chodí. Pomněte medle na to, nynější **Horníci**, kdykoli budoucně po té stezce půjdete, a na dobrou svých Předků Policií spomeňte. Já kráčím dále, neb se nechci více tím blátem káleti.

Šestou a tu znamenitou Policií staří **Horníci** prokázali, když vždy na dobré cvičení Mládeže tiskli. A to slušně; Nebo Polityci praví: Lépe dět nemíti, než nezbedné chovati. K čemuž poněvadž nic více, jako školy, nedopomáhá, o to se **Horníci**²²⁵ snažili, aby v jejich Školách ne Duspivove, Bacchanti a Žeňkylove, ale učení, pilní a mravní Præceptoři byli. Nacházím pak, že (krom několik postranních) dvě Školy hlavní, před lety u **Hory** se nacházely. Jedna **Svato-Jakubská**, druhá **Svato-Barborská** sloula. V té každé chovával se Rector, Conrector, Cantor, Succentor, Præceptor, k tomu nezbedných a lenivých Correcor, to jest Trestatel: na něž od Obce žold a

roční plat vycházel. Při těch beyvali ještě jiní Mládenci, v učení dítek jim napomocní (nyní to všecko Tovaryšstvo **Ježíšovo**, bez mzdy a platu zastává) a ti se od Sousedů každodenní stravou zaopatřovali. Aby pak tím větší počet takových Mláďenců do **Hory** se vábil, ze Špitálských důchodu, Chlebem, Vařením, Omastkem, Stůl se jim zlepšoval. Když pak někteří z Měšťanů proti tomu bublali, a žeby skrže to chudým v Špitále skrácení se dalo, žehrali, tu (ať po staročesku řeknu) Měšťanosta a Radove Města (to jest Šephmistr a Konšele) odpovídali: **že ze Škol Muží, jak Duchovní tak i Světské Obci prospěšní: ze Špitála pak Dědkove a Babice, červům a hadům k potravě, do hrobu vycházejí.** O slova, kteráby se na všech každého Města branách zlatými literami mohla zaznamenat! Učedníci v těch Školách, na paterou střidu se dělili. Kteří v Verších a Oracích se cvičili, Primani slouli. Po nich následovali Quartani, Tertiani, Secundani; jakobys řekl: kteří čtvrtou, třetí, druhou Školu slišeli. Neyposlednějším Parvi, totiž Maličtí říkali, jenž se Abecedě, slabikovati, čísti a psáti učili. Aby pak Škola a Lektor v čistotě se chovala, vždycy se několik Školometu přichovávalo, jimžto učení Mendici, sprostý pak lid **Mendlici** říkali. V těch školách jediné se věcí nedostávalo, že totižto ne každá Střída rozdílně, ale všechny vesměs spolu v jedné Světnici se učili, a tak jedni druhým hrubě překáželi. Napravil to všecko náš S. Arci-Otec **Ignacius**, když jedné každé Střidě svou Školu, a každé Škole zvláštního Mistra představil. Nic méně Mistr Pavel Stranský, v Kníze Republica Bojemiae nazvané, **Horníkům Kuttenským**, před celým Světem toto vydává svědectví: **že mívali Školy dobře a moudře** (tak totižto, jak starý věk s sebou přinášel) **spořádané.** A Mistr Adam z Veleslavina, v své **Sylvě** dávno napsal, nýbrž i vytiskl: **že Hora Kuttna vždycy literní Umění milovala, a je štědře fedrovala.** Já pak k tomu ještě něco přidávám: že totižto, své Školy nákladně stavěla. Co před Žižkou bývalo, toho nevím. Po Žižkovi zajisté, okolo léta 1480. **Jan Charvát** bohatý Horník, a literního umění milovník, u S. P. **Barbory**, blíž Kostnice, prostrannou Školu, na svůj náklad ²²⁷vystavěl: za kteroužto štědrost aby se mu Páni Radní odměnili, pět domů, které měl u **Hory**, od všelikých berní, daní, šacuňků a zbírek, až do jeho smrti osvobodili. Škola Svato-Jakubská, po vypálení **Hory** na

spěch z dřeva stavená, že pomálu zcházezi počala, okolo léta 1590. jest zbořená, a na tom zase místě, z gruntu nová kamenná, s pěknými štíty vystavená. K jejímužto vyzdvížení, P. **Mikuláš Vodňanský z Čažarova**, a P. **Zygmund Kozel z Ryzntálu**, těch časů onen J.M.C. Rychtář, tento **Prymátor na Horách Kuttných**, jakožto muži učení, a na literné umění laskaví, jak radou, tak i skutkem napomocni byli: a aby jejich Erby, pro věčnou památku, nadedvěrmi z pěkného červeného mramoru vytesaný se postavili, tuplovaně zasloužili.

Mohlbych já tu ještě mnoho připomínati, o jiných Polityckých řádích na **Horách Kuttných** bývalých, kdyby Handštan tento přes meze umíněné krátkosti nepřeskakoval. Pročež, ač nerád, musím všecko mlčením pominouti, a z té Politycké zahrady vyjítí. To jediné přikládám: že, byť jiné chvály **Hora Kuttna** neměla, pro samey dobrej řád v ní bývalej, nemalé slávy zasloužila. Nebo Jsocrates Pohanský Mudřec, před mnoha sty lety vyznal: **že Štěstí a sláva kteréhokoli města, ne na nádherným zdí a domů stavení, ne na množství Měšťanů, ale na ctnosti a dobrotě Obyvatelů, nevíce pak na moudrým a mírným Magistrátu, záleží.**

Coby pak byl Isocrates řekl o Městu tom, v němžto by byl spatřil

Kněžstvo	}	-	-	{	Vážnosti.
Radní					Moudrosti.
Soudce	}	-	-	{	Spravedlnosti.
Měšťany					Poslušnosti.
Mládež	}	-	-	{	Uctivosti.
Ženské Pohlaví					Stydlivosti.
Lid obecný	}	-	-	{	Pobožnosti?

Bez pochyby žeť by byl soudil, a před celým Světem vyznal:

**O Město býti Peleší
Potvor, litých Šelem Skrejší.
Nešlechtných Outočistěm;
Všech bezbožných Stanovištěm.
Nebo kde místa nemá Ctnost;
Tu se líhne všeliká zlost.**

Starých Pamětí Kuttnohorských Handštan Šatnáctý.

Na Vortě **Hospodář** *a.* vyklaznovaný.

Kázal nám Handštan předešlý, kterak **Hora Kuttna**, za starých let, v Polityckých věcech, jako Zahrada Královská, bývala spořádaná. Hádám, žeby všem starých **Horníků** Potomkům dobře posloužil, kdobykoli jim vyjevil, kterak se oni při Horním díle chovali, a v Pavuňku svých dolů Stříbrných pokračovali? Poněvadž nelze pochybovati, že Rád, který tak dobře v Městě drželi, i při Horách zachovali. O! když se někdo o tu práci pokusí. Ale že se ne tak snadno člověk vynajde, kterýby chtěl to těžké břímě podniknouti, a do toho labiryntu se pustiti, já sám v to se vložím, a co jsem onde i onde, v přehledávání starých pamětí, znamenal, poněkud zjeviti nepominu. Nastavtež tedy všichni Horní Hospodáři uší svých, a v tomto Handštánu, na Vortě **Hospodář**, v hořejší Šachtě **Turkaňské** vyklaznovaný, se zhlídněte: tent' vám, poněvadž všecek jest *b.* glancovitý, jako v nějakým zrcadle ukáže:

230

Kterak staří Horníci při Horách hospodářivali.

Bři každém Hospodářství, musí býti Hospodář a Čeledín. Nebudeli prvního, kdo bude nakládat a rozkazovat? Budeli pak zscházeti na druhým, kdo bude poslouchat a pracovat? Nad to jest taky rozličných obmyslů, a důvtipných nalezů, jimížby se dílo fedrovati, a lehčejí mohlo konati, za potřebí. Zdali starým **Horníkům**, při jejich horním Hospodářství, něco takového zscházelo, z nasledujících Artykulů porozumíš.

Artykul první, O Horních při Kuttně Oficiřích.

Emnoho jích za starých let bývalo, a však všecko lépeji, než po letech, když jích na mandele přibylo, se řídilo. Pravda totižto jest co přísloví praví: **Mnoho Doktorů Císaře umorí: a mnoho Kuchařů polívky nedovaří.**

a. klaznovati jest, po haldách a dolového kamení hromádách rudy hledati, a jako paběrovati.

b. bliskavý.

Podle Práv Králo-Vácslavských, Hory **Kuttenské** víc než za půltřetího sta let, těmito se Ouředníky řídily.

Předně Královským **Urburyřem** (o nevyšším **Mincmistru** příští Handštan bude mluvíti) to jest Horního díla **Starostou**. Jehožto byla po²³¹vinnost, na horní Oficiry, a Královské z Hor Důchody, bedlivý pozor dávat: k tomu aby Kverkům a Horním Nákladníkům žádá protimyslnost a skrácení se nedálo, pilně se starati. K povinnosti té obyčejně se muži vzácní a od Stavu potřebovávali, jakéhož Paprocký připomíná: Urozeného P. P. **Mikuláše z Lobkovic**, jenžto okolo léta 1418. nevyšším při Dckách Zemských Písařem, a na **Horách Kuttných** Královským Urburyřem býval.

Po Urburyři byli **Perkmistři**, jimžto taky říkali **Vrchní Šteygíři**, aneb **Lezcove**, proto že neyméně jednou za teyden povinni byli do dolu lezti, a k dělníkům přihlízeti. Mimo to, zavazani byli, při sázení Košťů, to jest, všelikých týhodních nákladů popisování sedati: a když kdo za propůjčku, totiž za dovolení k pavování v místě nějakým žádal, dovolení dáti.

Perkmistry následoval **Písař Urburní**. A ten byl povinen, všecko co se při Ouřadu Horním konalo, do jistých Kněh zapisovati. A **Šichtmistry**, neboližto dolní Písaře, jenžto všecky na Hory vzešlé náklady popisovali, pod svou mocí a zprávou míti.

Čtvrtý Ouřad býval **Obecních Šteygířů**, nebo **Lezců**: jimžto náleželo, netoliko ve dne, ale i v noci, co neyčastěji po dolých sobě poručených lezti, a na obecné dobré pozor dávat. Item, kdeby jakého ²³²opatření bylo potřebi prohlížeti, a i hned k opravě toho dopomáhati: tak aby Hory, na nižádné straně, bez těžení a pavování nezůstaly.

Pátá povinnost byla **Maršeydníků**, to jest doloých Měřičů: aby oni doly, vorty, a všeliké jejich meze, jak nad, tak i pod zemi vyměřovali: Havířům, na kterou hodinu, a jak daleko by měli dělati, povídali. Žádný však z nich, bez opovědi, a Horního Ouřadu dovolení, nesměl žádných měř táhnouti, aneb, jak Horníci říkají, maršejdovati.

Šestý Ouřad sloul **Cimrmanský**, neb **Tesařský**. Ti zavazani byli k všelijakým rychtůnkům, to jest Strojům a přípravám přihlízeti: co koli zpurovaného neb rozsedlého našli, to buď Štemply a Turliky (totiž dlouhými a krátkými podporami) uchycovati a podháněti: buď

zejdunami (postrannými prkny) opažovati, stiskati, a co neylépe vycimrovati, vybedniti. Summou: cokoli bořitelného a padlého viděli, to pro lepší Hor a dělníků ubezpečení, před pádem a škodou uchovati.

V sedmém Horních Oficirů stupni, počítali se **Hutmanove**, totiž Horní Strážní, a ti trojí bývali: totiž **Svrchní**, **Dolní**, a **Kovární**. **Svrchní**, na všeliké nádoby, jenž se v Bechyňích (Havířských komorách) skládalo, pozorovali: a aby se všechna povrchní díla náležitě konala, přihlíželi. Nad to, když Havířstvo dolu lezlo, zdali jích počet plný²³³ jest, sčítali: když pak zase nahoru vylezlo, každého pilně, aby žádný žádné rudy neodnes, přehledávali. **Strážní dolní** neb **dolejší**, všecko dolové nádoby opatrovati; dělníky k pilnému dílu ponukovati; zdali se všichni k práci dostavili, pozorovati; nadevšecko pak, aby žádný dvou *c.* Šichet pořad nedělal, a tak dřív času se nepřemohl, nepřipouštěti musili. **Strážných Kovárních** povolání bylo, do Kováren často choditi, a toho šetřiti, aby se všeliká Horničná železa náležitě ocelovala, ostříla, nakládala, punovala, to jest obvařovala: aby se jak bohatým tak i chudým Kverkům, bez rozdílu dělalo: uhlí od Nákladníků dodané, neužitečně nepálilo: a kolik ho vozů do každé Kovárny za teyden přivezeno, zapsalo.

Osmý Ouřad neboli **Annklopeři**, totiž hodin zvěstovači. Ti musili na hodiny bedlivý pozor dávat, tak aby se žádná Šichta ani neukracovala, ani neprodložovala. Ti, jak určitá hodina zazněla, i hned na *d.* **Taghašple** při všech dolých tloukli, a tím znamením, neybližším Havířům, že již čas díla pomínul, návěští dávali. Oni pak jak to znamení zaslechli, na svých vortech po skalách, buď *e.* feysli, buď *f.* pemrlícemi bouchali, až i jiní, jenž na vzdálenějších místech těžili, žeby Šichta došla, se dovtipovali.

²³⁴Devátá Strída bývala **Rudodělců**, jimžto **Ertzthalerove** říkali: kteřížto, když čas přišel rudu zdvíhati, tu, na mnoho hromad snešenou, na jisté díly dělili, potom na míry, Královským ceychem ceychované, měřili, a co komu přináleželo, spravedlivě rozvrhovali.

c. Šichta, jest určitý počet hodin k dílu.

d. na neyhořejší hašpl, neb díru, kteroužto se ze dne dolu leze.

e. kladivy jako perlik.

f. kladivy ručními.

Desátí bývali Horní **Přísežní**, od Přisahy, (kteroužto spravedlnost činiti, a celou víru v Soudech zachovávatí byli povinni) tak nazváni. Ti s Urburyřem a přednějšími Ouředníky, Horního lidu rozepře soudívali. Ti, při měření dolu vždy přítomni býti, a zdali míry hoden jest, očitě spatřiti, jakož i na znamení, nějaký Handštan z *g.* Umprochu vytítí musívali. To pak jest hodné paměti, že ani Otec s Synem, ani Bratr s Bratrem, ani Vnuk s Streycem, ani Sestřenec s Ujcem, ani Test s Zetěm, ani dva Švagrove v tu povinnost pojímání nebyli: nebo (jak Král **Václav** druhý říkával) **Krevnost a příbuznost, činívá v Soudech rozličnost.**

Krom těchto nyní vyčtených Oficirů, jiných jsem nenašel: tak že se dosti nadiviti nemohu, kterak tak málo hlav, tolik tisíc lidu Horního, a náramně divokýho, zpravovati mohlo. Aníž mi někdo řekni: že se v Pamětech nachází, kterak při těch Horách býval **Hofmistr**, **Puchalter**, **Štolmistr**, **Paumistr**, **Perkschreyberove**, **Lehenschreyberove**, a jiní te²³⁵měř bez počtu Oficirove. Nebo dávám tomu místo; ale ptám se: víšli kdy se takové Povinnosti začali? Tehdáž totižto, když Hory klesati počaly. Ale s jakým užitkem? ne s jiným, než že mnoho platů na ně vycházelo, málo pak z nich zisku přicházelo. Medle co neyvíce za **Rudolfa** Císaře a našeho Krále, **Kaňkovské Hory** zavádělo, a za **Matyáše** v létu 1614. k spuštění přivedlo? Já jistě nepovím; Královští Komisaři, tehdáž na Hory vysláni, pověděli: že stádo Ouředníků a Písařů, neužitečných darmochlebů, po těch pastvách se páslo: a více peněz z Cassi Královské do jejích měšců, než Stříbra z čtrnáti *h.* Radšachtů do Mince, vycházelo.

Artykul druhý, O Horních při Kuttně Dělnících.

Ak málo Oficirů, tak mnoho dělníků při těch Horách se nacházivalo. První a ze všech neypřednější bývali **Havíři**: z nichžto někteří Rudy v skalách hledali, kopali, lámali: někteří Štoly a jiné průduchy prosedali. Druzí slouli **Hašplíři**, kteří z dolů rudu a *i.* Perky Rumpálem nahoru táhli. Třetím říkali **Treybýři**, kteří Koňma Rudy, Perky, ba i tu vodu na den z Radšachtů honívali. Čtvrtí se

g. z klufty a pramene, který se má sekati.

h. dolův, při nichž Koňský treyby jsou.

i. jalovou skálu, v nížto žádného stříbra není.

jmenovali **Šmelyři**,²³⁶ jenžto v vodních kožech, kterým Calovky říkali, z Žumpu až na Štoly vody vyvažovali, po hornicku: feylovali. Páté nazývali **Pacholky**, jenžto jak Rudy tak i Perky, buďto po *k.* fudrnostech na *l.* Kocabkách a *m.* Huntech až na *n.* Ražump fudrovali, to jest táhali: aneb již na den koňmi vyhnané, v purách běhali; chci říci: na kolečkách vozili. Šestým pravili **Pumpaři**, kteří vody do tuní a jam svedené, pumpovali. Sedmí byli **Hlináci**, z nichžto jiní hlínu v Lamgrubích (hliništích) kopalí; jiní k nařízeným štaďlům a místům na karách šlepovali, Čech praví: smeykali; opět jiní z té hlíny, slamou promíchané, koule (Havíři je jmenují Vellary) dělali: až naposledy někteří, ty takové Vellary v *o.* Kyvlích po rumpálu dolu dávali. Osmým dáno jméno **Štrechýři**: a ti z *p.* Latrochu saze vyměťali; fudrnosti od kahanců a zemských pár začazené čistili; *q.* Lutny, když byla potřeba, rychtovali a opravovali: aneb do konce z nových dun (prken) cimrovali a dělali. Devátí v počtu stáli **Preytýři**: a ti ploskatou palici (již Šlaka říkájí) Štufy a větší kusy rud preytovali, to jest roztloukali: když pak jích dosti narozráželi, tu je přebírali: a co do²³⁷brého, to od Perkovi a jalového kamení odmisovali, potom na vykázaná štaďla a místa odnášeli. V desátém řadu počítali se **Puchyři**: jíchžto dílo bylo, *r.* Pecky, *s.* Felizny, *t.* Klopy v *u.* Puchyrnách na drobníčko tlouci, a tak rozdroponěné, **Šlichýřům** dodávati. Slouli pak **Šlichýři** (to byla jedenáctá Horních dělníků Střída) kteří všecko, co jim Puchyři dodali, a mimo to i Rudní písek, prach, ba i ty rudní smeti, onde i onde pilně smetené, v proutěných koších, jistým způsobem, provažovali a propírali. Tak hle pilní bývali Horníci, aby ani Kventlíčku Stříbra nezhyňulo! Dvanáctá, a poslední čeládka bývala **Marštalíři** a **Vozkove**. Kteřížto horních Koní (jíchžto, jak v Královských, tak Kverkovských a Nákladnických

Marštalích několik set se chovalo) hlídali, a jimi někdy Rudy, někdy Perky, někdy vodu z dolů na den honili: někdy lesy, to jest dříví, od Labe k všelijakým rychtuňkům a přípravám vozili: někdy, kam potřeba volala, forovali. O Hutní čeládce tuto nic nepíši, snad se o ni jinde zmíním.

238

Artykul třetí, O Rozličných Šichtách Horních.

 Istý počet hodin, v němžto Dělník horní pracovati jest povinen, **Šichta** sluje. O čemž následující Paměti nacházím. Král **Václav** v Právích Horničných nařídil, aby den a noc na čtyry Šichty se dělili: tak aby každá Šichta 6. hodin trvala, a každý dělník 6. toliko hodin, nic více, pracoval, tak aby se dílem, které těžké jest, dřív času nepřemohl. První Šichta, od osmi hodin, na celém Orloji, až do čtrnácti: druhá od čtrnácti až do dvacíti; třetí od dvacíti až do druhé; čtvrtá od druhé až do osmé na noc hodiny, se protahovala. A tak celý den Havířstvo se střídalo, krom dnů Nedělních a Svátečních: nebo když den takový nastával, tedy před tím v 20. hodin všecky Šichty se zdvíhaly, Havíři a jiná Čeládka, do Lázní chodili, pokrmy sobě kupovali, a následující Boží Den světli. Druhou pak noc po Svátku, v osmi hodinách Šichtu zase zarazili. Aby pak všickni časné k svým Šichtám se dostavovali, povinni byli tu hodinu, než se Šichta začala, do Kaven, to jest Havířských domů k tomu nařízených se sjíti, tam se Pánu Bohu společně modliti, pobožné písně zpívati, a jak určitá hodina zazněla, i hned dolu lezti, a tam předešlé dělníky (vezmouce od nich *x.* Šligle) lozovati a vysvo²³⁹boditi. Trvala ta Šichta na čtyry drtele (to jest 4. čtvrti) pořádnost, až do válek Žižkovských: potom, když bohatství Hor počalo mizeti, mnoho se v tom změnilo. Nebo v některých dolých na tři drtele, po osmi: v některých na dva, po dvanácti hodinách dělávali. V jiných zase na Kdyně (to jest oukolem) a opět v jiných na Centnýře, dílo se projednávalo. Až naposledy k tomu přišlo, že jenom na jeden drtel, totiž od osmi až do 16. hodin, těžiti se počalo. A tu pro lepší pořádnost, takto nařízeno: aby se jak v létě tak i v zimě, od sedmi hodin českých až do osmi, na dvou věžích, totiž **Vysokostelské** a **Náměstské** zvonilo: Ha-

k. dolních uličkách.

l. prkenných truhlách.

m. neckách na smyku.

n. místo pod šachtou.

o. ploskatých vokových.

p. z pruduchů, jímž smrady z dolů vycházejí.

q. prkenné nad latrochy komíny.

r. Pecka, jest uzel, a jako suk rudy, k dobytí těžký.

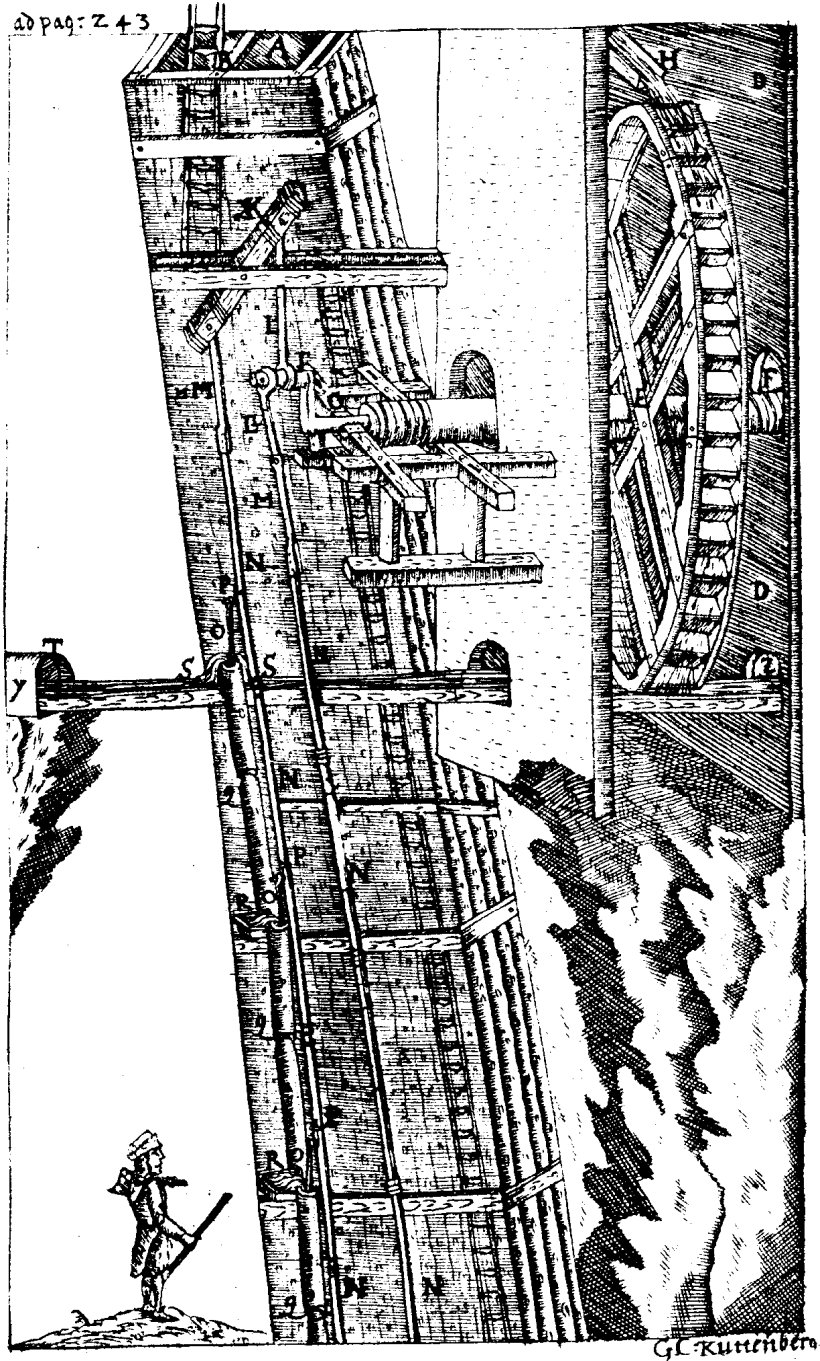
s. rudy velmi tvrdé.

t. rudy po haldách a vyvezeného dolového kamení hromadách, shledané.

u. v hutích k puchování a roztloukání rud vystavených.

x. Havířská kladiva, totiž Želízko a Pemrlíci.

ad pag: 243

výří pak, jak se zvoniti začne, aby povinni byli do Kaven se scházeti, Pánu Bohu Modlitbou svatou a písněmi pobožnými dílo a zdraví své poroučeti, jak pak osm hodin udeří, i hned do dolů lezti, a až do šestnácté hodiny, věrně a pilně Šichty své konati. Zeptá se mne někdo: jakou mzdu Horní Dělníci za svou práci mívali? O tom byloby tu mnoho psáti, kratičce toliko navrhuji: že dříve než Král **Václav II.** Horní Práva vydal, všem dělníkům Rudami se platívalo: ale to se s velikou, jak Královské Urbury a důchodu, tak ubohých Kverků a Nákladníků škodou dalo. Nebo Horní čeládka, kde mohla rudu stranila, a do Huti, za spravedlivě vytěženou, prodávala. Kterémužto zlému **Václav** opatrně vyhověl, když nařídil: aby se všem dělníkům penězi platilo; krom Kovářů, hodin zvě₂₄₀stovačů, a Kožoševců (Kožoševci slouli, jenžto Kože, k rud, perku a vod tažení krájeli a sešivali) poněvadž ti rud se neteykali, a tak jich ustraňovati nemohli. Po letech pak i z toho sešlo, a samými penězi všeliký Luny (to jest zasloužené mzdy) se odbeyvali.

Artykul čtvrtý,

O některých při pavování Fortelích.

 Dyž Fortele jmenuji, skrze ty, nějakých podvodů, Istí a šejdýřství Čtenáři nerozuměj: ale důvtipné, k snadnějšímu Hor těžení, vymyšlené způsoby hádej. O níchžto nepominu tuto, ve vsí krátkosti něco pověditi.

Fortel I. Vod z Dolů feylování a vážení.

 Ři **Kuttenských** Horách, tak znamenité a kunštovné vod feylování bývalo, že Uherští Horníci nestyděli se z něho mustr bráti, a své Hory velmi vodnaté, podobnými způsoby sušiti. Pročež taky (jak Petr Albin, v své o Horách Mišenských Kníze, Titulo 7. svědčí) mezi Německými Horníky, toto za starodávna vzešlo přísloví:

**Kverkové Dolů Uherských,
Jsou dlužníci Hor Kuttenských.
Mají jim dávat poplatek;
Vodní peníz za svůj statek.
Neb se od ních vynaučili,
Jakby své Hory sušili.**

241

Poněvadž pak dvojí vody Horám na škodu bývají, totiž y. Drnové a z. Frátové, ty a takové Hospodářové **Kuttenští**, aby od svých Hor odvrátili, rozmanitých fortelů užívali. Neyprve vody drnové, jenž se nad Štolama preyštily, skrze Štoly po Krních (korytkách) zsváděli. Frátové pak, jenž v hlubinách, pod Štolami, ze skal se tlačily, ty do jam, tuní a žumpů schvalně k tomu zdělaných, sháněli, a tak sehnané, na některých místech skrz Pumpaře pumpami pumpovali: na některých, skrz Šmelíře, do koženných pytlíků (jímž Calovky říkali) fucovali, to jest naháněli: a skrz Pacholky k tomu zjednané, až na Štoly, v těch Calovkách vytahovali. Opět na jiných místech, kde žádné Štoly nebylo, v velkých koženných pytlích (jímž vodnice pravili) koňma až na den treybem honili. Naposledy, kde se státi mohlo, vodní táhadla zavěsili: k nímžto od jinud buď po strouhách nebo troubách vodu vedli, a tou vodou strojné kolo hnali, kteréžto dnem i nocí se točíce, frátové vody, do hluboké jámy, které **Vlk** říkájí, stažené na horu troubami dmulo, a přeč odhánělo. Takových vodních tahadel, několik při Horách **Kuttenských**, za starých let bývalo. ²⁴²Jmenovitě čtvera Míhadla, na **Roveňském** Couku postavená, k oným Příbramským ve všem napodobná, ježto Dvojí cti hodný Páter **Bouslav Balbin Soc: J E S U**, pravý českých Hystoryí Livius, v Svato-Horské Kronyce vypisuje, a hrubě vychvaluje. Ale všecka ta táhadla a míhadla, dva Vosrkunsty (po česku, **vodní Stroje** jmenujme) převyšovali. Z níchžto jeden na Couku **Kaňkovském**, v dole **Trmandl** řečeným, byl zavěšen, a ty Hory měděnné sušival. Ač pak za Krále **Vladislava**, okolo Léta 1475. neopatrností jednoho a. Kunstvortera vyhořel; nic méně i hned jiný na jeho místo byl vyzdvížen, a až do spuštění Kaňku, jenž se léta 1614. zběhlo, vytrval. Jsou až po dnes Starci, kteří naň pamatují. Druhý na Couku **Turkaňnským**, při **dolejší Šachtě**, (před léty **Šmytna** řečené) dosavád se spatřuje, a velikými náklady, aby nezašel, zdržuje. Ten Vosrkunst, Jiří Agrikola, Muž v horních věcech nad jiné zběhlý (v 6. o Horách Kníze) mezi všemi vodními stroji, ney-

y. drnové vody, slují vody dešťové, do země skrze drn se táhnoucí.

z. to jsou vody z podzemních skal se preyštilíci.

a. toho stroje hlídače a opatrovníka. Jsou pak tři, jenž toho stroje dnem i noci hlídají. První sluje Kunst-Šteygíf. Druzí Kunstvorterove se jmenují.

obzvláštějším, neuplatnějším a neytrvanlivějším nazývati nepochybuje. Tomu Vosrkunstu, všickni muži rozumní, a v horničných případnostech zkušeni, kolikrátkoliv naň se dívají, nemohou se dosti na²⁴³diviti, ani ho nachváliti. Snad i ty Čtenáři rád bys se naň podíval. Medle podívej, a na tuto přiložený Kupfrštych zdrávě popatř. Abys pak mu aspoň povrchně porozuměl, co ti oněm povím, znamenej. Vidišli A. literu? ta znamená Šachtu, v nížto ten Stroj visý, a do nížto se po fartu, neboliž po řebříku B. leze. Ta Šachta, od heypanku (to jest počátku vazby) až dolu k vodám C. jíchžto pro hlubokost ukázat nemohu, na 372. lokte Pražské jest hluboká. O jaká to hlubina! Kde litera D. tu jest čtverhranná tmavá komora (Lednice řečená) ze všech stran vymurovaná, totiž vyzděná: pod zemi na 27. loket s hloubí. V té Lednici, Kolo E. náramné, půlčtyrmečítma lokte vysoké, na velikých čepích F. G. visí. To pak kolo, voda H. zdaleka a hloboka vedená žene. Pod literou I. vězí Klika železná, v železných hamřích na způsob rožnové rukovětí lytá, nikoli kovaná: tak těžká, že s ní několik silných pacholků ani nehne. K. znamená veliké dřevo dubové, železím okované; kteréžto Vokpan sluje, proto že v pumpování váhy přidává. Kde L. tu tlustý prut železný, Krobštan řečený, jimžto ten Vokpan klika táhne. Druhý Krobštan Ll. jiné železo M. Kopeyzna nazvané, svorníkem k sobě má připojené. Kde pak litera Mm. tu opět jiná Kopeyzna z Vokpanu jest zavěšená. Na těch dvouch Kopeyznách, visí dlouhá a co krokev tlustá Táhadla N. kterážto Bidylkami O. do trub vpuštěnými, ^{244a} na Krumpusích, to jest, železných hácích P. zavěšenými, když se kolo točí, pohybují. Kde literu Q. spatřuješ, tu jsou trouby vrtané, (jest všech 59.) jimiž se voda do Koryt R. pumpuje; a z těch koryt vždy veyš troubami se žene; až do neyhořejší trouby přihnaná, ven z ní do Krně aneb žlabu S vychloustne: tim pak žlabem, spolu s drnovými vodami T. po Štolách Y. z hořejších grádů a končin přicházejícími, do Štoly Z. běží, a tou Štolou, pod zemi na mnoho množství dumplochů (jeden dumploch 4. lokte drží) prosednutou, do struh, v šírým poly k tomu schvalně způsobených, vypadá; až po dlouhé chvíly a cestě do Labe vpadá. Tu máš Čtenáři, ten Stroj běžmo vypsaneý a vyloženeý. Věz však že jsem ti všeho nepověděl. Praví Horníci: *Secretum meum mihi. Ne sevším na trh.* Nic méně toho

před tebou nezatajím: Že voda H. která kolo E. žene, z potoku Pachu, pod **Horou Kuttnou** hlubokým oudolím tekoucího, přes vysoký vrch na horu se vede, a Mistru toho toku (jenž byl jakýsi Eliáš Kynter) u všech Horníků věčnou chválu dává.

Fortel II. Větru přivádění, a smradu vyvádění.

Sichni vědí Horníci, kterak v podzemních hlubinách čerstvých větrů jest potřebí. Jistě dělník málo bez nich nadělá, v brzkém čase Percochem, to jest dušnosti se zadusí, a když se nenaděje, ²⁴⁵od b. Švubu zdřevění. Petr Albin, Sasský Scribent (v Kníze o Mišenských Horách Titulo 9.) povídá: že před lety, na Karpatských Horách mnoho žen se nacházelo, kteréžto v málo letech šestkrát, i častěji se vdávaly, a jednoho muže po druhém dostávaly. Jaká pak toho tak častého vdávání byla příčina? Žádná jiná, než že jejich muži bez čerstvého větru v dolých dělali. Protož staří Hor **Kuttenských** Hospodářové, žádných nákladů nelitovali, aby v těch místech, k kterým vítr skrze Štoly dodávati se nemohl, na čerstvém větru nezscházel. Coť se pak zdá, jak jsou k tomu dopomáhali? snad širokými plachtami, u prostřed dolů, fochrovali? aneb Kovářskými měchy do dolů deymali? kterýchžto způsobu při jiných Horách někdy užívali. Nikoli. Mojí **Horníci** něco platnějšího a důvtipnějšího obmyslili: když totižto v místech příhodných, průduchy, jimžto oni **Litlochy** říkali, z drnu až do hlubin dolových prosedali, a kde zem lozovitou (sypkou) našli, tu aneb šrutem, to jest tesanicemi, opožili: aneb kamením, na mech vymurovali. Kdo bedlivě na to pozor dá, chodě po starých Coucích, mnoho takových litlochů spatří, a že dávno se nezasuli, se podiví. Ač ²⁴⁶pak takový průduchy mnoho košťů a nákladů vynášeli, oni však toho sobě nic nevšímalí, když toliko čerstvých větrů dostatek sobě pod zem uvedli. Nebo povrchní vítr, takovými větrnými dírami dnem i noci dolu foukal, všecky c. Ražumpy, d. Fudrnosti, e. Hašple, f. Vorty

b. Švub, jest dolní jedovatá pára. A to jiná dygnovitá, t.j. hustá: jiná fryšovitá, t.j. subtylná. A tato mnohém škodlivější než ona. Nebo kde člověka zastihne, tu ho umoří, až zdřevění. Zůstane pak po ní umrlec, jako rúže v tváři červený.

c. místa pod šachtami, na něž se rudy sváží.

d. dolový uličky.

e. díry, kterými se rudy po rumpále táhnou.

províval, a smrady skrze **Latrochy** nahoru vyháněl. Skrze Latrochy pravím, to jest dolový komíny, kterýžto skrze Skálu *g.* firštem nemalými náklady vedený, ze mnohých míst, do jednoho hlavního takového komína se scházeli, a všem smradům *i h.* foulům průchod až k *i.* lutnám otvírali. Krátkýma slovy, mnoho jsem Čtenářům teynosti problekl.

Fortel III. Podzemních Štol hnání.

 Štolách Horních daloby se mnoho psáti, kdybych chtěl všecko, co o ních vím, popisovati. Snad na mále Čtenáři přestaneš. Věziž tedy, že při Horách dvoje Štoly se nachází. První se jmenují **Fudrovní**, aneb **hledající**: druhé **Erbštoly** aneb **dědičné**. **Hledající** jsou, které ti, jenž po stříbrných rudách touží, dělají: nebo Havíř skalou po kluftě a pramenu rudy odsedaje, nemůže ²⁴⁷než po sobě štolního průchodu nechati: kterýžto průchod **fudrovní** se jmenuje, proto že se po něm rudy a Perky fudrují, to jest vozejí a táhají. Štoly **Dědičné** jsou, které se schvalně od Horníků dělají, aby se po ních vody z hořejších grádů a končin zsváděli, a větry do povrchních dolů uváděli. Každá Štola dědičná, od žuly (to jest půdy) až do firštu (to jest stropu) má míti s veyší 4. lokte Pražské: s šíří pak od hantu do lintu (to jest od visuté skály až do ležaté) lokte půldruhého. Item každé Štoly dědičné žula má se poznenáhla štakovati, neboližto povyšovati: tak že ve sto dumploších má toliko jednoho lokte Pražského a půl čtvrti štak míti, to jest, povyšena býti: čehož kdyby Štolníci nešetřili, máloby dolův podsedli, a brzo příliš by se na den prorazili. Ale o těch Štol povahách dosti; kdo chce neco více o štolním Právu zvědět, ať si nestíží do Práv Horních Králův **Václava** a **Rudolfa** nahlídnouti. My raději vizme, zdali Hospodářove **Kuttenští** některou Štolu dědičnou zarazili, a prosedli? Ovšem žeť zarazili, a všecky téměř prosedli. Nebylo toho Couku (krom **Oselskýho**, který pro nízkost svého položení dědičné Štoly neměl) na kterémby aspoň jedné Štoly nebylo. Ku příkladu: na **Kaňkovském** Couku Štola bývala, která od zhlaví (to jest začátku) až do Štolhortu (to jest do konce, a celé skály) 924. dumplochy na dýlku držela. Zname²⁴⁸ney

f. místa, v nichž se rudy sekají.

g. skrz strop skály na horu.

h. shnilým parám.

i. prkenným nad latrochy komínům.

Čtenáři, jaká to převeliká dýlka byla! Dumploch, 4. lokte Pražské v sobě obsahuje. A tak ta jedinká Štola 3696. loktů Pražských dlouhá byla. Žádná ulice pod širým nebem tak dlouhá, jaká tato pod zemi se nenajde. Couku **Turkaňského** Štola na 659. dumplochů běžela. **Kuklická** od zhlaví až k litlochu (průduchu) **Němkyni** přímo na 86. dumplochů šla; a tu se na hantovou (visutou) a lintovou (ležatou) Štolu dělila. Hantova 745. dumplochů vynášela: Lintova pak 522. dumplochlů prosedala. **Hloušecká** 548. dumplochů dlouhá byla. **Greyfská** 900. a půl dumplochů štakovala. O Štolách **Rovenských**, **Poličanských**, **SvatoMařímajdalenských** a jiných, nic nepíši, abych se nezdál někomu tlachem dělati. Toho však nechci ani nemohu zažítí, co Jiří Trnický z Trnice, Ouředník *k.* Prennární léta 1541. poznamenal: že totižto jest Erbštola, od starých **Horníků Beránkovská** řečená, proti **Malínu** do vrchu nad **Reyzi** zaražená, ale až na Klufty a dobrých rud prameny nedohnaná. Ta pak kdyby se až k Kluftám dohnala, žeby za několik set let, dědičnost Horám **Kuttenským** způsobila, a se znamenitě odměnila. NB. NB. Nynější Páni **Horníci!** Trnický vám na Požehnutí Boží prstem ukázal; jděte po něm.

²⁴⁹Fortel IV. Ohněm Sazení.

 Oněvadž se při Horním díle často přihází, že Havíři na tvrdé Skály přicházejí, a spíše všecka železa až na *l.* Undloch potlukou, než jednu Štufku, (kousek rudy) vyrazí: v takové příčině, staří **Horníci**, takto sobě ohněm pomáhali. Kde tvrdou skálu býti znamenali, tu *m.* Šeyty na jeden, na dva, třebas i na tři *n.* Štufy rovnali, a ty štufy *o.* vellarskou hlinou klabovali, to jest, obmazovali. Když pak jak náleží uklabovali, nařežíc Faklů (tríšek) ten štus zapálili, a tak dlouho klauzniti (doutnati) nechali, až štus vyhořel. Potom klabverk (vypálenou hlinu) otloukli, a co se ho koli nametalo (napadalo) šarovali, my Čechove řekl bychme, uklidili. Po ušarování toho klabverku, velmi lehce skálu sekali, a tím fortem nesmírných nákladů přispořili. Nebo jedinkým ohněm tak mnoho skály

k. Prennarna, jest dílna, v nížto se stříbro na čisto přepluje.

l. k díře, do nížto se topořiště nasazuje.

m. dlouhé dříví štípané.

n. vrstvy.

o. z hliněných koulí, jimž vellary říkají.

zdvihli, coby byli za mnoho neděl vši mocí, a všema svýma železy nenasekali. Trvalo to ohněm sazení věků několik: až posledně zalíbilo se některým, ručníčným prachem stříletí. A jsou až po dnes Horníci, jenžto ten Fortel netoliko vychvalují, ale taky při pavuňku ho užívají: proto že, prey, navrtaná skála, a prachem jako ručnice nabitá, když se ten prach ²⁵⁰zapálí, mnohem více jednou ranou udělá, a skály odrazí, než aby se několik štusů ohněm sadilo. Mně se zdá, že tím střílením, kdo koli je začal, několikere zlé na hory uvedl. Nebo větších nákladů k střílení potřebí. Máloli na prach, na nebozezy, a jiné nádoby vyjde? a co na Havíře od lochování, to jest, skály vrtání? Prve oheň darmo pracoval: les (to jest dříví) a vellary (to jest koule hliněné) ne tak mnoho stáli. Mimo to, nyní divočina v rudách zůstává, a stříbro při šmelcování v Hutech zžírá: kterážto před tím ohněm se trávila. Posledně, tím střílením skály se otrásají; mnohdykrát kašny, neboližto podlahy, na něž se Perky kladou, klesají; štemple a podpory veytují a ustupují: skrze což Havíří hrdlí svými jistí nejsou; až div že se kdo na to dílo dává. Leč snad *p.* Obroční hlavy doma mají. Pročež zdravého povážení věc hodná jest, lepejší ohněm saditi, čili prachem skálu stříletí?

Fortel V. Treybů stavení.

Rři mnohých Horách žádných Treybů neni, všecko rudní zboží po rumpálích na den táhnou. Na Horách **Kuttenských** z prvopočátku podobně bývalo, všecky rudy na Vrtidlách (tak Král **Václav** rumpáli jmenoval) z země vážili. Ale po letech, když se do hlubin a propastí podzemských prožabrovali a probrali, vidouce že takové laduňky a tiho²⁵¹ty, samou lidskou rukou těžko přichází na horu dodávati, počali si nad hlubšími doly Treyby stavěti; kteréžto Radšachty, to jest, doly s Kolem nazvali. Jest pak Treyb, mistrovný z Vely a Kol, jak cevních tak palečních, Stroj a předivné stavení; kteréhožto způsob, na tomto obraze, tak jak se mohlo státi neylépe, od Rypáka mého máš vyrytý a vypočtený. K takovému Stroj stáří **Horníci**, někdy 6. někdy 8. ba i 10. třebas, když těžké hnání bylo, neysilnějších koní připráhali, a v kožích na způsob pytlů z několika volovin sešitých, a na náramných řetězích visících, z

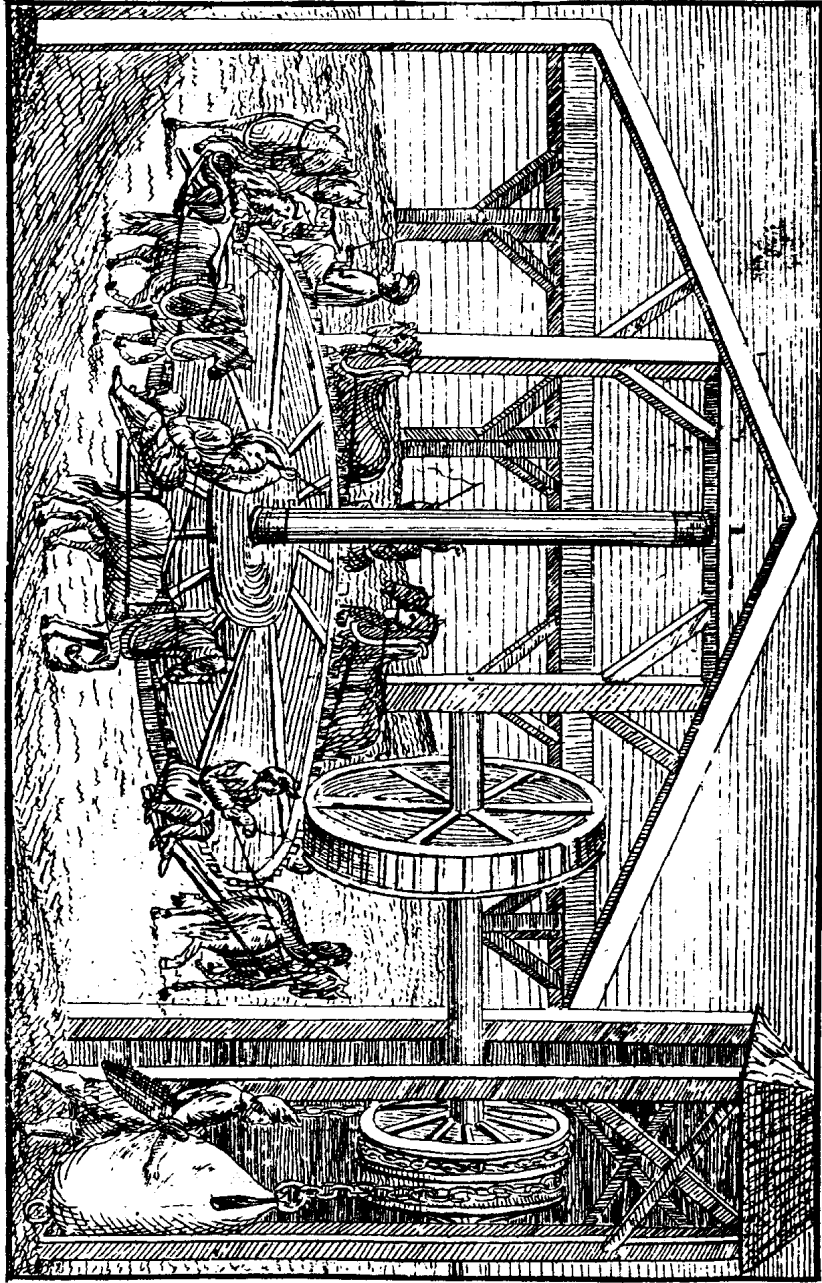
q. Ražumpu na den honili. Ti jenž to dílo konali, **Treybíři** se jmenovali, a tyto neyhlavnější puňky zachovávatí musili. 1. Aby jednou koní zápřeží, deset Calů (to jest 20. koží rudou neb Perky naplněných) vyhnali. 2. Jak těch 10. Calů vyženou, aby i hned unavené koně vypráhli, a jiné čerstvé zapráhli. Stalo se nejednou, že za jeden den, u jedinkého treybu, desetkrát koňstvo se proměnilo. Z čehož znáti se dává, jaká síla koní chovati se musila. 3. Povinni byli Treybíři na to pozor dáti, aby do každé kože 20. Šilinku, do každého pak Šilinku 5. Pur (koleček) rudy vcházelo. 4. Aby kože nikdá prázdné dolu nešly, ale vždy, buď lesem (dřívím) buď hlinou, aneb jinou dolní potřebou se ladovaly a naplňovaly. Chtělbyš snad vědět Čtenáři, kolik takových Treybů při **Kuttenských** Šachtách bývalo? Ať pravdu vyznám, nemohu všech vypočítati, proto že jích mnoho již dávno zakleslo. Snad tvou chtivost ukojím, když ti o **Kaňkovských** zprávu učiním. Věziž tedy, že na tom samým Couku 14. takových Radšachtů (to jest s treyboveyma Strojí dolů) bývalo, jíchžto jména, a až na Ražumpy hlubokost, následující Tabule předstírá.

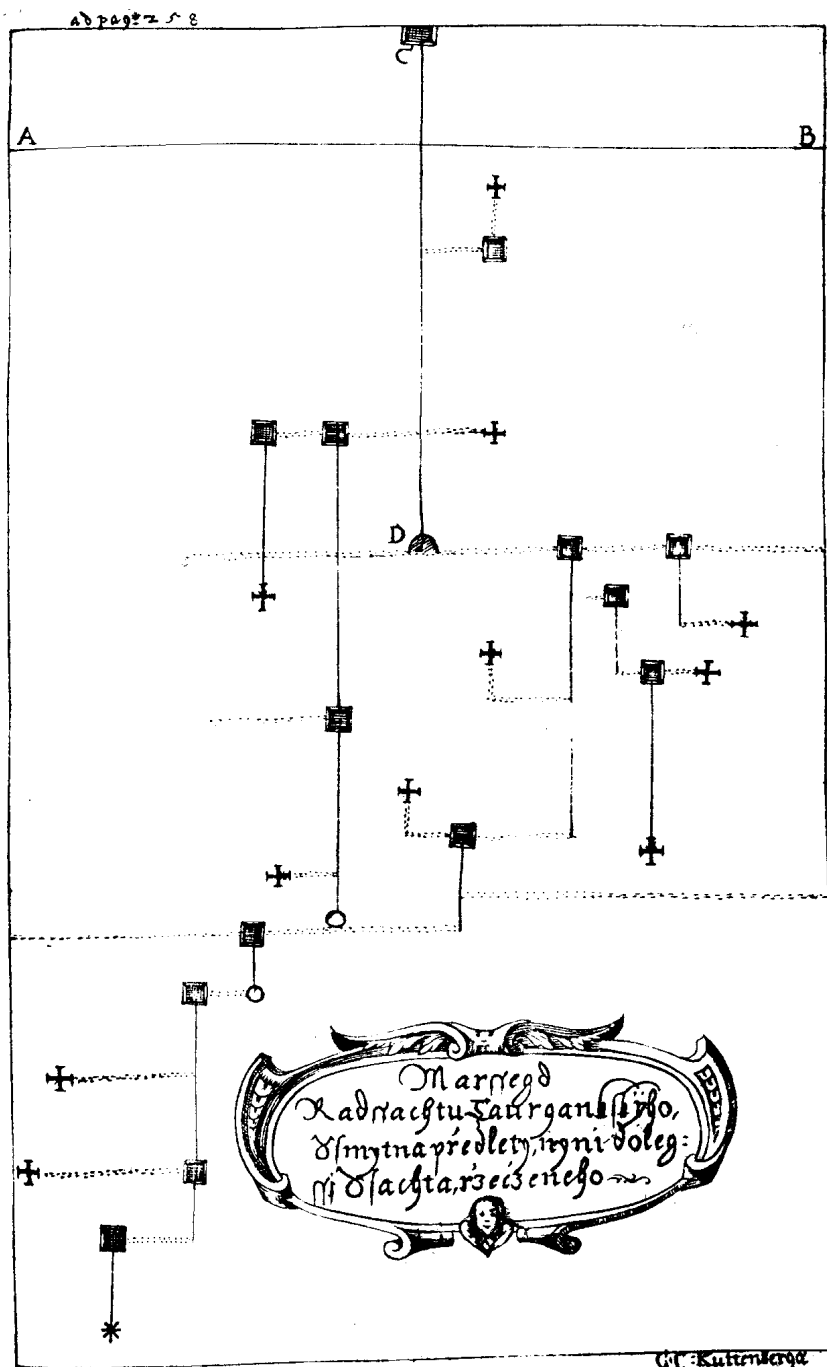
Radšacht		Dumploch		Loket
1. Šafary - -	Byl hluboký až na Ražump	- - 68	Což na Pražské Lokte učiní	272
2. Kuntery - -		- - 92		368
3. Nová Šachta		- - 64		256
4. Hoppy - -		- - 75		300
5. Rabšteyn - -		- - 65		260
6. Mladá Plímle		- - 54		216
7. Stara Plímle		- - 46		184
8. Fraty - -		- - 82		328
9. Šmytna - -		- - 82		328
10. Nyklasy - -		- - 74		296
11. Šváby - -		- - 58		232
12. Tolpy - -		- - 40		160
13. Panská Šachta		- - 110		440
14. Koštofal - -		- - 48		192

²⁵³Tu máš Čtenáři Treyby Kaňkovské vyčtené, a jejich hlubiny, toliko až na Ražumpy, z nichžto Rudy na den se honívaly, vyměřené. Jak se pak hluboce pod Ražumpy zinkovali a do země procházeli, toho žádná pamět neuměla mi pověditi. Petr Albin, mnohokrat již odemně citovaný (v Kníze o Mišenských Horách, Titulo 7.) jistí: že na žádných Horách, jako na **Kuttenských**, hlubočejších dolů nebyvalo. A Ge-

p. zbytečný, a jako v záloze.

q. Ražump, jest místo pod šachtou, na něžto se rudy z vortu svážejí, a odtud na horu táhnou.

ad pag:258

Maršejd
Radšachtu Taurganskýho,
Šmytna před lety, nyní doleg:
ši Šachta, řečeneho

J.C. Kutenberga

orgius Agricola (v Kníze Bermannus nazvané) píše: Cottenbergi putei sunt plus quàm quingentas orgyias alti. To jest: na **Kuttenských** Horách, Doly a Šachty jsou víc než na pět set sáhů hluboký. Jaké to pro Krále byly hlubiny? Pět set sáhu, patnácte set loktů vynáší. K potvrzení té přehrozné hlubokosti, slišme co nám staré Paměti vypisují. Byl prey, jeden důl (škoda že ho nejmenují!) tak hluboký, že mohl Člověk svobodně z **Hory** do Čáslavě, neb mladého Kolína, na velkou míli jíti, tam v Hospodě chvílku poseděti, pojísti, a džbán piva vypiti, jakož i do **Hory** zase se vrátiti, dříve nežli Havíř do toho dolu slezl, a vytna Štufku (kousek rudy) ze skály, zase na den vylezl, byť si dosti přispíšyl. Což ne jednou od zavodníků jest sprubováno. Mezi přehlubokými šachtami, může se počítati Důl **Osel**, o němž v následujícím Artykulu neco, čehož nynější **Horníci** nevědí, vyjevím. Za tím o **Panské** ²⁵⁴**Šachtě** mluvíme. Ta jak jest bývala až na Ražump hluboká, to již na Tabulce tudíž jest zapsáno. Pod Ražumpem pak, až na neyvětší hlubinu, čtyrymecítma hašplů (to jest děr, jímíž se vždy hlouběji a hlouběji lezlo) se počítalo: a ty nepochybně několik set dumplochů vynesli. A však, což ku podivu, žádné Šachty k hnání Koním lehčejší nebylo, proto že nebyla jako jiné větším dílem všecy ležatá, ale Štyglem (perpendiculariter, visuté a podle závaží) zavěšená. Pročež taky kože rudami naplněné, ne řetězem, ale po provaze nahoru se táhaly. O kterémžto provazu Pamětníci vypravují, že jej 70. Pacholků dělávalo, z nichžto osob 40. při jedné, a 30. při druhé velikého Provaznického Kola klíce státi, a prameny točiti musilo, až jey jak náleží zakroutili. Té rozprávce (ač i psáno o tom stojí) bylbych nikoli nevěřil, kdybych svýma očima, na Vlaském Dvoře (v Minci) toho provazu, kdežto ku památce Potomků se chová, nebyl spatřil. Jistě žet' jsem nad jeho tlustosti a dlouhosti usmrnul, a jako omámený stál. Ti pak, jenž se někdy po moři plavili, předemnou vyznali, že ani při Kotvách Šifových, tak tlustých velbloudů, to jest Kotvenských provazů, neviděli. Kdo tomu nevěříš, veni, vide: přijď, viz, a uvěříš.

255

Artykul pátý, O Zemských hlubin prosedání.

Noží v Horníčných věcech nezběhlý, domnívají se, že Šachty a doly nic jiného nejsou, než jakési okrouhlé neb čtverhrané Studnice, z nichžto tak se ruda vybírá, jako voda ze studnice váží: a že stranou nikam pod zem jíti se nemůže. Z toho bludu abych kohokoli vyvedl, a při tom **Horníkům** nynějším, co jest důl **Osel** před lety býval, ukázal, nestízím si tuto rozdělení jeho veliké vypsati: snad se taky nesteskne Čtenářům tak pěkných pamětí čísti.

Ten důl, ne od nějakého velikého *r.* Kheně, v Zemi na způsob **Osla** vyrostlého (jak se až po dnes mnozí, jenž ledajakýms tlamům žvamům věří, domnívají) ale od jednoho Horníka, přijmím **Osla**, zaražený a nazvaný, prodloužilým gvaldykováním a rud sekáním, k takovému rozdělení přišel, že bych sám o tom pochyboval, kdyby hodnověrný Spisy nesvědčili. Předně toho dolu Treyb, ne nad zemi (jako u jiných dolů) ale pod zemi, v živé skále schvalně k tomu vysekané, stál: a koní, k hnání rud na horu, skrz fudrnost, neboližto uličku, ²⁵⁶podobně skrz skálu prosednutou, se vodili. Dále, pod tím Treybem byl Radšacht, od zhlaví až na Ražump 80. dumplochů hluboký: Ražump pak, jako veliký Rynk, v čtyry uhle rozšířeny. Z toho Ražumpu dvě Fudrnosti, jedna proti poledni, druhá proti půl noci běžely, a k rozličným jak Hašplům tak vortům vedli. O Fudrnosti, jenž proti půlnoci prosednutá byla, nic jiného se věděti nemůže, než toto trojí. I. Že daleko pod město štrejchovala: ale v vojny Tábořské, se všema hašpli a Vorty, od silných vod že se zatopila. II. Že se z té fudrnosti, skrz mnoho hašplů, k rozličným vortům dolu lezlo, a až na neyvětší hlubinu několik set dumplochů počítalo. III. Že kdysi za Krále **Vladislava**, Havíří několik prken do hromady si srazili, a se na nich jako na nějakým prámě, tou fudrnosti, daleko pod město pustili, však až k Štolhortu (celé totižto skále) připraviti se nemohli. Z čehož snadno se dovtípiti, že rozdělení nesmírné v tu stranu býti musilo. O druhé Fudrnosti, k straně polední Zygkmund Prášek, Horní Přísežný a s. Maršeydník výborný, léta 1531. obšírné paměti zanechal, kteroužto já, pro uspořeni řeči, summovně jsem stáhl, a na této Tabulce samé jádro položil.

r. Kheň, jest sběhnutí mnoho stříbrných žil do hromady.
s. Doloměřič, jenž míry pod i nad šachtami táhne.

Dumploch.			
Z Ražumpu první Fudrnost -		20	---
Z ní dolu hašpl, dlouhý řeče:		---	20
Pod nim hašpl Prostřední -		---	15
Pod nim opět hašpl Skákal		---	14
Pod tím hašplem 2. Fudrnost		4	---
Z ní dolu hašpl Steyskal -		---	17
Pod tím hašplem 3. Fudrnost		4	---
Z ní dolu hašpl Smeykal -		---	17
Pod tím hašplem 4. Fudrnost		21	---
Z ní dolu hašpl Nový - -		---	11
Pod tím hašplem 5. Fudrnost	Dlouhá na	14	---
Z ní dolu hašpl Vidrhol -			---
Pod tím hašplem 6. Fudrnost		74 ^{1/2}	---
Z ní dolu haš: Mladá Hruška	Hluboký na	---	17
Pod tím hašplem 7. Fudrnost			51
Z ní dolu hašpl Příbyl - -		---	7
Pod tím hašplem 8. Fudrnost		22 ^{1/2}	---
Z ní dolu hašpl Feflík - -		---	13
Pod nim hašpl Pěknoušek -		---	7
Pod tím hašplem 9. Fudrnost		40	---
Z ní dolu hašpl Žalud - -		---	11
Pod tím hašplem 10. Fudrnost		8	---
Z ní dolu hašpl Smutný -		---	13
Pod nim hašpl Havířský -		---	16

Pod tím hašplem hlubina a skály jalové, proto že se již tu Klufty zastínily, to jest rudy zmizely: nebo ²⁵⁸každé věci konec. Z čehož vidíš Čtenáři, jaký tu byl Labirynt, jaké sem i tam chození a lezení, aby k Vortům, v nichž se rudy sekaly, přístup byl. Pochopillis již to tajemství? Snad ještě ne. Pročež abych ti je jako na misu vyložil, jedné Šachty Maršeyd, (to jest vyměření) před lety učiněný, schválně tuto příkládám, a jey takto kratičce vykládám. 1. Čára od A. až k B. tažená, Štolu, vrchní grády a končiny té Šachty probíhající, znamená. 2. Od lítery C. Radšacht až na Ražump D. v 61. dumplochu s hloubi zstupuje. 3. Dvě kolečka, žumpy, neboližto jámy, do nichž vody se sbíhají, znamenají. 4. Kde čtverhrané figury, tudy se do hašplu leze. 5. Kde čárky dolu štreychují, tu hašplove k lezení, a rud na horu tažení, prosedají. 6. Kudy se puňktičky vedou, tudy fudrnosti a uličky probíhají. 7. Kde křížky se vyskytují, tu že jsou Vorty rozuměj. Naposledy kde hvězdička vychází, tu že nevyšší jest hlubina, a konec Šachty, vyučuje. Považ nyní Čtenáři, jakých nákladů staří Horníci vesti nemusili, dřív než jednu takovou hlubinu prosedli? Co

pak vyšlo košťů a nákladů, když se mnoho set takových Šachet probralo?

Zavírám tento Handštan s omluvou, aby mi žádný za zlé neměl, že jsem se tak dlouho při tom Horním Hospodářství pozdržel. Zdálo se mi, že aspoň Potomkům vděk učiním, když je při horách po starohornicku hospodařiti vynuaučím.

²⁵⁹ - - Forsan & hæc quondam meminisse
juvabit.

**Elíbímli se Přítomstvu,
Snad se zalíbím Potomstvu.**

Nebo Martialis* praví:

**Že se Scribent zřídka slaví
Za živa; nýbrž že haní
Lecjakýs hňup jeho Psaní.
Až teprv, když v Hrobě hníje,
Tu mu každý Věvec víje.**

Starých Pamětí Kuttnohorských

Handštan Šestnáctý.

V dolu Groš zsnatý.

Hl a konec všech práci Hornických žádný jiný není, než aby se z nasekaných rud stříbro vyvádělo, ze stříbra Mince dělala, tou pak potom kupčilo, handlovalo, a, co k živnosti lidské potřebi, objednávalo. My jenžto až posavad po Horách jsme se toulali; Doly, Šachty, Radšachty, Štoly, a jiné Hornické ²⁶⁰případnosti zpytovali; nyní k Minci se obraťme, a o věcech k a. Mincschlagu patřících, v možné krátkosti jedneje. Nenadarmo jsme se do dolu **Groš**, na **Reyzským** Couku před lety bývalého, pustili; a tento Handštan, v jednom starým b. Umprochu zsnali: abychom totižto zbožím **Grošovým**, **Kuttenské** Groše osvítili. V kteréžto materyí, poněkud zatmělé, abychme jako v mrakotě nebloudili, na způsob Rozmlouvání mezi **Horoslavem** a **Rudmílem** dva Dyškursy učiníme.

Rozmlouvání První, O Peněz na Horách Kuttných mincování.

* *Martial.lib: s. Epigr: 10.*

a. k bití peněz.

b. Umproch, sluje rudní pramen, po němž se dělá.

Rudmil. Dobrý den Pane Horoslave. **Horoslav.** Bodey zdrávi byli, Pane Rudmile. Což mi Pán, tak ráno, dobrého přináší? **Rudmil.** Přináším Pánu plný koš chtivosti a žádosti, k vyslyšení těch věcí, které mi Pán věčejšího dne povídati slíbil: totiž o Peněz na **Horách Kuttných** mincování. **Horoslav.** Pokudž mohu Pánu v tom sloužiti, tak učiním. Prosim ať se posadí, a otázky na mne podává. **Rudmil.** Předně žádostiv jsem slišeti, staréli jest na Horách Kuttných mincování? **Horoslav.** Od tohoto léta²⁶¹ 1674. zpátkem počítaje, půl čtvrtá sta a třímecítma let již minulo, jak se začalo. **Rudm:** Tot' jest stará Mince! Kdo pak ji založil? **Horosl:** Král **Václav** toho jména druhý, v počtu Českých Králů šestý. Ten léta 1300. do Vlaského Města **Florence** jisté posly vyslal, a několik mužů, v Mincířským umění zkušených, jenžby mu peníze mincovali, požádal. **Rudmil.** Co pak před tím v Čechách Mincířů nebylo? **Horosl:** Ovšem žeť jsou byli, ale jaksi nedobře s tím uměním zacházeli. I vidělo se Králi za dobré, Vlachů k tomu dílu povolati. **Rudm:** Vydalli se kdo z Florence na tak dalekou cestu? **Horoslav.** Šest mužů v tom umění dospělých, na službu se Králi postavilo: z nichžto neypřednějšímu Reinhardus Alphardus, a druhému po něm Cyno Lombardus, říkali. Ty hned Král na **Hory Kuttny** vyslal, a aby mu novou Minci zarazili, rozkázal. Oni pak do **Hory** přišedše, na vykázaném místě, dosti na spěch, jednu Huť, k šmelcování rud; jednu Prennárnu, k přepalování stříbra na čisto; jednu Šmitnu, k mincování Plátu; a jednu Prengadu, k pregování rázu; vyzdvíhli, aby co neydřív novou Minci, k potěšení Králi, presentýrovati mohli. Potom vždy pomalu víc a víc šmíten a dílen se přistavovalo, až v ten způsob, jak nyní vidět, Dům Mincovní se uvedl, kterýžto od²⁶² Vlachů, jakožto Zakladatelů, **Dvůr Vlaský** až do dne dnešního slové. **Rudm:** Pěkné paměti mi Pán povídá. Ale prosím: kolikerou Minci ti Vlaší zarazili? **Horoslav.** Dvojí groše totižto, a haleře. Groš vážil čtvrt lotu; haleř pak toho groše byl díl dvanáctý: tak že 12. haléřů za jeden groš platilo. A takových grošů 60. haleřů pak 720. na jednu hřivnu vcházelo. **Rudmil.** Co váží jedna hřivna Mincovní? **Horosl.** Váží 16. lotů. Což ať si Pán dobře zaznamená, aby nebylo potřeba častěji opakovat. **Rudm:** Dobréholi zrna ta nová Mince byla? **Horoslav.** Bylo čisté stříbro, bez vše-

liké měděnné přísady. Pročež jako sníh, neb led se bělela, a lid obecní, pro tu bělost, **Zmrzliky** ji nazval. O čemž se Pán v Kronyce Hájkové dočte. **Rudmil.** Jaký medle ráz na té dvojí Minci byl vytlačen? **Horoslav.** Četl jsem u Pavla Stránskýho, že na groších, z jedné strany byli tři kolečka, neboližto obruče vyryté: u prostřed neyvnitřnějšího, byla Královská **Koruna:** v prostředním, tento Text vůkol napsaný: Wenceslaus Secundus. V krajním pak tento: DEI gratiâ Rex Boëmiæ. Z druhé strany bylo jedno kolečko, a v tom stál **Lev**, Země České Erb. Okolo něho pak po kraji, tento se četl nápis: **Groš Pražský.** Ne proto, jakoby byl v Praze mincován, ale že od dávna Groše Pražský, ²⁶³v počtech se užívali. **Rudmil.** Neslicchané odemne věcí, Pán mi povídá. Jaký pak ráz na haleřích se spatřoval? **Horoslav.** Na těch, po jedné straně **Lev**; po druhé litera W. Krále **Václava** znamenající, byla vyrytá. **Rudmil.** Dlouholi ta tak dobrá Mince trvala? **Horosl:** Jedenácte let toliko: nebo Král **Jan**, na Království České v létu 1310. dosedv, hned druhého roku, měděnnou přísadou svou Minci zlehčil, a z hřivny stříbra 64. groše, haleřů pak 768. dělati poručil. A ta byla první Mince v Čechách s přísadou: nebo od **Přemysla** a Kněžny **Libuše**, jenžto stříbro mincovati začali, vždycky z samého feynu, to jest z čistého stříbra, Peníze se dělali. **Rudmil.** Hádám že tím svému Království Král **Jan** nehrubě posloužil: nebo u rozličných Kronykářů četl jsem, že velice Královstvím škodívá, když se Mince lehčí a mění. **Horosl:** Tak jest. Ale já **Jana** v tom omlouvám, když vím, že k přemnohým vojnám peněz namnoze potřeboval. Hrubě blaze byloby se v Čechách vedlo, kdyby bylo za jiných Králů při tom zůstalo. **Rudmil.** Co pak potom ještě více mědí k stříbru se přidávalo? **Horoslav.** Arci žeť přidávalo. Nebo **Karel IV.** léta 1377. ke sto librám stříbra, 12. liber mědí přisadil, a z jedny hřivny 70. grošů, haleřů pak 840. nadělal. **Rudmil.** Když to **Karel**, Otec Vlásti, učinil, hádám že Syn²⁶⁴ jeho **Václav**, Země České Otčím, nepřilepšil. **Horoslav.** Právě Pán uhdil. Jistě ten břichopásek a ospalec, v létu 1407. hřivnu na 41. díl rozdělil, 16. dílů mědí k stříbru přimísil. **Rudmil.** Nastojte! což se Mince v Čechách ve sto letech hrubě proměnila! Jak pak potom se mívala? **Horoslav.** Nejináč než jako hrách u cesty. Každý ji uškuboval, až smutno o tom mluvíti. Radím Pánu, aby si Knížku, od

Pavla Stránskýho sepsanou, a Respublica Bojemiae nazvanou, objednal, ta všecko to Pánu vyjeví. **Rudmil.** Tak jistě učiním. Zatím ať mi Pán poví: Kdy se v Čechách **Plecháce** začali? **Horoslav.** Král **Jiří** (vezma příklad od Mišnářů, kteří v létu 1457. tu Minci vymyslili) léta 1460. v Praze a u **Hory** Plecháče dělati poručil: ale že se mnohým Panům Českým nelíbili, po devíti letech zas je zdvíhl, a groše Královácvslavským podobné (krom že jméno své na nich vytiskl, jakož i Předkove jeho Králove činili) zarazil. Král pak **Vladislav**, an po **Jiřím** v Čechách panoval, vida že tak dobré Mince, pro Božího požehnání při všech Českých Horách znamenité umenšení, zdržeti nemůže; léta 1473. mincování Plecháčů, bílých peněz, a haleřů nařídil: a, přijda z Prahy do **Hory**, vlastní rukou, první té trojí Mince peníz bil, aneb, ať po Mincířsku řeknu, pregoval. **Rudmil.** Co ta Mince platila? **Horo₂₆₅slav.** Měl Pán po Hornicku takto říci: jakého Haltu byla? Odpovídám: Pleháč platil dva groše Mišenská: aneb 7. bílých: aneb 14. haleřů. **Rudmil.** Umělliby mne Pán taky zpraviti: který Král Český, krey Cary, tříkreycarní groše, a sedmáky počal dělati? **Horoslav.** Na to snadná odpověď. Krey Cary a tříkreycarní groše (jimžto nyní **Český groš** říkáme) **Ferdynand I.** léta 1548. vyzdvíhl. Sedmáky pak, **Maxymilián** jeho Syn, zarazil: čehož se Pán, a přes to mnohého jiného, u Pavla Stránskýho dočte. **Rudmil.** Abych za něj dosti mnoho musil dáti, postarám se ho koupiti. **Horoslav.** Než musí ho opatrně čísti, nebo jest tuhý Pikhard: a mnoho proti Katolikům šplechtá. Nyní co se líbí Pánu slišeti? **Rudmil.** Slišelbych rád něco o Ertzkaufěřích, kdo a co jsou oni? **Horoslav.** Ertzkaufěři, neboližto Rudokupci, byli, jenžto Rudy od Kverků a horních Nákladníků kupovali, v vlastních Hutech je šmelcovali, a cokoli z nich stříbra neb mědí vyšmelcovali, to Královským Oficírům do Mince prodati, pod stracením hrdla, musili. **Rudmil.** Trvajili ještě ti Rudokupci? **Horoslav.** Již víc než sto let minulo, jak jsou kassirováni a složení. A to proto: že příliš hrubě Kverky škrábali, Urburu a Dúchody Královské hubili, a divnými praktykami sobě do měšců naháněli. Když totižto v Rudách sobě vybírali, ně₂₆₆ kterých kupovati nechtěli, některé polo vičnými penězi platili; z čehož pošlo, že mnozí Kverci od svých Talů a Kukusů upustili, a tak Hory pomalu hynuly. Couk **Greyfský**, na rudy

dosti odplatný, tím způsobem přišel k z puštění: o čemžby bylo mnoho povídati. **Rudm:** Velmi dobře se těm Ertzkaufěřům stalo. Ale od koho jsou složení? **Horoslav.** Od **Ferdynanda I.** Krále Českého, a Císaře Římského. Ten Monarcha, jakožto Pán velmi rozšafný a spravedlivý, po mnohém, aby těch škodlivých Praktyk zanechali, napominání, uznavši, že učí vlky Páteřům, a oni vždy k ovci, Majestátem, léta 1559. tu Středu po S. Jeronýmu vydaným, všecky takové Ertzkaufěře složil, kupování Rud všelikých k své ruce přejal, a jakby které měly se platiti, velmi prozřetedlně nařídil. Z čehož pošlo, že ani Kverci nehynuli, ani Urbura Královská škody nenesla. **Rudmil.** Kde jsou Ertzkaufěřské Hutí stávaly? **Horoslav.** Před Žižkou, nedaleko Kláštera **Sedleckého**, pod Městskou Spravedlností. **Rudmil.** Kterak medle v tom položení mohli šmelcovati, poněvadž vody, kteráby měchy hnala, tam neměli? **Horosl:** O tom divnou věc Pánu vyjevím, kterou hodnověrné paměti připomínají. Při těch hutech, měchy šmelcovný, dílem koňma, dílem volma, k Strojům na to přípraveným, zapřeženým, honiti dávali, a tak oheň v pecech dýmali. Nýbrž ₂₆₇ i kozlů k tomu naučených, potřebovali. **Rudmil.** K víře nepodobné věci Pán mi povídá. **Horoslav.** Proč nepodobné? Mohouli psi rožen s pečení obracet, což nejednou v Kuchyních jsme viděli, pročby kozly nemohli nějakým nástrojem měchů hnáti? Lide, hovada ledačemus naučí. A to buď o Hutech Ertzkaufěřských před Žižkou povědíno. Po Žižkovi, měli své Hutí Rudokupci okolo Pachu, jenž pod a nad **Horou** teče; měli u vsi Bilan; měli pod doleyším Kuklikem, okolo vsi Gruntu, a jinde: jakž až po dnes haldy *c.* roškvarků ukazují. **Rudm:** Mělli taky Král své nějaké Huti při Horách **Kuttenských**? **Horoslav.** Ovšem žeť jest měl vždycky hned od počátku. Nebo on též v dolých a vortech, k Koruně své příslušících, pavoval, a cokoli se rud nasekalo, do těch Hutí dodával, šmelcoval, a stříbro z nich vyhnané do Mince bral. **Rudmil.** Kde ty Hutě bývaly? **Horoslav.** Neyprvnější byla u Bilan. Potom ty, jež v oudolí pod S. Trojici až po dnes viděti, jsou vystavené. Naposledy ty, které nyní leží spuštěné, **Rudolf** vystavěl. Ty mezi všemi bývaly neyvětší. Nebo 12. peci mívaly, u osmi

c. Roškvarky jsou rudní trusky, jenžto z Rud když se ony ohněm šmelcují, vylepývají.

jedinkým kolem, 16. měchů se táhalo: druhým tažením, ke čtyřem pecem, osmi měchy se dýmalo. Když pak hrubá byla suchota, koně k Trey₂₆₈bu, schvalně k té potřebě vyzdvíženému, zapřáhali, a lehoučce (nebo Stroje byly dobře dělány) všechny měchy jimi honili. **Rudmil.** Jaká sice voda na měchy přicházela? **Horoslav.** Pachovská řečená: která pod městem k Sedleckému Klášteru běží. **Rudmil.** Tot' byl slabý, na tolik Kol a Hutí, potůček. **Horoslav.** Ale když se voda z Malešovských Rybníků pustila, dosti silný. **Rudmil.** Co kdyby byli nechtěli pustiti? **Horoslav.** Musili, byť krásně nechtěli, a byť se škodou, i všech Ryb zmořením, býti mělo. Nebo to Panství Malešovské, k tomu i Sionské, **Rudolf** Císař a náš mocný Král, okolo léta 1586. k Komorním Statkům proto přikoupil, aby se odtud netoliko dříví k hutnímu stavení, za laciné peníze prodávalo: ale taky, kdyžby na vodě zscházelo, vody z Rybníků se pouštěly. Ač pak po letech, za jiného Krále, zase ty Statky od Komorních jsou odcizený, hádám však, že ta, co se vod z Rybníků pouštění dotýče, služebnost, Malešovskému Panství přivázla. **Rudmil.** Poněvadž v tolika Hutech velmi mnoho uhlí bylo potřebí, odkud asi se dodávalo? **Horoslav.** Od začátku Hor **Kuttenských**, Uhlíři (jíchžto na tisíce po Kraje Čáslavského lesích, se zdržovalo) uhlí k Hutím dodávali. Ale že ta chasa divoká, příliš často bouřila, tak že nejednou, pro uhlí nedostatek, všecky Hutí státi musily: Císař Maximilián II. pokudž se nemeylím, okolo Tru₂₆₉tnova jisté lesy koupil, v níchžto Tryftknechti, neboližto Drvoštěpove, dříví dělali, a po vodě až k starému Kolínu pouštěli. Z kteréhožto dříví, blíž téhož Kolína starého, uhlí se pálivalo; a v těch místech, přes 50. chalup uhlířských bývalo. Když pak byli u Trutnova lesy vysekaný, jiný okolo Rychnova se koupili. Mnohoby bylo o té materyí povídati: Pán snad něco jiného raději poslechne. **Rudmil.** Poslechbych rád, kterak za starých let rudy šmelcovali? Kterak je Prubýří, coby v sobě stříbra držely, prubovávali? a kterak Mincíř a Pregýří, z stříbra s mědi složeného, Minci dělávali? **Horoslav.** O těch puňktích těžko mluvit; nebo takové dílo mnohem spíše oko, než ucho pochopí. Pročež s tím dnes odložme, dáli Bůh, zeytra do Hutí spolu vyjdeme, a na šmelcování se podíváme. Přitom (poněvadž Ertzkauf, to jest rud, k ruce J.M. Královské, od Kverků Horních kupování držeti

se bude) jak se rudy vážejí, kterak od Prubýřů z rouše (z velkých kusů na drobnu) protloukají, sušejí, odvažují, a do kornoutků, pro jisté osoby, oddělují, uhledáme. Po málo dnech taky, jak prubování, tak mincování a pregování peněz spatříme. Z čehož všeho, kterak se ty věci za dávna konali, bíledně se naučíme. **Rudmil.** Jsem s tím velmi dobře spokojen, a mám naději, že se mnohých tajemství dočekám. V tom, pokudž není Pánu obtížno, at' mně poví: Hlučněli se v zdejší Minci mincovávalo? **Horoslav.** ²⁷⁰Z poslednějších časů, bude moci Pán hádati o předešlých. Za posledních časů Krále a Císaře **Rudolfa**, okolo léta 1600. když již Hory dosti slabě šly, bývalo Mincířů (jenž *d.* Pláty k Minci formují) 55. Pregýřů pak (jenž na Plátích rázy a znamení bijí) 35. a ti obyčejně za teyden 150. Hřiven samého Feynu (to jest čistého stříbra) zdělali. Za Krále **Vladislava**, okolo léta 1500. každý teměř rok, okolo 14. tisíc Hřiven, čistého stříbra se zmincovalo. Co jest před Žižkou, když se Hory neysilnější gvaldykovaly a těžily, bývalo, snadno se dovtipiti. Za Krále **Václava II.** stříbro, jako máslo z země teklo, a ne na Hřivny, ale na Centnýře se vážilo: jakých se tu hromad peněz nenadělalo? **Rudmil.** Které Mince neyvíce se pregovávalo? **Horoslav.** Drobnější. A to proto, aby se tím lidu obecnému posloužilo. Když **Rudolf II.** v Čechách královal, prvního týhodne Groše a Tolary se dělali. Druhého, Sedmáky a Bílý peníze, potom něco Tolarů: třetího, malý peníze, a opět něco Tolarů: čtvrtého tak zas, jako prvního, ič. ič. Za panování **Vladislava**, neyvíce bílých peněz, méně haleřů, bílých grošů ještě myň, z Mince vycházelo. Ku příkladu: v létu 1511. naděláno bílých peněz 24439. šz. 45 gr. 3¹/₂ dl. Haleřů 9400. šz. 45 gr. 3¹/₂ dl. Bílých ²⁷¹grošů toliko 958. šz. 34 gr. 5¹/₂ dl. vše na groše Pražské počítaje! Kterážto Summa, na Mišenské Kopy dvakrát tolik vynese. Na zlaté pak Reynské, ještě více; poněvadž Kopa Mišenská, o 10. kr. víc, než Zlatý Reynský platí. Co Pán tak smutný sedí? snad se mu již s mou tlachačkou steyská? **Rudmil.** Nesteyská. Ale dvě věci sám s sebou považuji. Předně: jak za starých let dobře bývalo, když hojnost peněz v České Zemi vsudy oplývala. Nyní měšce prázdný. **Horoslav.** To jest dopuštění Boží. Kdo ví, pro čí hříchy?

d. Pláty, jsou plechy, z stříbra s mědí smíšeného, žádného rázu nemající.

Co pak dále Pána kormoutí? **Rudmil.** Že v takovém Peněz nedostatku, nicméně mnozí nádhernější, stkvostnější, nežli Předkove naši, sobě vedou: a Peníze, jíchž tak na mále, marně utrácejí. **Horoslav.** Za tím, když Žebráček za Almužnu žádá, tu Pána doma není, k nadělení Božímu ho odsílají. Ale již snad dosti našeho rozmlouvání. Čas jest, abychom se drobet posilnili. Holla Pachole, stroj na stůl, a Kuchařka ať se pomalu k davání jídel chystá.

Rozmlouvání Druhé, O Neyvyšších Mincmistřích.

Udmil. Poněvadž jsme s chutí pojedli, a tak dobrým vínem se občerstvili, viděloliby se Pánu, abychom ještě něco o věcech k Minci patřících, porozprávěli? **Horosl:** Proč ²⁷²nic? jen ať Pánu není obtížno. **Rudmil.** Nemůže se mi nic milejšího a libějšího státi. **Horoslav.** O čem chce Pán abychom mluvili? **Rudmil.** O nevyšších Mincmistřích. **Horoslav.** Cokoli Pán o nich vinšuje slišeti, rád povím, a ničehož nezatajím. **Rudmil.** Kdy se nevyšší Mincmistství v Čechách začalo? **Horoslav.** Toho nemohu Pánu dokonale pověditi. Jistá jest věc, že za Krále **Václava Druhého**, té povinnosti nebylo: nebo on v svých Horních Právích, žádné dokonce zmínky o ní nečiní, ačkoli o všech jiných Horních Oficích jedná. Neyvyšší Dvoru Královského **Komorník**, těch časů k Horám přihlížíval, a, když sám Král nemohl, na jeho místě Ouřady obnovoval. Po letech (nevím kolika) ustanoveno bylo na **Horách Kuttnách** Mincmistství, ale to nebylo nevyšší, než toliko partykulární, totižto nad Horami **Kuttenskými**. Takovým Mincmistrem byl okolo léta 1363. nějaký **Endrlin Worsucher**, Horník bohatý, jenž **Karla IV.** v nějaký potřebě, Penězi založil, a naproti tomu Rychtářství Městské, se všema požitky, až do summy vyplacení v zástavě držel. **Rudmil.** Tak tedy za **Karla IV.** ještě nevyšších Mincmistřů nebylo. **Horoslav.** Hádalbych, že za jeho poslednějších let svůj začátek vzali. Poněvadž vím, kterak ten Pán rozšafný, celou Českou Zemi v dobrý řád uvedl, na dvanácte Krajů ²⁷³rozdělil, každému Kraji dva Heytmány představil, a jiného mnoho dobrého v Čechách, o čemž naší Hystorykové píší, způsobil. **Rudmil.** Kdo se mohou k té povinnosti potřebovati? snad sami Páni velicí? **Horoslav.** Nikoliv. V starém Zřízení Zemském A.47. v No-

vém pak A.38. zřejmě psáno stojí: že ten Ouřad komukolivěk, buď z Panského, buď Rytířského, aneb Městského Stavů, jen když Horám rozumí, od Krále J.M. dán býti může. **Rudmil.** Mohllyby mi Pán pověditi, jaká jest nevyššího Mincmistra povinnost? **Horoslav.** Tu Pavel Stránský (Reipubl:Bojem:C.14.) vypisuje, pravě: že povinen jest všecky Království Českého Hory prohlížeti, na všecky Horního lidu činy se vyptávati; nad Horním starobylým Právem ochrannou ruku držeti; všeliké zlosti a veystupky napravovati, a, když potřeba, trestati. Slovem, cokoli k zvelebení Hor prospěšného uzná, to zaopatřiti. **Rudmil.** Kde míval za starodávna Neyvyšší Mincmistř svou Rezidenci? **Horoslav.** Na **Horách Kuttnách**, jakožto neypřednější Království Českého Měste Horním. Příbytek pak na **Vlaském Dvoře**, neboližto v Domě mincovním, aby z blízka k Mincschlagu dohlížeti mohl. **Rudmil.** Nacházili se všech Neyv: Mincmistřů poslušnost? **Horoslav.** Nevím aby ji kdo měl. Já, pro svou pryvátní vědomost, z rozličných Pamětí, onde ²⁷⁴i onde jsem je shledal, a na Reystřík uvedl. **Rudmil.** O kyž mi Pán ten Rejstřík ukáže, aneb aspoň přečte! nepochybuji, že mnoho Rodů slavných a mně povědomých, v něm se najde. **Horoslav.** Prosím ať Pán má maličké strpení, jen ho v svém Šreptišku pohledám. Tu hle jest. Mám jey čísti? **Rudmil.** Služebně Pána žádám. **Horoslav.** Snad nebude Pánu obtížno, tak, jak sepsán jest, s některými přidavky, poslouchati. **Rudm:** Nýbrž mílo. Víím že tu nic nebude zbytečného. **Horoslav.** Začínám čísti.

Neyvyšší Mincmistři, pro záhubu starých pamětí, nenacházejí se před Žižkou jenom tři. Totiž: **Kunrad z Wechty** Westfalinger rozený; jenžto potom Holomouckým byl Biskupem, a do Pražského Arcibiskupství, v létu 1413. skrze zlořečené Svatokupectví se vkoupil. Veliký mrhač statků Duchovních. **Rudmil.** Co pak taky Kněží bývali Mincmistrove? **Horoslav.** Snad **Kunrad** z prvu Knězem nebyl, ale potom teprv Svěcení přijal. Pokudž však i tím byl, Král Václav lenoch, snadno v tom dysponoval. Mnoho větších neřádů za toho Dusvína v našich Čechách se dalo. **Rudmil.** Kdo více byl Mincmistrem před Žižkou? **Horoslav.** **Pan Petr Zmrzlik** z Svojsína na Vorlici. Za jehožto Mincmistřství Král Václav, léta 1408. Horským Mincířům a Pregýřům některé Artykule, ²⁷⁵jakby se v svých Šmítnách a dílnách měli

chovati, vydal. A ty Artykule až po dnes před rukama jsou: Hodný, aby se často čítali. **Rudmil.** Kdo ještě byl třetí? **Horoslav.** P. **Petr z Světšín.** Za něho, Havel Choudek, Farář Kouřimský, pro Kacířství, od horlivých Horníků, léta 1420. do šachty uvržen. Mimo těch třech, žádného více vyhledati jsem nemohl. **Rudmil.** Kdyby byl Pán do Paprockýho nahlédl, snadby jích byl víc vyhledal. **Horoslav.** Dosti jsem se v něm navertoval, ale po vši práci tak mnoho, co z prázdné slámy, namlátil. **Rudmil.** Takyli pak v Husitských a Táborských rumějích nějací Mincmistři bývali? **Horoslav.** Ovšem. Neyslavnější byl onen Pan **Mikuláš z Lukova**, příjmím **Divoký**, Rek a Hrdina udatný, Katolik horlivý: jenžto s svými **Horníky**, Táborskou chamovinu, v létu 1420. a 1421. znamenitě pálal. **Rudmil.** Proč pak nepálal ji dýlejší? **Horosl:** Na to odpovědít neumím. Snad v tom umřel. Snad Král **Zygmund** takového Reka k své Armádě povolal. **Rudmil.** Ach, kyž je zůstal ještě délejší! hádám žeby byli **Horníci** ke čtyrem Artykulům nikdá nepřistoupili: ani potom v létu 1424. **Hora** k skáze nepřišla. **Horoslav.** O tom já nic nepochybuji. Mnoho na jedné hlavě záleží. Ale to tam, Osudove Boží tomu chtěli. **Rudmil.** Kterí Minc²⁷⁶mistrove toho **Mikuláše** následovali? **Horoslav.** Předně P. **Arnošt Flaška.** Potom Pan **Diviš z Srbce.** Opět P. **Hašek z Valdšteyna.** Zase P. **Raček Kobyla.** Naposledy P. **Ambrož z Prahy**, a s nim P. **Mikuláš z Suchdola.** **Rudmil.** Co se za jejich zprávy v **Hoře** přihodilo? **Horoslav.** Třema slovy mnoho povím: **Hora Kuttna padla a povstala.** **Rudmil.** Po jakýmž takýmž Země České utišení, kteří v tom Království Mincmistrovali? **Horosl:** Od léta 1437. až do 1614. nachází se jich devět a dvacet. Mámlí je všecky čísti? **Rudmil:** Od prvního až do posledního. **Horoslav.** Ale snad bez přídavku a některých pamětí, které jsem toliko pro sebe poznamenal. **Rudmil.** Prosím Pána, ať mi koně bez sedla neprodává. **Horoslav.** Strach, aby se Pánu nezastesklo. **Rudmil.** Budu míti z toho neyvětší potěšení. **Horoslav.** Slišet tedy. I. P. **Jan Janovský** z Sutic, jináč **Čábelický.** Za jeho devatenáctiletýho Mincmistrování, mnoho pamětí hodných věcí na **Horách Kuttných** se zběhlo. Neyznamenitější tato. Že když Císař Albrecht, v létu 1438. od Jíhlavě ku Praze (kdežto Česká Koruna naň čekala) s valným vojskem táhl, do **Hory Kuttny** právě na den

Božího Těla přijel, a **Horníky** z rukou **Hynka Ptáčka** z Pirgkšteyna, jenž se nad nimi zmocnil, a hrubě je ²⁷⁷sužoval, vytrhl, a se, že chce ty kleslé **Hory** zvelebiti, zakázal. II. P. **Zbynek z Soběšan.** Za něho mladý Král **Ladislav**, léta 1456. pět Neděl pořád v **Hoře Kuttně** se zdržoval, v Chrámích pobožně, v radách rozumně, při stole střídmě, při kratochvilích mírně (jak staré paměti povídají) sobě vedl. Při každé pak Mši na ofěru šel, a na Oltář 10. gr. Č. pokaždy položil. Co se Pán směje? **Rudmil.** Že tak málo Král ofěroval. **Horoslav.** Musí Pán věděti, že těch let drahé byli peníze. Ještě tehdáž nový Svět nebyl nalezen, aby z něho zlata a stříbra na miliony přiváželi. Čtème dále. III. Mincmistr P. **Jan Calta** z Kamenné Hory. Pod nim Páni Šephmistři tůze domlouvali některým Ertzkaufěřům, že do Pachu Perky z svých *e.* Puchýren *f.* šturcovali. A pokudž se toho ještě jednou dopustí, na každého 13. hřiven pokuty uložili. IV. P. **Zděněk Kostka** z Postupic. Za jeho povinnosti, na věčné budoucí časy, léta 1467. Páni **Horníci** nařídili: Kdyby který Šeňkýř, po sazení vína při Ouřadě, tož víno doleváním jiného falšoval, aby i hned ten sud byl ze sklepu vytažen, a osekán: ten pak Šeňkýř svého obchodu bez milosti zbaven. **Rudmil.** Prosím Pána za odpuštění, že mu v jeho řeč vskakují. Pravdali jest, co v své České Kronyce Hájek, a jiní ²⁷⁸Scribentove piší: že dotčený Kostka, od Hromu jest opálen, a z toho opálení brzo umřel, proto že Mincíře a Pregíře k dělání peněz na den S. **Vavřince**, s rouháním a láním přinucoval? **Horoslav.** Jest věc jistá a pravdivé, z nížto by se měli všichni káti, a Svátky zasvěcené mnohém lépeji světiti. Ač pak nekaždého dnův Svátečných mařitele, taková pomsta Boží zachvacuje, však na onom Světě jiný a prudčejší oheň naň očekává. Ale čtèmež dále. V. Mincmistr v počtu byl Pan **Albrecht Kostka** z Postupic, předešlého **Zděnka** krevní Přítel. Za jehožto jednoročního gubernavání, Páni Šephmistři ustanovili, aby, kdokoli víc, než jeden, domův má, do jistého času konečně je prodal, tak aby Hospodářů přibylo, a Nájemníků, jenž více jsou Obci ke škodě než k užitku, ubylo. VI. P. **Jiří Vranovský.** Za času jeho povinnosti, tůze zapověděli Páni Šephmistři, všeliké obojího pohlaví do pustého **Sedleckého** Klášte-ra schůzky, a to na snažnou žádost **Jošta**, téhož

e. v Puchýrnách rudy na drobno se tlukou.
f. sypali.

Kláštera Oppata, jenž do plné Raddy vstoupil, a na takový neřády toužebně žaloval. VII. P. **Beněš z Veitmíle**. Toho, že Český neuměl, nechtěli Havíři za Mincmistra přijíti; až hodnověrnými svědky, že jest Čech rozený, prokázal. Za něho léta 1493. zbouřilo se všecko Havířstvo, a jeden z Radních (Prokop Kroupa řečený) poslán, aby je upokojil. On pak strachy, coby mluvil, sám ne²⁷⁹věděl. A maje říci: **Milí Havíři, upokojte se, však vám Páni všecko dobré přejí;** on se podřekl, a pravil: **však vám Páni nic dobrého nepřejí.** Z čehož pošlo mezi chasou přísloví: **A ten Prokop Kroupa, pověděl slovo z hloupa, stoje sloup u kamenného sloupa.** Nebo mluvě to, pod podloubím u sloupu stál. VIII. P. **Holštofar z Malšic**. Za jehožto Mincmistrství Král **Vladislav Horu** oslavil, když léta 1497. s pěti tisíci Koní a na mnoha vozých do města přijel. S nimžto byli tři Uherští Biskupove: totiž Varadynský, Agrský, a Vacovský. Při tom velmi mnoho koní, zlatem, stříbrem, a drahými perlami ladrovaných šlo, na nichž lide Zlatohlavem a Aksamítem oděni seděli. IX. P. **Bohuš Kostka** z Postupic a na Litomyšli. Za jeho let (totiž roku Páně 1502.) Horníci **Kuttenští** nechtěli přistoupiti k potajnému rocení a spiknutí, které některá Česká Města mezi sebou spřísahala. Kteroužto jejich věrnost, Král **Vladislav** obšírným psaním, v Sobotu před S. Timotheem v Uherském Budíně datyvaným, a na **Hory Kuttny** vyslaným, velice schválil. X. P. **Bernard z Valdšteyna**, a na Krupce. Ten si mezi **Horníky** velikou chválu zeyskal, že do dolu Osla v Perkvantích (oděvu Havířských Oficírů) lezti se nestyděl. XI. P. **Jan Žampach z Potnšteyna**. Pod nim za²⁸⁰čaly se týhodně dávatí 2. šz. gr. Č. na Kostel **Svato-Barborský**, z poručení Krále Vladislava. XII. P. **Jindřich Tunkl z Brnička** a Zabřehu. Na jeho vzácnou přímluvu, svolili Páni Šephmistří, aby Havíři Hor stříbrných, mohli sobě dům Václavkovský nad Meyšnarovic koupiti: a to se stalo neyvíce z toho ohledu, že oni Havíři, neyhojněji Svato-Barborského Chrámu Stavení fedrovali. Stalo se léta 1513. XIII. P. **Vylím Kostka** z Postupic. Pod jeho Regymentem, dopustil se jeden Kněz čehosi nestoudnýho. I prosili a radili Páni Šephmistří všem **Kuttenským** Kněžím, aby v podezřelá místa nechodili, a k tomu když někam jsou, vždycky jednoho, neb dva pacholíky, tak jak za starodávna bývalo, pro zachování

dobré pověsti, s sebou měli. **Rudmil**. O zlatá rada! ó kyž se to všudy a odevšech zachovává! **Horoslav**. Proto svatě ti Duchovní dělají, kteří po páru vždycky chodí. XIV. Zase Pan **Jindřich Tunkl** z Brnička. Za něho, když Král **Ludvík** s **Maryi** Královou na **Hory Kuttny** léta 1522. slavně přijel, Páni **Horníci** dreylynk Vína, 14. sudů piva, a jiných potrav dostatek, z Pocty mu ofěrovali. Havíři pak obojích Hor (totiž stříbrných a Kaňkovských) dvě laky Malvazi: a Ertzkaufěří druhý dreylink vína darem dali. Na zejtrí opět Králi J.M. Šephmistří dva veliké stříbrné a pozlacené Koflíky: Mincíři a Pregíři na ²⁸¹stříbrný míse, tlustých grošů drahně mnoho presentýrovali. J.M. Králové a nějakému Margkraběti, též po stříbrným a pozlaceným Kredenci darováno. **Rudmil**. Hádám že ta Pocta vděčně byla přijatá. **Horosl**: Nepochybně. Ale vděčnější ta **Horníků** k Pánu a Králi přívětivost. Po Tunklovi XV. Mincmistrem byl, Osvícené Kníže a Pán **Karel** Minstrberský, Hrabě Kladský, a Království Českého Neyvyšší Heytman. Za jeho doby, zastal Městský Rychtář v jedné Zahradě několik falešníků, an pod zemi v skreyši peníze dělají. A když na ně s svými žoldněři udeřil, oni se z ručnic bránili, a tři osoby zastřelili. Po dlouhé pútce, předce Rychtář svítězil, když totižto před skreyši oheň zapálil, dva z nich dýmem udusil; třetího, jenž ven vyskočil, jal, a druhý den na hranici Katem spálil. XVI. P. **Jindřich Tunkl**, již po třetí. Pod jeho Ouřadem, dán pardus Krevnímu Písaři, že, z Ouplatku, cosi z černých Kněh vyřezal, a něco jiného do nich vlepil. XVII. P. **Albrecht z Guttenšteyna**: Katolik horlivý, z poručení Krále Ferdynanda I. slavně na **Hory Kuttny** uvedený. Za jeho let, rozmanité příhody na **Horách Kuttných** se staly. Nadevšecky ta neytruchlivější, že důl **Osel** vodama se zatopil, a stříbrné Hory klesly. Za něho, v létu 1538. ze starého Rathauzu, Pivovár učiněn, k vaření piva Pachovského, pro potřebný lid horní. Ně²⁸²kteří tomu pivu **Smrdal** převzdělí, že dýmem zasmrdalo. Jiní mu **Musil** říkali, proto že je za Městem dávatí musili. XVIII. P. **Šebestyán z Veytmíle** a na Chomutově. Ten přinutil **Horníky**, v jednom starým dole, jemuž **Ruthard** říkali, pavovati. Ale s jejich nenabytou škodou. Nebo se vynašlo, že Obec **Horská**, v malém času, v tom dole 11000. šz. grošů Českých propavovala, a prodělala. Nesteyštěli se Pánu tak dlouhého Dientes poslouchati?

Rudmil. Ani za mák: jen dále. **Horosl:** XIX. Mincmistr sloul P. **Jan z Vitence.** Za jehožto zprávy, totiž v létu 1548. od stavení Kostela S. P. **Barbory** jest přestáno: proto že neylepší prostředky s **Oslem** se zatopili. XX. **Petr Hlavsa** z Liboslavě. Ten, že novým, a při těchto Horách neobyčejným způsobem, Rudy šmelcovati kázal, v krátkém čase 55. tisíc prošmelcoval. Protož taky na závazek byl vzat: mnozí Hutní Oficíři složeni: a Ouředník Mince (tak stará paměť praví) vyváz z toho, co Čáp z Konopí. XXI. P. **Jan Erazym z Švamberka,** a na Boru. V jeho časích, jednoho Ševce Žena, porodila čtvero dětí jedním porodem. A jiná zase Žena, jedno dítě, které mělo 4. oči, 4. uší, dva nosy, dvě usta, dvě brady, a dvě tváře, po straně a na vrchu hlavy. Štolníci Turkaňkští, prosedající Štolu, roh Jednorožcový v skále natrefili, kterýž i hned Císaři odeslán jest. **Rudm:** Div₂₈₃né věci Pán mi povídá. **Horoslav.** Mnoho podobných, pro obšírnost, jsem vypustil. XXII. P. **Karel z Bíbršteyna,** na Děvině a Forštu. Za jehožto Mincmistrství, **Maximilián** Císař a Král náš, všem Židům, pod ztracením statku a hrdla **Hory Kuttny** zapověděl, tak aby žádný do města ani páchnouti nesměl. **Rudmil.** Zlaté nařízení! Všudy Žid škodlivý; při Horním pak městě, právě záhubný. Kdo byl XXIII. Mincmistrem? **Horoslav.** P. **Zdislav Bořita z Martinic,** a na Smečně. Pán, jak v starých pamětech zapsáno, dobrotivý, a Římského náboženství (což tomu Rodu vlastné jest) Zástupce a Promotor vroucný. Ten, léta Páně 1572. Povinnosti pak své pátého, na Vlaském Dvoře v Pánu usnul. Učiněné mu na **Horách Kuttnách** slavné Exequiæ: potom do Měst **Pražských** tělo vezeno, a v hlavním S. **Víta** Kosteje pochováno. Kteréžto **Horníci** ku pohřbu nesli, a Havíři v bílých Perkytlích, s hořícími Kahanci, vyprovázeli. XXIV. Pan **Vylím** starší z **Oppršdorfu** Dubu a Frydšteyna. Mimo mnohých jiných pamětí hodných věcí, tuto jedinou znamenám: že za jeho mistrování zůstával v Štole Svato-Barborské Suksantor, síly tak veliké, že v Kovářském verštatě, rohatinu z země nad hlavu vyzdvíhl, ana 5. centnýřu bez mála vážila, a zase ji poznenáhla na zem položil. XXV. Pan **Karel z Bíbršteyna** podru₂₈₄he. Za Ouřadu jeho, léta 1590. právě na Štědrý den, stala se na **Horách Kuttnách** smutná příhoda. Nebo upadli dva veliký Štítý kamenný domu Stejškovskýho, a třimecítma

osob obojího pohlaví, jenž před tím domem chleby a koláče prodávaly a kupovaly, zasuli, a v těch zříceninách pochovali. Jiného lidu co se potlouklo a ranilo, toho, pro žalost nad zhyňlými, žádný nepočítal. XXVI. P. **Frydrych Šlik z Pasounu** a na Pláně. Pod toho Pána zprávou, krom jiných příhod, stalo se: že jeden Havíř, leže na smrtebné postely, prohlásil se: že chce svému Kamarádovi, též Havíři, tři sta odkázati. Ten, na ten odkaz se bezpečiv, dnem i noci pil, hodoval, jiným špendyrovat: mysliv, že 300. kop tak brzo nepromlaská. Zatím onen Havíř umře, Kšaft se publikuje; a hle, když na ten puňkt přišlo, že mu 300. haleřů odkázal, se vynašlo. Smích mezi Havíři, strach pak, kdo bude platiti, mezi Šeňkýři, pošel: a ubohý Nápadník za uchem se drbal. **Rudmil.** Veliký šibal musil ten nebožtík býti. A zdámis že přes čáru tesal. **Horoslav.** Bez tohoť jest nebylo. Ale mnohý málo na svědomí dbá, za mástrštuk si pokládá, když druhého na vopice vyvede. **Rudmil.** Máli Pán ještě něco směšného? **Horoslav.** Snad se tomu Pán zasměje, co za P. **Kryštofa Želinskýho** XXVII. Mincmistra na **Horách Kuttnách** se přihodilo. Těch časů, někteří z **Horníků,** zjednali sobě ₂₈₅Majestáty na Erby od **Rudolfa** Krále. Aby se pak nezdáli býti rození Čechové (jaká to pošetilst, za svou vlast se stydět!) smyslili sobě *Prædicata*, to jest Tytuly, na **Šteyn, Thal, Feld, ič.** vycházející. Z těch takových jeden, psal se z **Seydenfeldu;** ač ani slova Německého neuměl. Co se stalo? Chasa nejináč ho jmenovala, než Panem z **Zadních Faldů.** Kudy chodil, smích byl, on pak hněvy div že se nepukal. **Rudmil.** Já se smíchem pukám. Mnoholi ještě Mincmistrů pozůstává? **Horosl:** Ještě dva toliko. **Rudmil.** I jakžto? Co pak od Rudolfa, až do nynějšího času, dva toliko byli Mincmistrove? **Horoslav.** Byloť jich mnohém více, ale já toho, co přes rok 1614. přebíhá, nechci připomínat. Ještě ty dva příložím. XXVIII. P. **Hanybal z Valdšteyna** a na Hostinnem. Pod nim, stalo se léta 1610. že nějaká Žena, chodíce s jedním děvčátkem na **Roveňském** Couku mezi šachtami, schválně jim do jedné šachty strčila, a přeč odešla. Ono pak v té šachtě 7. dní a nocí, bez všeliké potravy, jen že vodou *g. fratovou* žížeň hasilo, vytrvalo. Po sedmi dnech, od lidí tudy

g. z podzemních skal pištící.

jdoucích, skrze pláč prozrazeno, pomocí Havířův, na den jest vytaženo; a po občerstvení, kterak se tam dostalo, povídalo. XXIX. a poslední, P. **Vylím Vře²⁸⁶sovec** z Vřesovic, od léta 1612. až do 1627. pořádný (nebo od Dyrektorů podstrčených nepočítám) Král: Českého Neyv: Mincmistr, v mnohých věcech Horám těmto a Městu posloužil; zvláště pak v tom, že při **Ferdynandovi** druhým, Císaři Římským a Králi Českým, poníženými prosbami vyjednal, aby Tovaryši Pána **Ježíše** (jimž vůbec **J E S U I T Æ** říkají) na Hory Kuttny byli uvedeni, a to rozmanitých bludů bodláčí, které příliš hrubý, na tom někdy právě svatém Poly, zrůst vzalo, snažnou těch Apoštolských mužů práci a snažnosti se vyplnilo. Což se taky od léta 1626. až do našich časů, buď Bohu chvála! stalo. Hola Pachole! přines sem tu flašku stříbrnou s Reynským vínem, a některý Piškot na talíři: věru již mi usta od mluvení prahnou.

Příjmi vděčně, Čtenáři laskavý, tuto mou zprávu o Minci a Mincmistřích Horských, dvojím rozmlouváním obsaženou. Nedomnívej se, že jsem se sevším na trh vyložil; více, než povědíno za Koltrou zůstalo.

1. **Eště Rudy zkouší Prubýř:**
Měkčí Roštýř.

Stříbro z nich odhání Šmelcíř:
Čistí Prennýř.

2. **Barchaníci, a Kysíři,**
Cány lijí:
Farfule řeží Mincíři,
Pláty bijí.

287 3. **Zmítař je ve vejhni zmítá;**
Krouží Klopíř.

Hejčí, co zlého, odmítá:
Rovná Štosíř.

4. **Lorýři v Loru loruji**
Dílo černé:

Pregíři po nich pregují
Groše berné.

Chci říci, že jsem ještě nic o tom nepověděl, kterak se za starodávna rudy od **Prubýřů** prubovávali; od **Roštýřů** ohněm měkčivaly; od **Šmelcířů** v Hutech rozpouštívávaly. Ani, kterak **Prennýři** stříbro na čisto přepalovali: kterak **Kysíři**, ze stříbra s mědí složeného, Cány, to jest Pruty kulaté, do Barchanu lívali: kterak z těch Canů, **Mincíři** Farfule, totiž čtverhrané kusy, stříhali: a z těch Farful Pláty dělali. Kterak opět **Zmítaři**, těm Plátům křehkostí v ohni odníмали: **Klopíři** okrouhlé dělali: **Hejčí** je

přebírali: **Štosíři** z křivolakých rovné činili. Kterak potom takové pláty, od ohně a dymu zčernalé, **Lorýři** na bělo vyvařovali: a posledně **Pregíři** rázy na nich vyráželi. Nepověděl jsem, pravím ještě o tom nic; aniž pověditi míním. Dílem proto, abych prodloužilou řečí Čtenáře neobtěžoval: dílem taky, že se ta všecka díla, až po dnes, na **Horách Kuttných** konají, a od žádostivých spatřená býti mohou.

288

P Ř I S T U P

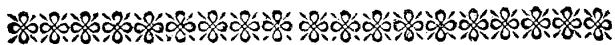
K následujícím čtyřem Handštánům.

 Oněvadž ve všech, až potud vyložených a podaných Handštáních, všecko téměř, cokoli se jednalo, na časnou a pomíjející tohoto Světa Slávu se vstahovalo; bylbych křiv starým Horníkům, kdybych taky něco, coby jediné a vlastně k Nebi, a Duchovní chvále jejich, patřilo, všem, jenž tuto Knížku čísti budou, nevyjevil. Pročež příští čtyry Handštány, o starých Horníků Věře, Naději a Lásce (které Ctností Svatí Otcove Theologické jmenují) míním jednati, a nejináč než Handštány Božími nazvati. Ale proč Handštány Božími? Proto, že za starodávna, u Kuttenských Horníků býval obyčej, ty Handštány, které k Chrámům Božím, aneb chudým, z Almužny dávali, nejináč než Handštány Božími jmenovati. Čemuž aby se tím lépeji porozumělo, máme znamenati: že za dávných let, Kverci a Horní Nákladníci, každého dne, aneb ²⁸⁹aspoň týhodne, jednu neb dvě (třebas i víc, zvláště kteří možnější byli) a. Štufy rudy na stranu odložili, a když v jistý čas Kostelníci, a Božích Chrámů Opatrovníci, do b. Ertzkomor, pro S. Almužnu přicházeli, z těch Štuf nachovaných, jednomu každému, dle líbosti, pro Bůh a další požehnání Boží, něco udělili. Dostala se mi jedna stará Pamět do rukou v létu 1510. sepsaná, v nížto takto stálo: Kostelníci Svato-Barborští, shledali Handštánů Božích, v dole Osle 7. pytlů: v Mladých Rousích za 10. šz. a 33. gr. Č. Namětští. v Osle 2. pytle, a 1. Korbu. V Klín-

a. kusy.

b. míst, v nichž se rudy skládají.

šmidu 2. pytle. V Mladých Rousích za 5. šz. a 3. gr. Č: Kaňkovští. v Osle 7. pytlů. v Mladých Rousích 5. pytlů. V Hoppích, za 4. šz. a 9. gr. Č. Svato-Bartolomějšti. V Mladých Rousích za 4. šz. gr. Č. Klášterští z Sedlce, po všech dolých za 24. šz. gr. Č. Škoda! přeškoda! že ta ruka o jiných dolých nic nepoznamenala: ja pak, že jsem na víc takových paměti nepřišel! Nu tedy k těm Handštánům Božím přistupme, a co jsme v starých Špurcích, o Víře, Naději a Lásce starých Horníků vykutíli, ²⁹⁰upřímně povězme. Nepochybujeme, že se s mnohými věcmi, chvály věčné hodnými, potkáme; a Boha svého ctíti, pravou jeho Víru zastávati, Vyvolené Boží milovati, a, z Naděje věčného Spasení, ze Statečků nám od Boha propůjčených, Záduším, Žáčkům, a Chudým dobře činiti se naučíme.

Starých Pamětí Kuttnohorských

Handštan Sedmnáctý.

V Počtu Handštánu Božích První.

V dole Lichtenberg vyřezaný.

Oroučel někdy Následovníkům svým Spasitel, u S. Matouše v 5. Kap: takto: **Tak svět' světlo vaše před lidmi, ať vidí skutky vaše dobré, a velebí Otce vašeho, jenž v Nebesích jest.** Skrz to Světlo, mnozí Církevní Učitelove, Víru svatou rozumějí. A jistě dobře. Nebo S. Petr v 2. Kanonyce Kap: 1. **Víru, Lucernou** nazývá, bez pochyby, ne Lucernou bez světla, ale jasně svítící. **Starí Horníci Kuttensští**, Důl jeden, tu kde na ²⁹¹Couku **Reyzským** říkají, zaražený, **Lichtenberkem** nazvali. Snad aby jejich Potomci věděli, že jejich Vlast, netoliko **Kuttenberg**, to jest **Kápíhora**, ale taky **Lichtenberg**, to jest **Světlá Hora** bývala. Chci říci: že netoliko před celou Českou Zemi, ale i širokým Světem, v jediné samospasitedlné Víře hrubě jasně se stkvěli. Čemuž že tak jest, tento Handštan, z dolu **Lichtenberg** vyřezaný, potvrdí.

O starých Horníků Náboženství.

Malo Měst v Čechách najdeme, kteréby nemusila s pláčem se vyznati, a co v Knížách Moudrosti v Kap. 5. stojí,

říci: **Pobloudili jsme** (někdy) **od cesty pravdy, a světlo Spravedlnosti** (pravé Víry) **nesvítilo** (vždycky) **nám.** Nebo jistá věc jest, že všecka téměř Města Česká, za času Pohanstva jsou založená. **Hora** pak **Kuttna** s tím se honositi může, že se nikdá, slepým, němým, hluchým, a od lidí zdělaným Modlám neklaněla. Nikdá domácích **Šetků, Škrítků** a **Díblíků** nechovala, jim nekouřila. Nikdá, ani v Moru **Tříbka**; ani vhladu, **Ževěny**; ani v dešti **Pohody**; ani v suchotě **Mokosly**; ani při Ženském porodu, **Mařeny**; ani v neplodnosti **Zyzlili**, nevzývala. Když kdo z **Horníků** umřel, žádných se mu ²⁹²peněz do pravé ruky nedávalo, nímižby svému na onen svět **Vůdci**, za provedení: a **Plavci**, přes pekelné řeky přeplavení, zaplatiti mohl. Mnohem méně (což však jinde za obyčej mívali) umřelého Duši, **Merotovi** Pekelnému Králi, poroučeli: aneb, k **Radamašovi**, všech (jak oni se domnívali) zemřelých Soudci, aby ji byl milostiv; **Tasanům** a **Dračicím** v moc nedával, se přimlouvali. Ale Bůh jediný, v podstatě nikoliv, v osobách však rozdílný, **Kuttenských Horníků**, hned od počátku Hor, byl outočiště jediný: k němu, skrz přimluvu však Svatých, ve všech svých potřebách se utíkali, a dušičky, z tohoto bídného světa pojatých, na milost ode vzdávali. Slovem: jak se ty Hory založily, i hned Římskou všeobecnou Církev, jakožto Matku ctíli, žádných bludů se nepřidrželi, Kosteli k počtě Boha stavěli, štedře je nadávali, Fundaci při nich vyzdvíhovali, nádherně ozdobovali, a pilně v nich Bohu svému sloužili. Což vše proto činili, že **Víru, bez skutků** (jak S. Jakub v 2. Kap: listu svého napsal) **umrlou býti** věděli. Bude se snad zdáti někokomu, že jsem příliš mnoho o té **Horo-Kuttenských** Víře pověděl: a s nevěřícím Tomášem řekne: **Leč uzřím** tu jejich Víru, **neuvěřím.** Milý Příteli, já ti jejich Víry samé v sobě ukázati nemohu. Nic méně, s týmž S. Jakubem, ostendam tibi Fidem ²⁹³*illorum* ex operibus. **Víru** jejich **ze skutků tobě ukáži.** Pozoruj.

Skutek I.

Mnohých Kostelů stavení.

Mnohých starých Horníků slávě, a jejich Víry pochvale patří, že mnoho Kostelů v **Hoře**, a vůkol **Hory**, vystavěli. Po Praze, nevím v Čechách Města, kteréby tolika Chrámy Božími se stkvělo. A ty všechny Chrámy, sami samotní **Kuttensští Horníci** vyzdvíhli.

Žádného tu cizího Dobrodince, jako v mnohých jiných městech, nebylo. Schválně jsem Paprockýho četl, abych jenom některého Pána nalezl, kterýby byl v **Hoře** něco Bohu vystavěl: ale má práce byla daremná. Všudy tícho: ač o jiných Městech a místech, vřesku dosti. Kolik pak asi těch Kostelů vyčíst by se mohlo? Nic víc, než XVI. Přidámeli pak k tomu počtu Svato-Barborskou Kostnici, než mnohý Kostelík, prostrannější; bude jich XVII. Co to není mnoho až příliš? O každým zvláště kratičce něco pověditi sluší.

První, proto že Farní a hlavní, jest S. **Jakuba** většího, Apoštola. Ten od kohoby měl býti vystaven, pro starožitnost, a všech pamětí zašlost, žádný z **Horníků** nevěděl. Až Vysoce důstojný P. **Jan Ignacius Dlouhoveský** (Titul Kanovník a Pro₂₉₄bošt Pražský, v Knížce **Vítám vás** nazvané, a **Horo-Kuttenským**, k Hrobu S. **Václava** Poutníkům, léta 1672. připsané, vyjevil. Že totižto jeden **Kuttenský** Měšťan a Horník, skrze pavování Hor chudobou velmi snížený, pomocí S. Jakuba, jemuž se byl zaslíbil, velký *c.* Kheň stříbra natrefil, a tak zbohatl, že ten Kostel nákladný a vysoký, z povinné vděčnosti, vyzdvíhl. Sit fides penes Autorem: kterýžto jistí, že to v Knížkách slavné Kapituly Pražské vyhledal: a zasloužil, aby všichni **Horníci**, jednosvorným hlasem, na to **Vítám vás**, odpověděli: **Zdrávi byli**. Chtělbyš snad taky věděti, kterého léta ten S. **Jakub** byl založen, to tayno jest. Jisto však, že již léta 1358. stál, nebo toho Roku **Mincíři** v něm Kaplanství, v Kaple S. **Máří** (jenž nyní **Kapla Mrtvých** sluje) založili. Při tom Kosteletě, okolo léta 1500. Arci-Děkanství se začalo: a v letě 1626. k potvrzení přišlo.

Druhý kostel S. Panny a Mučedlnice **Barbory**, při němž taky Fara bývala. O tom, již v 13. Handštánu dost mnoho bylo, a ještě více v 19. bude povědino. Nahlídni Čtenáři do obou.

Třetí, Neysvětější Rodičky Boží Panenky **Marye**, taky Farní, jenž od starodávna slove u **Naměti**. Proč pak u **Naměti**? Obecna rozprávka jest: že když se na stavení Kláštera Sedleckého kamení vo₂₉₅zilo, z každého vozu jeden kámen, na hromadu se uvrhl; z kteréhožto nametaného kamení, ten Kostel se vystavěl, a jméno **Namět** dostal. Ale to se nemůže removat. Nebo Klášter Sedlecký mnohém dříve byl

dostaven, nežli Hory **Kuttenské** se začaly. K víře podobnější mluví, jenžto praví: že blíž toho místa, kde nyní ten **Maryánský** Palác stojí, Rudný trh býval, a když na něj *d.* Kverci Rudy vozili, neb nosili, že každý z nich, některý Handštan v jisté místo povrhl; poněvadž pak na tisíce Kverků bývalo, každý den trhový, mnoho takových *e.* štuf se shledalo, a hned *f.* Ertzkaufěřům prodalo. Co se pak za ně peněz utržilo, to do Pokladnice zavřelo, a od Přísežných osob věrně chovalo. Po některým létě, když již heská summa zrostla, Stavení se začalo, i šťastně dokonalo. Ale kdy? To nevím. Než cosi jiného vím a povím: že totižto všecka okna toho Kostela, z Benátskýho skla byla udělaná. Což, k již dávno chválené nádhernosti starých **Horníků** taky patří.

Čtvrtý Kostel, pod Tytulem S. **Batoloměje**, byl založen, při němž taky Farář zůstával. O tom se povídá, že, po prvním Chrámu **Všech Svatých**, tento druhý byl vyzdvížen, a to od Čechů. Nebo, když si Němci v tom položení, kde se tři pruty stříbrný Knězi Antonínovi zjevili, Kostel všech Svatých vystavěli; Čechove, jenž na Čechu, a ₂₉₆tu kde je Česká ulice, bydleli, aby bez Služeb Božích nebyli, ten Kostel vyzdvíhli. Mappa Kuttnohorská, o nížto již několikrát zmíněno, připomíná: že u toho Chrámu, mnoho zmordovaných **Horníků**, odpočívá: ale od koho by byli zmordováni, nedokládá. Snad v čas obležení **Hory** od Císaře Albrechta. Snad v čas jejího, od Žižky vyvrácení. Kdykoli: **Horníci**, když tam, neb tudy chodíte, **Odpočíte v Pokoji**, řcete.

Pátý, a též Farní Kostel, ku poctivosti S. **Jiří** Rytíře stavený, se počítal. V tom, Havýřům, Hutníkům, a Ertzkaufěřům (nebo někteří Česky neuměli) Německým jazykem slovo Boží se kázalo, a Svátostmi okolním Sousedům, přisluhovalo.

Šestý Chrám Svatému **Janu Křtíteli** přislušel. Bylli též Farní? domakati jsem se nemohl. A ten samotný, po vypálení celé **Hory**, ze svých zřícenin nepovstal, proto že prudkosti plamene, sotva který kámen na kameně zůstal. Až posavád, prstem se toliko, na místo kde stál, ukazuje, a **na Svatým Janě**, říká. Podvokrát měl být zase vyzdvížen, ale po každý divně z toho sešlo. Neyprve, okolo léta 1476. nějaký

d. Horní Nákladníci.

e. kusy.

f. Rudokupcům.

c. sběhnutí mnoho rud do hromady.

Jan Charvát z Osvesa, Horník vzácný a velmi možný, umínil jey z gruntu dát stavěti; ale v létu 1478. oumysl ten proměnil, a že raději chce, témuž Svatému, Kaplu nad S. **Barborskou** Kostníci vzdělati, se prohlásil. Za tím smrt²⁹⁷ v to vkročila, a z obojího nic udělala. Po druhé, v létu 1516. nějaká Paní **Kateřina, Elišky Landové** Sestra, Horníce hrubě bohatá, a která i Pozemské statky za mnoho tisíc po svém Manželu zdělala: všeho svého jmění třetinu, **Vylímovi Kostkovi** z Postupic, Neyv: těch časů Mincmeystru poručila, s tím závazkem: aby ze dvou dílů, pozůstalých statků a nábytku, ten S. **Jana** Kostel, stavěl a vystavěl; Kněze k němu objednal; bytem, stravou, i jinými potřebami náležitě zaopatřil; Monstranci stříbrnou a pozlacenou, Kalich a jiné Mešní přípravy, způsobil. Však, stalo se, jak se s odkazy obyčejně stává: to jest, nic. Pročež moudře napomenul Syrach, abychom před smrti, komu chceme, dobře učinili.

Tyto Kostely v Městě, tak jak nyní zdmi jest obehnané, stáli. Ven z města pak ty, jenž následují.

První, **Všech Svatých**, kterýžto, hned při založení Hor, Havíři, z Němec povolání, založili. Druhý, S. **Martina**, okolo něhož Táboří do šachet byli metáni. Třetí, Tři-svaté a nerozdílné **Trojice**. O tom jedna stará pamět praví: že léta 1417. původem Nákladníků Hor stříbrných, jest založen; kteřížto, když se grunty kladli, pro odplatu Boží, veliké Handštány stříbrné a jadné rudy, na svých zádech sami nosili, a do grumfeštu kladli. Že pak v skůře Praha i celá Země se zbourila, k dostavení ne²⁹⁸ přišel, a tak nedokonaný přes 60. let trval; až **Jan Smíšek** z Vrchovišť, Horník bohatý, nad ním, okolo léta 1490. se slitoval, a jey na svůj náklad dostavěl. Jeho taky outratou Dům **Hrádek** nad Pachem vyzdvížen. Čtvrtý, S. **Václava**, tu kde někdy Městečko **Pněvice** stávalo, dávno před začátkem **Hor Kutten** (kdo ví od koho?) vystavený; ale v čas válek Tábořských, s Městečkem až do gruntu vyvrácený. Kterýžto potom Mincíř a Pregyří na svůj měšec zase vystavěli: a ještě k němu druhý, S. **Michala** Archanjela, z užitků g. Lunů Mincířských, a

h. Stolic Pregyřských, přistavěli. Pátý, SS. **Petra a Pavla** Apoštolů Paně na Rovni, okolo něhož dosti mnoho Havířských i. Kaven bývalo, a jakožto obzvláštní Osada, svého Rychtáře mívala. Šestý, S. **Lazara** Vyznavače, při němž Málomocní zvláštní obydlí mívali. Sedmý, S. **Kříže**. Ten nějaký Bohabojný Muž, Štěpán Pirknar, na **Horách Kuttnách** Soused, vyzdvíhl, a při něm Špitál pro chudé založil, bohatě nadal, a dvěma Kněžími, kteříby chudým a nemocným Svátostmi přísluhovali, zaopatřil. Stalo se v létu 1324. Chová²⁹⁹ val se při tom Chrámě Žák, jenžby s chudými ráno, v poledne, a u večer, pobožné písně zpíval. Osmý, S. **Maří Majdaleny** kající, schvalně ku pohřbu chudičkových Havířů založený. Devátý, S. **Vavřince**, od Havířstva Kaňkovského, mnohonácte let před Žižkou vyzdvížený; ale potom, okolo léta 1489. že se zdál příliš těsný, byl rozbořen, a prostranější jakož i krásnější, z k. Koutu, a rozlyčných Kverků štědrosti, v jiný způsob uveden. Desátý **Matky Boží** v Gruntě. Ten, že taky nákladem starých Horníků povstal, l. Šligle Havířský, na kameně vytesaný, zřejmě dokazují. Chtějí tomu někteří, že za starodávna, v žádné vsi, nad ten, vyššího Kostela nebylo. Tu máš Čtenáři, šest v ohradě Města, deset vůkol, od starých **Horníků**, Božích Domů vystavených.

Mámli taky o Kaplách něco napsati? Napíši. Jedna, při Chrámě Svato-Barborským jest postavená: již vůbec **Těla Božího** říkají. K tomu obraná, aby se do ní kostí, z hrobů vykopané, skládali. A jest jich tam věru drahně mnoho; však, že je před třicíti a několika lety vzdili, nepatrných. Druhou Kaplu, v jednom z brusů novém domě, dva možní Horníci, na svůj groš vyzdvíhli, a do něho v lé³⁰⁰tu 1460. jakési Panny uvedli, aby v něm Pánu Bohu sloužily, a Dcerky Horské cvičily. Jakého pak byly Zákona, nemoh jsem vyhledati. Toho toliko jsem se domakal, že jim **Bekvíny** říkali. Kdo ví, nebylili z počtu těch, o nichž Jodocus Ammanus (Libro de Clero Ecclesiae Romanae) takto píše: **Bekvíny** byly Panny svobodné, a žádným sli-
bem Bohu nezavázané. Která však mezi ně se dala, v společnosti jejích 30. let trvati musila.

h. Stolic Pregířská, též Verštat Pregíře znamená. Ta se za 300. šz. šacovávala.

i. domků a chaloupek.

k. Kouty se jmenují rudy, které po odvážení všech rud zbevyvají, smítají, a do nějakého koutu schovávají.

l. Kladiva Havířská, křížem v Erbě přeložená.

g. Lun Mincířský, slove Verštat, na němž Mincíř dělá. Ten za 400. šz. gr. Č. se šacovával, pro užitky z něho ročně pocházející.

Tak že prvních deset let, v obyčejích toho Tovaryšstva se cvičila: druhých deset, v rozličných svého povolání povinnostech strávila: posledních deset, jiné mladé Panenky učila. Po těch letech, na vůli její bylo vdáti se, neb s jinými zůstati. Ty Panny, po 60. a několika letech, totiž okolo léta 1527. na **Horách Kutt-nách** se nenacházely: jakýmby pak způsobem zmizely, neumím Čtenáře zpraviti. Dům pak jejich před lety, jedná **Zádušní**, jedná **Temple**, jedná **Panenský**, od něhož až po dnes **Panenská** slove ulice) se nazýval. Třetí Kapla sloula **Královská**, a ta na Vlaském Dvoře, ku poctivosti SS. **Václava** Knížete Českého, a **Ladislava** Krále Uherského, byla ustavená. Chce tomu kdosi, že při té Kaple bývalo Proboštství. Nechme ho při tom. Muž učený jest, a v Kronykách zběhlý; on bude věděti, kde to jádro vyloupil. Mně se jináč zdá: že totižto bývalo toliko Kaplanství. Nebo v Reystrách Min³⁰¹covních, kdykoli o jeho *m.* Stanci zmínka se děje, vždycky se jen **Královským Kaplanem** nazývá. Čtvrtá Kapla na **Hrádku** (jest dům velký, nad Pachem ležící, někdy Knížkami Městskými, nyní Dckami se řídící) se nachází, ke cti S. Dědice našeho **Václava**, od **Jana Smiška** z Vrchovišť, jenž ten dům stavěl, vyzdvížená; a od Pana **Albrechta** z Guttenšteyna, jenž někdy ten Hrádek držival, ozdobená. A to buď o Kostelích **Kuttenských**, přes umíněnou krátkost, napsáno. Nyní budeme, ne na tak dlouhé lokte, skutky Kuttenské měřiti.

Skutek II.

Horských Kostelů Nadání.

Ně se nemůž vlastně věděti, jak bohatě staří Horníci své Kosteli nadali, a to z té příčiny, že, za času panování Sekty Husitské, všecka věna Kostelům jsou odňatá; Nic méně z toho samého, co se v létu 1324. zběhlo, můžeme se dosti mnoho dovítiti. Toho předřečeného léta, velebný Muž a Mistr **Voldřich**, Kostela Pražského Kanovník a Školastyk, k tomu, s povolením Stolice Apoštolské, Kostela Malínského Zprávce (Malín tehdaž hlučné bylo Městečko; mnozí jey Městem nazývají; ač po letech, totiž léta 1413. aneb, jak jiní praví, 1414. od nezbedných Havířů, pro lusky, ³⁰²bylo vypáleno, a v mizernou ves obráceno) vida že se může, z samých Fary Malínského

důchodů, poctivě vyživiti, s vědomím Slavné Kapituly Hradu Pražského, všecky užitky, který jemu z **Kuttnohorských** Kostelů, jakožto Filiálních, pocházeli, k Špitálu Kláštera Sedleckého obrátil, a Oppatu téhož Kláštera postoupil; s tou však znamenitou veymínkou, aby on Oppat, byl povinen, předně všecko Kněžstvo, Církevními službami **Horníkům** posluhující, jakož i ty Kosteli, z těch důchodů, přináležejícími potřebami zaopatřiti: potom pak teprv ostatní užitky k Špitálu obrácti. Kterážto Voldřichovo postoupení, netoliko Kapitula Pražská, ale i sám **Kliment** toho jména šestý Papež Římský, na žádost Oppata Sedleckého, a **Jana** Českého Krále, též **Karla**, jeho Syna, té doby Markraběte Moravského, a **Blaňky**, téhož Markraběte Manželky, vážnou a vzáctnou přimluvu, schválili a potvrdili, jakož listy na to vydaný, a před rukama jsoucí, až po dnes ukazují. Z toho můž se jedenkaždý snadno dovítiti, že Kuttenský Kosteli špatných důchodů míti nemusili, poněvadž z nich netoliko jejich Kněžstvo náležiti se vychovávalo, Kostelove v celosti zdržovali, všecky potřeby k nim dodávaly, ale taky na chování Chudých a Nemocných, v Špitále Sedleckém bydlících, nemalý užitky vycházeli. Nemalý pravím; nebo kdyby bylo o některou toliko Kopičku bě³⁰³želo, hádám, žeby byli pro to do Říma se neutíkali, mnohem méně Krále **Jana**, a jeho Syna, s Manželkou, z strany přimluvy, zaneprázdňovali.

Skutek III.

Rozličných Fundaci vyzdvížení.

O hlubokého moře se pouštíme, Čtenáři laskavý, a strach abychom neutonuli. Poněvadž staří **Horníci**, v svých Kostelích, tak mnoho Fundaci vyzdvíhovali, že jích nelze vypočítati. Plno všudy Oltářů bývalo (u samé S. Panny **Barbory** dva a padesát) a málo který byl, aby svého založení a nadání neměl. U každého, jedna Mše nejméně do týhodne se slouživala. U některých 3. 4. 5. 6. i více. Pro důvěření, některé toliko připomenu: a to ty, o nichž ve Dckách Duchovních, Libri Erectionum nazvaných, od **Arnošta**, prvního Pražského Arci-Biskupa, v létu 1358. vyzdvížených, zmínka se nachází. Co před tím létem bylo založeno, to do těch Desk nepřišlo, v samých Knížkách Nebeských, od Anjelských Kancleřů, na zlatém listu, jest zapsáno. 1. Léta 1358. Mincíř a Pregýř, v Kaple S. **Máří**, u S.

m. Platu tyhodným.

Jakuba od svých Předků vyzvážené, při oltáři B. P. M. a všech Svatých, Kaplana dosadili, kterýby při něm, každého týhodne jednu Svatou Mši sloužil, a za svou práci 5. šz. gr. Č. z hlavní summy 50. šz. pocházejících, ročně ³⁰⁴přijímal. Tu Fundaci, Jan Arci-Biskup Pražský, léta 1370. 12. Července pořádně utvrdil. 2. Léta 1370. Mikuláš Lomer, Měšťan Horský, a Mincíř Královský, odkázal k též Kaple Mincířské 100. šz. gr. Č. a aby na Ouroky jisté byly složené, nařídil. Z ouroku pak, z té summy vyplývající (tehdaž lichva 10. per Cento vynášela) chtěl aby se Kaplan choval, kterýby v týhodni 5. krát Mši Svatou, v té Kaple Mincířské sloužit byl povinen. Schválil tu Fundaci Král **Václav**, v létu 1386. 25. Července: **Jan** pak, Arci-Biskup Pražský, 1387. 20. Máje, ji potvrdil. 3. Léta 1373. Anna Veyrachova k 6. kópám grošů (na jednu týhodní Mši, od nebožce Manžela svého, stálého ročního platu odkázaným) ještě jiných 6. stálých a věčných přiložila; tak aby dvě Mše do týhodne, jedna při Oltáři S. **Václava** u **Naměti**, druhá v Špitále S. **Kříže**, byly sloužené. Přišla ta Fundaci k stvrzení léta 1381. dne 1. Julij. 4. Když se psalo léta 1397. Kunrád Ruthard, z těch někdy slavných a bohatých Měšťanů Kuttenských, **Ruthardů** potomek, v Ruthardovské Kaple u S. Jakuba, u Oltáře Boží Rodičky Kaplanství založil, a 10. šz. gr. Č. platu stálého k němu nadal. Chtěje tomu aby ten jistý Kaplan, každotýhodně, u předřčeného Oltáře, tolikrát nevinného Beránka Bohu obětoval, kolikrátby ho Bůh k tomu ponukl. Musil jistě ten Ruthard nad míru dobrý Muž ³⁰⁵býti; aneb budoucím Kaplanům mnoho věřiti; že jim nechtěl jistého počtu Mši Svatých vyměřovati. 5. Léta, nevím kterého, Klára Troperova, odkázala k Oltáři SS. Petra, Pavla a Justýny, v Koste P. **Marye** u **Naměti** založenému, 10. šz. gr. Č. ročního platu stálého, na Poškovících blíž mladého Kolína, a to tímto způsobem: aby Kaplan toho Oltáře, každý teyden 4. Mše odbeyval. Kdyby pak někdy kterou zameškal, aby pokaždy 1. groš, Faráři S. Jakuba, pokuty položil, a on zanedbalou Mši, skrz jiného Kaplana nahradil. Mnoho Funfaci s podobnou pokutou se nachází. Toto založení, Bůh miley ví kdy učiněné, teprv léta 1407. 6. dne Července potvrzení došlo; proto, že Kláří Syn, nad Mateřinou duší (jak často děti dělávají) se zapomenul: až potom jeho Syn Jan, Kláří Vnuk, Bábinou vůly naplnil. Přestaňme na

těchto několika Fundacích, pro důvěření odemně přivedených; ještě by se jich více vynášelo, při tolika Kostelích, ale bojím se, abych od někoho Satisem neohroměl. O Svato-Barborských, v 19. Handštánu uslíšíme. Ale řekne mi nějaký Kaplánek: Maléť jsou to bývaly Fundaci. Co jest 5. neb 10. šz. na poctivého Kněze do roka? Však to na Reverendu dosti chatrnou, nepostačilo. Tento odpor takto zmítám a ouplně zrážím. Předně: Některý Kaplan měl víc než jednu Fundaci; tak že co mu na jedné zscházelo, to mohl druhou hojiti. Dále, Paprocký, v Kníze o ³⁰⁶Stavu Panském (pag: 353.) píše: že za starých let, pro velikou všech věcí v Království Českém hojnost, mohl se jeden Kněz do roka osmi kópami poctivě vyživiti. A náš Svato-Víto-Slav **Pešina** (Titulus) v Kníze, o slávě S. Kostela Pražského (pag: 683.) jistí: že těch časů, za 1. šz. gr. Č. více potrav, a jiných k lidské živnosti potřeb se koupilo, než toho našeho, právě drahého věku, za 10. Říšských Tolarů můžeme objednat. Mášlíz na tom dosti?

Skutek IV.

Znamenité Kostelní ozdoby.

Bych třebas sto per, a tolik též rukou měl, všelikých ozdob, jimiž staří **Horníci** Kosteli své okrášlovali, vy-psati bych nemohl. Pročež cobykoli se o Zvoních, Varhaních, Oltářních Archách (jenžto neposlední Kostelův jsou ozdoby) pověditi mohlo, to všecko, ač nerád, opominu: a toho toliko dotknu, co mne téměř omámilo, když mi do rukou přišlo. V málo letech, po celé **Hory** vyvrácení, Svato-Jakubský Farář, dělal s Kostelníky svými všech zádušních věcí, Inventář. I našli se toliko 2. Kalichy stříbrný pozlacený, a 2. měděný, též zlatem přetažený. Jeden Ornát zlatohlavový, jeden Aksamitový, jeden vyražovaný (my nyní říkáme bodený) a tři Harasový. Několik Svícňů ^{ci307}nových a mosazných. Ubrusů na 4. Oltáře, po třech. Nic víc. Chudá Fara! ale, po takové města záhubě, dosti bohatá. Po některém létě, když opět Svršky a Klenoty, při témž Chrámě inventovali, poslíš medle co našli: 25. větších i menších, vše pozlacených Kalichů: 2. Monstrance, z nichž jedna velká, druhá prostřední; Jedno velké Ciborium stříbrné, a 3. s Perlami; Ornát stříbrohlavový, se dvěma Dalmatykami; Ornát zlatohlavový; Ornát zelený perlami krumplovaný, s podob-

ným Humerálem. 10. Jiných Ornátů, dílem Ak-samitových, dílem Damaškových; Tupltykyto-vých a jiných všedních, ani jsem nepočítal. Co to nebyly, při jedinkém Kosteletě, přepěkné ozdoby? Sud' o jiných: zvláště o **Namětském** a **Svato-Barborském**, na něž všickni přednější zření měli. Jakých ozdob samé Havířstvo (at' o jiných Pořádčích mlčím) nemělo? Strachuji se, abys mi neuvěřil. Jistá však jest věc, a mimo hodnověrné paměti, nacházejí se lidé staříctí, jenž na to pamatují. Mělo předně Havířstvo dvě veliké zlatohlavové Korouhve, velikými perlami hustě krumplované. Dále, mělo tři Obrazy, z samých perel našité, a onde i onde drahým Kamením ozdobené. První Obraz, **Vtělení Pa-ně** předstíral; na tom Panna **Marya** perlová se-děla: Archanjel pak **Gabryel**, též celý perlový, stříbrné lilium v ruce držící, Pannu hlubokou poklonou pozdravoval. Druhý, **Narození Páně** vy₃₀₈obrazoval. Všecko tu bylo (i ten Volček a Oslíček) z perel setkané. Krom že, místo sena v Jesličkách, samorostlé stříbro se trpítělo; a **Jo-zef**, ušlechtilý Starček, na stříbrnou hůl se podpíral. Třetí obraz, S. P. **Barboru**, ne s Ot-cem, ale vlastní Dcerušky Katem, Dioškorem, ukazoval. Povídá se, že i Forma Svato-Barborského Chrámu, při tom byla vykontrfektovaná: a krom perel, stříbra a zlata, že tu jiného viděti nebylo. Ty obrazy, zvláště o **Božím Těle**, na Processi, jenž se velmi slavně držívala, na bidýlkách, k tomu schválně připravených, a krásně ozdobených, nosívali: na velké pak Slavnosti, k S. P. **Barboře**, k ozdobení velikého Oltáře, půjčovali. Mám toho jistou zprávu, že Ferdynand první, dával **Horníkům** za ně jedno Městečko; ale oni Jeho Milostí poníženež prosili, aby těch Klenotů, při Horách ráčil zanechat; a vyprosili. Než po letech, jeden Mincmeistr (mohbych ho jmenovati) na nich je divně vypraktykoval. Divíš se Čtenáři takovým ozdobám? Počkej: ještě konce není. Mívalo tož Havířstvo, stříbrnou Monstranci, se dvanácti Apoštoli. Ta 121. hřívnu vážila. Tak byla široka, že dlouhoruký muž sotva ji obsáhl: tak pak vysoká, že člověk dlouhé postavy, vypna ruku na horu, ledva prstem prostředním k vrchu vy-sáhl. Kde se pak ten Klenot poděl? Obrazotepci Kacíři, kladivý jey roztloukli, a stříbro promr-hali. Již snad o těch skutcích dosti. Přikročme k jinému.

Starých Pamětí Kuttnohorských Handštan Dsmnáctý.

V Počtu Handštánů Božích Druhý.

V Vortě nad Kacířem a. vypreytovaný.

 Eliké, živé Víry, znamení jest, Ko-steli stavěti, je nadávati a ozdobova-ti, Fundaci v nich zakládati. Větší Vlkům Kacířům, když na Ovce Krystové chtějí outok učiniti, zmužile odpírati. Neyvětší pak, proti ním směle do pole táhnouti, udatně s nimi se potýkati, a pokudž možná, bez milosti všecky hubiti. Co medle **Karla Císaře, přijmím **Velikého**, velikým učinilo? To, že proti nepřátelům pravé Víry, hrdinsky bojoval, a je plenil. Co mnohé jiné Krále neyvíce zve-lebilo? Nic jiného, než to, že pravého nábo-ženství rušitele, ohněm, mečem trávili, a ten Koukol, z Pšenice Krystové, vykořeňovali. Pročež, abych Víru starých **Horníků** ještě dů-kladněji provedl, co jsou proti Kališníkům a Táborům, jakožto Cirkve svatě odpovědníkům, dovedli, míním tímto Handštánem, na Couku **Kaňkovském**, v dole **Frátích**, v Vortě řeče-ným **nad Kacířem** (proto že pod nim byl hašpl, **Kacíř** nazvaný) vypreytovaném, vůbec prones-ti.**

310

O starých Horníků proti Kacířům Horlivosti.

 Šecko, co jsem koliv v 7. Handštánu, o válkách starých **Horníků** proti Tá-borům, a jiným jak víry Katolické, tak celé České Země zhoubcům, vyzdvižených, povídal, to odjinud nevyplnilo, než z pouhé v pravé **Víře** horlivosti. Pročež abych loňských sliv (jak přísloví České zní) nepřipomínal, co tam praveno, to se má zde rozuměti. Bitva s Táboru u Knína, a s Žižkou u Sudoměře svedená; porážka lvův od lasic, na Vožici stropená; Přelouč a Chotěboř dobytá; **Zygkmundova** Armáda Horním lidem sílená; bitva u Malešova stracená; naposledy, **Hora** z gruntu od Žižky vyvrácená; medle co jsou jiného, nežli vroucné **Víry** znamení patrná? Že pak ještě mnohých jiných kousků hrdinských věrní staří **Horníci** dovedli, a svou proti těm Kacířům horlivost prokázali, o tom slušné nyní jednati. K čemuž prve než přistoupíme, zdámis že nezle učiním,

jestli Čtenáře vynaučím, odkud taková, proti Kacířům myslí horoucnost, mezi starými **Horníky** se roznítla? Má se tedy věděti, že to, jejich Duchovním Pastýřem, všecko pošlo. Byl těch časů na **Horách Kutnách**, při hlavním S. Jakuba Kosteletě Farářem Kněz **Augustýn**, Kláštera Sedleckého, Řádu S. Cistercienského Profess: ³¹¹Muž, jak v Písmích Svatých zběhlý, tak v obcování života velmi příkladný. Ten, věčné chvály hodný Pastýř, nad svým stádem pilně bdící, na všechny strany bedlivý pozor dával, aby žádná prašivá Ovce do jeho Ovčince se nevloudila, a svou prašivostí toho Krystova Stáda nenakazila. Kteroužto opatrností, **Horu Kuttnu** od Viklefských, Husitských a Tábořských bludů zachoval. Nebo kdykolivěk nějaká roztržka, aneb rozdvojení v Víře, buď v Praze, buď kde jinde, povstalo, tu on hned svých osadních, aby se na pozoru měli, a pod nějakým fochem svedeni nebyli, napomínal: k tomu na svých Kázáních, všecko, coby k pravé Víře příslušelo, důvtipně a gruntovně vyjádřoval. Přistoupila k tomu ještě jiná příčina, kteroužto, mimo domácí Pamětníky, Albrecht Krancius, Sasský Scribent (v Hystoriích Vendských, Kníže 10. Kap. 17.) obsírně vypisuje: já co neykratčejí, takto. Léta 1419. okolo S. Matouše, přijel na **Hory Kuttny** jakýsi Zeman, Tábořským kvasem nakvašený. A přijda do jednoho (neklade se do kterého) Kostela, Knězi Mši S. sloužícímu, z Oltáře Kalich uchvátil, a přímo do hospody s tou kořistí drahou pospíchal. Kterak tehdaž Horníkům přítomným okolo srdce bylo, snadno pomysliti. Nepochybně žeť ho okřikovali, aby toho nečinil napomínali: sáhnouti však na něho nesměli, proto že měl při sobě dvacet, dobře zbraní opatřených, služebníků. I učinili, co mohli: pokřik totižto po městě pustili, a ³¹²aby ten svatokrádce bez pomsty neujel, volali. Zaslých to vlastní toho Kněze Bratr, a hned po ulicích semotam běháje, jako lev řval, a Havíře, aby se mstítí pomáhali, svolával. Oni, jakožto chasa k bouři schopná, i hned se shlučili, a na toho Zemana, v hospodě, nevázně z toho Kalichu sobě a svým holomkům připíjejícího udeřili, a sevšemi služebníky, jenžto Pána svého chtěli retovatí, zahlušili. Od té chvíle **Horníci** na Táboř, jako na psi, zanevřeli: kteréžto Kněz **Augustýn** ještě více poštvál, když v neyprv příští Neděli, v tento smysl k **Horníkům** řeč učinil, aneb aspoň učiniti mohl.

Co se dnův minulých, v tomto slavném, vždycky až po dnes **Katolickém**, a po **Městech Pražských**, v **Čechách** neypřednějším **Městě** zběhlo, všickni víte; a že ten proklatý svatokrádce z roty **Táborské** byl, nepochybujete. Ale toho, kdo a co jsou **Táboři**, snad nevíte. Pročež mne, mojí milý **Horníci**, poslechněte: jáť vám je vymaluji, a od hlavy až do paty, jak náleží, vykontrfektuji. **Táboří**, jsou zběř lidu divokého, hlůza neskrocená, bezbožných otroků rota, svatokradců hluk, **Oltářobořců** houf, **Obrazotepců** komonstvo, **Svatoruhačů** zástup, šlechetných **Matron** a neporušených **Panen** zprznilů **Praporec**, posvát³¹³ých věcí mrhačů **Regiment**, **České Země nákeřníků** **Armáda**. **Vůdcem** jejich jest jakýsi **Jan Žižka** z **Trocnova**, zpupný a nadutý **Zemánek**; jenžto dřív než **Kostelní loupeží** zbohatl, byl **Pánem** na **Chudobině** a **Nemaničích**; chodíval v botách a ostruhách, ale kůň v plotě vězel; pravý **Fatkář** a **Panských Dvorů** přílepek. Ten, na jedno toliko oko vidí, nebo druhé v šarvátce mu vyrazili (ach! kyž i mozek z hlavy vykydli!) od plachého lidu proto samé vzatý na slovo, že **Obce Pražské**, proti **Králi Václavovi**, nedávno šlakem zachvácenému, do zbroje, jak jste slišeli, oblekl. **Potvora** ohyždná, kteroužto **prst Boží** vždy někdy setře. Pod tím **jednovokým vůdcem**, co se zlého onehdá v Praze, jak s **Novoměstskými Konšeli**, tak s **Bohobojnými Kartouzy**, od splašené **Obce** spáchalo, o tom jistou a smutnou zprávu čísti jsme slišeli. Co pak se domníváte, kdo to všecko nasnoval? **Žádný jiný než Táboří**. **Táboří** pravím, kteří tomu chtějí, aby žádné **Kostelní písňe** se nezpívali; **Kníhy Svaté** aby se **Kazili**; **Zpovědi** a **Pokání** ukladání aby nebylo; **žádných postů** se nezachovávalo; **žádných Svátků**, krom ³¹⁴**Neděle**, nesvětilo; **Kněžstvo**, plešů na vrchu hlavy nenosilo, a bez **Vornátu**, jen tak jak chodí, **Mše** sloužilo. Co to nejsou pěkné, a pobožné **Regule**? sám **Rarášek** z **Pekla** je skládal. **Táboří** pravím, kteří zapovídají **Křížmo**, **Oley**, **Vodu** posvěcovati a chovati: kteří poroučejí **dítky**, **vodou** **obecnou**, a bez **Kmotrů**, **křtítí**: **Mšále**, **Kalichy**, a jiné **Kostelní nádoby**, **brátí**, **kazítí**: **Vornáty**, **Alby**, **Komže**, **Kápě**, na **Kabáty**, **Košile**, **Tobolky**, **rozdělávati**. **Obět Páně**, ne v **Kostelích**, ale kdekoli, třeba v **krčmě**, třeba v **hampeysích** (ó nevážnost! o boha-

prázdnost!) konati: všechny **Kostely, Kaply, Oltáře**, ke cti Boží a milých jeho **Svatých posvěcené, až do prvního grumfeštního kame- ne, bořiti, vyvrácti; jakož již toho nejeden příklad dali. Z počtu těch Pračat (tak svou rotu Táboří jmenují) někteří Tělo Boží, od Římských Katolických Kněží (jakýmž i já se býti znám) z Monstrancí a škrínek vyvrhují, a po něm (ó Bože! pročíž jim to trpíš?) no- hama šlapají. Někteří, Křížmem a nemoc- ných olejem, škorně maží, a pfuj! hanba! do Křítedlnic neřádí. Kněží jejich (co pravím ³¹⁵Kněží? měl jsem říci padouchove, Obcí loupežníci, odpovědníci, svatokrádcove) co kozlove bradatí, co psi chlupatí, v šerých neb vlčatých sukních, bez Vornátů, na lecjakýms stole, samým třebas hadrem přikrytým, bez Corporálu, bez Mšálu, bez světla, slovém: bez všelike pobožnosti, oplatek třebas mas- ný, aneb pecen chleba rezného; víno pak (ale jaké víno? často vláčkovité, mázdrovité, nýbrž i počepky, v hliněných, dřevěných, leč kdy cinových, nádobách posvěcují. Mno- ho dní by bylo o jejich zlostech vypravovati. To vám toliko k zdravému rozvážení zane- chávám, zdaliby příslušelo, abyste se s nimi, kdyby vás k tomu nabádali, chtěli spřáh- nouti, a k takovým neřádům (což již některá města, ach ouve! učinila) přistoupiti? A to dopověděv, umkl, a slzavýma očima na ně pa- třil. Na čež všichni přítomní jedním hlasem od- pověděli: že s Svatou Církvi Římskou Kato- lickou, až do poslední Krve krůpěje, chtějí dr- žeti, a všickni, za jednoho člověka, proti těm a takovým bludařům a neřádíkům státi. Jakož taky se zachovali. Nebo když brzo po tom, totiž okolo S. Havla, Táboří, dva Legáty z Prahy k **Horníkům** vypravili, aby je od starých pravé Víry cest odvrátili, a na stezky svých ³¹⁶bludů obrátili; oni, **Horníci**, místně jim odpověděli: že nemíní nikdá staré Víry, poněvadž pravá a samospasitedlná jest, se spustiti, a té jejich no- vé, před některým rokem, v Viklefové a Huso- vé kukání teprv vylíhlé Sekty, přichytiti. Na to pak, i hned ty dva Posli (z níchžto **Havel Pr- sten** jednomu, **Matěj Blažek** druhému říkali) řemeny svázati, ven z města vesti, a do jedné šachty hluboké, blíž Kostela S. **Martina**, uvrci poručili. Což vše, bez meškání se stalo, a té šachtě jméno **Tábor** dáno. Po tom, bez zvonění hran a průvodu, vykonaném Funusu, (při němž žádný ani Requiem neřekl, mnohém méně zpí-**

val) sšedše se všickni **Horníci** na plac **Dvoru Vlaského**, přísahou se vespolek zavázali, že kde a kohokoliv z té Tábořské chamoviny do- padnou, podobný mu pohřeb udělají, a bez *b. fartu*, bez kahance, do dolu pohlavě lezti naučí. Nad to ještě dali u Pranýře provolati: kdokoli Tábořského Leyka do města přive- de, že jednu Kopu grošů Českých odnese: kdo pak Kněze z též Roty dostaví, ten že dvě Kopě (jiní Scribentí tři, jiní pět kop kladou) odplaty míti bude. Chasa jak Havířská, tak i jiná Městská, tak masným koláčem popuzená, jako lití Ned- vědí, semotam běhali, po všech koutech Táboř vytloukali, a kde kterého popadli, hned s nim k **Hoře** pospíchali, a k Právu dostavovali. I stalo se, že v cosi málo Nedě³¹⁷lich, té Čertoviny, do šesti set jest zajato: a ti všickni, někteří za živa, po stětí hlavy někteří, do rozličných šachet, však vše okolo S. **Martina** Kostela, na tom Couku **Greyfským**, jsou vmetáni. Našel jsem v starých pamětech, že jích neyvíc do **Gdule, Kukle, Martina, Starých a Mladých Kocou- rů**, (tak těm šachtám říkali) bylo uvrženo. Při čemž i toto znamenati sluší: že když mnoho jích zajali, aby se s každým zvlášť nepárali, mnoho jích, jednoho k druhému přivázali, a prvnímu veliký kámen na krk zavěsíce, do šachty ho vstrčili; kterýžto po sobě druhého, druhý třetího, a tak dále, táhl, až všechny za se- bou, až na *c. Žuly*, neyhlubší zstáhl. Smutné, ať pravdu povím, bylo to divadlo, ale bezbožnost Tábořů, mnohem krutější smrti, a hanebnější popravu zasloužila. Slišme nyní, co se s Ha- vlem **Choudkem**, (někteří ho Chudkem jme- nují) Kouřimským Farářem, zběhlo. Ten od ďábla (a od kohož jiného?) zaslepený Kněžík, nad svou duší se zapomněv, sektu Tábořskou sobě oblíbil, a neřády jejich káletí se počal. Nad to i své tři Kaplany (Martina, Jakuba a Linhart) týmž kvasem nakvasil: tak že ti Pas- týři, v hltavé vlky se obrátili. Bolelo to Muže šlechtné, a v Římské Katolické Víře dobře upevněné, **Kouřimské** Konšeli, kteřížto **Choudka** pěknými slovy napomínali, aby jim toho neřádu v ³¹⁸Městě nezačínal, nýbrž v sta- robylém náboženství, proti Nováčkům, Obec tvrdil. On pak se vylouval, a říka: že Pravdu, jížto potupiti nelze, vynalezl. Po několikerém napominání, viděvše Kouřimští Konše, že

b. Řebříku, po němž se do dolu léze.

c. Půdy takových dolů.

darmo osla na most ženou, kázali ho, s těmi třemi Kaplany, na vuz svázaného vsaditi, a do **Hory Kuttny**, k pravé Víry zkušené, vezti. Tu **Choudek**, před **Horníkův** Soudnici postaven, a na přísný Examen vzat, divné odpovědi pletl. Vida pak, že mu o krk běží, počal jinou housti, a že tak, jak mu rozkáží, bude věřiti, slibovati. Ale ty slyby nic mu neprospěli. Nebo vidouce **Horníci**, že jeho odvolání, více z strachu smrti, než z pravého srdce pochází, k šachtě ho odsoudili. A tak musil **Choudek**, rád nerád, s svými Kaplany, Pravdy v dole hledati; kteroužto někdy, Pohanský Mudřec Diogenes, v hluboké studnici zapěněnou býti říkával. Stálo se tu Středu po třech Králích, léta 1420. při dobývání Přelouče a Chotěboře, kterak se udatně **Horníci** chovali, to jsme v 7. Handštánu spomenuli; ale cosi jsme, až na toto místo, odložili: že totižto, mezi jinými, v Přelouči zajatými Táboru a Orebskými, jakýsi Kněz Valentín, od pravé Víry odpadlec, byl nalezen. **Mikuláš Divoký** Neyv: Mincmeystř, a **Horníkův**, při ty Expedyci Vůdce, dlouho rozmeyšlel, co by s nim, jiným k příkladu a veystraze, měl učiniti? I vrátiv se do **Ho₃₁₉ry**, kázal ho Katem na škřípci ztáhnouti, a rozžatými svíčkami (jak Katí per phrases mluví) polektati: aby vyznal, proč se té bezbožné hlůzy přichytil? I seznal, že tu jedinkou měl příčinu, aby při nich, z lidských statků loupeží zbohatl. Na to poručil ho Mincmeystř ještě jednou na tovaryšské máry dáti, a tak zmučeného propustiti, aby kamkoli chce odešel, a svým bratřím Táborům pověděl; že u **Hory** teplé lůžko pro ně chovají, na němžto se může kterýkoli pacholek volně protáhnouti. Na Chotěboř dřív než **Horníci** udeřili, okolo sedmi set Táborů, po vesnicích schytali, a vehnavše je do stodol, tam je ohněm za živa spálili. Píše se, že jedna žena, viděcí Muže svého již hořeti, za nim do ohně vskočila, a s nim v něm uhořela. Chvály jistě hodná, kdyby byla toho v lepší příčině dovedla! Po té Exekuci, teprv k Chotěboři **Horníci** šturmovali, a dobyvše Města, nějakého **Hromádku**, těch Táborů Heytmana, a tři Kněze, jenž jim bez Vornátu sloužívali, v Chrudimi, u prostřed Rynku, v smolných sudcích, živé upálili. Nelitůj jich Čtenáři laskavý, nebo oni podobně Katolikům (jak Hájek onde i onde svědčí) činívali. Pravda jest, že nemá Křesťan na mštnou hráti; ale když se zlost rozmáhá, aby se potlačila, může a má Vrchnost, vrchovatou nalili. Vracující se pak **Horníci**

odtud do **Hory**, na **Horkách** 37. Táborů v jedné chalupě zastíhli, kteréžto i s chalupou ³²⁰ohněm strávili. Podobně v **Loších**, blíž Čáslavě, s jinými 60. naložili. Tak hle horliví **Horníci**, ty jedovatý Táboru v Zemi plenili! O kdyby byla jiná Města podobně se chovala, nepochybně, že by se byli až do posledního vykořenili! hádej někdo, jak mnoho Táborů, a jiných bludařů, od horlivých **Horníkův Kuttenských**, summou shlazeno? Co v Poli, co při bitvách rozličných, kdož může pověditi? Žádný jich nesčítal. Do šachet co jich vmetali, Počítáři někteří zapsali. Četl jsem v jedné psané Knížce, že jich okolo 4332. v šachtách pochovali. Kněz pak **Matouš Hradecký**, někdy Děkan **Horkuttenský**, poznamenal, že jich z rozličných starých Reystříků 5496. napočítal.

Optá se mne někdo: jak as dlouho ta **Kuttenských Horníkův** horlivost trvala? Povím upřímně (nebo proč mám pravdu tajiti?) až do S. Jiří, léta 1421. Toho času, vidouce **Horníci**, že **Mikeš** (tak ho Dubravius nazývá) Mincmeystř, snad z hodných příčin jinám se zabrav, snad i umřev, drábů bez vůdce zanechal: a že neyudatnější muži, v tolika putkách s nepřáteli, zhynuli: k tomu že již **Kouřimští**, **Kolínští**, ba i ti **Čáslavští** Pražanům se poddali: přes to pak všecko, poněvadž **Českobrodští**, za pevnými zdmi, a hlubokými příkopy, vzteklosti Pražských žoldnéřů odolati nemohli; že oni, **Horníci**, za svými špatnými zídkami mnohém ^{mé₃₂₁}ně budou moci obstáti, považující, takto sobě poradili. Poslali (jsou Hájkova slova, v listu 389) k Pražanům Posly znamenité, žádající jich, aby takového a tak užitečného Klenotu (totiž **Hory Kuttny**) nehubili, a s Obyvateli jejími svou milost učinili: a jim dali svobodu, jestližeby se kteří z nich, v obyčejích posvátných, nechtěli s Pražany srovnati, aby se do Slavnosti Panny **Marye** na Nebe vzeti, pokojně s hrdly i statky ven vystěhovali. Pražane, poradivše se, k tomu svolili. **Horníci** pak mnozí, nechtějící od jim zvyklé Víry Křesťanské odstoupiti, věříce Pražanům vedle té námluvy, z **Hory** ven se stěhovali: ale Žoldnéři Pražští, zálohy na ně dělali, a jich statky loupežně jim brali, některým ruce utínali, jiným nohy řezali, a zase je do **Hory** hnali. Potud Václav Hájek. Musíš pak, Čtenáři, Hájkova slovům moudře rozuměti. Ne totižto tak, jakoby se bylo všechněm **Horníkův**, jenž pro Víru z Města vycházeli, takové dalo násilí; ale rozuměj, že jen ně-

kterým. Nebo mnozí z nich, buďto nějakou chytrosti, aneb zvláštním opatrováním Božím, z těch osidel a zalohů vyvázli; a do cizích Zemí, jako do **Moravy, Lužic, Slezska, Rakous, Mišně, Sassu, Polska, Říše**, a jinám, kam se komu zdálo, se odebrali. Jakož pak po tom, když Zygkmund Císař léta 1436. od celé Země za Krále přijatý, mezi Starými a Novými Horníky, Majestá³²²tem, (na Hradě Pražském léta 1437. ten Outery před S. Benešem, vydaném) příměří vyhlásil, a v něm starým **Horníkům**, jakožto horlivým Katolikům, ten nákladný Chrám S. P. **Barbory**, k konání služeb Božích, vysadil; oni s srdcem veselým, do své milé vlasti se navracovali; domů, zahrad, *d.* talů a *e.* vortů svých dědičných při Horách ujímali, a sami v Římské Víře stálý, mnohé jiné zvyklalé upevňovali; zbloudilé pak, na pravé cesty, dle možnosti, uváděli. Ač pak **Zygkmund**, předřečeným Majestátem vyměřil, aby **staří Horníci**, jakožto Katolici, nových, jakožto Kališníků, netupili, a jedna strana druhé nerozpakovala: nic méně, nemohly se pravé Víry jiskry, pod tím popelem tak dokonale zahrabati, aby někdy nevyskytly. Odkudž se často přiházelo, že se na zdech a dveřích Husitských Kostelů, nočním časem směšný Paškivili přilepovali; Kocouři z Kalichu pijící, Kostelníci ve dčbeřích víno k Oltáři nosící, Sedláci frňousy a brady své v Krví Boží máchající (kdo ostrovtipný jest, snadno, kam to patřilo, se dovtipí) hrudkou, uhlem, křídou, malovali, nožem vyřezávali; jen aby **Podobojím** posměch učinili. A z té příčiny, stále šly k Ouřadu žaloby; pokuty, bylli kdo prozrazen, se ukládaly; ale **Římane** (tak Katolikům Husitove říkali) málo na to dbali. Kterýchžto špiček a vidliček ač poněkud ne³²³chválím, nic méně za jisté znamení, dokavád ty trvaly, že na **Horách Kuttnách** pravá Víra plápolala, pokládám. Když pak po mnoha množství letů zmizely, tehdaž taky mezi **Horníky** horoucnost víry ustydla. Ale ti již byli noví **Horníci**, s nimiž já do konce nemám nic činiti. A tak, v tomto i předešlém Handštáně, Víru **starých Horníků**, máme vyloženou. Nyní nás **Láska** táhne: **Naděje** ať má jistou naději, že ji neminem. Prve však než tento Handštan zavřeme, pro nějaké vyrazení z Melankolye, (kterou snad v nás to smutné, ač spravedlivé

Kacířů hubení vzbudilo) nasledující Katechyzmus sobě přečteme.

Katechyzmus Táborský,

V němž se oných starých Táborů kousky vypisují.

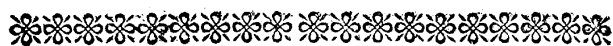
NB. Litera **H.** Horníka. **T.** Tábora mluvícího vyznamenává.

H. Aké jsi ty Víry? **T.** Já jsem Viklefský Křesťan. **H.** Kdo jest Viklefský Křesťan? **T.** Ten, jenž to, co Jan Viklef učil, pevně věří a skutkem koná. **H.** Kdo byl Viklef? **T.** Byl Engličan rozený, muž ostrého vtípu, který tolik, kolik váš **Au³²⁴gustýn**, Knih sepsal. **H.** Ty Knihy, od Círky, za bludné jsou vyhlášené. **T.** Od vaší, ale ne od naší Círky. **H.** Kde jest Církev vaše? **T.** Na Hoře Tábora, v Kraji Bechyňském. **H.** Kdo jest jejím zástupcem? **T.** Neypřednějším, Jan Žižka z Trocnova. Po něm hned, Prokop Holý. **H.** Co pak věříte? **T.** Že skrz nás Bůh všecky Římány zahladí. **H.** V čem pokládáte svou Naději? **T.** V zboží Kostelním, Klášterním a lidským. **H.** Co neyvíce milujete? **T.** Kalich, zvlášť když jest plný. **H.** Které Svaté ctíte? **T.** Dva toliko Mistry. Jana z Husince, a Jeronýma z Prahy, pro pravdu v Kostanci upálené. **H.** Tit jsou byli bludaři, a tvrdošijní svéhlavci. **T.** To nevím. Naši Kněží nás jináč učí. **H.** Jací jsou vaší Kněží? **T.** Šilhaví, mhouraví, brloocí, jednoocí; nosatí, hubatí, klepouší; kulhaví, šmithaví, šantaví, a tak dále. **H.** Věru máte znamenité Pastýře? **T.** Dosti na tom, když jen dobře své Ovce pasou. **H.** Kolik jest u vás Svátosti? **T.** Jedinká. Totíž přes hlavu neb záda palcátem biřmování. **H.** Kolikero zachovááte Prikázání? **T.** Desatero. 1. Kosteli a Kláštery neyprve loupiti, potom bořiti. 2. Vše³²⁵cky statky šumovati. 3. Kněze Římské v smolných sudech páli. 4. Po Svátosti Oltární, od Římských Kněží svěcené, nohama šlapati. 5. Křížmem, a nemocných Olejem, škorně mazati. 6. Do Křtitedlníc neřaditi. 7. Z Vornátů Kabáty dělati. 8. Kdykoli, třebas po večeri, Tělo a Krev Boží přijímati. 9. Pokoutně svobodně hřešiti, ale zjevně hřešící, zvlášť Římány, trestati. 10. Slovo Boží kdy a kdekoli, všickni vesměs kázati. **H.** Bopomozi. Tak věru Království Božího dojdete. **T.** My o ně nestojíme, jen když se na tomto Světě dobře máme. **H.** Takyli

d. Dílu v dolých.

e. Míst, v nichž se rudy sekají.

skutky milosrdné činíte? T. Ale taky. Nebo
 1. Lačným, z ust poslední kousek vydíráme.
 2. Žíznícím, čišky vody nepodáme. 3. Na
 polou nahé, až do naha zsvláčíme. 4. Žaláře,
 vězněma naplňujeme. 5. Nemocným, bolestí
 přidáváme. 6. Pocestným, z příbytku vyhání-
 me. 7. Mrtvé, ledakdes, třebaš kde havraní
 krákají, pohřebujeme. H. To jsou skutky
 nemilosrdný. T. Naši učitelové jináč učí. H.
 Co pak o Hoře Kuttně smešlíte? T. Že jest
 Antykrystův Měšec a Opasek. H. A co o
 Hornících? T. Že jsou všech Táborů zhou-
 cové. H. Co bys hádal: Jaká jest jejich
 Ví₃₂₆ra? T. Příliš stará, a k tomu Římská.
 Ale troufám, že ty babě sekutné brzo zuby
 vytlučeme. H. Kde svůj život skonáš? T. Há-
 dám, žeť v některé šachtě u Hory. Již tam
 mnoho bratří na mne čeká. H. Kterak tam
 bez Fartu a Kahance polezeš? T. O to se nic
 nestarám. Sliším že mi tam po hlavě pomo-
 hou. H. O! kyž to brzo Pán Bůh dá!

Starých Pamětí Kuttnohorských

Handštan Devatenáctý.

V Počtu Handštánů Božích třetí.

V dole **Barbora** vytesaný.

H Emohu před tebou, Čtenáři, taji-
 ti, co se mi, při hledání tohoto
 Handštánu, přitrefilo. Když jsem
 byl hrubě starostliv, kde, k vypo-
 dobnění starých **Horníků Lásky**, Handštan
 způsobný vynajdu, takto jsem často vzdychal:
 O Lásko! Lásko! kdež pro tebe Handštan vyte-
 ší? Již jsem jednou v **Panské šachtě**, na Vortě
Láska a. klopoval, a pátý ³²⁷Handštan
 b. vyfudroval, stydím se podruhé tam lezti, aby
 se mi někdo nevysmál. Kdož mi pomůže z mé-
 ho **Hoře**? A hle jakýs jekot a hlahol v mých
 uších zazněl, že jey najdu v dole **Barboře**. I
 splesalo srdce mé k té novině: ale nová starost
 je pojala, kdeby ten důl nalezen býti mohl? o
 němž jsem nikdy ani nezaslechl. I řekl jsem:
 Kdo ví, nebudeli blízko c. **Šipčí** mezi **Hruš-**
kami! A tu opět ohlas zdál se praviti: Nad

a. mezi Perkovím rudy paběroval.

b. vyvezl.

c. blíž Hory místo, na němž doly bývali.

d. **Hlouškami**. I šel jsem tam, a potkav jednoho
 staříckýho Havíře, ptal jsem se: Bylli tu někde
 před lety důl **Barbora** řečený? Naněž on mi
 prstem ukázav, dále se ubíral; já pak pustiv se
 do něho, tento Handštan v něm jsem vytesal.
 Ten kdo koli bedlivě pováží, starých **Horníků**
 vroucnou k S. P. **Barboře Lásku** zřetedlně po-
 zná.

O starých Horníků k S.P.Barboře vroucností.

H Ediv se, Čtenáři, že maje starých
Horníků horoucí k Bohu Lásku vypi-
 sovati, k lásce S. P. **Barbory** se ob-
 racím. Jedna věc jest, Bůh v Svatých, a Svati v
 Bohu milování bývají. Aníž může kdo Boha
 právě milovati, kdo na jeho Svaté laskav není.
 Zdaliž ne³²⁸víš, co někdy Spasitel, u S. Lukáše
 v 10. Kap: pověděl: **Kdo vámi pohrdá, mnou
 pohrdá?** Pročež, cokoli o milování starých
Horníků S. P. **Barbory** povím, to že Bohu v
 její osobě činili, rozuměj. Poněvadž pak **Láska**
 bez ohně, a oheň bez jisker nebývá, nýbrž těma
 se prozrazovává, k dokonalejšímu, **Svato-**
Barborské mezi **Horníky** lásky, seznání,
 několik z toho laskavého ohně jisker vyletých,
 ukázati míním. Hleď, abys se při tom ohni taky
 zahrál.

Jiskra první.

Pěkná, hned při založení Hor, S. P. Barbory
 Památka.

H Ak Stříbrné Hory **Kuttenské**, od **An-**
toně, Sedleckého Řeholníka, byly vy-
 nalezené, a o jejich bohatství pověst se
 roznesla, i hned, netoliko ze všech Země České
 Krajův, ale i z okolních, ba i dalekých Krajín,
 veliké množství lidí se sbíhalo; a jední na
 druhé volali: k Hoře **Kuttně**, k Hoře **Kuttně**,
 podme spěšně, běžme chutně. Ti pak lide, tak
 hlučně k Horám těm se scházející, dřevené
 Kostelíky a Kaplice na příhodných místech so-
 bě stavěli, v níchžby, Bohu svému, mohli
 sloužiti, a Kněží, Církevními Svátostmi jim
 přísluhovati. Proč pak dřevené a ne rači ka-
 menné Kostelíky a Kapli³²⁹ce stavěli? Slavná
 Kapitula Pražská, v jednom listu, léta 1324.
 tuto příčinu podala: že pro nejistost trvánlivosti
 těch Hor, lidská obydle též nejistá byla: a bylo
 se čeho obávati, aby kdyby se stříbro příliš brzo

d. jest též místo tak řečené.

vysekalo, jakž na mnohých jiných Českých Horách se přihodilo, ty Kostelíky a Kaplice pustý nezůstali. Po letech pak, když rozumní Horníci z položení skal a *e.* štreychování *f.* Klufet po dobrých hodinách, z horního Kompastu porozuměli; že ty Hory několik set let budou trvati (a jistě uhdli) tu do předělávání těch Kosteliků a Kaplic se dali, a z dřevěných kamenné, z nízkých vysoké, a z některých těsnějších, mnohem prostrannější, udělali. Mezi těma Kapličkama, byla jedna S. P. a Mučedlnice **Barbory** Kaplice, na tom kopci, kde nyní ten *g.* Memphitský Chrám stojí, vyzdvížená. Do kteréžto Havíří často se scházivali, a té Svaté Panně, aby bez Svaté Zpovědi, a převelebné Oltářní Svátosti přijímání, v svém nebezpečném v podzemních hlubinách díle a obchodu, od smrti zachvácení nebyli, velmi pilně a nábožně se poroučivali. Vytrvala ta Kaplička několik kop let; aniž při stavení nového velikého Chrámu byla zbořená; nýbrž v tom place před velikým Oltářem, zanechaná. Až potomně, když již příliš zscházela, pádem hrozila, a nový Kostel ví³³⁰ce hyzdila než okrašlovala, z poručení Vrchnosti jest rozbořená. Při čemž všem, velikou starých **Horníků** k S. P. **Barboře** vroucnost jest znamenati. Když totižto, hned mezi prvními Kostelíky, pod jejím Tytulem Kapličku založili; potom z dřevěné kamennou předělali; po letech pak, ne z ní, ale okolo ní, velebný Chrám, aneb ať po Latinsku řeknu, Basiliku takovou, jakovou jsem v 13. Handštánu, ne podle její vzáctnosti, ale svého chatrného vtípu a špatné veymluvnosti vypsál, vyzdvíhl.

Jiskra Druhá.

Půtka, o nový Kostel S. P. Barbory, prodloužilá.

Okavád ta velebná Chrám **Svato-Barborského** Basilika, tak říká, jako dítě v Plenkách, ležela; to jest: z grumfeštu nemnoho povstávala; proti tomu stavení žádný ani B. ani C. neříkal. Podobně Farář **Malínský**, pod jehožto právo Kostelikove Kuttensťi, jakožto Filiální, patřili, dělal se, jakoby v něm vody ani Krve nebylo. Mysle snad sám u sebe, že **Horníci** strojí večeri, on pak že

k stolu sám zasedne. Naproti tomu **Kuttensťi**, nehrubě se před nim klaněli, proto že jakási nevole, z strany pohřbu, mezi nimi vznikla. Majíce na tom dosti, že se do toho stave³³¹ní, s povolením Faráře ***Pněvického** (v jehožto mezech to místo se počítalo) a schválením Kapituly Pražské, vložili. Když pak, po dosti mnoha letech, z toho dítěte Pacholátka, a z Pacholátka Mládenec, opět z Mládence hodný Jonák se udělal; chci říci: když se zdí až k prvním v Kúru římsám vyhnaly; Kapličky, jenž vůkol velikého Oltáře jsou, zaklenuly, obmitly, vydynchovaly, vybilily; a v nich Oltářove nákladně stavěli; Fundaci a Kaplaní při nich nařizovali (a to vše bez neyменьšího při Malínským Faráři ohlášení) tu počal (jak Čechove říkají) beran trkati, a lev řvati. Farář totižto Malínský, kdo on koliv byl, proti tomu se zasazovati, a že se jeho Právu kvalt a násilí činí, protestýrovati. **Horníci** pak (ať krátce povím, nebo by tu bylo mnoho povídati) s Pněvickým Farářem, k Tribunálu Arcibiskupství Pražského se utekli, a žeby to stavení, ven z Malínské Osady leželo, hodnými svědky, a podstatnými Allegaty, dokazovali. Že pak kosa číla kámen, to jest, Malínský Farář znamenal, že k straně **Horníků** Dicitum padne, k Stolici Apoštolské apelloval, a odolání vzal. Co pak k tomu **Horníci** ³³²snad hned od své *Prætensi*, jako bázlivý zající, upustili? Snad aby, nepravím několik kop, ale set, snad i tisíc (nebo do Říma daleko, a v Římě všecko draho) neutratili, Práva svého v štychu nechali? Nikoli. Nýbrž i oni (jaká byla jejich k S. P. **Barboře** láska a vroucnost!) Posly své, s obojích Práv Doktorem, do Říma k Stolici Apoštolské vypravili, a aby žádných nákladů, pro milost S. P. **Barbory**, nelitovali, poručili. A jistě dobře v Římě sedlo. Nebo Papež Římský **Bonifacius**, toho jména devátý, Bullu vydal, v nížto Kostel S. P. **Barbory**, z práva (pokudž jaké měl) Faráře Malínského vysadil, Faráři Pněvickému poddal; nad to, v témž Chrámě dítky křtíti, a při něm zemřelých těla pohřbovati dovolil. Bolelo mne dlouho, že jsem té Bully domakati se nemohl. Ale hle, když té želím, jiná, téhož Papeže Bulla, mne

e. protažení.

f. stříbrných pramenů.

g. nákladně, jako v Egyptským Městě Memphis stavení bývala, vyzdvížená.

* Pněvice, neboližto Pňov, bývalo někdy Městečko (jiní chtějí tomu že jen byla vesnice) blíž Hory Kuttiny, nad potokem Pachem, tu kde nyní Kostel SS. Michala a Václava na samotě stojí, ležící. A tu se onen záznak veliký s Veleb: Svát: Oltářní zběhl, o němž Hájek pod letem 1338. pěkně píše.

potěšila, v nížto netoliko všecko to, co se v předešlé obsahovalo, opakuje, ale ještě nové Milosti (aby totiž v též Kaple **Horníci** se zpovídali, a k Stolu Páně přistupovati mohli) štědrě uděluje. Mínil jsem tu Bullu, léta 1403. dne 16. Máje, v Římě u S. Petra v Latinským jazyku vydanou, a na Česko odemně přeloženou, tuto přiložiti: ale že příliš jest obsírná, já pak ve všem krátkosti následuji, nechci Čtenáře obtěžovati. Komuby se ji vidět líbilo, snadno ji v **Hoře** najde; a po přečtení, toho pravého **Bonifacia**, to jest, dobročinného Papeže, pochválý.

³³³Přijď mi nyní někdo, a při se semnou, že staří **Horníci** na S. P. **Barboru** laskaví nebyli. Tak prodloužila o její Kostel rozepře; tolikere do Prahy i do Říma pohánění; tak velikých nákladů oželení; tak časté sem i tam, s nebezpečnostvím zdraví, snad i života, ježdění; jináč učí. **Jakob**, že za **Rachel Labanovi** 14. let sloužil, uznáváme všickni, že ji hrubě miloval. Mnohém déleji **Horníci** o Kostel S. P. **Barbory** se hadrovali: a zdát se bude někomu, že ji nemilovali? Mně se věru nezdá.

Jiskra Třetí.

Pěkný a drahý Chrám Svato-Barborského Klenoty.

DE všech, ale však mnohých Klenotů, které po Žižkovi S. P. **Barbora** dostala, v příštím Handštánu se dočteš. Co jích před Žižkou mívala, ani odemně, ani od jiné živé duše, lečby sám Bůh někomu zjevil, neuslíšíš. I což ti tedy v této Jiskře ukáží? Nic víc, než toliko některé paběrky starých Klenotů, onde i onde v rozličných Pamětech, ať tak řeknu, nakláčený.

Předně ve Dckách Duchovních (Tomo 6. Erectionum I.7.) psáno stojí: že okolo léta 1400. nějaký **Petr Linícida**, do Kaply S. P. Kateřiny, v Chrámě Svato-Barborském založené, Mšál, za 15. kop gr. Č. daroval. A že při též Kaple byli tři pěkný ³³⁴Vornáty, dva Kalichy, tři Kříže Pacificální stříbrný. Mnohý Kostel, co ta Kapla měla, nemá. Ale to nic není proti tomu, co v Kaple SS. Tří Králů bývalo. Nebo, jak týž Dcky (Tomo 9.H.4.) vypravují, okolo léta 1405. tyto věci se v ní nacházely. 1. Velký Kříž pozlacený, jedenmecítma hřiven stříbra vázící. 2. Devět Monstranci. 3. Čtyry Kalichy. 4. Dvě Tabule stříbrné k Pacem davání. 5. Tři Mšály. 6. Čtrnácte pěkných Vornátů: a mnohé jiné věci, jako Ampulky, Pally, Svícny, jíchžto

nelze vypisovati. Z těchto dvou Kapel můžeme se snadno dovtípní, žeť u jiných chudo nebylo: nebo každý Patron o svou Kaplu pečoval, a ten neyposlednější v Klenotech býti nechtěl. Povázat nyní, co sám Kostel míval. Povídal mi jeden Horník velmi letitý, a na pravdu laskavý, že v své mladosti, nad Sakrystyí Svato-Barborskou, nejednou spatřil truhlu náramnou, samými Kalichy naplněnou. Byli to tak mnoho těch let posledních, když u nových Horníků Víry ubylo, Lásky ustyldo; co medle těch časů býti musilo, když pravé Náboženství mezi starými **Horníky** neysilněji kvetlo? Potvrdím to, dvojí paměti, z Knih Radních vytaženou. Léta 1449. nějaká **Eliška Jakubková**, Souseda a Hornice bohatá, ohlásila se v plné Radě: že za sebou má v zástavě tyto Klenoty, k Chrámu S. P. **Barbory** náležející. 1. Čtyry Kalichy. 2. Dvě Monstranci. 3. Kaditedlnici, osm hřiven vázící: a to ³³⁵vše stříbrné, v cele pozlacené. 4. Pacem Stříbrné s Beryllem drahým Kamenem, ale to nepozlacené. 5. Ampulý (to jest Mešní Konvičky) dvě, taky pozlatité. 6. Vornátů, Dalmatyk, Kápí (to jest Pluviálů) 27. kusů. 7. Dvě Korouhve pěkné a drahé. 8. Jednu Koltru hedbávnou zelenou. 9. Pašiji S. P. **Barbory** kunštovně malovanou. 10. Tři Humeráli, perlami krumplovaný. 11. Dva Sryže u Alby, neb Naručníky (coby to mělo vlastně býti nevím: hádám však že Manypule) též Perlami višitý. Slibovala pak, že to všecko ráda navrátí, když 300. šz. gr. Č. jíchžto na to půjčila, Páni vysází. Opět léta 1473. jakýs **Prokop Kreyčí**, před Pány Šepmistry v plné Radě vyznal: že v Jíhlavě u jednoho Soukeníka, jemuž **Cibulář** říkají, 15. neb 17. Vornátů, k Chrámu S. P. **Barbory** spravedlivě patřících, již od dávna vězí. Pročež aby je Páni hleděli vyzdvihnouti. Kterak se to zboží Kostelní do těch rukou dostalo, nemohu Čtenáře svého zpraviti. Nepochybně žeť v ty Růmeje Žižkovský a Tábořský. Necht' jest jak chce, já mám na tom dosti, že z těch málo Paběrků, o Klenotích, před Žižkou v Chrámě S. P. **Barbory** bývalých, mnoho se dovtípní můžeme.

Jiskra Čtvrtá.

Mnohonásobných Fundací založení.

³³⁶

DE dva a padesát Oltářů bývalo, neomylně mnoho taky Fundací se počítalo. Já, pro uvarování všeliké nechuti,

deset jích toliko summovně položím, které jsem z Knih Kapitulních vypsál. Jednu však paměti hodnější, drobet obšírnější vyvedu. 1. Kateřina Hajnová Souseda a Horníce, k duše své po smrti polehčení (tak obyčejně těch časů mluvivali, a tím, že v Očistec věří, dokazovali) léta 1386. na jednu S. Mši, kteráby se každý teyden v Chrámě S. P. **Barbory**, u kteréhokoli Oltáře sloužila, 100. šz. gr. Č. odkázala, a z ní pocházejících 10. šz. ouroků, tomu, kdožby tu Mši konal, dávati poručila. 2. Franc Ode-ryn, Měšťan a Horník Kuttenský, léta 1393. Kaplanství na dvě Mše týhodní, v Kaple S. Kříže, z 10. šz. platu ročního, založil. 3. Léta 1399. Hanman Glencl, v Kaple S. Jana Křtitele, Kaplana vyzdvíhl, a ten aby v každém týhodni čtyřikrát nevinného Beránka na Oltáři, proti 10. kopám ouroků stálého obětoval, zavázal. 4. V létu 1400. Jokeš Písek a Jakub Crux, v Kaple SS. Filipa, Jakuba, Šťastného a Příbyka, Kaplanství položili, a 10. kop tomu, kdoby čtyry služby Boží v týmni s náležitou pobožností odbyl, do roka platiti nařídili. 5. Petr Písek, Horník přebohatý, však (což sice rádo býva) neskoupý, léta 1400. u Oltáře Boží Rodičky a SS. Petra a Pavla, Kaplana, na 10. kop platu ročního, proti třem Mšem týhodním, dosadil. 6. V čemž ho je³³⁷ho Manželka Barbora následovala, a v též Kaple, téhož léta, taky tři Mše Svaté do týhodne, z 10. kop platu ročního, založila. 7. Nyní jmenovaný Petr Písek, spolu s Bratrem svým Vácslavem, téhož 1400. léta, v též Kaple, dvojího Kaplanství založení učinili, tak aby každý z těch Kaplanů, v sedmi dnech, třikrát Tělo a Krev Páně posvěcoval, a na proti tomu, každý osm kop do roka, za svou práci, z jistých ouroků shrnul. 8. Léta 1403. nějaký Petr Lincida, Muž (jak samé příjmi ukazuje) v Školách bývalý, k Oltáři S. P. Kateřiny Kaplana zřídil, a 10. kop roční mzdy mu zapsal; však tak, aby on čtyřmi oběti v týhodni Boha poctil. 9. Opět v létu 1403. Ondřej Pohl a Kunrad Nos, v Kaple SS. Tomáše, Jiřího a Eligia, na 10. kop důchodu ročního, společně Kaplanství zarazili: a za to čtyř Obětí týhodních požádali. 10. Léta následujícího 1404. Barbora z Drahonice Kuttenská Souseda, k Oltáři S. Michala Archanjela, 10. kop stálých a věčných nadala, a aby se při něm Umučení Božího památka, třikrát v týmž dni skrze jistého Kněze obnovovala, pobožně opatřila. To jest těch deset připověděných Fundací, na okázku toliko vypsáných. Nyní k neslí-

chané Fundaci uší nastavme. **Petr Písek**, již neyméně dvakrát svrchu citovaný, v té Kaple, která nyní S. **Františka Xaverya** slove, před tím pak **Mincířská**, a před Žižkou **Písecká** (od Petra Píska) jinák **SS. Tří Králů** sloula, tak³³⁸vou Fundaci udělal. Předně, za Obci Teyneckou 300. kop grošů Česk: hlavní summy vykázal, a že z ní 30. kop grošů Česk: jistého ouroku vychází, dokázal. Potom ji Faráři Pněvickému, jakožto Kostela S. P. **Barbory** od Stolice Apoštolské zřízenému Zprávci, zapsal, a k následujícím Puňktům zavázal, k nímžto taky on přistoupil. 1. Aby v té SS. Tří Králů Kaple, každý den ranním časem, hned jak se na klekání podruhy zazvoní (znát, že se dvakrát k pozdravení Anjelskému zvonívá; snad ponejprv pro Lid pracovitý, hrubě ráno k dílu vstávající: podruhé pak pro možnější osoby, drobet déle odpočívající) **Matura** o Panence **Maryí** byla zpívána; a jak před, tak i po ní, **Zdrávas Královno** se muzicírovalo. Kněz pak, jenž **Maturu** sloužil, po posledním **Zdrávas Královno**, Žalm: **Z hlubokosti**, s obyčejnýma za Mrtvé modlitbami, tichým hlasem říkal. 2. Aby na den Narození, Zvěstování, Navštívení, a na Nebe vzetí neyčistější Panny, ta **Matura** s Jáhny, do Dalmatyk oblečenými, se konala. 3. Aby při též Kaple, od jítora až do poledne, dva obzvláštní Žáci stále zůstávali; jenžby ke všem Mšem, kteréby se v ní sloužili, minystrovali: též Kaplu v určitou hodinu otvírali a zavírali, a klenoty vystavené opatrovali: a to byli ty Klenoty, o nichž v předešlé Jiskře oznámeno: mezi nimiž taky mnoho Svatých Reliquií a Kostí se nacházelo. 4. ³³⁹Aby ve třech lampách (bezpochyby stříbrných) od Fundátora Píska nadaných, a dostatečným olejem zaopatřených, dnem i noci světlo hořelo; pokudžby pak některá z nich, nedbalostí Kapelníka, bez světla byla zastaná, aby pokaždy Zprávce té Kaple, jeden groš chudým, před Kostelem sedícím, povinen byl dáti. 5. K Mším Svatým, aby dobré a čisté víno: Zimního pak času uhle, k zahřívání rukou, vína i vody, bez nedostatku se objednávalo. 6. Ozdoby Kapelné, aby se nižádnému, leč pro veliký Oltář, na den památní S. P. **Barbory**, a Posvěcení toho Chrámu, nepůjčovaly. 7. Inventář všech Klenotů, při každých Suchých dnech, aby se pilně dělal: a našloliby se co zlámaného neb pohřešeného, to i hned aby se opravilo a dosadilo. 8. Jistá Pradlí, k čištění roucha Měšného a Oltářního aby se chovala:

Kapelník pak svícny, konvičky a šály aby vytíral. Mnohé jiné věci schvalně pomíjím, jenom abych jednou konec udělal. Mohu říci, že jsem jak živ žádné tak opatrné a pečlivé Fundaci nečetl, mnohem méně viděl. Přiložil bych ještě jinou, od téhož Petra, za dušičky zemřelých Fundací založenou, kteroužto jsem z týchž Kněh Erectionum vypsál, ale vím žebych Čtenáře omrzl. Mějme na tom dosti, co jest na mále povědíno.

340

Jiskra Pátá.

K S. P. Barboře, v důležitých smrti potřebách, outočiště.

Istá mezi Katoliky věc a učení jest, že Bůh rozličným Svatým, rozličné milosti udělil, aby lidem, pod ochranou jejich se utíkajícím, ne svou vlastní, ale od Boha propůjčenou mocí, přispívali, a z těžkosti pomahali. Tak, ku příkladu: S. **Petr** Apoštol, v Moře zbouření; S. **Tadeáš**, v věcech zoufánlivých; SS. **Řehoř** Papež a **Štapín** Biskup, v Podagře; SS. **Floryán** a **Háta**, v zanícení ohně; S. **Liborius**, v trápení kamene; S. **Apolena**, v zubu bolení; SSS. **Roch**, **Šebestyán** a **Rozálie**, v ráně morové: a jiní v jiných nebezpečnostech vzývání, bývají nápomocní. Co pak naše S. P. **Barbora**? Všemu Křesťanstvu, od mnoha množství set let, známo jest, že ona Milovníkum svým a Ctítelům, z obzvláštního Páně Krystova obdarování, z tohoto Světa bídného nedává vykročiti, lečby prve skrze Svaté Pokání, a přijímání Velebné Svátosti Oltární, k šťastnému skončení svého života se připravili. O čemž staří Horníci věděvše, k té Patronce se utíkávali, a jak jsem již výš navrhl, do jejího Kostelíčka (dokud velikého nebylo) chodívali, snažně ji prosí³⁴¹ce, aby *h.* Kamy, *i.* Jochy a *k.* Firšty na Vortech, svou věží podpírala; smradu a *l.* švuby pláštěm svým odháněla; v nebezpečném po *m.* fartích od *n.* faulů sežraných lezení, mocnou svou rukou zdržovala; a kdyby jim kahancove náhodou pohasli, tou lampou, kterou v ruce jako moudra Panna nese, posvítila; tak aby od náhle smrti

zachvácení dříve nebyli, lečby posledními Svátostmi duše zaopatřili. V kteréžto prosbě nebyli zajisté oslišání. Nebo za starých let, málo kdy bylo slišeti, aby který Havír k hrubé škodě přišel. Uvaliloli pak se na kterého, z tanutí Božího, jaké neštěstí, ten tak dlouho vytrval, až se s Pánem Bohem, skrze svatou Zpověď smířil, a pokrmem Anjelským na cestu věčnosti posilnil. Pokudž však předce někdo bez takového zaopatření z Světa sešel, jisté bylo znamení, že Svatou Pannu **Barboru** v uctivosti nemíval. Věc předivnou, v předsevzaté materyí poslechněme. Letitá jest rozprávka, že za dávných časů, když tři Havíři k této Svaté Patronce velmi příchilní, na Couku **Roveňským**, v jednom dole Rudu sekali, nenadále šachta se zasula, a ač jim na těle nic neuškodila, nic méně všecko *o.* na den lezení tak *p.* zašturcovala a zapěnila, že nebylo jim možná ven vylezti. Kdoby se byl nedomníval? že ti nešťastní, aspoň hladem, tam po³⁴²mrou, poněvadž tak brzo jim spomoci možná nebylo, byťby byli krásně Havíři dnem i noci *q.* ramovali. Ale co se stalo? dokázal Bůh, že Ctítelove S. milé **Barbory** nezahynou. Celičský rok pod zemi jích nechal, a při životech zachoval: potom pak, právě v roce, z těch podzemních hlubin je vyvedl, a každému, co si který vinšoval, propůjčil. Jeden z nich byl žádostiv, aby toliko světlo Slunečné spatřit mohl. Spatřil, a hned k věčnému Světlu se odebral. Druhý říkal: aby jen svou Manželku a milé dítky uhlídal, žeby déle živ býti nežádal. I toho žádosti Bůh zadosti učinil. Nebo jak do svého příbytku se dopravil, a Manželku s dětma pozdravil, padna na zem duši vypustil. Třetí, že nejednou pod zemi se prohlásil, kdyby jen jeden rok při životě byl zachován, žeby na tom přestal: i tomu, dle vinše, milosrdný Bůh prodlel: ale když rok obešel, právě na den veyroční, na máry se dostal. Ten pak, za času toho ročního živobyті, často jiným **Horníkům** vypravoval: kterak, byvši sám třetí pod zemi, každý den slíčnou Pannu vidávali, ana jim bochník chleba, a džbán vody, aby hladem a žízni nezahynuli, přinášivala, a lojovým *r.* kroužkům, aby nikdá nedohořeli, žehnávala.

h. visuté skály.

i. příčný trámy.

k. stropy v skalách.

l. dolove jedovaté páry.

m. řebřících.

n. zlíh vlhkostí.

o. na horu.

p. zasypala.

q. rumovali.

r. luj, kterého do Kahanců Havíři užívají, proto že okrouhlý jest, kroužek slove.

A ta Panna, že jiná, než S. **Barbora** nebyla; nebo v té tvářnosti a postavě, jak se od Malýřů maluje, osobu svou zjevovala. Oni ³⁴³pak, jak potravou tak světlem zaopatření, že den odedne proti západu Slunce s. štolhortem skrze skálu prosedali, a cokoli jí za několik hodin nasekali, to za sebe t. šturcovali, až při vyjití roku, nad hořejším Pachem, proti Kaple své milé Svaté **Barbory**, na den se prorazili. Tak on povídal; a až po dnes ten u. muntloch, kudy vylezli, jest viděti. Nedomnívej se Čtenáři, že to jest náka toliko báseň a babska smyšlenka; nýbrž věz, že jest Hystorye pravdivá, kterážto i listem na Pargameně psaným, a několika pečeti byla ztvrzená; ale to Svědectví, v ty Švejdský rozbroje, a snad když **Hora Kuttna** v létu 1643. byla plundrovaná, s mnohými jinými Pamětmi k zmaření přišlo. Jsou ještě na živě, jenžto je vídali, a čísti slýchali.

Jiskra Šestá.

Všech téměř **Horníků** při tom **Chrámě** pohřbování.

Ak neyprv **Horníků** od Stolice Apoštolské bylo dovoleno mrtvých těla při Kaple Svato-Barborské pochovávat, nelze vypraviti, jaká chut všecky napadla, tu a ne jinde, veřejného vzkříšení očekávati. Málo kdo chtěl u jiného Chrámu, své hnáty složit. Z čehož, mezi ³⁴⁴Farářem Malínským (jakožto Horničných Kostelů, krom Svato-Barborského, Zprávce) a **Horníky**, opět nová putka povstala. Malínský Farář, Práva svého, a to slušně, hájil, aby se jedenkaždý v své Osadě pochovával, nastupoval. Naproti pak tomu **Horníci**, láskou k své milé S. P. **Barboře** podpálení, chtěli tu spáti, kde v modlitbách bdívali. Takové mezi Pastýřem a Ovcemi rozdvojení, mnohým okolním se nelíbilo: pročez tak dlouho s obojí stranou jednali, až je tak dalece naklonili, že jistého Smlouvce a Ubrmana, k přátelskému porovnání zvolili; a ten aby mezi nimi o všechno, v čem se tak rozcházel, veypověď učinil: při níž taky, pod jistou pokutou, kterou sobě uložili, že chtějí státi, zaslíbili. I obrán jest k tomu Ubrmanství **Kunrád**, volený Biskup Holomoucký, před několika lety Neyvyšší Král: Českého Mincmistr, jak **Horníků**, tak Faráři

Malínskému hrubě dobře známý. Kterýžto, po bedlivém všech věcí uvážení, Léta 1410. dne 16. Dubna, v Starém Městě Pražském, v Klášteře S. **Jakuba** velebných Páterů **Františkánů**, u přítomnosti mnohých, jak Duchovního tak Světského Stavu Panův, a Krále **Václava** Dvořanův, takovou veypověď učinil, že oboje Strana na ní přestala, a dávno vinšovaný pokoj v **Hoře Kuttně** nastal. Mezi jinýma té smlouvy Artykuli, co se Pohřbu dotýče, byl tento: Aby žádný Obyvatel ³⁴⁵**Kuttenský**, pod zprávou Malínského Faráře patřící, při novém (totiž S. P. **Barbory**) Kosteje, nebyl pochováván, lečby zjevně a pořádně, při něm sobě Pohřeb vyvolil. A kdoby tak učinil, aby při témž Kosteje pohřben býti mohl. Však aby žádný z Kněží Svato-Barborských, aneb kdo jiný, žádného na to nenamlouval: naproti pak tomu, žádný z Kněží, k právu Faráře Malínského náležejících, aneb kdo jiný, od toho oumyslu neodvracoval, ani neodrazoval. Smlouva ta, až po dnes v Klášteře Sedleckém se chová: jakož taky v Hystoryi Klášteře Sedleckého se nachází: ač ten, jenž tu Kníhu spisoval, hrubě pochybil, když ji o 69. let později položil; což snadničko dokázati mohu. Po vyhlášení té smlouvy u **Hory**, nevypravitedlná radost mezi **Horníky** povstala. Protož mnozí, ač ne všickni, u své milé S. P. **Barbory** Pohřby sobě volili, a davše Malínskému Faráři Porci Kanonyckou (to jest, coby mu od Funusu přináleželo) duši i tělo své, té Nebeské Milence, po Bohu poroučeli. Bývalo za starých let, na sta, ať neřku na tisíce, jak v Kosteje, tak na Svato-Barborským hřbitově, hrobových kamenů viděti, jenžto svědectví všem vydávali, jak mnoho tu, těch Svato-Panenských Miláčků a Milovnic odpočívá. Ať nic o těch nepovím, kteří bez takového kamení, proto že byli potřební, dali se pohrobiti. Když S. **Michal**, v den poslední ^{za346}troubí, a všechny mrtvé k Soudu povolá, tu uzříme, jaký jích počet z toho Pole potáhne, a že jsem pravdu pravil, co jsem koli v této jiskře pravil, seznáme.

Jiskra Sedmá.

Hlučné k **Službám Božím**, do toho **Chrámu** scházení.

Dož nám lýpe tuto jiskru vysvětlí, jako **Kunrád** svrchu citovaný? Ten, v té předřečené Smlouvě taky tento Artykul položil: Aby jedenkaždý z **Horníků Kut-**

s. celou skálou přímo před sebe.

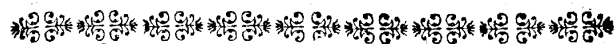
t. sypali a házeli.

u. díra a vchod do stoly.

tenských, pod právo Malínského Faráře patřící (nebo co blýž Svato-Barborského Kostela bydlelo, to Faráři Pněvickému, dle též smlouvy přináleželo) a dospělého rozumu užívající, nejméně jednou v roce, při své Faře se zpovídal, a Velebnou Svátost Oltářní přijímal. Z čehož znáti se dá, že před tím, než ta smlouva se vykonala, všichni téměř k Stolu Páně, a Krystové Koupeli, do Chrámu Sváté Panenky **Barbory** běhali; nad svým pak Farářem příliš hrubě se zapomínali. Odpusťme jim tu vinu: přílišná láska k té přesvaté Panence, všechny povinnosti **Horníkům** z paměti vyrazila. Tenž **Kunrád**, byvši již Pražským Arci-Biskupem, a uslišavši, jaké množství lidu k službám Božím, zvláště slišení slova Božího, k S. P. **Barboře** se schází, léta 1414. 19. dne Led₃₄₇na, témuž Chrámu, listem na Pargameně psaným (který před rukama jest) takovou milost udělil, aby jeden každý, jenžby, z hříchů však svých prve rozhřešený, v něm Slovo Boží od začátku až do konce s bedlivostí poslouchal, čtyřcetidenních odpustků oučastná se učinil. Doložil pak i příčinu takové milosti udělené: aby prey ti, kteří do toho Kostela před tím pilně na Kázání chodívali, v tak spasitedlném předsevzetí utvrzení: jiní pak k pilnějšímu do toho Chrámu scházení, a bedlivému pravdy Páně slišení, popuzeni byli. To obdarování, celou téměř **Horu** do toho Chrámu potáhlo, tak že v něm velká tlačenice bývala: nebo ještě tak dalece stavení nebylo prodlouženo, a Kruchet ze všech stran se nedostávalo. Znamenal jsem ještě jiné vábení Duchovní, které **Horo-Kuttenské** Obyvatele k S. P. **Barboře** vnařilo. Totiž **Bratrstvo Těla Božího**; jehožto Sodalove **Fratres de Czecha**; to jest: **Bratři z Čechu** se nazývali. A to proto, že ti jenž je začali, na Čechu (ne na Cechu, jak nynější Horníci nedobře říkáte) bydli. To tedy Bratrstvo, okolo 1380. léta, při té Kaple vyzdvížené, pobožnosti rozličné, ke cti a chvále Boží, a svých bližních vzdělání, vymeyšlelo: na kteréžto když se jiní **Horníci** dívali, vnitřní vroucností pohnutí, mnozí k němu se přivinovali; jiní na dívačku za nimi chodili, a tak Chrám tisnili. Přistoupilo taky tomu Chrámu ne₃₄₈málo z toho vážnosti, že **Horníci**, na **Bonifaciusovi** Papeži, léta 1401. Bullu na Odpustky vyžádali, v nížto Neysvětější Otec takto mluví: Ze poníženými svých milých Synů (hle, jak **Horníky** Syny svými nazývá!) Měšťanů a Obyvatelů, i vší Obce města Hory Kuttny (kdežto veli-

ké množství lidu, jak v dolých stříbrných, tak v jiných rozličných a potřebných prácech, denního času stále pracuje) prosbami jsa nakloněn, Apoštolskou mocí dovoluje, aby v Koste **Těla Božího** (rozuměj, a S. P. **Barbory**, nebo pod téma dvouma Tytuli byl založen, ač obyčejně **Svato-Barborský** toliko se jmenuje) v témž městě, řádem Duchovním založeném a vystaveném, Velebná Svátost, na větším Oltáři téhož Kostela, v nádobě (to jest, Monstranci) světlé, příslušné a příhodné, každého týhodne, od Nešporů Středního, až do Nešporu Čtvrtečního, svobodně mohla býti vystavovaná; tak aby každý, kdoby chtěl, takovou Svátost mohl viděti. Nad to pak, že všem právě kajícím, a se ze svých hříchů zpovídejícím, kteříby v tom čase předřčenou Svátost pobožně navštívili, sedm let, a tolik též čtyřdceť dní, za pokání jim uložených, milostivě odpouští: a to na časy vždy trvající. Tento list jest taky na hotově, a může se do něho snadno nahlídnouti. Tohoto Duchovního pokladu, nepochybně že si hrubě **Horníci** vážili, nebo těch let lide na Odpustcích víc, než nyní, sobě zakládali.

³⁴⁹Dokonávám tento Handštan s touto otázkou: Takyli my podobnou k Bohu a jeho Svátým láskou hoříme? dejme pozor na jiskry; ty náš oheň jistě prozradí. Aneb ruku na své srdce přiložme, a k Nebili víc, než k Zemi poskakujeme, skusme.

Starých Pamětí Kuttnohorských Handštan Dvacátý.

V Počtu Handštánů Božích čtvrtý.

Na Vortě Naděje vyvážený.

 Iž jsme z Boží pomoci, starých Horníků Víru a Lásku vlastními jejich barvami vymalovali: pozůstává ještě týchž **Naději** vykontrfektovati. Což aby se stalo tím snadnějí, do Vortu **Naděje**, v dole **Šmytna** na Couku **Kaňkovským** před lety bývalého (jakž mne starý *a.* Journály vynaučili) jsem se pustil, a tento Handštan, mezi *b.* zpurovanými *c.* kampy, *d.* žumpeyzem vyvážil. Zdámis pak, že tu jejich

a. Horní pamětné knihy.

b. rozsedlými.

c. visutými skalami a ropouchy.

d. dlouhým železem, jimžto se v skále šramuje, to jest štěrbiny dělají.

Naději příležitější neprovedu, jako když na světlo vyvedu:

350

Kterak staří Horníci, z Naděje odplaty Boží, štedří bývali?

Istě S. Tobiáš (jak v jeho Kníze Kap: 4. čteme) mezi jinými naučeními, před smrtí Synáčkovi svému danými, toto jedno položil: aby rád ze Statečku svého almužny uděloval; doloživ k tomu: že **před Tváří Boží, veliké doufání jest Almužna**. Jakoby chtěl říci: že nemůže se lépe poznati, zdali kdo pravou Nadějí v Bohu skládá, jako jestli rád a štedře Almužny uděluje. Kterak jsou se pak v té příčině staří **Horníci** chovali? Ku podivu: jakž nyní uslyšíme. Prosim, nastav uši Čtenáři, a čiň podobně.

Předně máme věděti, že za starých let, kdykoli **Horníci** (jenžto všickni Kverci bývali, a žádný Městského Práva užiti nemohl, lečby na Hory nakládal) na Vlaském Dvoře e. Ubrlaufy brali, jedenkaždý z toho, co mu Bůh požehnati ráčil, buď ono málo nebo mnoho, chudým, jenž před Dvorem na smilování čekali, některý penízek na ruku položil, a aby se za hojnější Požehnaní k Pánu Bohu modlili, poroučel. Což se Králům Českým tak zalíbilo, že při svých Mincovních Oficířích ustanovili, aby i oni, každého dne Pátečního 2. kopy grošů Českých (to jest, 4. Kopy Mišenské) chudým lidem z Královské Kassy vydávali. Dále, i to znamenati sluší: že za 351oných bohabojných let, v jednom každém dole, vortě a štole, Kverci na svůj náklad dva f. Kukusy pavovávali, kteréžto **Zádušní** nazývali: a z nich pocházející g. Auzpeyty, Kostelům, Školám a Špitálu dávali: a to tím oumyslem, aby Bůh Horám žehnal; jakož jistě žehnal. Ale to jest vůbec toliko mluveno, partykulární a obzvláštní příkladově mnohém jasněji to vysvětlí: s nimiž, ať pravdu povím, nevím jak se mám na krám vyložiti. Z samých Kníh Kšaftovních (po vypálení Hory založených) a jednoho Špurce starého, tak jsem toho mnoho vyhledal, žeby všecko na několik Archů nevešlo. Co pak kdybych byl do Kostelních a Zádušních Reyster nahlídl? Mám zato, žeby Kníha papíru sotva postačila. Porad' medle někdo, jak se mám do toho dáti? Mně se vidí, že neykratší stezkou půjdeme, jestli

e. přes náklad přebíhající užitky.

f. dvě čtvrti jedné třicátý.

g. užitky.

všecky dary a odkazy, na jenerální a hlavní tytule rozvrhneme: a ne, od koho? než co komu, dáno? vyjevíme. Udeřme tedy na tu cestu, a co tak v těch předřečených Knížách zaznamenáno se vynašlo, summovně, vedle jistých Titulů, vyložme. Jest mi, a bude vždycky lýto srdečně, že mnohých jména, věčné paměti hodná, tím způsobem ututlám, a jako uhlí řeravé, při němžby se mnozí mohli ohřítí, do popele zahrabám; však i toho musím oželeti, když se jináč nemůže státi.

352

Krátky Veytah,

Co jsou staří Horníci, od léta 1430. až do léta 1614. k Chrámům Božím, a na milosrdné skutky, z naděje odplaty Boží, darovali, aneb odkázali.

K Chrámu S. Jakuba Apoštola.

1. **A hotových Peněžích.** 956. šz. 38. gr. vše Českých (což budoucně vždycky rozuměj, aby nebylo třeba pokaždy napomínati) 102. kusů dukátů Uherských: z níchžto 50. na Hrob k velkému Pátku léta 1508. odkázano. Vidiš jak nákladné Hroby staří **Horníci** strojivali? 2. **Na Klenotích.** Monstranci, 32. hřívny čistého stříbra vázící. Ciboryum (to jest Kalich na Hostye) velké stříbrné, pozlacené. Kalichů 5. a dvě Ampully (to jest, Mešní na víno a vodu konvičky) s šálem, vše stříbrné, pozlacené. Jedna škrínka, neboližto krabice stříbrná, k nošení Těla Páně k nemocným; na jejímžto víku, čtyři Evanjelistove, dutým dílem byli uděláni. Kaditedlnice velká stříbrná. 3. **Na Ozdobách Kostelních.** Archa na velký Oltář, za 300. šz. Kterážto, neopatrností Zvoníkovou, bíledně shořevši, na novou 350. šz. naloženo. Zvony dva menší, a jeden veliký **Orel** řečený, léta 1478. slitý. Varhany troje. První, brzo po **Hory** vypálení, a Ko₃₅₃stela obnovení, postavené. Druhé, když ty sešly, v létu 1488. vyzdvížené. Třetí, když se ty taky častým hraním pokazily, léta 1535. nákladem štedrých **Horníků** a **Hornic**, způsobené. 4. **Na Mešních přípravách.** Vornát jeden zlatohlavový. Druhý zelený Aksamítový. Třetí, mnohobarevný Damaškový: vše s podobnými Antependyemi. Ubrusů Oltárních, Alb, Komží, Šátků na Kalichy, ič. nepočítám. 5. **Na rozličných věcech.** Štufa stříbra, za 10. šz. Antyfonář, za 70. zlat: Uherských. Celá Librář, to jest

Knihárna, za drahé peníze koupená. Mnoho tisíc liber vosku. Mnoho cínu na svícny. 30. Záhonů Rolí. Velkého Statku městského třetina. Na obnovení celého Kostela vnitř i zevnitř, velká summa. A mnoho jiných menších věcí, které pomíjím.

K Chrámu S. P. a M. Barbory.

SV A hotových Penězích. 2729. šz. 20. gr. Č. Mimo to 948. Dukátů Uherských. 10. Tolarů Říšských (ty teprv za Rudolfa Císaře hlučnější jíti počali) a 2. hřivny Peněz. **2. Na Klenotích.** Monstranci (ne ta Havířská veliká, o níž v 16. Handštánu mluveno) 42. hřivny vážící. Od nížto Zlatníkovi 45. šz. 20. gr. dáno. Kalichů 13. Prtenů zlatých 20. Ciboryum se čtyrma Evanjelisty dutými. Kroužek nemalý ryzího zlata. **3. Na oz³⁵⁴dobách Kostelních.** Archa na velký Oltář, kteroužto jsme v 13. Handštánu vypsali. Varhany nové, léta 1454. udělané, potom po mnoha letech předělané. Zvonů několik: proto že se často s níma přelyvali, až si jeden, který se všem líbil, léta 1478. slili. Ten Král Vladislav, pro jeho libý zvuk, v létu 1509. na **Hornících** požádal, a (bodejť Krále neoslišeli) vyžádal: a na věž S. Víta v Praze přenesl. Kterýžto až do roku 1541. celou Prahu hlasem svým obveseloval: ale v tom předřečeným právě nešťastným roce, tím velikým ohněm, jimžto Hrad Pražský, a celá teměř malá Strana vyhořela, s jinými zvony k zkáze přišel. Památka však jeho až po dnes, u S. P. **Barbory** v Kaple S. Ignacia (jinák Havířské) v tom okrouhlem proti Západu slunce okně, pozůstává: nebo to okno, jest jeho šířností míra. Na místo toho přelibého zvonu, z zvonoviny (na díle od Krále Vladislava, za onen zvon dané; na díle od štědrých **Horníků** nadané) léta 1510. vylit jest druhý zvon, okolo 80. Centnýřu, vážící **Ludvík** (pro čest **Ludvíka, Vladislavova** Syna) nazvaný. Třetí zvon, nákladem nějakého Pana **Michala** z Vrchovišť, Horního Hofmistra, a před tím na **Horách Kuttnách** Prymasa, slitý, vůbec **Michal** slove: ačby měl O Sanna slouti, poněvadž na něm tato slova jsou vylitá: O Sanna vocor. To jest: **Sláva na vysostech mé³⁵⁵ jméno jest.** Čtvrtý, léta 1536. pod tytulem S. P. **Barbory** jest udělán: jemuž chasa a zvoníci, když se v nově na zvonici dostal, **Nováček** převzděli. Pátý, že od Místra Ptáčka Konváře byl formovaný, **Ptáček** i dnes sluje: ale že jest ke cti a slávě Boží Rodičky Panenky **Marye**

dedykován, z toho samého dává se znáti, že vůkol něho psáno stojí: **Ave MARIA, gratiâ plena: Dominus tecum.** **4. Na Mešních přípravách.** Vornát černý Aksamítový, červenou tupltykytou podšitý; Jiný dva Aksamítový barevný; Jeden Damaškový; Opět Vornát zlatohlavový, s dvěma podobnými Dalmatykami pro Jáhny. Kteréžto přípravy, léta 1486. Kostelníci Svato-Barborští od jednoho Kupce stržili: ale neměvše odkud platiti, aby nebyli zahabaneni, Kverci a Havýři **Nyfelští** (nebo ten Couk těch časů šel velmi bohatě) nad nimi se slitovali; a tak mnoho rud jim nadali, jak mnoho zapotřebi býti uznali. Kteréžto rudy když se vyšmelcovaly, stříbro se do Mince doneslo, na Peníze zdělalo, a co Kupci bylo povinno, to se mu odvedlo: ostatek pak mezi chudý lid rozdalo. **5. Na rozličných věcech.** Graduál za 70. šz. Dvě Knihárny. Handštan velký, za 7. šz šacovaný. Dva celý h. Luny Mincíř³⁵⁶ský, a jednoho třetina. Dvě polovice i. Stolic Pregýřských. Tři domy veliký, se všim příslušenstvím. Na jednom, dva díly. Zahrada veliká. Dva Statky Městský: třetího jedna třetina. Mnoho k. tálů v dolých rozličných. Několik celých oken, v Kaplách, okolo velkého Oltáře postavených. **4. Koně,** od jednoho chudého Formana, se všim nábytkem odkázaný.

K Chrámu Matky Boží u Naměti.

1. SV A hotových penězích. 1697. šz. gr. Č. Item 92. dukáty Uherský. **2. Na Klenotích.** Monstranci stříbrná, nevím o kolika hřivnách. Kalichů 13. Škřínek, k nošení Těla Božího k Nemocným, 6. Z níchžto jedna byla s dutým Rodičky Boží obrazem: druhá se čtyrma Evanjelisty, taky dutými. Třetí, v zlatohlavové škatuli, perlami krumplované: **3. Zlatý Prsteny.** **3. Na Ozdobách Kostelních.** Archa, za některé sto kop. Kazatedlnice z pěkného Mramoru. Všecky zvony slitý. Varhany veliké. **4. Na Mešních přípravách.** Čtyry drahý Vornáty. Tři pěkný Koltry. Ubrusů, Alb, Komží, ič. bez počtu. **8. Na rozličných věcech.** Dva Pasy stříbrný; z níchž je³⁵⁷den pozlacený. **5. Handštánu** bohatých. Dva Massný Krámy. Louka veliká na

h. takový Verštat za 400. šz. gr. Č. býval šacován, a okolo 40. šz. ročně užitku vynášel. Ale jakým způsobem? o tom byloby mnoho psáti.

i. takový Verštat za 300. šz. gr. Č. stával, a okolo 30. šz. gr. Č. užitku ročně vynášel.

k. to jest třicátých a Kusků.

Kačenách. 4. Krávy, jak říkáme, železné. Půldruhé velké zahrady. Pregířská Stolice. Dva domy polovičný. Jeden statek celý: druhého pulka: třetího třetina. Cínu, vosku, nádobí, svršků, bez počtu; jako v předešlích Kostelích.

K jiným menším Kostelům.

 Ěm totižto, ježto v 16. Handštánu máš vyčtené: jakož i jiným některým k **Hoře Kuttně** nepřináležícím: ku příkladu, Kláštera Sedleckého, Frantalského, Čáslavského, ič. ič. o níchžto zvláště jednati, pro obšírnost možné nebylo. **1. Na hotových penězích.** 1971. šz. 9. gr. Č. 57. kusů dukátů Uherských. **2. Na Klenotích.** Kalichů 19. Ciboryum 3. dva Prsteny zlatá. **3. Na Ozdobách Kostelních.** Zvonů několik. Oltářů též několik. **4. Na Mešních přípravách.** Vornáty čtyry. Svícňů, Konviček, Alb, Korporálů, Komží, nemoh jsem zpočísti. **5. Na rozličných věcech.** Kus stříbra na Kalich. Lžíc 16. a jeden Koflík, stříbrných. Opět kruh stříbra veliký. Kníhárna. Uberlaufy ze 12. třidcátých; to jest, ze 48. Kúkusů. 3. Domy veliký, se vším příslušenstvím. Podobně tři Statky Městský. 2. Zahrady. Jedno Pole v několik kop záhonů. Forma k pečení Hostyí. Cínu, vosku, plátna, bez míry, a váhy.

³⁵⁸K Školám Kuttenským.

 Těm nadáno nacházím hlavní summy pod Ourok 430. šz. 30 gr. Č. a to na drva k času zimnímu: Item Mendykům na šaty, košile, obuví, ič. Několik postavů sukna, a štuk plátna, na ošacení chudších Mládenců. Dva groše bíla na zemličky každý teyden: a to na věčné časy. Povězte nynější Žáčkove, měkýli a dobrýli jsou ty zemličky? Bojím se, že již dávno skameněli.

Na skutky milosrdné.

 Krz milosrdné skutky rozumím: Zádušnice (to jest lázně) Sukna, plátna, obědy, ič. pro chudé, jak v Špitále bydlící, tak dům od domů žebřící, jakož i v žaláři vězící. Pro té tedy a na ty. **1. Na penězích pod Ourok.** 251. šz. gr. Č. **2. Na běžných,** 832. šz. 18. gr. 75. kusů dukátů Uherských, 40. Tolarů Říšských, v těch Kníhách jsem zpočítal. Mimo to, co Páni Šephmistří nařídili: aby totiž ze všech Cel a Ungeltů, peníz čtvrtý: z dvojích Krámů Massných (jedny byli pro domácí, druhý pro přespolní Rezníky) všecky důchody na Špitál se obráceli:

což tak dlouho trvalo, dokud Svato-Barborské stavení, okolo 1483. léta, výš hnáti se nezačalo. **3. Na rozličných věcech,** k týmž milosrdným skutkům, toto že dáno neb odkázáno bylo, vynášel jsem. Jedna Lázeň věčná, v nížto Lazebníci byli ³⁵⁹povinni, v určité časy chudé lidí mýti, hlavy pak Benátským meydlem promývati. 32. Postavy sukna. Kníhárna. Jeden dvůr poplužní. Třích domů polovice. Půltřetího Statku Městského. Půldruhé zahrady. 4. Kukušy. Šatů ložních, vinutých, chodících, peřin, svršků, ič. takové množství, žeby (samou pravdu povídám) na mnohá množství fasuncích nebyli všeho odvezli. Naposledy: pro chudičké a zpracované Havíře, 105. šz. gr. Č. pod Ourok bylo položeno.

Tu máš laskavý Čtenáři, štedrost **starých Horníků** summovně vyloženou. Pokudž pak se ti zdá, že to není, na dvě stě téměř let, příliš mnoho; medle pomni co jsem již dávno pravil, že totižto těch časů, drahé byli velmi peníze, a 1. Kopa grošů, desíti nynějším Říšským Tolarům se rovnala. Upamatuj se i na to, co jsem sprvu napomenul, že totižto, cokoliv tuto položím, z samých Kníh Kšaftovních, a jednoho starého Špurce, jest vytaženo. Já dokonce nepochybuji, žeby se bylo toho ještě jednou i dvakrát více shledalo, kdyby byly Kníhy zádušní nezhyňuly. V tomto mém veytahu, mezi Chrám Svato-Jakubského dary, není víc položeno Kalichů než 5. Ciboryum jedno. Vornáty 3. toliko. Ježto však při Inventuře, o níž v 17. Handštánu jednáno, Kalichů 25. Ciboryum čtveré, Vornátů víc než 13. se vynášlo. Z čehož bíledně následuje, že do těchto Kněh není všecko zapsáno, co od štedrých dár³⁶⁰ců k Záduším, neb jinam, bylo darováno. A kde jsem medle onuno stříbrnou Kaditedlníci připomenul, která v Chrámě Svato-Barborským, na způsob a Formu toho vzáctného Kostela udělaná bývala? Nikdež jsem ji nezapsal, proto že jsem o ní v těch Kníhách žádné zmínky nenášel. Věřmež tedy silně, že mnoho věcí a darů, do **Kuttenských** Kostelů se dostalo, o níchž sám Bůh, a jeho Svatí vědí. A my teprv zvíme, když se Kníhy všech lidských činů, v oudolí Jozafatova čísti budou.

Jízli jest všeho konec? Ještě není. Nebo pozůstává, abych své Čtenáře, zvláště pak nynější **Horníky**, kšaftovati naučil. Ač ne já, ale staří **Horníci** a **Hornice**, v tom umění naši Mistři budou. Přidám tedy Kšaftů, jenž se mi

velmi líbili, několik, a je jako mustr nějaký před oči představím: s tou však předmluvou, že jsem jích do předešlého Veytahu nepojal, aby se snad někdo, že chci dary a odkazy Horničné tuplovati, nedomníval. Ujist'uji, že ničehož, z věcí jednou pověděných, neopácím. Počnu pak od Ženského pohlaví, jemuž věk nynější, před Mužmi, ba i Kněžstvem (dobřeli však?) přednost dává. **I. Alžběta Hrabaňova** z Vlkanova, v létu 1511. o svůj Statek takto pořídila. Aby Poručníci, dům, Pregiřskou stolicí, a dědičné louky svobodné prodali, a za přijaté peníze, nějaký Statek pozemský koupili; z něhožby se Kaplan u S. P. B. náležitě chovati mohl. Mimo to, všem ³⁶¹chudým dlužníkům dluhy odpustila: a jisté platy, ze třech Vesnic plynoucí, na skutky milosrdné obráceti nařídila. Naučte se **Hornice** od této Matrony, chudým lidem dluhy odpouštětí. **II. Anna Mirankova** z Suchotlesk, na **Horách Kuttnách** též Sousedá, léta 1539. k Oltáři SS. Petra a Pavla, v Namětském Kosteletě vyzdvíženému, všecko své Dědictví, které na gruntech svobodných ve Vsi Vylímovičkách držela, zapsala. Item, půl Stolice Pregiřské, a 200. šz. gr. Č. hotových, na Kaplana při témž Oltáři, odevzdala. Item, 120. šz. gr. Č. jednomu Poručníku vysázela, a aby z nich každý rok o S. Martině, 10. šz. na koupení 4. postavů sukna pro chudé, až do vyjití té summy, skládal, zavázala. Item, jinou summu peněz, na jednom Dvoře vykázala, a z té aby ročně po 7. šz. se ubíralo, z těch pak 7. kop, okolo Vánoc, chudým obědy se strojili, lázně zádušní topily, oděvy a obuví zjednávali, poručila. Posledně k Oltáři svrchu řečenému u Naměti, Kalich zlatý, s zlatou Patenou, 245. dukátů Uherských vážící, pod svým Erbem, a léta 1539. nápísem, štedrá Matrona darovala. Kterýžto Klenot, divným opatrováním Božím, v tolika válkách, a vojenských do **Hory Kuttny** vpádích, jest zachován, a až po dnes, na veliké Slavnosti, k službám Božím bývá užíván. Naučte se **Hornice**, od této šlechtné Paní, jestli ne zlaté Kalichy k Kosteletům obětovati; aspoň okolo Vánoc lidem potřebným, nějaký ³⁶²Obídek strojiti. **III. Magdalena Hanušova**, Hornice bohatá, v létu 1586. Světa požehnala. Před tím pak takto kšaftovala. Na Žáky Vysokostelské a Barborské 100. šz. na Věžně 35. šz. na Skutky milosrdné 125 šz. k tomu ještě všecko, cokoli po jistých odkazích, na svrščích, dluzích, peněžích zůstane, obrátila. Mimo to k S. Jakubu 20. k S. P.

Barboře 15. k Naměti 15. šz. gr. Č. nadala. Kšaft pak svůj takto zavřela: Poněvadž žádných jiných Přátel nemám: z chudých lidí a Kostelů Přátely si dělám. A cokoli jim z statku odkazují: to vše z srdce ráda jim přeji. Co to nebyl Kšaft rozšafný? Naučte se **Hornice**, Přátely sobě dělati z Mammony: kteříby vaše poklady do Nebeských stánků zanesli. **IV. Eliška Lando-va**, tři předešlé daleko předešla. Nebo ještě v dobrém zdraví postavená, 1000. kusů dukátů Uherských k S. P. **Barboře** ofěrovala. O drahá a zlatá Ofěra! Neměla na tom dosti; ale na smrtdelné posteli léta 1513. ležice, ještě jiných osm set kusů dukátů Uherských, k témuž Záduší, za svou duši, vyčtla. Nad to, 3. Kalichy s Patenami, a jednu k chování Těla Páně škřínku, vše stříbrné a pozlacené: Item Vornát zlatohlavový s Křížem, a perlovým Humeralem: Item několik Vornátů a Kápí (Pluvialů) Aksamítových, Damaškových, Karmazinových, Tykytových, témuž Chrámu odeslala. Mimo to všecko, Sestře své 100. dukátů na ruku položila, prosecí, aby za té peníze Mon³⁶³stranci nevelkou k Naměti, sukna chudým, Víno k Službám Božím, objednala. Naučte se, od této pravé Almužnice, **Hornice**, nepravím 18. set zlatých Uherských, ale aspoň 18. Reynských, na Chrám Boží nakládati. Již snad dosti o tom pohlaví: taky něco o druhém: kterážto, staří Čechove, **Mušské** nazvali, že víc **může**; jako první, **Ženské**, jmenovali, že ony samy obílí v Polích **žínávaly**. **I. Havlík** Mincíř, v létu 1484. svůj nešpatný statek, Manželce a dítkám odkázal: však na duši svou nezapomněl. Nebo měvši domů několik, kázal jeden z nich prodati, a peníze zaň utržené, k S. P. **Barboře** odvesti. Druhý dům, s lukami a dědinami, poručil též speněžití, a z té summy jednu celou polovici k **Naměti**: z druhé, 10. šz. k S. **Jiřímu**, a ostatek k S. **Bartoloměji** odevzdati. Dále: Lun Mincířský, k jednomu Oltáři u S. **Jakuba**, aby tu Kaplan chován byl, zapsati poručil. Opět: na Kalich k **Naměti**, v němžby se **Tělo Páně** k nemocným nosilo, jednu Stříbrnici, dvě lžice stříbrné, k tomu Prsten zlatý neylepší, na pozlátku toho Kalichu, odložil. Ještě na tom dosti nebylo. Nýbrž Věvec perlovy, s žeňklemi a passem ze stříbra, chudého S. **Lazara** obohatil. S. **Martínu** pak, jakožto někdejšímu Rytíři, pás vojenský stříbrem okovaný, a ostatní zlaté prsteny presentoval. Naučte se **Horníci**, od tohoto Mincíře, aspoň ty, od jiných opuště³⁶⁴né

Kostelíky, fedrovati. **II. Jan Pokšuch**, 1495. léta, S. **Jakuba** a S. P. **Barboru**, po 10. Kopách podělil: ale více zasloužil, když přes 13. set kop zadržalých Ouroků, dlužníkům svým milostivě z Reyster vymazal, a aby jen Jistinou byli povinni, ustanovil. Naučte se **Horníci** od Pokšucha, spravedlivě se modlití: **Odpust' nám naše viny (dluhy) jakož i my odpouštíme.** **III. Jan Máslník**, dva domy (z nichž byl jeden jak na Crkáni říkají) léta 1537. pro chudé odkázal; tak aby se oba pronajímali, a z těch nájmů, v jisté časy Zádušnice chodcům topily. Více: 160. šz. Řeznickýmu, Krejčovskému, Pekařskému a Ševcovskému Pořádům, každému po 40. Kopách odkázal, jímizby Cechmistrů, potřebné Mistry zakládali. Aby však ty peníze nikdá nezahynuli, při vyjití každého roku, poručil tu summu zupomínati, Poručníkům ukázati, potom zase na půjčenou vzítí. Kterýby pak Cech své summy k tomu času neshledal, ten aby k ní právo propadl, a jiný Cech potřebný dosáhl, moudře ustanovil. Trvá ta Fundaci až do dneška. Přes to všecko, 500. šz. na stranu zvláště položil, aby za ně nějaký nezavadný statek pozemský koupen byl, a z užitku jeho Poručníci po 2. Kopách za svou práci ročně brali, ostatek pak na milosrdné skutky obráceli. Naučte se **Horníci**, potřebným Cechům a Mistrům, v jejich živnůstkách pomáhati. **IV. Svatoš**, Zvo₃₆₅ník Namětský, k Namětskému Panny **Marye** Chrámu, kterému mnoho množství let věrně sloužil, 50. šz. hotových, a Kalich (u něhož zlatá Číše, noha pak toliko stříbrná, ale draze pozlacená se nacházela) s Patenou též zlatou, léta 1546. ofěroval. Naučte se **Horníci** na Ofěru choditi. **V. Simeon Srbův** v létu 1581. k S. **Jakubu** 100. tolarů: k **Naměti** 100. tolarů: Kněžím některým po 15. šz. a těm chudým, jenžto žebrati se stydělí, 50. tolarů daroval. Špitálským pak dědkům a babicím, na šaty a jiné potřeby též 50. tolarů, vše Říšských zanechal. Naučte se **Horníci**, že těm, jenž o všechno přišli, a však k žebrácké holí sáhnouti, a na kámen vysednouti se hanbí, větší zásluha jest almužnou přispěti; než těm, kteří dům od domu chodí, neb na stezkách a před vraty Kostelů, své žebrácké latinky **Rozpomeňte se**, opětuji. **VI. Pavel Landa**, k S. P. **Barboře** 200. k vysokému S. **Jakuba** Kostelů 50. k **Naměti** 50. do **Humpolce**, odkudž byl rodilý, k Záduší 20. kop vše grošů Českých léta 1510. pořídil. Mimo to 600. kop, aby za ně věčný plat byl kou-

pen, a z něho každoročně na Služby Boží, a milosrdné skutky se nakládalo, Poručníkům odevzdal. Naučte se **Horníci** od Landy, nad Chrámy, v nichžto jste Křest Svatý přijali, se nezapomínati. **VII. Kašpar Fifek**, přebohatý Kožíšník (jakž v 11. Handštánu praveno) roku Páně 1583. Dvůr svůj svobodný, ³⁶⁶se vším ještě nemláceným obilým, se 13. kopami záhonů vorné Roly, na milosrdné skutky pro chudé, štedře kšaftoval; kterážto Fundaci až do těchto časů, před Svatokrádci Harpyemi obstála, a od Fundátora, **Fifkovská** sluje. Naučte se **Horníci**, za Dědiny zemské, Pole Nebeské kupovati. **VIII. Jakub Holý Šotnovský** z Zavořic, Soused a Horník na **Horách Kutnách**, zvláštního připomenutí zasloužil, netoliko proto, že Záduším dobře posloužil, ale taky že způsobu, jakby kdo obohatnouti mohl, vynaučil. Ten Muž (jak sám v Kšaftu léta 1590. vyznal) z malých začátků, k velikým prostředkům takto přišel. Hned jak první živnůstkou živiti se počal, z každého vydělečku, jistou částku peněz do truhličky, schválně k tomu koupené, odkládal, a z toho pokladečku chudým Žáčkům, sukna, střevíce, knihy, papír, a jiné potřeby kupoval. Divná věc! čím víc dával, tím víc Bůh mu žehnal: nebo nikdá ta truhlička se nevyprázdněovala, nýbrž vždycky, po všech nákladích, přebývalo: tak že jednou v té truhličce 25. šz. gr. Č. nachovaných nalezl. I koupil za tu summu 2. Kukusy v dole **Kříži** na Couku Reyzským: a cokoli z nich Uberlaufů přijal, všecky do té Žáčkovské Pokladnice skládal. Po některém čase, když do ní opět nahlédl, mimo nadějí, 40. kop hotových napočítal. Z nichžto vezma 30. a k těm jiných 50. šz. přiloživ, za tu 80. šz. gr. Č. summu, vorné ³⁶⁷rolí kus k Školám Kutenským přikoupiti, a z ní pocházející užitky, na vychování obojího Žákovstva, nakládati poručil. Při manželce pak své Maryáně nařídil, aby ona, po jeho smrti, z těch dvou Kukusů, Uberlaufů, tak jak on kdy prve, na chudé Žáky vynakládala, na Boha a svědomí své pamatujíc. Když by pak i ji Bůh z tohoto světa povolal, aby i hned ty Kukusy, s svými Uberlaufy, k Školám připadli, a z nich vždy Expensi na Žáky vycházeli; tak jakby Páni Šephmistři (poněvadž, prey, jejich jest povinnost, ochrannou ruku nad Školama držeti) za nelepší uznali. Tak hle on Školi zaopatřil! Aníž na Boží Domy zapomnul. Nebo k Chrámu S. P. **Barbory** 15 šz. Do **Hostinného**, odkud byl ro-

zený, k Špitálu 6. šz. a půl Kukusu v dole **Kříži**, pro chudé domovní, jenžto se žádnou práci živiti nemohou, odkázal. Posledně ještě, dlužníkům svým všechněm, jichžto bylo nemálo, až do posledního halěře odpustil. Naučte se **Horníci**, ze všech zisků svých, a jednoho každého užítku, nějakou částku pro Pána **Krysta**, a pro čeládku jeho, totiž chudé, na stranu odkládati, aby vám Bůh v vašich živnostech a obchodech požehnal. Naučte se **Žáčky** (z nichžto kdo ví co Bůh po letech udělá? snad, že nad vašema dětma budou panovati, a oni před nimi budou se muset klaněti) štedrou almužnou fedrovati; od prahů svých domů nezapuzovati; pod okny zpívající, zatlučením na sklo, neodbeyvati. Pomněte na to, co S. Augu³⁶⁸stýn k vám dávno psal: **Chceš býti Kupcem nelepším, Lichevníkem znamenitým, dej to, čeho nemůžeš zachovati, abys dostal, čehož nebudeš moci nikdy stratiti. Dej málo, abys vzal stokrát více. Dej Statek zemskey, abys věčného dědictví dosáhl.** Tak S. Augustýn napomíná, a já s nim tento, i předešlý všecky Handštány, zavírám.

Výklad Pohádky Horničné,

V třetím Handštánu na Horníky podané.

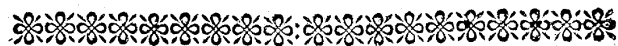
Břipověděl jsem v té Pohádce, že ji vyložím, vyjádřím a vyvedu, když **Holýho** do Školi přivedu. Ay hle nyní právě s **Holým** v Škole jsme byli, když jsme **Jakuba Holýho z Zavořic**, velikou k Žákům a Školám lásku vyložili. Pročež, dle slibu, se zachovejme, a pravý té Pohádky smysl vypravujme. Ty Čtenáři, neyprv sobě tu Pohádku vyhledej, potom po každém řádku přečteným, sem nahlýzej, a tak najdeš smysl pohádky hotovey.

a. Město **Hora Kuttna** *b.* bývala někdy všem velmi platná. *c.* Vynašel její Hory Kněz a Mnich, slibem Čistoty Bohu zavázaný. *d.* Havíři pak Ně³⁶⁹mečtí k zrůstu město přivedli. *e.* Dali tomu místu jméno od Klášterské Kápě, **Kuttna**. *f.* od Hor pak a lesů, **Hora**: tak že pošlo jméno **Kuttna Hora**. *g.* Skrze Rud v dolých sekání, *h.* přišla **Hora** k zvelebení. *i.* Má v dolých Rudy Stříbrné: *k.* jímižto mnozí k slávě přišli. *l.* Bývala Králům Českým hrubě milá: *m.* a mezi Panstvem velmi vzácná. *n.* Mnoho Oficírů Horních; *o.* ale ještě více Havířů při těch Horách zůstávalo. *p.* Kterížto rádi na nich pavovávali: *q.* proto že mnoho užitků z nich brá-

vali. *r.* Nyní pak že již ty Hory věkem sešly: *s.* a Stříbro ne tak hlučně se dobejvá. *t.* Málo kdo sobě těch Hor váží: *u.* což nynější **Horníky** hrubě bolí.

Ten jest výklad té Horní Pohádky.

Nemějž o ní žádné více hádky.

Promluvení

Nynějším PP. Horníkům.

Lišeli jste až posavád veliké Starých Horníků Chvály, Páni Horníci. Co pak k tomu všemu pravíte? snad se domníváte, že tím jejich bleskem, všecka vaše Záře jest pohřízená: a tak širokým Slávy Oblakem, ja³⁷⁰sná vašeho jména Hvězda, zastíněná. Nikoli. Anobř Záře více osvícená; z Hvězdy Slunce učiněno. Nebo, jestliže pravdu pravil (jakož pravil) Mudřec Šalomoun (v Moudrosti 17. Kap:) Sláva Synů, Otcove jejich: jistě nemůže než ta neyvětší vaše sláva býti, že jste z tak Slovtných Předků pošli: a co více jest, vlastně po nich se podařili. Tak že mezi nimi a vámi těžko rozeznati, a neumím říci: Onili v vás obživli; čili jste vy v nich pominuli? Pročež, cokoli o nich jest praveno, to o vás má býti rozumíno: poněvadž z jejich živého obrazu, pravý Kontrfekt na sobě vytvařujete. K dokazání toho, není zapotřebí dalekých důvodů hledati; ze všech stran samý se vyskytují. Vaší Předkove při Králích Českých Milost našli: Vy jí nikdá nestratili. Oni rozmanitá Pryvilegia na nich vyjednali: Vy k potvrzení přivedli. O nich Královští Slavíkove líbě zpívali: Vás až po dnes vždycky svými milými Věrnými nazývali. Byli oni u všech u veliké vážnosti: Vy jste jí svou vinou nezlehčili; kdo Horám vašim Bohatství, ten vám váhy ujal. Vešli oni ně³⁷¹kdy v

jednotu s Pány Pražany, a až do záhuby své jí hájili: Vy, abyste od nich a Přednosti po nich, nebyli odstrčeni, jakých Soudů a Outrat až dosavád jste nepodníkli? Oni o zachování Hor a Pavuňků velmi pečovali: Vy, abyste ty Královské Regalie zdrželi, všecko jste téměř Zboží své vynaložili; tak že mnozí z vás k žebrácké mošně přišli. Vy Kosteli ozdobujete, které vaší Předkove založili. Vy samospasitedlného Náboženství hájíte: které staří Horníci štípili; Noví z kořene téměř vyvrátili. Vy rozličné Fundaci vyzdvíhujete: které za Nových Horníků klesly. Znáám se, že Kacířů (jako vaší Staří, Tabory) nemoříte: ale však žádného takového vlka v Sousedství netrpíte; a na znamení, že pravá Víra u vás přebývá, v Erbu a Štítu svém, jí nosíte. Znáám se i k tomu, že se s Nepřáteli, jako vaší Předkove, nepotykáte: nicméně však Červených Lvů tytule zasluhujete, když zjevné hříchy a nešlechtností zmužile porážíte. I toho nezapírám, že peněz na Hýle, jako vaší Předci, neměříte: však nemálo Pokladů v Věži milé S. Panny BARBORY skrytých máte.

³⁷²Nebo, Vy jste, té Světici Boží, Den její Památky veyroční zasvětili: což Předkove vaší neučinili: Vy jste k rozmnožení její slávy, hlučnou Pout, k čtvrté Neděli po Velikonoci, zarazili: což Předkove vaší pominuli. Vy jste ji, v novém Štítu svém, na nevyšším místě, jako na Trůnu, posadili: abyste Světu, Královnu svých srdcí, vyjevili. Nechci já tu nic připomínati o Policii, kterou po svých Předcích, jak dalece tento věk snáší, zachováváte. Nic o horním Hospodářství, které v té chudobě vašich Hor, pilně zdržujete. Nic o Minci, o jejížto pořádnost a spravedlnost hrubě pečujete.

Nu měhoděk PP. Horníci, od těch převysokých a chválitebných skutků, nikdy se nestrhujte! s slavnými svými Předky statečně o závod běžte! aby vaší Potomkove stokrát více mohli o vás psáti, nežli jsem já, o vašich Předcích, v této Knížce napsal; a o vás tuto kratičce navrhl. Jakou pak mně odplatu, za mou nelehkou práci, dáte? jak se mi odměníte? Zlata a Stříbra od vás nežádám. Ale to jediné, co od Athenyenských, jeden jejich Kronykář žádal: Commendo vobis Matrem ³⁷³meam. Abyste sobě Matku mou, která mezi vámi již téměř 50. let zůstává v Sousedství, měli poručenou; a s ní, jako až dosavád, v svornosti a lásce budoucně vždycky přebývali. Která jest pak ta Matka má? Ta, kterou prvního dne Ledna, léta 1626. Neyjasnější a neynepřemoženější Pán, Císař Římský a Král Český Ferdynand, toho jména druhý, skrze své Komisaře na Hory Kuttny uvedl, a aby vám v Chrámě S. P. a M. Barbory, Službami Božími posluhovala, díky vaše v Ctnostech a literním Umění v Školách vyučovala, nařídil. Dovtipujete se již bezpochyby kdo jest ta Matka má?

Povím ještě zřejměji: která, místo Erbu, tohoto jména užívá.

EPILOGUS.

To jest

K Svaté Panně a Mučedlníci
BARBOŘE

Závírka.

Iiž jsme vyhrali Barboro!
Všech Ctností slavná Oboro.
Jo Pæan! bud' chválen Pán
Všech mocností, na vysosti,

Z toho Daru drahého!

Krystova Choti Barboro,
Mé mdloby silná Podporo,
Tobě díky převeliký!
Sláva věčná, Chvála vděčná,
Budiž času každého.

Kdyby tvé Ruky nebylo,
Vše by se bylo skartilo:
Kuttny chvála, zle by stála;
A Horníci snad v *a.* temnici
Až podnes by vězeli.

Tys mne vzbudila Svěťice;
V psaní sílila neyvíce:
³⁷⁵ Kníh podala, Škart dodala,
A Pamětí, jenžto v smeti
Od mnoha let ležely.

Když jsem se dolu *b.* heňoval,
Drahé Handštány *c.* hažoval;
Při mněs stála, ukázala
Světlem Lampy, mezi *d.* Kampy,
Kde se *e.* Štufa sadila.

Tys svou Věží *f.* štemplovala
g. Firšty, *h.* Jochy zdržovala:
Aby *i.* Šala, nebo skála,
Nenadále, v nějakým *k.* Tale,

a. v temném nějakém místě.

b. zpouštěl.

c. hledal.

d. mezi visutými skalami.

e. Kus rudy.

f. podpírala.

g. stropy v skalách.

h. příčný trámy.

i. obdýlný Handštan.

k. na nějakým místě.

Hlavy nepřiklopila.
Když noha *l.* Fartu chybila,
Tys mne Rukou zachytila:
Tys v hlubinách, rozsedlinách,
V *m.* šlamu, v hlíně (místo *n.* Píně)
Perlovy Plášť' prostřela.

Kdykoli jsem v práci zoufal,
Řeklas: abych v tebe oufal;
Že pomůžeš (neb vše můžeš)
³⁷⁶ Z té starosti, a ouzkosti.

Taks pot tváři setřela.

Jak jsi řekla, tak se stalo:
Všecko již svůj konec vzalo:
Hle již Kníha svůj cíl stíhá;
Již Čerpadla Lod' dopadla.
Stojí v Portu bezpečně.

O BARBORO Panno Svatá,
Za Patronku Horní vzatá:
Žehnejž Horám, *o.* Erckomorám;
Naplň chudý Stříbrem Rudy;
Ať jsou všem užitečné.

Vypros, ať se vrátí sláva,
Oných let Krále Vácslava:
Když z Hor Kuttny, ne na Putny,
Než na *p.* Hýle, každé chvíle,
q. Auspepty vycházeli.

Pokudž tak Panno učiníš,
A Horám zboží přičiníš:
Všem Horníkům, Nákladníkům,
Vzbudíš srdce, aby v brzce
Tvůj *r.* Palác dostavěli.
A. M. D. G.

l. řebříku.

m. v blátě.

n. místo lešení.

o. místům, v nichž se rudy skládají.

p. v nádobách 12. Centnýřů držících.

q. užitky, po všech na Hory nákladech, přebíhající.

r. Kostel, jenž není dokonáný.

Reystrík

Slov Horničných

V této Kníze připomenutých, s jednoho každého vyloženiím.

Napomenutí.

Rčkoliv ta Slova Horničná, na svých vlastních místech, kde se které namátlo, již jsou vyložena: nic méně, na snažnou některých dobrých Přátel žádost, tuto je, podle Abecedy, příkládám a vykládám: tak aby, co porůznu leží, jako do jednoho Snopečku se svázalo; a, pokudž snad některé bez výkladu zůstalo, aspoň tuto k vysvětlení přišlo. Poněvadž pak z těch Slov některá, bez pomoci jiných Slov Horničných náležitě vyložiti se nemohla, kdykoli Čtenář takové Slovo natrefí, ať vlastního jeho smyslu, pod literou, ku které ono patří, pohledá, jist jsa, že, čeho hledá, vyhledá. Posledně sluší i toto věděti, že tento Reystrík všech Horničných Slov neobsahuje, ale těch toliko dotýká, o kterých se Kníha zmínila. Mnoho jiných vně zůstalo, o níchžto bude moci jednati, komu se zalíbí Silvu neb Dictionář Slov Horničných na světlo vydati.

A.

Anklopěr. který Havířům hodiny zvěstuje.
Auszpeyt. Užitek po všech nákladích přebíhající.

B.

Barchaníci. kteří, když se Cány lijí, barchan natažený drží.
Bechyně. Komora, v níž se ruda neb nádobí Horní skládá.
Běhati na púře. na kolečku voziti.

C.

Cál. jistý počet koží, v níchž se ruda táhne.
Cálovka. Kože volová, v niž se vody po rumpále z dolu táhnou. Drží 40. Pražských pinet.
Cány. Pruty kulatý, z rozpuštěného stříbra litý.
Couk. Pramen stříbra. Aneb rud v zemi protažení.
Cecha. kde několik dolů neb vortů pospolu.
Cechvoda. Stok mnoho vod na hlubině.

Cupus. Příkladání peněz na Dělníky a jiné potřeby.

Cimrknecht. Řemenné sedění, po němž se Havíří do dolu někdy pouští.

Cimrman. Tesař Horní.

Cimrovati. Bedniti, prknamí táflovati.

Cizury. Mincovní ostřížky.

Červenec. Ruda počervenalá, k plicům neb játrám podobná.

Čírlata. Ruda černo-světlá.

D.

Deposici. Místo kde Ouřad Horní Reystra a jiné věci skládá.

Devalvací. Umenšení ceny na Peněžích.

Divočina. Syrovost v rudách jedovatá.

Drnová voda. která z deště pochází, a skrze drn do dolu se táhne.

Drtel. Čtvrt dne. Item: jistý počet hodin k dílu.

Druzy. Ruda na způsob řezaného kříšťálu hranatá.

Důl. jáma hluboká. **Dolec.** jáma nehrubě hluboká.

Dumploch. Míra Horní, 4. loket Pražských dlouhá.

Duna. Prkno.

Dygnovité Stříbro. neyčistější.

E.

Erbštola. Dědičná Štola.

Erckauf. kupování Rud.

Erckaufeři. Jenž rudy od Horních Nákladníků skupují.

Erckomora. kde se ruda skládá.

Ercthaler. který rudu dělí, a na jisté míry měří.

F.

Fákle. Třísky k podpalování dříví.

Farfule. Čtverhraný kusy Stříbra z Canu narezaný.

Fejlem voda jde. Valý se.

Fejlovati vody. Vyvažovati.

Felizna. Ruda co železo tvrdá.

Fertón. čtvrt hřivny. t.j. 4. loty.

Feyn. Stříbro na čisto přepálené.

Feysl. Kladivo jako Perlík.

Fimol. železný Klín.

Firšt. Strop Skály.

Forovati. s fúrou jezdití.

Frátová neb Frátovitá voda. Voda z podzemních skal se preyštící.

Fryše. Ruda světlá měděnicovatá.

Fucovati. Vodu do Cálovky naháněti.

Fudrnost. dolová ulička, kterou se v dole chodí neb vozí.

Fudrovati. po fudrnosti táhati neb voziti.

G.

Glánc. Ruda bliskavá bohatá.

Gláncovitý. bliskavý.

Joch. Trám na příčku.

Grády. Místa a jako stupně v Dolých. Nebo Horníci každý důl na trý dělí. Totiž na Grády hořejší, prostřední, a dolejší.

Grub. Ruda nedošlá, a jako napilovaným cínem posypaná.

Guldanec. Ruda podobu zlata mající.

Guldantropy. Ruda podobu zlatých krupějí na sobě mající.

Gvaldykovati. Hory těžiti a vzdělávati.

H.

Halda. Jalového kamení rudního hromada.

Halt. Cena neb vážnost kterékoli mince.

Handštán. Kus rudy, cobys do ruky mohl vzíti.

Hant. Visící Skála.

Hantova Štola. která skrz visící skálu běží.

Hašpl. Rumpal. Item: ta celá hlubokost, kterou provaz z rumpálu dolu jde.

Hašplíř. Pacholek, jenž při rumpálu dělá.

Havíř. který rudu v Skále seká.

Hážovati. Hledati.

Hejč. který pláty přebírá, a zlé od dobrých odděluje.

Hejpank. Začátek vazby nad šachtou.

Hejzelna. Topořiště u Kladiva.

Heňovati se. po Címrknechtu dolu se pouštěti.

Hert. Hutní pec, v nížto Stříbro od mědi se dělí.

Hertové Stříbro. v takové peci přehnané.

Hlínáci. jenž hlínu k dolům kopají a dodávají.

Hlubina. neyhlubší místo v dole.

Hnáti. Rudy koňma na horu táhnouti.

Hřivna Stříbra. Drží 16. lotu.

Hřivna Peněz lehká. drživala 48. gr. Č.

Hunt. Necky na smyku neb Sáňkách.

Huti. Kde se rudy šmelcují.

Hutman. Strážný a jako Šafář dolní.

Hutmistr. Ouředník Hutní.

Hutníci. jenž při hutech dělají.

Hýle. Nádobá 12. Centnýřů držící.

K.

Kahanec. Havířská Lampa.

Kamp. Visutá skála jako Klín neb Ropouch.

Kaňkoví. Oblátkový kámen.

Kašny. Podlahy, na něž se perky kladou.

Kouty. Zbytky, po odvážení rud do kouta smetený.

Kavna. Havířský dům neb chalupa.

Kdýně. Dílo na oukol projednané.

Kheň. Sběhnutí mnoho rud do hromady.

Klábovati. Mazati, obmazovati.

Klábverk. Vypálená na Štusu hlína.

Klauznění. Doutnání.

Kláznovati. Rudy po haldách hledati, a jako paběrovati.

Klívr. Stříbrná na rudě pomazanka, co hřbet u nože tlustá.

Klopíř. který pláty okrouhlé dělá.

Klopovati. Rudy po haldách hledati, a jako paběrovati.

Klopy. Ruda po haldách shledaná.

Klufta. Žíla Stříbrná.

Kňoury. čisté samorostlé Stříbro na způsob kadeřů.

Kocábka. Truhla, v níž se ruda po fudrnosti vozí.

Kompast Horní. Maršejdnický stroj, na dva-krát 12. hodin rozdělený: jehožto jazýček k půlnoci obrácený, na kterou hodinu klufta štreychuje, učí.

Kopeyzna. Železo, z něhož táhadla při vodním stroji visí.

Kopka. Domek Havířský.

Košty. Náklady Horní a outraty.

Kotlina. Nad zasypanou šachtou, jako kotel, jáma.

Kože Radschachtní. Veliký pytle koženný, v nížž se ruda z dolů na horu žene.

Kožošvec. který Kože k Horám dělá.

Kroužky. Luj do Havířských kahanců.

Krně. Koryta, po nížž se voda vede.

Krobštán. tlustý prut železný, na obou koncích oko mající.

Krumpusy. Háky, z nížžto trubní bidýlka visí.

Křížová věc. Křížem ležící klufta.

Kukus. jest čtvrtý díl jedné třidcátý.

Kuprový kamýnek. Měď ze šlaku dokonale nevyhnaná.

Kunstšteygíř. Mistr nad Vosrkunstem.

Kunstvorterové. Toho Mistra tovaryši.

Kvarc. Ruda k počernalému Mramoru nápodobná.

Kvartál. Čtvrt léta.

Kvecíř. který farfule rozširuje.

Kverk. který na Hory nakládá.

Kventl. Kventlíček. čtvrtý díl jednoho lotu.
Kysíř. který Cány do barchanu lije.
Kyvle. Ploskatý vokov.
Kyz. Ruda v níž víc mědi než Stříbra.
Kyz suchý. který není dost tekutý.
Kyz fryšovitý. který jest tekutý.
Kyz plentovitý. který jest tmavě světlý.

L.

Ládovati. Naplňovati.
Láduňk. Plnění. Item: těžce naplněná nádoba.
Lámgrub. Hlíniště. Jáma, kde se hlína kopá.
Lán Horní. Míra, 7. later držící.
Látro. drží 3. lokte a půl druhý čtvrti Pražské.
Látroch. Průdch, kterým smrad z dolu vychází.
Lednice. Místo kde se Vodní kolo točí.
Léhenschaft. Nájem Horní z jistého užitku.
Léhenschaftník. který v nájmu důl neb vort drží.
Les. Všelické dříví k horám potřebné.
Lezení. Kudy se dolu neb na horu leze.
Lijovitost Hory. Ležatost Hory.
Lint. Ležící skála.
Lintová štola. která skrz ležící Skálu prochází.
Litloch. Průdch, kterým vítr do dolu přichází.
Lochovati. Díru v skále dělati.
Lór. Vyvařování černých plátů na bílo.
Lórovati. Pláty vyvařovati.
Lórýří. Kteří pláty vyvařují.
Lozovati. na místě druhého k dílu přistoupiti.
Lozovitý. Sypký.
Lozuňk vody. Drží 18. Šilinku. Jeden pak Šilink 12. Cálouek. Cálouka, 40. Pražských pinet.
Lún. Zasloužená mzda.
Lutna. Prkenný nad látrochem komín.

M.

Máršejd. Rozměření Hory.
Máršejdník. Měřič Horní, jenž pod i nad šachtami míry táhne.
Máršejdovati. Horní míry táhnouti.
Míhadla. Stroj, kterým se vody z dolu táhnou.
Mince. Peníze. Item: Dům mincovní, jenž se u Hory Vlaský Dvůr jmenuje.
Mincíři. Jenž pláty k penězům formují.
Mincířský lún. Verštat na němž Mincíř dělá.
Mincschlág. Bití rázu a peněz.
Muntloch. díra do dolů, neb štoly, neb do hašple.
Murovati. Zdítí, vyzdívati.

N.

Na den. na horu, z dolu neb šachty.
Nadražená ruda. Natrefená.
Nadraziti. Natrefiti.
Nametalo se. Napadalo.
Nedostálý peníze. Když se víc na Hory vydá, než za rudy neb Stříbro utrží.
Nysyk. Ruda dírkovatá, požlutlá, a se blištící.
 Otec rudy od Havířů nazvaná.

O.

Obložiti dílo. Dělníky k dílu zavesti.
Obroční. Zbyteční, a jako v záloze.

P.

Pacholci. jsou ti, jenž rudy a perky na púrách vozí.
Pagamenty. Všelíjaké staré dělané stříbro: jako Lžíce, Koflíky, Pasy, Mísy, ič. ič.
Pavovati. Hory těžiti a na ně nakládati.
Pavuňk. Hor těžení a na ně nakládání.
Pecka. Uzel rudy, k dobývání těžký.
Pemrlice. Ruční kladivo Havířské.
Percoch. Dušnost, Havířská nemoc.
Perk. Jalová skála.
Perkoví. Drobná jalová skála.
Perkovice. Kože, kteroužto se rudy a perky z dolu na horu táhnou.
Perkmistr. Zprávce Hor.
Perkvanty. Oděv Oficírů Horních.
Perkytle. Havířská kápě.
Píně. Lešení.
Plát. Plech aneb peníz bez rázu.
Plent. Ruda chudá černo-světlá.
Pletle. Ruda měděnými krupějemi pokropená.
Plik. Bochník Stříbra v hutní peci sehnaného.
Por. Nádoba, do níž mnoho Centnýřů vchází.
Pregíři. kteří na plátích rázy bijí.
Pregířská Stolice. Verštat na němž Pregíř rázy bije.
Pregovati. rázy na plátích vyrážeti.
Prejtýř. který rudy roztlouká, a od perku odděluje.
Prejtovati. roztloukati rudy, a od perku oddělovati.
Pregáda. Dílna, kde Pregíři rázy bijí.
Prennárna. Dílna v níž se stříbro na feyn t.j. na čisto přepaluje.
Prennové Stříbro. na čisto přepálené.
Propavovati. Pavováním prodělati.
Propůjčka. Dovolení k pavování dolů.
Provašovati. Propíratí.
Prožábrovati. Probratí se skrz skálu.

Průbýři. jenž prubují, co stříbra rudy drzejí.
Přisada. Přidavek mědi do Stříbra.
Puchýrna. Hut', v níž se rudy stoupama tlukou.
Puchýři. kteří to dílo konají.
Pumpa. Stroj z troub, k vážení vod.
Pumpáři. Jenž vody pumpují.
Punovati. železné nádoby obvařovati. Tomu Kováři rozumí.
Púra. Kolečko, na němž se ruda neb perky vozí.

R.

Rádšacht. Důl, nad nímž kolo, k hnání rud na horu.
Ramíři. Jenž v hutích rudy k šmelcování strojí, a uhle na pece sypají.
Ramovati. uklízeti. Item: **rumovati.**
Ráz. Znamení na Penízi.
Rážump. Místo pod šachtou, na něž se ruda z jiných míst svází, potom pak na horu žene.
Z Rouše rudu protlouci. Velké kusy rudy roztlouci.
Roškvarky. Trusy nad rozpuštěnou rudou spleyvající.
Roštýř. jenž syrové rudy ohněm měkčí.
Rozdělání. Skal v dolých vysekání.
Rozkverkovati tále. Místa mezi Kverky k těžení v dolých rozdělití.
Rychtovati. Opravovati. Připravovati.
Rychtunk. Stroj a všeliká dolová příprava.

S.

Sacunk skály. Položení Skály.
Stanc. Plat a mzda Horničná. Jináč: **Stojící.**

Š.

Šachta. Důl, v němž Havíři pod se dělají.
Šala. Obdýlný Handštán.
Šarová věc. Křížová, stočená klufta.
Šarovati. Křížem rudy sekati. Item: po ohni v dole uklízeti.
Šejty. dlouhé štípané dříví.
Šeptati. Tiše s druhým o rudu neb tále jednati.
Šichta. Jistý počet hodin Horního díla.
Šichtmistr. Dolový Písař.
Šilink. Míra 5. púr rudy neb perků držící.
Šlamy. Bláto v dolých neb štolách.
Šlaka. Ploskatá palice.
Šlaky. Trusy z rud pocházející.
Šlepovati. Smejkatí.
Šliple. 2. Havířská Kladiva; z níchžto jedno Zelízko, druhé Pemrlice sluje.
Šlichýři. Kteří drobné rudy propírají.
Šmelcíři. Kteří rudy v hutech rozpouštějí.

Šmelcovati. Rudy rozpouštěti.
Šmelýři. kteří vodu dolovou do Cálouek nahánějí.
Šmitna. Dílna, v nížto Mincíři dělají.
Šorfovati. Nových dolů po kluftě hledati.
Šorfy. Místa kde se šorfovalo.
Špírunk. tenoučká žilka stříbrná, z nížto, zdali dobré rudy čáka, poznati se může.
Šrámovati. Šrám v kluftě dělati.
Šrut. Tesanice k pažení dolu.
Štádla. Stavení k Horním potřebám vyzdvížená.
Šták. Povýšení štoly.
Štákovati. Povyšovati.
Štoury. Daně na dolní náklady a potřeby.
Šteygíři. Dololezcove, jenžto k Havířům přihlízejí.
Šteygíř vrchní. Ouředník Horní.
Štempl. Dlouhá podpora.
Štemplovati. Podpírati.
Štola. Proražené pod zemi průchodiště.
Štola Dědičná. která jistým toliko osobám náleží.
Štola fudrovní. Obecná, všem k užívání svobodná.
Štolhort. jakoby čelo skály, kde neydále prosednuto.
Štosíř. který pláty, aby křivý nebyli, rovná.
Štreychovati. na jistou hodinu padati, a se protahovati.
Štrejchýř. který saze dolový vyměťá.
Štros. Hrbol, vysedlina v Skále.
Štufa. Kus rudy. **Štufka.** Kousek rudy.
Šturcovati. Sypati.
Štus. Vrstva dříví k ohně sazení.
Štýglem zavěšený. Přímo dolu, jak závaží ukazuje.
Štyglovitost Hory. Příkrost Hory.
Šustánky. Drobníčká ruda. Zbytky.
Švub. Dolová jedovatá pára.

T.

Tághašpl. Hlavní hašpl.
Táhadla. Stroj, jimž se vody z dolů vyvažují.
Tále. Jistý díly Vortů, štol, i dolů.
Temnice. Díra kterou se do dolu leze. Item: temné místo.
Tovaryšstvo. Jak se Havíři vespolek jmenují.
Treyb. Stroj veliký, z Kol a jiných příprav k rud na horu hnání udělaný.
Treybíři neb Treyvíři. jenž při treybě dělají.
Tryftknechti. Drvoštěpove.
Třidcáta. Jistý díl vortu, 4. kukusy držící.

Truky. Necky. **Tručky.** Necičky.

Turlík. Krátká podpora.

U.

Uberlauf. Užitek po všech nákladích přebíhajíc.

Umproch. Rudní klufta a pramen po němžto se dělá.

Undloch. Díra, do nížto se topoříště nasazuje.

Urbura. Důchod Královský z Hor pocházející.

Urburní Písař. Takových důchodů a jiných věcí zapisovatel.

Urburýř. Oficír jemuž Královská Urbura svěřená.

Utržení. Co se za rudy neb Stříbro utrží.

V.

Vašovati. Rudy v vodě propírati.

Včepní Peníze. Které po Horním nákladu týhodně přebývají.

Vejhně. Mincířská pec, v níž se pláty měkčí.

Vellary. Hliněné koule, slamou zadělané.

Verk. Dílo. Item: rozličná Mince.

Vlk. Jáma v dole na neyhlubším místě, do nížto se vody sbíhají.

Vodnice. Koženný pytel, v němž se voda na horu táhne.

Vokpan. Okované dřevo, váhy pumpě přidávající.

Vort. Místo v dole kde se ruda seká. Dělí se na 32. díly, jenž třidcátý slují. Každá třidcáta drží 4. Kukusy.

Vosrkunst. Vodní Stroj, mistrovně udělaný.

Vyložiti Uberlauf. Užitek Horní mezi Kverky rozděliti.

Vyřezati. Vysekati rudy.

Vyštufovati. V jednom kusu vytíti.

Vytrekovati. Na horu vynesti.

Z.

Zágrovati. Stříbro od mědi dokonale odháněti.

Zágrovna. Huť, v níž se Stříbro z mědi odhání.

Zágrovaná měď. Jalová, neb černá, v nížto Stříbra není.

Zaraziti důl. Nový důl začítí.

Zasazovati Perkem. Jalovou skálou zanášeti.

Zaslepiti rudu. Zamazati, aby ji vidět nebylo.

Zašturocovati. Zasypati, zapěnití.

Zbírka. Na nový důl neb vort peněz zbírání.

Zejduna. Postranní prkno.

Zhlaví štoly. Začátek štoly.

Zmítař. Který pláty v vejhni na šáfly, t.j. lopatě zmítá.

Zpúrovaný. Roztržený, rozsedlý.

Zrno. Dobrota mince.

Zrněná měď. Na způsob ručníčných broků litá.

Zínkovati se. Zpouštěti se.

Ž.

Žábrovati. Trousití.

Žábrovitý kámen. Měký, řídký, a k břídlíci neb Vopuce podobný.

Želízko. Havířské kladivo, k Kovářskému průboji podobné.

Žula. Jak dolu, tak i štoly půda.

Žump. Jáma, do nížto se vody v dolých shánějí, a potom vyvažují.

Žumpejz. Dlouhé železo, jimžto se skála šramuje, t.j. šrám v Skále dělá.

K větší Cti a slávě Boží,

A zvláštnímu jak nynějších tak i budoucích Horníků Kuttenských Potěšení.

Některá hrubší v této Knížce omylení Dobrotivý Čtenář takto napraví.

Strana.	Řádek.	Položeno.	Mělo pak býti.
64.	27.	povoláním	pavováním
66.	3.	1419.	1420.
67.	19.	následuje v létu	následuje. V létu
98.	17.	právě	pravě.
103.	26.	Oberskými.	Orebskými.
106.	14.	v tísně	v tísní.
107.	24.	rčí	učí.
115.	1.	Ač	Až.
120.	14.	Páté	Pátý.
126.	23.	saným	samým.
177.	26.	dobré	drobné.
197.	16.	u Ptáku	u Ptáka.
219.	17.	Holemark	Holcmark.
231.	3.	žádá	žádná.
248.	10.	Dumpli	Dumplochy.
278.	5.	pravdivé	pravdivá.
292.	21.	někokomu	někomu.
340.	6.	pod ochranou	pod ochranu.

Jiný menší omyli, k laskavému vymluvení a napravení se zanechávají.

REJSTŘÍK

- Adam z Hradce (+1531), nejvyšší kancléř, 46
 Albrecht I. Habs., řím.něm.král (1298-1308), 25; 30; 39; 40; 100
 Albrecht II. Habs., český král (1437-39), 26; 31; 95
 Albrecht Kostka z Postupic, nejv. mincmistr (1468), 95
 Albrecht Krancius, saský spisovatel, 105
 Albrecht z Gutštejna, nejv. mincmistr (1533-42), 61; 75; 96; 102
 Albrechtice, 58
 Alderka, cechmistryně, 76
 Alžběta Hrabaňova z Vlkanova, měšťanka, 119
 Ambrož z Prahy, mincmistr, 95
 Anna Mirankova z Suchotlesk, měšťanka, 119
 Anna Vejrachová, měšťanka, 103
 antifonář, 116
 Antonín (Antoň), sedl. mnich, 17; 18; 19; 20; 100; 109
 Apollonius Thiadeneus, řecký filosof, 36
 apoštolská stolice, 110; 112; 114
 arcibiskupství pražské, 110
 arciděkanství, 100
 Arnošt Flaška z Pardubic (+1439), mincmistr, 41; 95
 Arnošt Habsburský (1553-1595), 47
 Arnošt z Pardubic, arcibiskup (1344-64), 34; 69; 102
 Arnošt, bratr císaře Rudolfa II., 33
 Arnošt, rýnský falckrabí, salzburský arcibiskup, 47
 Augustus, římský císař, 72
 Augustýn, svatojakubský farář, sedlecký profess, 105
 Augustýn, svatý, 108
- Barbora z Drahonice, měšťanka, 112
 Barbora, manželka Petra Píska, 112
 Bartoloměj Paprocký z Hlohol (1543-1614), heraldik, 12; 16; 17; 50; 79; 95; 100; 103
 Bartoš z Prachňan (+1510), měšťan, 58
 bekyně, 101
 benátské mýdlo, 118
 benátské sklo, 100
 Benedikt Rejt (154-1534), architekt, 69
 Beneš z Veitmile (+1496), nejv. mincmistr, 59; 96
 Benešov, 44
 Benjamin Kutovec, pražský měšťan, 58
 Berkové, 46
 Bernard z Valdštejna, nejv. mincmistr (1505-10), 96
 biskupové uherští, 96
 Blanka z Valois (1316-1348), manželka Karla IV., 102
 Blině, 58
 Bohdanečtí, 46
 bohoslužby, 75
 Bohuslav Balbín (1621-1688), historik, 53; 83
 Bohuslav Hasištejnský z Lobkovic (1462-1510), spisovatel, 55
 Bohuslav Kostka z Postupic na Litomyšli, nejv. mincmistr (1499-1505), 96
 boje: (1304) Kutná Hora, 39; (1307) Kutná Hora, 39; (1310) Kutná Hora, 40; (1419) Knín, 40; 104; (1420) Sudoměř, 40; 104; (1420) Vožice, 104; (1421) Chotěboř, 41, 104; 107; (1421) Přelouč, 41; 104; 107; (1421) Vožice, 41; (1424) Kutná Hora, 42; 104; (1424) Malešov, 14; 42; 51; 104
 Bonifác IX., papež (1389-1404), 32; 48; 110; 111; 115
- Bořislav z Rosic, 46
 brána, 75; Čáslavská, 20; 62; Klášterská, 20; Kolínská, 20; Kourimská, 20; 77
 bratrstvo Těla Božího (bratři z Čechu), 115
 Brno, 44; 50
 Břeněk Švihovský z Rýzmburka (+1420), 40
 Březští, 46
 Budeč, 12
 Budín (Buda), 32; 96
 Budyšín, 36
 Bykánec, 59
 Bylany, 92
- Cáhy (Aachen), 19; 35
 cech (pořádek), 76; 120
 cechvoda, 63; 64
 cenová regulace, 76
 Cibulář, soukeník, jihlavský měšťan, 111
 Cino Lombardus, mincovní odborník, 91
 clo (ungelt), 31; 35; 36; 69; 118
- Čáslav, 16; 36; 37; 43; 57; 74; 89; 107; klášter, 118
 Čáslavská silnice, 36; 37; 47
 Čech, kníže, 12
 Černínové, 31; 46
 Český Brod, 24; 31; 43; 107
 čtyřčata, 97
- Daniel Adam z Veleslavína (1546-1599), tiskař, 28; 35; 43; 45; 49; 50; 74; 78
 dar, 5
 Děvín, 97
 direktori, 98
 Diviš z Srbce, mincmistr (1422), 95
 Dobřanští, 46
 Dohalští, 46
 Dolejší Chvatlina, 58
 doly: čerpání vody, 83; latroch, 81; 85; litloch, 73; 84; litloch Němkyně (Ku), 85; sázení ohně, 85; střelná práce, 86; šachty, 89; štoly, 85; štoly dědičné (erbstoly), 85; štoly fudrovní (hledací), 85; trejby, 86; větrání, 84
 důl: Barbora (Hloušecké?), 109; Bílá Hora (Ku), 11; Buk (Ku), 11; Čapčoch (Os), 63; 64; Červená Růže (Ku), 11; Červený Lev (Rotlev, Ro), 39; Dobrá Mysl (Ku), 11; Dolejší šachta (Tu), 23; 83; Dva bratři (Ku), 49; Endrle (Ku), 11; Flašary (Os), 63; 64; Fortuna (Ku), 11; Fráty (St), 31; 86; 104; Gdula (Gr), 106; Groš (Re), 90; Háta (Ku), 11; Heller (Os), 63; Holubi (Tu), 62; Hopy (St), 23; 86; 99; Hořejší šachta (Tu), 79; Hruška (Gr), 59; Jarolím (Ku), 11; Jelen (Ku), 11; Jelito, 65; Jeloufa (Os), 63; Jiří (Os), 63; Kavky (Kavecké), 65; Klinšmid, 99; Koflík, 65; Koštofal (St), 43; 86; Králíček (Ro), 55; Krása, 59; Krčma (Ku), 11; Kryky (Os), 64; Kříž, 121; Kříž (Re), 120; Kukle (Gr), 106; Kuntery (St), 86; Kutna (Gr), 19; Laňka (Ku), 11; Libuše (Ku), 11; Lichtenberg (Re), 99; Martin (Gr), 106; Mladá Plimle (St), 23; 59; 86; Mladé Kocoury (Gr), 106; Mladé Rousy (Os), 54; 64; 98; 99; Mnich (Gr), 16;

důl: 19; Mouřenín (Ku), 11; Němkyně (Ku), 11; Nová Kutna (Gr), 19; Nová Šachta (St), 86; Nusle, 58; Nyklasy (St), 86; Orlice (Ku), 11; Osel (Os), 8; 54; 55; 59; 62; 63; 64; 70; 89; 96; 97; 98; 99; Panna (Ku), 11; Panská šachta (St), 23; 29; 59; 86; 89; 109; Páv (Ro), 66; Požehnáni (Ro), 51; Rabštejn (St), 34; 59; 86; Roháč (Ku), 11; Ruthard, 56; 96; Sekhard, 56; Slavík (Ptačí hory), 25; Stará Kutna (Gr), 19; Stará Plimle (St), 59; 86; Staré Kocoury (Gr), 106; Stráž (Ptačí hory), 60; 65; Strouhal (Ku), 11; Studnice (Os), 63; Svatého Ducha, 65; Šafary (St), 59; 86; Šimpaň (Os), 63; Šmytna (St), 86; 115; Šmytna (Tu), 83; Špicfous (Ku), 11; Štěstí (Ku), 59; Šváby (St), 59; 86; Tábor (Gr), 106; Tolpy (St), 55; 86; Trmandl (St), 83; Turek (Ku), 11; Uher (Ku), 11; Vlk (Ku), 11; Zahrada (Os), 73

dům, 46; 61; 70; 117; 118; Bakalářovský, 48; Crkáň, 120; děkanství, 57; Havířský (Václavskovský), 96; Hrdinkovský, 31; Knížecí (Knejslíkovský), 31; 47; Mejšnarovic, 96; Panenský (Templ, Zádušní), 102; Pinkasovský, 31; Ruthardovský, 57; Stejškovský, 97; u Černého Orla, 56; u Holců, 47; u Zlaté husy, 56

Dunaj, 19
 Důra, cechmistryně, 76
 dvůr, 118; 119; 120; Předhorský, 29

Elblin z Písku, konšel, 49
 Eliáš Günther (Kynter), nejvyšší hormistr 84
 Eliška Jakubková, měšťanka, 111
 Eliška Landová, měšťanka, 101; 119
 Eliška Přemyslovna (1292-1330), 40
 Endrlin Worsucher, mincmistr, 30; 59; 94
 Eneáš Silvius Piccolomini (1405-64), papež Pius II., 16; 29; 42; 44; 50; 51; 52
 epitaf, 58
 erb, 48; 78; 97; 119; český, 91; Kutné Hory, 30; 37; 41; Ruthardů, 30
 erckaufeři (rudokupci), 92; 95

fara: malínská, 102; svatobarborská, 100; svatojakubská, 103
 farář: horský, 44; malínský, 66; 110; 114; 115; pněvický, 110; 112; 115; svatobartolomějský, 100; svatojakubský, 103
 Ferdinand I. Habs., český král (1526-64), 24; 28; 33; 38; 43; 44; 47; 50; 58; 61; 64; 71; 92; 96; 104
 Ferdinand II. Habs., český král (1619-37), 5; 15; 71; 98; 122
 Ferdinand III. Habs., český král (1637-57), 18; 71
 Ferdinand Tyrolský (1529-1595), Habsburk, 47
 Florencie, 91
 Foršt, 97
 fortna Klášterská, 77
 Franc Oderyn, měšťan, 112
 Francie, 19; 56
 Frankfurt nad Mohanem, 35; 44
 Frantalský klášter, 118
 Freiberk, 18
 Fridrich II., Štauf, císař (1220-50), 17
 Fridrich III. Habs., císař (1452-63), 44; 50
 Fridrich Krásný Habs., ř.-něm. král (1314-30), 40
 Fridrich Šlik z Pasounu (+1611), nejv. mincmistr, 97

Georgius Löhneysz, 18
 Gottfrýd z Kutné Hory, 20
 graduál, 75; 117
 Grunta, 92; 101

halda: hutní, 92; Kralická, 55
 Hanibal z Valdštejna, nejv. mincmistr (od 1607-12), 97
 Hanman Glencel, měšťan, 112
 Hanuš, stavitel, 69; 70
 Hartman Šober, konšel, 49
 Hašek z Valdštejna, mincmistr (1423-24), 95
 hašpl: Dlouhý (d. Osel, Os), 90; Feflík (d. Osel, Os), 90; Havířský (d. Osel, Os), 90; Kacír (d. Fráty, St), 104; Mladá Hruška (d. Osel, Os), 90; Nový (d. Osel, Os), 90; Pěknoušek (d. Osel, Os), 90; Prostřední (d. Osel, Os), 90; Příbyl (d. Osel, Os), 90; Skákal (d. Osel, Os), 90; Smejkal (d. Osel, Os), 90; Smutný (d. Osel, Os), 90; Stejskal (d. Osel, Os), 90; Vidrhol (d. Osel, Os), 90; Žalud (d. Osel, Os), 90
 Havel Choudek, kouřimský farář, 95; 106; 107
 Havel Prsten, pražský posel, 106
 Havíři, 86; 89
 havířská bouře, 96
 Havlík, mincíř, 119
 Hieronymus Balbus, italský básník, 55
 Horky, 107
 Hornátečtí, 46
 horní dělníci, 80; hašplíři, 76; 80; havíři, 76; 80; hlináči, 81; kováři, 83; kožoševci, 83; kunstvorter, 83; marštalíři, 81; pacholci, 81; prejtýři, 81; puchýři, 81; pumpaři, 81; šlichýři, 81; šmelíři, 81; štrejchýři, 81; trejbíři, 80; 86; trejbýři, 76; vozkové, 81
 horní úředníci, 79; annklopeři (hodin zvěstovači), 80; 83; cimrmani (důlní tesaři), 79; hofmistr, 80; horní přísežní, 80; hutmanové (horní strážní svrchní, dolní a kovární), 80; královský urbúrýř, 79; lehenschreyberové, 80; maršejdníci (důlní měřiči), 79; obecní štejgíři (lezci), 79; paumistr, 80; perkmistři (vrchní štejgíři, vrchní lezcové), 79; perkschreyberové, 80; puchalter, 80; rudodělci (erkthalerové), 80; šichtmistři (dolní písaři), 79; štolmistr, 80; urburní písaři, 79
 hory: Berounské, 17; Firštejské, 56; Freiberské, 18; Jasové, 17; Jilovské, 11; 16; 25; 44; 52; 83; (doly Mošnička, Haléřek, Šlojř, Jarovec), 11; Kaňkovské, 24; 80; kyzové (perkverer kaňkovský), 61; 64; 76; Lipnické, 17; měděné, 83; Příbramské, 17; 53; (doly Michal, Jan, Anna), 11; Rammlské, 14; stříbrné, 59; 61; 64; 65; 76; 96; Španělské, 18; u Goslaru, 14; 18; u Zellerfeldu, 18; Uherské, 56; 83
 Hořejší Chvatlina, 58
 Hostinné, 120
 Hrabaňové, 46
 Hradec Králové, 43
 Hrádek v Kutné Hoře, 47; 101; 102
 Hromádka, husitský hejtman, 107
 Hubrykové, 46
 Humpolec, 120
 husité (táboři), 42; 101; 104; 105; 108; odměna za dopadení, 106; popis, 41
 hutě, 23; 86; 91; 92; 93; erckaufeřské, 69; 92; královské, 47; 62; 92

- hutní a mincovní dělníci, 98; hejíči, 98; hutníci, 76; klopíři, 98; kysíř, 98; lorýři, 98; mincíři, 76; 93; 94; 98; pregéři, 76; 93; 94; 98; prenýři, 98; prubíři, 98; prubýři, 93; roštýři, 98; šmelcíři, 98; štosíři, 98; zmítaři, 98
- Hynek Ptáček z Pirkštejna (+1444), 95
Hynek z Valdštejna (*1545), 47
- Cheb, 43
Chomutov, 96
Chotěboř, 41; 107
Chotouchovští, 46
Chrudim, 107
- Ignác z Loyoly (1491-1556), svatý, 78
Itálie (Vlachy), 19; 31
Ius regale montanorum, 17; 51; 60; 79; 81
- Jakoubek ze Stříbra (Mistr Jakobel, +1429), náb. reformátor, 40
Jakub Crux, měšťan, 112
Jakub Holý Šotnovský z Zavořic, měšťan, 25; 120; 121
Jakub Kramář, měšťan, 58
Jakub Písař, konšel, 49
Jakub, řezbář, 71; 73
Jan Alder, měšťan, 70
Jan Bílý, konšel, 49
Jan Brněnský, konšel, 49
Jan Calta z Kamenné Hory, mincmistr, 95
Jan Čabelický ze Soutic, mincmistr (1435-37), 95
Jan Dubravius (+1553), histor., 16; 31; 44; 46; 50; 52; 107
Jan Erazim ze Švamberka, nejv. minc. (1561-66), 97
Jan Faust, tiskař, 3
Jan Gutenberg, tiskař, 3; 4
Jan Haša, 59
Jan Hus (1372-1415), náb. reformátor, 40; 106; 108
Jan Charvát z Osvesa, měšťan, 78; 101
Jan Ignác Dlouhoveský, pražský probošt, 100
Jan Kořický, konšel, 49
Jan Levlín, konšel, 49
Jan Lucemburský, český král (1310-46), 25; 30; 40; 43; 44; 49; 69; 91; 102
Jan Maslník, měšťan, 58; 120
Jan Městecký z Opočna (+1430), 41
Jan Očko z Vlašimě, pražský arcibiskup (1364-79), 103
Jan Pokšuch, měšťan, 120
Jan Ruthard, měšťan, 29; 56
Jan Smíšek z Vrchovišť (+1501), 101; 102
Jan Viklef (+1384), náb. reformátor, 106; 108
Jan z Jenštejna, pražský arcibiskup (1379-96), 103
Jan z Vitence, nejv. mincmistr (1545-1553), 97
Jan Žampach z Potštejna, nejv. minc. (1516-19), 96
Jan Žitavský, konšel, 49
Jan Žižka z Trocnova (+1424), vojevůdce, 14; 31; 40; 41; 42; 51; 65; 104; 105; 108
Jan, kameník, 69
Jan, kněz, 31
Jan, vnuk Kláry Troperové, 103
jarmark: Božího Těla, 37; svatomartinský, 37
Jarolím Rozdražovský z Pumsdorfu, kujavský biskup, 47
Jeremiáš, prorok, 2
Jeroným Pražský (+1416), náb. reformátor, 108
Ješek Ozvaldu, konšel, 49
jezuité, 78; 98; kolej, 69
Jihlava, 15; 31; 76; 95; 111
Jindřich Korutanský, č.král (1307-10), 40; 44; 52; 56
Jindřich Lucemburský, císař (1308-13), 44
Jindřich Tunkl z Brníčka, nejv. mincmistr, 53; 96
Jindřich z Lipé (+1329), 40
Jindřich, kníže minstrberský (1448-98), 43; 45
Jirka z Elkuše, místomincmistr, 62; 63
Jiří Agricola (1494-1555), montanista, 18; 47; 57; 83; 89
Jiří Crugerius (1608-71), historik, 3
Jiří Časlavský, horní úředník, 8
Jiří Lysý, erckaufeř, 65
Jiří Ruthard, měšťan, 56
Jiří Ruthardský, havíř, 65
Jiří Trnický z Trnice, úředník prenární, 85
Jiří Vranovský, nejv. mincmistr, 44; 95
Jiří z Poděbrad, český král (1458-71), 24; 26; 31; 36; 37; 43; 44; 45; 57; 59; 92
Jiří, markrabě braniborský (+1543), 63
Jodocus Ammanus, 101
Jokeš Písek, měšťan, 112
Jošt, erckaufeř, 57
Jošt, sedlecký opat, 96
- Kalenicové, 46
Kamberští, 46
kamenolom, 69; 70
Kaňk, 5; 47
Kaňk (Špicberk, Turkaňk), kopec, 12; 23; 39
kapitula pražská, 48; 100; 102; 109; 110
kaple: Božího Těla (svatobarborská kostnice), 78; 100; 101; Královská (Vlašský dvůr), 102; panen bekyní, 101; sv. Václava (Hrádek), 102
Karel Haša, 59
Karel I. Veliký, král a císař (768/800-814), 104
Karel IV., Lucemburk, císař, český král (1346-78), 22; 24; 26; 29; 30; 34; 35; 36; 37; 46; 52; 59; 91; 94; 102
Karel Minstrberský (1476-1536), nejv. mincmistr, 45; 53; 96
Karel V. Habs., císař, španělský král (1516-56), 44; 50
Karel z Bíbrštejna (+1593), nejv. mincmistr, 97
Kašpar Fifek, kožišník, 58; 120
Kateřina Hajnová, měšťanka, 112
Kateřina, sestra Elišky Landové, měšťanka, 101
Kazimír IV. Jagel., pol.král (1447-92), 26; 31; 43; 45
Kazimír, Jagellonec (1458-84), svatý, 26
Kbel, 58
Kladsko, 43; 47
Klára Troperová, měšťanka, 103
Kliment VI., papež (1342-52), 102
Klusákové, 46
knihovna, 116; 117; 118
Knín, 40; 104
Kolín, 31; 35; 37; 40; 47; 59; 89; 103; 107
Kolovratové, 46
Konárovice, 59
Konrád z Vechty, mincmistr (1401-02), pražský arcibiskup (1413-21), 94; 114; 115
Kordulové, 46
Korutany, 44; 52; 56
kořalka, 75
kostel, 37; 116;
Nejsvětější Trojice, 8; 92; 101;

- kostel:*
P. Marie (Grunta), 101;
P. Marie na Náměti, 81; 100; 104; 117; 119; 120;
hřbitov, 22; kazatelna, 117; oltář sv. Petra, Pavla a
Justýny, 103; 119; oltář sv. Václava, 103;
sv. Barbory, 8; 12; 22; 32; 58; 59; 66; 69; 70; 71; 72;
78; 96; 97; 100; 101; 102; 103; 104; 108; 110; 111;
112; 113; 114; 115; 117; 118; 119; 120; 122;
fundace, 111; hřbitov, 114; kaple Havířská (sv.
Ignáce), 117; kaple Mincířská (Písecká, sv. Tří králů,
sv. Františka Xaverského), 58; 112; kaple sv. Filipa,
Jakuba a Příbyka, 112; kaple sv. Jana Křtitele, 112;
kaple sv. P. Kateřiny, 111; kaple sv. Tomáše, Jiřího
a Eligia, 112; klenoty, 111; odvod vody ze střech,
71; oltář Boží Rodičky a sv. Petra a Pavla, 112; oltář
sv. Kateřiny, 112; oltář sv. Michala Archanděla, 112;
původní dřevěná kaple, 69; 110; sakristie, 111;
základní kámen, 70;
sv. Bartoloměje, 100; 119;
sv. Jakuba (Vysoký), 30; 81; 100; 105; 116; 118; 119;
120; kaple Mincířská, 103; kaple mrtvých, 100;
kaple Ruthardovská, 30; kaple Ruthardovská (oltář
Boží Rodičky), 103; kaple sv. Máří, 100; kaple sv.
Máří (oltář B. P. Marie), 102;
sv. Jana Křtitele, 100; 101;
sv. Jiří, 100; 119;
sv. Kříže, 101; 103;
sv. Lazara, 101; 119;
sv. Martina, 101; 106; 119;
sv. Máří Magdaleny, 101;
sv. Michala Archanděla, 101;
sv. Petra a Pavla, 101;
sv. Václava, 101;
sv. Vavřince (Kaňk), 101;
Všech svatých, 16; 100; 101
Kouřim, 16; 95; 106; 107
Krupka, 96
Kryštof Antonín Bergman z Lindenberku, královský
rychtář, 3
Kryštof z Lobkovic, nejvyšší hofmistr, 45
Kryštof Želenský z Sebuzína, nejv. mincm. (1600-06),
61; 97
Křesetice, 59
Křesná Hora, 18
Kříšťan Popplín, Rešo, konšel, 49
Kuklík, 11; 12; 92
Kuna Čeněk z Kunštátu, nejvyšší komorník, 45
Kunrád Nos, měšťan, 112
Kunrád Ruthard, měšťan, 56; 103
Kunrád Žebrák, 56
Kunrád, měšťan, 44

Labe, 19; 33; 37
Ladislav Pohrobek Habs., český král (1453-57), 24; 26;
31; 37; 50
Ladislav Pohrobek, český král (1453-57), 95
Laurentius Costerus, harlemský měšťan, 3
lázeň, 118; 119; na Písku, 31
Leopold I. Habs., český král (1657-1705), 71
lesy: trutnovské, 33; 93; u Rychnova, 93
Lhota, 58
Libeň, 17
Libuše, kněžna, 11; 12; 15; 51; 54; 55; 91

Linec, 39
lískové ořechy, 24
Litoměřice, 42
Litomyšl, 50
Lochy, 107
Loket, 43
Lorec, tvrz, 62
Lotrinsko, 56
louka, 119; Královská, 29; na Kačenách, 117
Ludvík Jagel., český král (1516-26), 24; 28; 32; 33; 38;
45; 50; 63; 71; 96; 117
Lukáš, měšťan, 44
Lukavečtí, 46
Lužice, 108

magistrát, 74; 77; královský rychtář, 75; městské čtvrti,
76; obnovování rady, 45; osmisoudcové, 75;
předměstí, 76; rychtář, 74; starší nad havíři, hašplíři,
trejbíři, hutníky, mincíři a pregýři, 76; starší obecní,
74; starší z obce, 75; šepmistři, 74; zasedání rady, 75
Malešov, 42; 51; panství, 35; 93; rybníky, 62; 93
Malín, 20; 36; 66; 85; 102; 110
Mandalena Hanušova, měšťanka, 119
Marie Habs. (+1558), manž. Ludvíka Jagel., 32; 96
Markvard Ruthard, měšťan, 56
Martin Kuče, měšťan, 50
Martin Kuthen ze Šprinsberka (+1564), historik, 4; 16;
41; 52
Martin z Tišnova, kutnohorský tiskař, 4
Maryána, manželka Jakuba Holého Šotnovského, 120
masné krámy, 69; 117; 118
Matěj Blažek, pražský posel, 106
Matěj Kyselo, měšťan, 50
Matěj Luce, měšťan, 50
Matěj Rejsek (1445-1506), stavitel, 69
Maternové, 46
Matouš Ferdinand Sobek z Bílenberka, pražský
arcibiskup (1669-75), 70
Matouš Hradecký, děkan, 107
Matyáš Habs., český král (1611-19), 5; 14; 23; 24; 28;
33; 47; 71; 80
Maxmilián Habsb. (1558-1618, bratr Rudolfa II.), 47
Maxmilián II. Habsb., český král (1564-76), 24; 28; 33;
35; 38; 47; 54; 56; 58; 71; 92; 93; 97
měď, 11; 15; 54; 57
Mein (Mohan), řeka, 19; 35
Mělník, 43
městské čtvrti, 76; Náměťská, 76; Svatobartolomějská,
76; Tandlmarská, 76; Vojnovská, 76
Mezholezy, 69
míhadla, 83
Michal z Vrchovišť (+1511), horní hofmistr, 117
Mikuláš Divůček z Jemniště, mincmistr (1419-21), 40;
41; 95; 107
Mikuláš Dvořák, konšel, 49
Mikuláš Elbl, rudokupec, 57
Mikuláš Fraenifex, primátor, 50
Mikuláš Lomer, měšťan, 103
Mikuláš Trčka, časlavský hejtman, 45
Mikuláš Vodňanský z Čazarova, královský rychtář, 78
Mikuláš Vornatus, měšťan, 77
Mikuláš z Lobkovic, nejvyšší písař, 79
Mikuláš ze Suchdola, mincmistr (kol.1427), 95

- Mikuláš, kameník, 69
 mince, 93; bílý groš, 92; 93; bílý peníz, 92; 93; český groš, 92; dukát, 57; groš, 92; 93; haléř, 91; 92; 93; krejcar, 92; malý peníz, 93; míšenský groš, 92; plecháč, 92; pražský groš, 91; rýnský zlatý, 93; říšský tolar, 117; 118; sedmák, 92; 93; tolar, 47; 93; tříkrejcarní groš, 92; uherský dukát, 116; 117; uherský zlatý, 119; zmrzlík, 91
 mincování, 91
 mincovna, 93
 Mírkové, 46
 Mistr Ptáček, zvonář, 117
 Míšeň, 108
 mlýny, 24
 Mnata (Přemyslovec), kníže, 18
 Moháč, 28
 Mohuč, 3
 monstrance, 101; 103; 104; 111; 115; 116; 117
 mor, 23; 24; 48; 99; 113
 Morava, 108
 mzda (lun) horních dělníků, 83
- náměstí (rynek, trh), 76; Čerstvorybný, 76; Dřevný, 76; Hořejší, 56; Chlebný, 76; Koňský, 76; Kurný, 76; Masný, 76; Obilný, 76; Olověný, 76; Ovesný, 76; Ovocný, 76; Proutěný, 76; Rudný, 76; 100; Sený, 76; Solný, 76; Suchorybný, 76; Tarmarečný, 76; Uhelný, 76; Viný, 76; Vlněný, 76; Zvěřiný, 76
 Nebovidy, 40
 nejvyšší mincmistři, 94
 Nerl, šephmistr, 50
 Neškaredice, 58
 neštěstí: kráva a král, 32; opálení bleskem, 95; pád domovních štítů, 97; propad šachty, 22; sesuv šachty, 113; zatopení dolu, 63; 64; zřícení Ruthardovského domu, 57
 Nezamysl, kníže, 11
 Ninive, 19
 Noemova archa, 76
 Nymburk, 43
- Oldřich z Paběnic (+1334), 102
 Olomouc, 44; 50
 oltářní archa, 72; 116; 117
 Ondřej Michalů, řezník, 58
 Ondřej Pohl, měšťan, 112
 Opatovice, 58
 opevnění, 39; 44
 Ota Braniborský, správce Čech (1278-83), 14
 Ota, markrabí míšenský, 18
 Ota, něm. král a císař (936/962-973), 18
- pagament, 37
 Paříž, 19
 pásmo, 84; Andělské, 12; 55; Grejfské, 12; 16; 19; 20; 55; 92; 106; Hloušecké, 12; 55; Kavecké, 12; 55; 65; Kuklické, 12; 14; 49; 55; Máří Magdalénské, 12; Nyfelské, 12; 55; 117; Oselské, 12; 22; 53; 54; 62; 63; 64; 70; 73; 85; Ptačí hory, 12; 25; 55; 60; Rejské, 12; 85; 90; 99; 120; Roveňské, 12; 14; 39; 51; 55; 62; 66; 83; 97; 113; Staročeské (Kaňkovské), 12; 14; 23; 34; 43; 53; 55; 62; 64; 83; 86; 104; 115; Turkaňské, 8; 12; 14; 23; 55; 62; 63; 83; Vlčí hory, 12; 55
 Pavel Jan Horštofar z Malešic, nejv. minc. (1496-99), 96
 Pavel Landa, měšťan, 58; 120
 Pavel Řezníček, měšťan, 59
 Pavel Stránský ze Zap (1583-1657), spisovatel, historik, 17; 20; 47; 50; 78; 91; 92; 94
 Perštejnec, 59
 Perštejnický háj, 47
 Petr Albin, historik, 86
 Petr Benešovský, konšel, 49
 Petr Codicillus z Tulechova (1533-89), rektor, 3
 Petr Dráždanský (+1421), náb. reformátor, 40
 Petr Hlavsa z Liboslavě, správce úřadu nejvyššího mincmistra (1553-61), 97
 Petr Konopišťský ze Šternberka (+1420), 40
 Petr Linicida, měšťan, 111; 112
 Petr Písek, měšťan, 112
 Petr Salava z Lípy, 59
 Petr z Světšín, mincmistr, 95
 Petr Zmrzlík ze Svojšína, minc. (1406-19, 1421), 94
 pivo: Bydžovské, Brodské, Chlumecké, Choceňské, Čáslavské, Jičínské, Jihlavské, Kouřimské, Kolínské, Městecké, Pražské, Slezské, Svidnické, Lužické, Žitavské, 24; páchovské, 96
 pivovar, 24; 96
 Plzeň, 40; 50
 Pněvice, 101
 Poděbrady, 31; 44; 59
 pohanští bůzci, 99
 Polsko, 108
 poselství, 44; 50; 106; knížete Virtenberského, 48; Moskevské, 48; Turecké, 48
 Poškovice, 103
 pověst: bohatství Ruthardů, 29; erb Ruthardů, 29; kláda Málnice, 58; kostel Nejsvětější Trojice, 8; 101; kostel P. Marie na Náměti, 100; kostel sv. Jakuba, 100; Libušino proroctví, 11; název dolu Králíček, 55; název dolu Osel, 89; název Grejfského pásma, 20; název Kaňku, 55; název Kuklíku, 55; název Kutné Hory, 20; název šepmistrů, 74; název Turkaňku, 55; o objevu kutnohorského stříbra, 17; objevy různých ložisek rud, 18; opuštění Turkaňku, 62; proč není dostavěn kostel sv. Barbory, 70; Rozina Ruthardová, 57; spor kutnohorských s malínským farářem, 66; špitál a kostel sv. Kříže, 101; tři zasypaní havíři, 113; věrná žena, 107; vydláždění Vrchlice, 62; začátek kutnohorského dolování, 20; zatopení dolu Osel, 63; zbohatli dolováním, 56; zřícení Ruthardovského domu, 57
 požár: Kutné Hory (1422), 31; 51; Kutné Hory (1424), 42; Malína (1413), 102; Prahy (1541), 43; 117
 pracovní doba (šichta), 81
 Praha, 16; 18; 19; 23; 30; 31; 36; 37; 43; 44; 46; 47; 49; 50; 51; 95; 105; 106; 111; 117; františkánský klášter sv. Jakuba, 114; Hradčany, 43; chrám sv. Víta, 43; 52; 53; 70; 97; 117; Kartouzy, 105; klášter Na Slovanech, 52; kostel sv. Jakuba Většího, 46; Králův dvůr, 52; Malá Strana, 43; Nové Město, 22; Pražský hrad (hrad sv. Václava), 20; 43; 52; staroměstské tržiště, 22; Vítkov, 42; Vyšehrad, 11; 18; 31; 42

- pranýř, 106
 Pražané, 42; 49
 privilegia, 34; 46; 48; čáslavská silnice, 36; 37; dědictví, 36; 37; dovoz vína, 35; dřevo, 37; městská rychta, 36; mincování pagamentu, 37; místo a hlas po Praze, 37; obnovování rady, 38; osvobození od daní, 38; 61; osvobození od válečné služby, 37; pohusitská náprava, 36; sklad soli a ryb, 35; 37; svoboda na horách, 61; účast na sněmech, 38; zápis do Zemských desek, 38
 Prokeš, erckaufeř, 57
 Prokop Holý (+1434), vojevůdce, 108
 Prokop Krejčí, měšťan, 111
 Prokop Kroupa, radní, 96
 prvotisk, 4
 předměstí, 76; Čech (Žižkov), 20; 76; 100; Hlouška, 76; 109; Holcmark, 76; Kolmark (Karlovy), 29; 56; 76; Nové Město, 76; Pách (Vrchlice), 76; Roveň, 76; 101
 Přelouč, 41; 107
 Přemysl Oráč, kníže, 11; 12; 91
 Přemysl Otakar II., český král (1253-78), 12; 14; 17; 29; 34; 39
 puchýrny, 95
 Purkhard (Bernard) Kaplíř ze Sulevic, pražský biskup (1236-40), 17
 Purkhard z Magdeburku, 35
 Půta z Častolovic (+1435), 41

 Racek Kobyla, mincmistr, 95
 radnice (rathauz), 24; 32; 46; 57; 72; 75; kamna, 73; řetěz s nápisem, 38; řezby, 72; socha Ecce Homo, 73; stará radnice, 96
 Radžvil, posel polského krále, 47
 Rakousko, 30; 39; 47; 52; 108
 Raubenhauptové, 46
 rčení: ani by toho Kaše neuhodla, 54; ani za mák, 5; 97; brzo bude havíř mouky syt, 8; co chromý o závod vyhrává, 62; co koza vlny, žába vlasů, mívat, 56; darmo osla na most ženou, 107; desetkrát větší užitek z hor než z rolí, 47; 57; do Trenteryna vandrovati, 77; druhého na vopice vyvést, 97; hloupější nad Kujebu z Meyta, 34; hrnec měděný daremně s hliněným se potyká, 62; chleba za chlebem hledej, 60; chtěť houserem berana vystrašiti, 62; jakoby v něm vody ani krve nebylo, 110; každá liška ráda svůj ocas chválí, 53; když lev spí, tedy mu po hřbetě myši běhají, 41; když svatého Nikdá svátek přijde, 4; koně bez sedla prodávat, 95; kosa čila kámen, 110; kostka mu jináč sedla, 40; krevnost a příbuznost činívá v soudech rozličnost, 80; kůň v plotě vězel, 105; kysela navařit, 61; lepší je stádo jelenů pod lvem vůdcem..., 41; loňských sliv nepřipomínat, 7; 104; mít roboty do soboty a peněz do neděle, 24; mít se jako hrách u cesty, 91; mnoho doktorů císaře umofí, 79; mnoho kuchařů polívky nedovaří, 79; motovidlem střelit, 12; na jedno kopyto dělat, 70; na krám (trh) vyložit, 7; 98; 116; na pravdu laskavý, 111; ne se vším na trh, 84; nechme soustra a do krámce nahlídněme, 58; nemá Křesťan na mštnou hráti, 107; nevždycky je milé jelito krupami nabitě, 8; počal beran trkat a lev řvát, 110; přes čáru (šňůru) tesat, 23; 97; půjčovat si na věčnou oplátku, 31; raráškoví klobás masa nadělat, 41; s takovým prorokem by do louže běželi, 12; s vaňkem se poradit, 41; samých špiček a vidliček nasbírat, 7; staré víno pít, staré peníze brát, 7; strojí večeri ke které on sám zasedne, 110; špačky rozpouštět, 58; špiček podávat, 40; tlachem dělat, 55; 85; učí vlky Páteřům, a oni vždy k ovci, 92; více než povědino za Koltrou zůstalo, 98; vyváznout co čáp z konopí, 97; z palce obra a lva z pazouru poznat, 54; z Prostějova pocházet, 36; za uchem se drbat, 97; zlatou hlinou zamazat, 77
 Reinhardus Alphardus, mincovní odborník, 91
 Rozina Ruthardová, 57
 Rudolf I. Habs., č.král (1306-7), 12; 17; 30; 39; 40; 52
 Rudolf II. Habs., český král (1576-1611), 5; 11; 24; 28; 33; 35; 38; 45; 47; 48; 50; 54; 61; 62; 63; 71; 74; 80; 85; 92; 93; 97; 117
 Ruthardové, 30; 56
 Rychnov nad Kněžnou, 93
 rychtář (rychta), 75; královský, 3; městský, 30; 36; 74; 94; 96; na Rovni, 101; předměstský, 76
 Rýn, 19

 Řehoř, papež (1227-41), 17
 Řepičtí, 46
 Řičanové, 46
 Řím, 19; 20; 48; 110; 111

 Sadská, 43
 Samuel Lavička, měšťan, 50
 Sasko, 108
 Sedlecký klášter, 16; 19; 29; 30; 35; 39; 77; 92; 93; 95; 99; 100; 102; 105; 114; 118; špitál, 102
 siamská dvojčata, 97
 Simeon Srbův, měšťan, 120
 Sionské panství, 93
 Skalka, 5
 sklad soli a ryb, 37
 Slavatové, 46
 Slavošov, 18
 Slezsko, 108
 sněmy, 43
 Soběšice, 58
 Stanislav Pavlovský, olomoucký biskup (1579-98), 47
 Starý Kolín, 33; 37; 93
 strašidlo, 57
 Studenečtí, 46
 Sudoměř, 40; 41; 104
 Sukov, 12
 svatí patroni, 113
 Svatoš, zvoník náměťský, 120

 šatlava, 58; 75
 Šebestián Krabice z Veitmile (+1549), nejv. minc., 96
 šibenice (městská spravedlnost), 92
 Šimon Tadeáš Buddekyus, 11
 Šipší, 109
 škola, 12; 77; 78; 116; 118; 120; 121; dívčí, 101; svatobavorská, 77; 78; svatojakubská, 77; 78
 Španělsko, 31
 špitál, 37; 38; 78; 101; 116; 118; 120; 121; duchody, 78
 šprým, 58
 Špýr, město, 40
 Štěpán Pirkner, měšťan, 101

- štola, 114; 14. pomocníků (Beránkovská), 85; Barborská (Gr?), 97; Grejfská, 85; Hloušecká, 85; Kaňkovská (Staročeská), 85; Kavecká, 65; Kuklická, 85; Poličanská, 85; Rejská (svatomářímagdalénská), 85; Roveňská, 85; Turkaňská, 85; 97
- Štrasburk, 3
Švábsko, 39
Švédové, 54
- Tábor, 108
Tomáš Hoppo, rychtář, 49
Tomáš Mitis z Limuz (1523-91), básník, 3
Tomáš Pešina z Čechorodu (1629-80), historik, 52; 69; 103
Trčkové, 46
Trutnov, 93
Třebošnice, 18
Tuchotice, 58
Turzo, horní podnikatel, 56
Tylman Lynvat, šepmistr, 49
Tylman, syn Lukášův, měšťan, 44
Týnec, 112
- uhlíři, 33; 93
Uhry, 18; 28; 31; 45; 46; 47; 50
ulice: Česká, 100; Kamenná stezka (Štanveg), 77; Královská, 31; Panenská, 102; Vinná, 24
- Václav Hájek z Libočan (+1553), kronikář, 11; 16; 17; 18; 39; 42; 43; 44; 46; 50; 52; 56; 69; 91; 95; 107
Václav I., Přemyslovec, český král (1230-53), 17; 20; 34
Václav II., Přemyslovec, český král (1278/83-1305), 5; 14; 17; 25; 29; 30; 39; 40; 51; 52; 53; 55; 56; 60; 80; 81; 83; 85; 86; 91; 93; 94; 123
Václav III., Přemyslovec, český král (1305-06), 44; 55
Václav IV., Lucemburk, český král (1378-1419), 26; 30; 36; 37; 41; 65; 70; 91; 94; 103; 105; 114
Václav Kryštof Erythraei, primátor, 3
Václav Pokšuch, měšťan, 58
Václav z Dubé na Leštně, 40
Václav, bratr Petra Píska, 112
Valdem, sedlecký opat, 20
Valentin, kněz, 107
varhany, 116; 117
Věžníkové, 46
Videň, 44
Vidice, 58
Vilém Kostka z Postupic (+1521), nejv. minc., 96; 101
Vilém Rabský, 44
Vilém Švihovský z Ryžmberka (Rabský, +1480), 44
Vilém Vřesovec z Vřesovic, nejv. mincmistr (1612-18, 1621-40), 15; 98
Vilém z Oprštorfu, nejv. mincmistr (1579-87), 97
Vilém z Valdeka, 46
Vilémovičky, 119
vinice, 23
víno, 23; 24; 30; 35; 49; 95; 96; 106
Vladislav II. Jagel., český král (1471-1516), 4; 5; 24; 26; 27; 28; 30; 31; 32; 37; 38; 43; 44; 45; 46; 50; 52; 53; 56; 59; 61; 62; 63; 69; 71; 74; 83; 89; 92; 93; 96; 117
Vladislav kníže, 43
Vlašský dvůr, 31; 32; 44; 45; 47; 64; 89; 91; 94; 97; 102; 106; 116
vodní náhon na Turkaňk (Císařská strouha), 84; 93
vodotěžný stroj, 63; 83; staročeský, 83; turkaňský, 83
vort: Benátky (d. Panská šachta, St), 23; Boháč (d. Tolpy, St), 55; Čížek (d. Dolejší šachta, Tu), 23; Firšthant (d. Dolejší šachty, Tu), 23; Hospodář (d. Hořejší šachta, Tu), 79; Hruškův (d. Osel, Os), 59; Hutníčkova (d. Osel, Os), 64; Josef (d. Dolejší šachta, Tu), 23; Kačeny (d. Hopy, St), 23; Láska (d. Panská šachta, St), 29; 109; Naděje (d. Fráty, St), 104; Naděje (d. Šmytna, St), 115; Osm Velkých (d. Koštofal, St), 43; pod Labachovým (d. Panská šachta, St), 23; Prstény (d. Rabštejn, St), 34; Shnilé cechy (d. Mladá Plimle, St), 23; Veselý (d. Dolejší šachta, Tu), 23
Vožice, 41
Vrábští, 46
Vrchlice (Pách), 39; 59; 62; 66; 84; 92; 95; 114
vztahy Češi-Němci, 50; 96
- z Gutštejna, 46
z Seydenfeldu, 97
záduší, 116
zahrada, 117; 118
Zbyněk z Sobešan, mincmistr, 95
Zdeněk Kostka z Postupic, nejv. minc. (1458-68), 95
Zdislav Bořita z Martinic, nejv. minc. (1572-75), 97
- Zelená Hora, 43
Zemské desky, 43
Zikmund Bathory (1572-1613), sedmihrad. vévoda, 47
Zikmund I. Jagel., polský král (1506-1548), 62
Zikmund Kozel z Ryzntálu, primátor, 59; 78
Zikmund Prášek, horní přísežný a měřič, 89
Zikmund Stejšek, měšťan, 59
Zikmund, Lucemburk, český král (1420-37), 26; 30; 31; 36; 37; 40; 41; 42; 50; 51; 52; 59; 74; 95; 104; 108
zločin (přestupek): falšování zápisů, 96; hostince, 77; kněz, 96; krádež pečeti, 32; nevěra, 77; penězokazci, 96; prostituce, 77; Rozina Ruthardová, 57; ředění vína, 95; schůzky v klášteře, 77; 95; smilstvo, 77; tancování, 77; vhození do šachty, 97; vypálení Malína, 102; zabití dítěte, 77; znečišťování Vrchlice, 95
- Zřízení zemské, 94
Zvíkov, 43
zvony, 117; 118; Ludvík, 32; 117; Michal, 117; Nováček, 117; Orel, 116; Ptáček, 117
- Žebrák, 36
železná kráva, 118
Žerotínové, 46
žert, 97
Židé, 97
- Zkratky rudních pásem: Gr - Grejfské, Ku - Kuklické, Os - Oselské, Ro - Roveňské, St - Staročeské, Tu - Turkaňské

OBSAH

- Přípis
Předmluva k čtenáři
Rejstřík všech dvaceti handštánů
Handštan první
Libušino o Horách Kuttnách Proroctví
Handštan druhý
O nalezení Hor Kuttenu
Handštan třetí
O zrůstu Hor Kuttenu
Handštan čtvrtý
Starých horníků a Hor Kuttenských chvály
Handštan pátý
O královské k Horám s horníkům lásce
Handštan šestý
O privilegiích Hoře Kuttně štědře nadaných
Obecné Horníků svobody
Svobody Horo-Kuttenských hodnověrné
Originální Horo-Kuttenských svobody
Handštan sedmý
O starých Horníků srdnatosti
Handštan osmý
V Hoře se několikrát sněmy drželi
Horníci k věci řízení byli užíváni
Králové Horníků k rukojemství potřebovali
Knížata a králové Radu obnovovali
Slavní rodové s Horníky se spřízňovali
Vzácní Páni v Hoře své příbytky mívali
Velicí Páni Hory Kuttny rádi navštěvovali
Svátost papežská milostí Horníky obdařila
Handštan devátý
O starých Horníků s Pražany jednotě
Handštan desátý
O bohatství Hor Kuttenských
Handštan jedenáctý
O bohatství Horníků na Horách Kuttenských
Handštan dvanáctý
O strážích starých Horníků nad horami
Kšaft starých Horníků
Handštan třináctý
O starých Horníků nádhernosti
Handštan čtrnáctý
O starých Horníků policii
Handštan patnáctý
Kterak Horníci při horách hospodářovali
O horních při Kuttně oficířích
O horních při Kuttně dělnicích
O rozličných šichtách Horních
O některých při pavování fortelích
Vod z dolů fejlování a vážení
Větru přivádění a smradu vyvádění
Podzemních štol hnání
Ohněm sazení
Třebů stavění
O zemských hlubin prosedání
Handštan šestnáctý
O peněz na Horách Kuttnách mincování
O nejvyšších mincmistřích
Přístup k následujícím čtyřem handštánům
Handštan sedmnáctý
O starých Horníků náboženství
Mnohých kostelů stavění
Horských kostelů nadání
Rozličných fundací vyzdvižení
Znamenité kostelní ozdoby
Handštan osmnáctý
O starých Horníků proti kacírům horlivosti
Katechismus tábořský
Handštan devatenáctý
O starých Horníků k S. Barboře vroucnosti
Při založení Hor S. P. Barbory památka
Půtka o nový kostel S. P. Barbory
Chrám Svatobarborského klenoty
Mnohonásobných fundací založení
K S. Barboře v smrti potřebách outhčiště
Horníků při tom chrámě pohřbování
K službám božím do toho chrámu scházení
Handštan dvacátý
Kterak staří Horníci štědří bývali
Co staří Horníci darovali a odkázali
K chrámu sv. Jakuba Apoštola
K chrámu sv. Barbory
K chrámu Matky Boží u Náměti
K jiným menším kostelům
K školám kuttenským
Na skutky milosrdné
Výklad pohádky horničné
Promluvení k nynějším PP. Horníkům
Epilogus
Rejstřík slov horničných
Některá hrubší v této Knížce omylení

Kniha *Staré paměti kutnohorské* vyšla poprvé roku 1675 v Praze nákladem města Kutné Hory. Jan Kořínek ji psal za svého pobytu v Kutné Hoře od roku 1673. Dne 19.6.1673 městská rada schválila záměr vydat knihu nákladem obce, 12.7.1673 nařídila měšťanům poskytnout autorovi dostupné paměti, 22.11.1673 schválila tisk obrázků (jejichž autorem je převážně Jiří Čáslavský), 4.10.1675 nařídila vyplatit autorovi (který byl v té době již v Jičíně) odměnu 10 dukátů, 16.10.1675 rozhodla o zaplacení nákladu knihy z důchodu pivovaru Lorce. Původní název knihy měl být *Sláva kutnohorská*.

Podruhé knihu vydal sedlecký farář Jozef Fr. Devotý roku 1831. Toto vydání bylo značně pozměněno (*Poněvadž Kořínek v historii své, ačkoliv ji dost pořádně, moudře a krásně sepsal, rozličné nepotřebné a pro tyto časy zbytečné věci uvedl, tedy jsem jich pomínil, důležité pak bedlivě v stejném pořádku zanechal, od jinud všelicos přeměřené vytáhl, a přisadil*). Chybí téměř celý třináctý handštán (o chrámu sv. Barbory, který byl pravděpodobně vydán Devotým samostatně roku 1828 pod názvem *Vyobrazení a popsání chrámu svatobarborského*), z velké části jsou odstraněny protihusitské výpady a také Kořínkovy půvabné slovní obraty.

Toto vydání je třetí a vychází z textu prvního vydání. To je vzhledem k použitému písmu pro dnešního čtenáře špatně čitelné. Většina textu byla vytištěna lomeným písmem (frakturou), latinské části textu byly tištěny antikvou. V přepisu je fraktura nahrazena antikvou a původní antikva je nahrazena lineárním písmem (grotesk). Protože „dopísmenný“ přepis by byl hůře srozumitelný, byl text dále upravován podle následujících pravidel, umožňujících jeho „zpětnou rekonstrukci“. Chyby, které se vyskytují v původním textu, byly ponechány i v přepisu.

Pravidla přepisu textu psaného frakturou (předloha → přepis): Rž → Ř; Ř → Ř; Cz → Č; Č → Č; au,Au,AU → ou,Ou,OU; v,V → u,U; w,W → v,V; / → ,; , → ,; = → -; j → í; Sſ → Š; šſſ → šš; šſ → šs; sſſ → sš; sſ → ss; ſſ → š; š → š; ſs → š (na konci slova); s → s (na konci slova, předložka); s → s (na začátku slova); ſ → s; J → I (uprostřed slova); g,G → j,J (s výjimkou slov, kde má význam G); zč. → ič.; ff. → šz; ſ → ü; ſ → ö; ? → ?.

Malé f je v českém textu předlohy psáno zdvojeně (ff); s,c,z jsou tvrdými souhláskami; ve slově havíř/havíř je psáno ý/y; místo spojky i je y. Slovo stříbro/stříbrný je do devátého handštánu včetně psáno se ſ a od desátého se s na začátku. Písmenem v/V je v předloze psána předpona u/U (a to i uvnitř slov např. nevwěřil). Znaky ? : ; / ! mají před sebou obvykle mezeru. V původní podobě bylo ponecháno psaní i/y po d,l,m,n,r,š,t a používání ay, ey. V přepisu nejsou rozlišovány dva druhy otazníků.

Písmeno J (nikoliv G) je na začátku slov odvozených od Jáhen, Jakub, Jakob, Jakobel, Jakubková, Jan, Jarmark, Jaro, Jarolím, Jasové Hory, Jeroným, Job, Jokeš, Jornály, Josef, Jošt, Jozaťat, Jubilíři, Jůda, Justýna.

V částech, původně psaných antikvou, je i/y ponecháno podle předlohy a v přepisu nejsou rozlišovány různé podoby písmene s.

Popis knihy: rozměry: 100 x 150 x 33 mm, tloušťka bez desek 26 mm. Velikost stránek je 92 x 145 mm. Text zabírá plochu 77 x 130 mm (bez záhlaví jen 115 až 120 mm). Je vytištěn na hrubším papíře, bez vodoznaku. Papír exempláře, který byl k dispozici, byl zažloutlý, v dobrém stavu.

Kniha má nejméně 421 stránek (titul, motto, věnování 14 str., předmluva 9 str., schválení 2 str., obsah 3 str., vlastní text 376 číslovaných stránek, slovník 14 str., oprava chyb) a 8 vlepených obrázků různé velikosti.

Popis stránky (viz obrázek). Nahoře u vnějšího okraje je číslo stránky. Uprostřed záhlaví je na sudých stránkách číslo kapitoly (Handštán patnáctý,), na lichých stránkách její název (Dobré při Horách Hospodářství.). Pokud začíná kapitola bezprostředně za záhlavím, je v něm místo textu ornament (např. ✠ ✠). Vlastní text má obvykle 24 až 29 řádků. Přepis se snaží pokud možno napodobovat jeho původní úpravu (nadpisy, iniciály, písma a jejich velikosti). U dolního okraje stránky uprostřed (resp. mezi textem a poznámkami) je umístěna značka archu (písmeno z řady: a,b,A,B,C,D,E,F,G,H,I,K,L,M,N,O,P,Q,R,S,T,V,W,X,Y,Z,aA) a značka kladu listů v archu (číslice 2 až 5). Tyto značky jsou pouze na první až páté liché straně v archu, šestá až osmá strana je bez označení). Arch je sestaven ze čtyř listů a má šestnáct stran (poslední arch má jen dva listy o osmi stranách). U dolního okraje stránky (resp. mezi textem a poznámkami) je u pravého okraje první slabika nebo slovo z následující strany (N-; Jme-). Poznámky jsou na dolním okraji stránky a jsou psány těsně za sebou (nikoli pod sebou jako v přepisu). Odkaz na poznámku je v textu umístěn před vysvětlovaným výrazem a je psán kurzívou.

Obrázky jsou na samostatných listech vlepených do knihy. Z vydání z roku 1675 jsou sejmuty pouze: kutnohorský revír (str.13), pohled na chrám sv. Barbory (str.67), turkaňský vodotěžný stroj (str.82) a maršejd šachty Šmitna (str.88). Ostatní obrázky nebyly v původní podobě k dispozici. Alegorie kutnohorského dolování (str.6) a pohled na Kutnou Horu (str.21) jsou sejmuty z fotokopie. Obrázek trejvu (str.87) je z Devotyho vydání z roku 1831. Púdorys chrámu sv. Barbory (str.68) je z roku 1886. Navíc je přidán pohled na Kutnou Horu od J. Willenberga z doby kolem roku 1600 (uprostřed knihy).

Dolní index v přepisu obsahuje číslo stránky předlohy, která začíná v daném místě.

stovačů / a Kozoffowců (Kozoffowcy slauli / genžto Kože / k rud / perku a wod taženj krágelj a sešswali) poněwadž ti rud se netekali / a tak gich vstraňowati nemohli. Po letech pať y z toho sešslo / a samými pe- nězy wšseliký Luny (to gest zašlawžené mzdy) se od- bęywali.

Artykul čtvrtý /

O některých při pawování Fortelich.

Dyž Fortele gmenugi / strze ty / něgakých podwodů / lstj a šseydýřstwj Čtenáři nerozu- mēj: ale důwtipné / k snadněgšsimu Hor tě- ženj / wymyšlené způsoby hádeg. O njchžto nepomi- nu tuto / we wšsji krátkosti něco powědjti.

Fortel I. Wod z Dolů šseylowání a wáženj.

Rži Kuttenských Horách / tak znamenité a fun- štowné wod šseylowání býwalo / že Vheršstj Hornjcy nestyděli se z něho muštr bráti / a své Hory velmi wodnaté / podobnými způsoby šsiti. Pročež taky (gak Petr Albin / w své o Horách Mišenských Knjze / Titulo 7. swěděj) mezy Německými Hornj- ky / toto za starodávna wšešslo přjšlowj :

Kwerkové Dolů Vheršských /
Gsau dlužnjcy Hor Kuttenských.
Magj gim dáwat poplatek ;
Wodnj penjz za swůg statek.

N

Artykul čtvrtý /

O některých při pawování Fortelich.

Dyž Fortele gmenugi / skrze ty / něgakých podwodů / lstj a šsegdýřstwj Č- tenáři nerozumēj: ale důwtipné / k snadněgšsimu Hor těženj / wymyšlené způso- by hádeg. O njchžto nepominu tuto / we wšsji krátkosti něco powědjti.

Fortel I. Wod z Dolů šseylowání a wáženj.

Rži Kuttenských Horách / tak znamenité a kunsstowné wod šseylowání býwalo / že Vheršstj Hornjcy nestyděli se z něho muštr bráti / a své Hory velmi wodnaté / podobnými způsoby šsiti. Pročež taky (gak Petr Albin / w své o Horách Mišenských Knjze / Titulo 7. swěděj) mezy Německými Hornjky / toto za starodávna wzešslo přjšlowj :

Kwerkové Dolů Vheršských /
Gsau dlužnjcy Hor Kuttenských.
Magj gim dáwat poplatek ;
Wodnj penjz za swůg statek.

Neb se od njch wynaucili /

Gakby své Hory šsili.

Poněwadž pať dwogj wody Horám na šstodu bý- wagi / toť y. Drowné a z. Frátowé / ty a takowé Ho- špodáčowé Kuttensstj / aby od swých Hor odwrátili / rozmanitých šfortelů wžíwali. Nejprwe wody drow- wé / genž se nad Šstolama preyššili / strze Šstoly po- řených (korytekách) šswáděli. Frátowé pať / genž w hlubinách / pod Šstolami / ze škal se šlačily / ty do gam / tunj a žumpů šchwalně k tomu šdělanych / šhá- něli / a tak sehnáné / na některých místech štrž Pump- ťe pumpami pumpowali : na některých / štrž Šsmelš- ťe / do kožených pytlků (gimž. Čalowky šřkali) šs- cowali / to gest naháněli : a štrž Pacholky k tomu šge- dnané / až na Šstoly / w těch Čalowkách wtrahowa- li. Opět na giných místech / kde žádné Šstoly neby- lo / w welkých kožených pytlích (gimž wodnice prá- wili) kořma až na den treybem honili. Kaposledy / kde se štáti mohlo / wodnj táhadla zawěšly : k njmžto od gimů buď po štrauhách nebo traubách wodu we- dli / a tau wodau štrogné kolo hnali / šterěžto dneim y nocj se točjce / šfrátowé wody / do hluboké gámy / šte- ré Wšř šřkagi / štažené na horu traubami dmušo / a přeč odhánělo. Takowých wodnjch táhadel / několič při Horách Kuttenských / za starých let býwalo.

O

Gme

y. drowné wody / šlugj wodnj děššowé / do země štrze den se táhnaucy. z. to gsau wody z podzemních škal se preyššjcy.

Artykul čtvrtý,

O některých při pawování Fortelich.

Dyž Fortele jmenuji, skrze ty, nějakých podwodů, lstí a šejdýřstwí Čtenáři nero- zuměj: ale důwtipné, k snadnějšimu Hor těžení, vymyšlené způsoby hádej. O níchž- to nepominu tuto, ve vši krátkosti něco povědí- ti.

Fortel I. Wod z Dolů šseylování a wážení.

Rži Kuttenských Horách, tak znamenité a kunštowné wod šseylování býwalo, že Uheršstj Horníci nestyděli se z něho muštr bráti, a své Hory velmi wodnaté, podobnými způsoby šsiti. Pročež taky (jak Petr Albin, v své o Ho- rách Mišenských Kníze, Titulo 7. swěděj) mezi Německými Horníky, toto za starodávna wzešlo přjšlowj :

Kwerkové Dolů Uheršských,
Jsou dlužníci Hor Kuttenských.
Mají jim dáwat poplatek ;
Wodní penjz za swůj statek.

Přehled iniciál:

A

B

C

D

O

P

H

R

J(G)

S

T

K

U(V)

L

V(W)

M

N

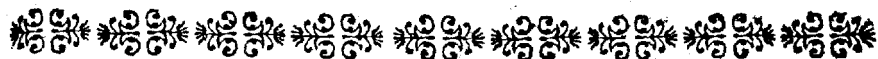

Z

Jan Kořinek S.J. se narodil 12. února roku 1626 v Čáslavi a po nižších studiích vstoupil roku 1641 do jezuitského řádu. Vystudoval filozofii a pak působil na rozličných místech v Čechách a na Moravě nejprve jako učitel a potom jako kazatel a správce seminářů. Je autorem spisu *Philosophia peripatetica* (Olomouc 1658) a *Quadruplex antidotum contra omne vitium* (Praha 1674) a také několika českých písní. Od roku 1666 působil v Litoměřicích jako rektor koleje. Zde se spřátelil s Bohuslavem Balbínem, na jehož popud sepsal za svého působení v Kutné Hoře knihu *Staré paměti kutnohorské* (Praha 1675). Zemřel 12. srpna roku 1680 v Praze.

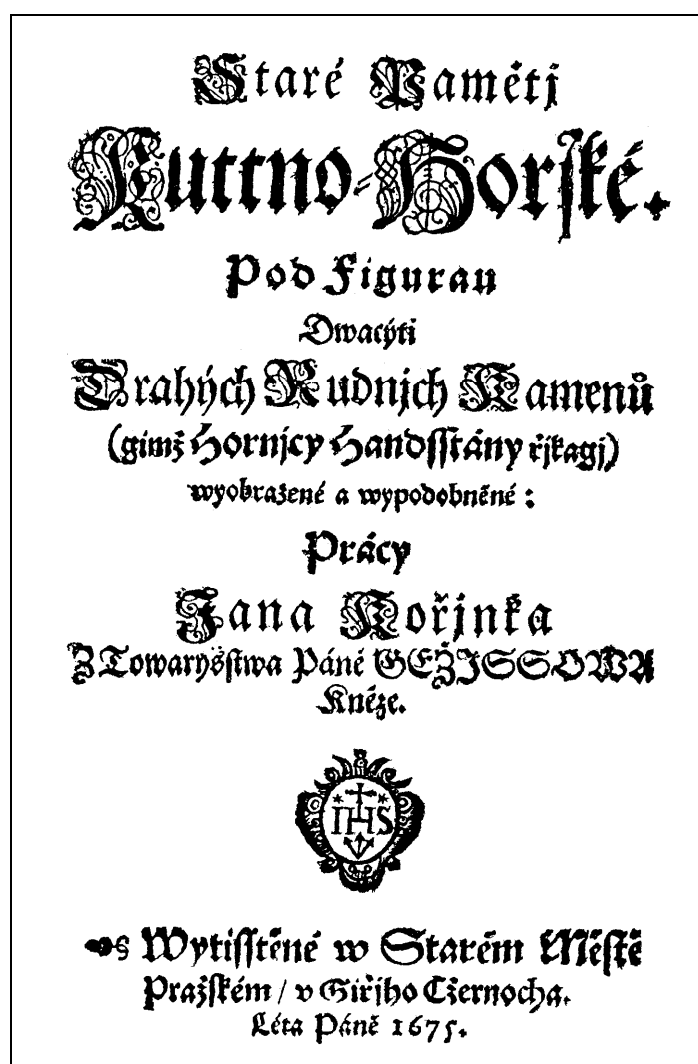

Staré paměti kutnohorské nejsou běžnými dějinami města, ale oslavou historie Kutné Hory od počátků dolování ve 13. století až po jeho konec na počátku 17. století. Ve dvaceti kapitolách je popisováno předpovězení a objev kutnohorského stříbra, počátky a technologie dolování, organizace a řízení města, mincování, královská privilegia, vzácné návštěvy, bohatství a moc kutnohorských měšťanů, významné stavby a umělecká díla. Paměti jsou vyprávěny osobitým způsobem, s obdivem k práci horních dělníků a řemeslníků, s obdivem k bohatství kutnohorských dolů a významu Kutné Hory pro české krále a český stát. Cennou součástí knihy je výkladový slovník hornických výrazů. Autor čerpal z prací řady českých historiků, z pamětí a vyprávění kutnohorských měšťanů a z městského, horního a církevních archivů. Psal jazykem plným krásných obrátů, použil řadu rčení a přísloví. Vytvořil knihu, která přibližuje atmosféru minulých staletí a především doby, ve které vznikla.

JAN KOŘÍNEK

STARÉ PAMĚTI
KUTNOHORSKÉ

PRAHA 1675, KUTNÁ HORA 1997

Staré Paměti
Kutno-Horské.

Pod Figurou

Dvacíti

Drahých Kudnich Kamenu

(gimz Hornicy Handstány ríšagi)

wyobrazené a wypodobněné :

Prácy

Jana Hořinka

z Towaryšstwa Páně GEJSSOWA
Kněze.

Wytisštěné w Starém Městě
Pražském / w Giriho Ciernocha.
Léta Páně 1675.

Přepsal: Martin Bartoš

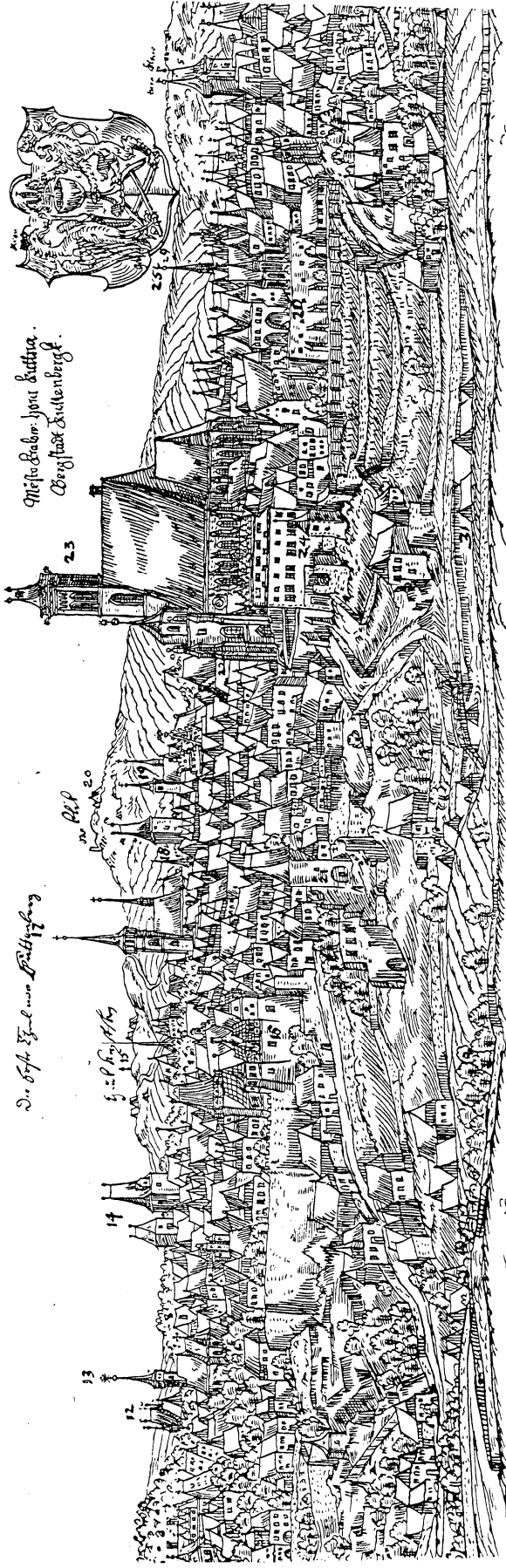
Vydalo nakladatelství **Kutna**

ul. 17. listopadu 97, 284 01 Kutná Hora

Kutná Hora 1997

Die Stadt Engelmannsberg

*Neu-Baier-John-Baier
Oberst-Post-Kontroll-Berg.*

- 1 Bikaň
- 2 S. Václav
- 3 Hutě
- 4 S. Trojice
- 5 S. Peter
- 6 Na Rovně
- 7 Králůvka Hůlka
- 8 S. Barbora
- 9 Zvonice
- 10 Všech svatých
- 11 Škola
- 12 S. Martin
- 13 S. Jiří Náměstky
- 14 Brána Kouřimská
- 15 Cook Křesťanský
- 16 Hradek
- 17 Dum Někdy Panu R...
- 18 Kolínska Brána
- 19 Všech svatých n...
- 20 Růž
- 21 S. Jakuba
- 22 Vyšší škola
- 23 Vlásky Dvůr a Mince
- 24 Rataus
- 25 Dum Knížecí
- 26 Náměstí u Marky Boží

- 27 Potok Paoh
- 28 Havrův Dům
- 29 Škoda
- 30 Katedr. Sedlčanský
- 31 Sůtkov
- 32 Kank
- 33 Spimberk
- 34 Turnigskan
- 35 Caslavská Slinice
- 36 Caslavská Brána
- 37 S. Mari Magdaleny
- 38 Katova víže
- 39 Špička
- 40 S. Filipa u Jákuba

Die St. Filippus-Kirche, Berg

- 1 Bikaň
- 2 S. Václav
- 3 Hutě
- 4 S. Trojice
- 5 S. Peter
- 6 Na Rovně
- 7 Králůvka Hůlka
- 8 S. Barbora
- 9 Zvonice
- 10 Všech svatých
- 11 Škola
- 12 S. Martin
- 13 S. Jiří Náměstky
- 14 Brána Kouřimská
- 15 Cook Křesťanský
- 16 Hradek
- 17 Dum Někdy Panu R...
- 18 Kolínska Brána
- 19 Všech svatých n...
- 20 Růž
- 21 S. Jakuba
- 22 Vyšší škola
- 23 Vlásky Dvůr a Mince
- 24 Rataus
- 25 Dum Knížecí
- 26 Náměstí u Marky Boží
- 27 Potok Paoh
- 28 Havrův Dům
- 29 Škoda
- 30 Katedr. Sedlčanský
- 31 Sůtkov
- 32 Kank
- 33 Spimberk
- 34 Turnigskan
- 35 Caslavská Slinice
- 36 Caslavská Brána
- 37 S. Mari Magdaleny
- 38 Katova víže
- 39 Špička
- 40 S. Filipa u Jákuba